

Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

**DOBITNIK
„OKTOIHA“ 1998.**

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

Broj 40

DECEMBER 2015.

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Izlazi mjesečno, cijena 0,80 €

ISSN 0033-1686

ПРОСВЈЕТНИ РАД

VEPRIMTARIA ARSIMORE

EDUCATION REPORTER

Na Međunarodni dan studenata 17. novembar, vidno unaprijeđen kvalitet života akademaca:
Svečano otvoren Sportski i kulturni centar Univerziteta Crne Gore

OD NEKADA NAJMANJE RAZVIJENE REPUBLIKE EKS JUGOSLAVIJE CRNA GORA JE DANAS NAJRAZVIJENIJA DRŽAVA ZAPADNOG BALKANA

STALNA POSVEĆENOST POBOLJŠANJU STUDENTSKOG STANDARDA: Domaćini i gosti – studenti, profesori, predstavnici Rektorata i državnih organa

Premjer Milo Đukanović: Vjerujem da po pitanju unapređenja studentskog standarda nije bilo značajnijeg događaja u istoriji crnogorskog Univerziteta od njegovog osnivanja 1974. godine. Kada to kažem imam na umu da smo sve generacije studenata UCG priželjkivale da dobijemo ovakve uslove za razvoj sportskog i kulturnog života i da je upravo ova generacija studenata, potpomognuta Vladom Crne Gore, uspjela da ostvari san svih generacija studenata crnogorskog državnog Univerziteta.
Rektorka Univerziteta Crne Gore prof. Radmila Vojvodić: Novo sportsko i kulturno zdanje, kao važan segment kampusa UCG, omogućuje žive, dinamične i raznovrsne aktivnosti studenata izvan nastavnih obaveza.
Predsednik Studentskog parlamenta UCG Miloš Pavićević: Ovaj objekat objediniće dva važna segmenta svake društvene zajednice – sport i kulturu, i omogućiće pristup raznovrsnim aktivnostima svakom studentu tog Univerziteta

Str. 19

SREĆNA NOVA 2016. GODINA

Crna Gora zvanično pozvana da pristupi
NATO alijansi

ISTORIJSKA ODLUKA ZA NAŠU ZEMLJU

IMPULS ZA CIJELU ALIJANSU:
Pejanović Đurišić, Lukšić i Stoltenberg

Generalni sekretar NATO-a Jens Stoltenberg: Čestitamo Vladi Crne Gore i građanima Crne Gore na naprima i na dostignuću

Ministarka odbrane prof. dr Milica Pejanović Đurišić: Očekivani epilog perioda u kojem je država pokazala odlučnost, posvećenost i političku zrelost

Ministar vanjskih poslova i evropskih integracija dr Igor Lukšić: Odlična vijest i za ostatak Balkana i jačanje bezbjednosti i stabilnosti regionala

Str. 3

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković pošetio Srednju stručnu školu i OŠ „Ristan Pavlović“ u Pljevljima nakon uspješno realizovane investicije u školske objekte

OSTVAREN ENERGETSKI EFEKT I POBOLJŠANI USLOVI RADA

Str. 11

Crnogorski ministar prosvjete mr Predrag Bošković pušto u rad savremeni simulator u Srednjoj pomorskoj školi u Kotoru

ZNAČAJNO POMAGALO ZA BUDUĆE POMORCE

Str. 9

U Podgorici održana konferencija „Kvalitet, inkluzija i inovacije – temelj budućnosti“

POTENCIJIRATI RANO OBRAZOVANJE ZA SVU ĐECU I VASPITNU ULOGU ŠKOLE

Str. 4

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica promovisao nova izdanja lektira „Doživljaji mačka Toše“ Branka Ćopića, „Mala sirena“ Hans Kristijana Andersena i „Pinokio“ Karla Kolodija

ČITALAČKI IZAZOV KOME SE VALJA POSVETITI

Str. 5

Crna Gora obilježila Svjetski dan nauke

NAUKA ZA ODRŽIVU BUDUĆNOST

Str. 22

INTERVJU: Rajko Cerović, dugogodišnji gimnaziski profesor, književni kritičar, pionir montenegrinstike, novinar, publicista, jedan od osnivača crnogorske televizije i najistaknutijih crnogorskih intelektualaca
**CRNA GORA SE DANAS, NA ŽALOST,
KAD JE RIJEČ O POZNAVANJU VLASTITE
PROŠLOSTI TEK OPISMENJAVA
I OSLOBAĐA VIŠEDECENIJSKOG
NAUČNOG ROPSTVA**

Str. 6 i 7

Crnogorski identitetski glasnik

I-IV

ESEJ: Vojislav Vulanović i razumijevanje svijeta (II) BESKRAJ I SLUTNJA, CRNA GORA I VULANOVIĆ

Str. I

Na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost na Cetinju održan okrugli sto „Milorad Stojović: život i djelo“

OSVJETLJAVANJE LIČNOSTI I DJELA ISTAKNUTOG CRNOGORSKOG INTELEKTUALCA

Str. II

OGLED: Filozofija prava u opusu dr. Sekule Drljevića (I)

KAO JEDNA FORMA APSOLUTNE SLOBODE INTAKTNA SLOBODA JE BILA NAJVISA VRIJEDNOST CRNOGORKE AKSILOGIJE

Str. II

KRITIKA: Didaktička knjiga za predškolce: „Ko je izlječio slončića / Kush e shëroi elefantushin“, izdavači u okviru IPA programa: Qendra shqiptare për zhvillimin e shëndetit mendor & Monitoring group Ulcinj – MogUJ

PODSTICANJE MAŠTE, OPLEMENJIVANJE OŠEĆANJA I POVEĆANJE FONDA ZNANJA PREDŠKOLACA

Str. III

Nad knjigom Pavla Goranovića „Grad punog mjeseca“ (II)

U GRADU DVA SOKRATA I BORHESA

Str. III

„PROMENADA KROZ NARODNU LEKSIKU CRNE GORE“ (1)
(Zbirka zaboravljenih ili manje upotrebljavanih riječi)

ŠTO SAM ZNAO, TO SAM ZAPSAO – KO ZNA VIŠE, BUJRUM, NEK DOPIŠE

Str. IV

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (9)

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

Str. IV

AKTUELNOSTI

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković i gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović uručili ključeve stanova prosvjetnim radnicima sa Cetinja

TIMSKIM RADOM DO BOLJEG STANDARDA ZAPOSLENIH

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Ovo je samo jedan od projekata koji radimo sa Sindikatom prosvjete i Stambenom zadrugom „Solidarno“. Trenutno imamo projekt u Budvi, ali ćemo i dalje nastaviti da određenim iznosom sredstva pomažemo Stambenu zadrugu, kao i do sada u protekle četiri godine

Gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović: Ovaj projekt je vrijedan oko 2 miliona sa zemljištem, komunalijama i troškovima izgradnje ove stambene zgrade

UVERTIRA ZA NOVIH PET ZGRADA: Prosvjetni radnici sa ministrom Boškovićem i gradonačelnikom Bogdanovićem

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković i gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović uručili su ključeve stanova prosvjetnim radnicima (35) sa Cetinja.

Ministar je tom prilikom istakao da je ovo još jedna potvrda da Ministarstvo prosvjete sa Sindikatom prosvjete brine o standardu zaposlenih. On se zahvalio Sindikatu prosvjete i Stambenoj zadruzi „Solidarno“ koji su ovu inicijativu pokrenuli i zajedničkim snagama uz podršku i pomoć Ministarstva ovaj projekt realizovali do kraja.

„Ovo je samo jedan od projekata koji radimo sa Sindikatom prosvjete i Stambenom zadrugom „Solidarno“. Trenutno imamo projekt u Budvi, ali ćemo i dalje nastaviti da određenim iznosom sredstva pomažemo Stambenu zadrugu, kao i do sada u protekle četiri godine. Zahvaljujem se i gradonačelniku koji je ovu zgradu oslobođio komunalija i na taj način značajno doprinio da ova zgrada stane na noge i ugleda svjetlost dana. Mi smo se uvijek dogovarali i dalje ćemo se dogovorati sa Sindikatom prosvjete, kako i na koji način poboljšati standard prosvjetnih radnika. Već iduće godine, usvajanjem novog budžeta, biće prilike da se i u drugim aspektima standard zaposlenih u prosvjeti podigne na značajniji nivo“, istakao je ministar Bošković. Gradonačelnik Bogdanović je ukazao da ovo nije jedini

projekat koji će Prijestonica realizovati na ovakav način, već je uvertira za novih pet zgrada. „Ovaj projekt je vrijedan oko 2 miliona sa zemljištem, komunalijama i troškovima izgradnje ove stambene zgrade. On je i dokaz da sve ono što smo radili timski može rezultirati daljom dobrom saradnjom na zadovoljstvo svih, u prvom redu sada prosvjetnih radnika“, kazao je Bogdanović.

Direktor Stambene zadruge „Solidarno“ Zoran Stanišić zahvalio je svim partnerima na uspješnoj realizaciji projekta i naglasio da je rejec o dobrom odnosu koji garantuje dobru i jefitnu izgradnju. Stanišić je najavio da će Sindikat zajedno sa Ministarstvom prosvjete nastaviti sa sličnim projektima i u drugim gradovima.

Miodrag Vujović, suinvestitor i izvođač rada, direktor cetinjske kompanije „Lipa“, čestitao je prosvjetnim radnicima na dobijenim stanovima i izrazio posebnu zahvalnost Prijestonici Cetinje na ukazanom povjerenju jer ovaj projekt veloma značajan za kompaniju „Lipa“. On je dodao da ga raduje što će na Cetinju i u vremenu koje slijedi biti građeno još novih stambenih zgrada.

Projekat gradnje nove stambene zgrade realizovali su Ministarstvo prosvjete, Prijestonica Cetinje i Stambena zadruga „Solidarno“, a izvođač radova bila je cetinjska kompanija „Lipa“.

Lj. V.

2

Prosvjetni rad

DEC.
2015
BROJ
40

Predstavnici Resursnog centra „1. jun“ i Zavoda za školstvo završili obuku u Zagrebu

RANA INTERVENCIJA ZA ĐECU SA POREMEĆAJEM IZ AUTISTIČNOG SPEKTRA

DOBILI SERTIFIKAT O POLOŽENOJ EDUKACIJI: Učesnici obuke

Tim iz Resursnog centra „1. jun“ (defektolozi, psiholog i socijalni radnik) i predstavnik Zavoda za školstvo završili su obuku u Centru za rehabilitaciju Edukativno-rehabilitacijskog fakulteta u okviru Sveučilišta u Zagrebu. Edukacija je sprovedena na temu „Rana intervencija za đecu sa poremećajem iz autističnog spektra“

čajem iz autističnog spektra“ u trajanju od pet dana i odnosila se na multidisciplinarnu procjenu deteta iz autističnog spektra. Voditelji edukacije su profesori Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Polaznici su dobili sertifikat o položenoj edukaciji u trajanju od 46 sati.

Cilj edukacije bio je osnovna obuka stručnog tima za ra-

nu intervenciju za đecu s poremećajem iz autističnog spektra. Voditelji edukacije su profesori Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Polaznici su dobili sertifikat o položenoj edukaciji u trajanju od 46 sati.

Projekat je finansijski podržao Unicef.

Š. B.

Na inicijativu Crnogorske kulturne mreže i Uprave za mlade i sport, predsednik Crne Gore Filip Vujanović uručio selektoru crnogorske ženske rukometne reprezentacije i šefu stručnog štaba ŽRK

„Budućnost“ Dragalu Adžiću Orden crnogorske zastave prvog reda

POSTAVIO LJESTVICU USPJEHA VRLO VISOKO

Filip Vujanović: Znamo šta Dragan Adžić znači za naš klupski rukomet, šta znači za našu reprezentaciju

Dragan Adžić: Orden će stajati u prostorijama Rukometnog saveza Crne Gore, de i sva naša druga priznanja. To je zasluga tima, jer ja kao pojedinac sigurno ne bih mogao da ga zaslužim

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović uručio je selektoru crnogorske ženske rukometne reprezentacije i šefu stručnog štaba ŽRK „Budućnost“ Dragalu Adžiću Orden crnogorske zastave prvog reda. To je trofejnom treneru najveće odlikovanje za ostvarene rezultate sa klubom i reprezentacijom, među kojima su najznačajniji dvostruko osvajanje Lige šampiona, odnosno titula prve Europe.

„Znamo šta Dragan Adžić znači za naš klupski rukomet, šta znači za našu reprezentaciju. On je postavio ljestvicu uspjeha vrlo visoko i mnogi će počušati da je dostignu“, kazao je na svečanosti predsednik Vujanović.

Istaknuti rukometni stručnjak naglasio je da na

ZNAČAJNO PRIZNANJE: Adžić i Vujanović

priznanje ne gleda „kao individualno, već timsko“.

„Orden će stajati u prostorijama Rukometnog saveza Crne Gore, de i sva naša druga priznanja. To je zasluga tima, jer ja kao pojedinac

sigurno ne bih mogao da ga zaslužim“, kazao je on.

Dodjelu Ordena inicirali su Crnogorska kulturna mreža i Uprava za mlade i sport.

N. N.

U Miločeru održana konferencija „Obrazovanje za održivi razvoj“

DEFINISANI PRIORITETI NA NACIONALNIM I REGIONALNOM NIVOU

Na skupu predstavljeni aktivnosti koje su realizovane tokom petogodišnjeg projekta „Obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu“ u koji su uključene Crna Gora, Republika Srbija i Kosovo. Razgovaralo se i o načinima dalje saradnje u zemljama regionala

RAZMJENA ISKUSTAVA I PRECIZIRANJE NAREDNIH KORAKA: Sa skupa

Na konferenciji „Obrazovanje za održivi razvoj“, koja je u organizaciji Regionalnog centra za životnu sredinu – Kancelarija u Crnoj Gori održana u Miločeru, predstavljene su aktivnosti o unapređivanju obrazovanja za održivi razvoj na globalnom i regionalnom nivou.

Konferenciji su prisustvovali predstavnici Ministarstava prosvjete, Zavoda za školstvo, Ministarstva održivog razvoja, fakulteta i škola iz Crne Gore, Republike Srbije i Kosova, kao i predstavnici Regionalnog centra za životnu sredinu iz Budimpešte, Podgorice, Beograda i Prištine.

Na skupu, koji je otvorio direktor Zavoda za školstvo Radovan Popović, predstavljene su aktivnosti koje su realizovane tokom petogodišnjeg projekta „Obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu“ u koji su uključene Crna Gora, Republika Srbija i Koso-

vo. Aktivnosti koje su sprovedene u Crnoj Gori predstavile su Nevena Čabrilović, savjetnica u Zavodu za školstvo i Milica Radusinović, učiteljica iz Osnovne škole „Sutjeska“, Podgorica.

O iskustvima obrazovanja za održivi razvoj u Njemačkoj govorio je profesor Reiner Mathar, međunarodni ekspert za obuku nastavnika i obrazovne politike obrazovanja za održivi razvoj.

Tokom dvodnevnog rada razgovaralo se i o načinima dalje saradnje u zemljama regionala u cilju unapređivanja obrazovanja za održivi razvoj. Kroz rad u grupama definisani su prioriteti na nacionalnim i regionalnom nivou. Govorilo se o ključnim izazovima i regionalnoj saradnji prilikom aplikiranja za evropske fondove. Definisani su naredni koraci i modaliteti podrške Regionalnog centra za životnu sredinu.

Lj. V.

**Crna Gora zvanično pozvana da pristupi
NATO aliansi**

ISTORIJSKA ODLUKA ZA NAŠU ZEMLJU

Crna Gora je zvanično pozvana da pristupi Sjeveroatlantskom savezu. To je jednoglasno odlučeno na sastanku ministara vanjskih poslova država članica NATO-a održanom u Briselu, kojem su prisustvovali crnogorska ministarka odbrane prof. dr Milica Pejanović Đurišić i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija dr Igor Lukšić.

„Ministri vanjskih poslova zemalja NATO-a upravo su donijeli istorijsku odluku – da pozovu Crnu Goru da počne pristupne pregovore da postane 29. članica našeg Saveza. Čestitamo Vladi Crne

Gore i građanima Crne Gore na naporima i na dostignuću. Ovo je veoma dobar dan za Crnu Goru, dobar dan za Zapadni Balkan i dobar dan za cijelu Alijansu”, istakao je generalni sekretar NATO-a Jens Stoltenberg.

Ministar Lukšić je kazao da je „ovo istorijski dan za Crnu Goru”, ali i „odlična vrijest i za ostatak Balkana i jačanje bezbjednosti i stabilnosti regionala”, dok je ministarka Pejanović Đurišić ocijenila da je poziv Crnoj Gori „čekivani epilog perioda u kojem je država pokazala odlučnost, posvećenost i političku zrelost”.

Šefovi diplomacije zemalja-članica NATO saveza na sastanku u Briselu

Članovi Đečjeg parlamenta

Predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić otvorio je VII zasjedanje Đečjeg parlamenta kojem je prisustvovalo 47 predstavnika lokalnih đečjih parlamenata iz 23 opštine, članova Vlade, poslaničkih klubova, diplomatskog kora, kao i predstavnici institucija i međunarodnih organizacija

koje se bave pitanjima prava đeteta.

On je istakao da je sada već tradicionalni Đečji parlament, najveći crnogorski parlament, a da je radost koju donosi posebne vrste. „Demokratija je istina, ljubav i strast, a tu strast parlament najviše oseti upravo u radu sa đecom. Svaki dosa-

dašnji Đečji parlament donio je nešto novo, i nadam se da će učesnici ovogodišnjeg skupa tradicionalno nastaviti dobrim putem”, kazao je Krivokapić.

Đecu je kao i tokom prethodnih zasjedanja zanimalo koliko su predstavnici vlasti učinili u proteklih šest godina, odgovarajući na njihove zahtjeve, upućene iz klupske Skupštine Crne Gore.

Učesnici Đečjeg parlamenta istakli su da škola treba da bude mjesto где se traži logičko i kritičko razmišljanje, prepoznaju potencijali i osnažuju vještine, где se đeca pripremaju da budu odgovorni građani 21. vijeka. Predočeni su i konkret-

ni problemi: o broju časova, načinu ocjenjivanja, kvalitetu udžbenika, ali i vršnjačkom nasilju.

Đeca su, takođe, podsetila odrasle na inicijativu sa ranijeg zasjedanja Đečjeg parlamenta o ustanovljavanju „Dana otvorenih vrata za đecu”, i obratila se poslanicima sa nadom da će đeč-

ja zasjedanja imati uticaja na njih.

Skup je organizovala je Skupština Crne Gore u saradnji sa Centrom za prava đeteta Crne Gore, povodom 20. novembra, Dana usvajanja UN Konvencije o pravima đeteta.

O. D.

3

Prosjetni rad

DEC.
2015

BROJ
40

Zavod za statistiku Crne Gore MONSTAT obilježio Svjetski dan statistike, 20. oktobar

KVALITETNIJIM PODACIMA DO BOLJEG ŽIVOTA

Predstavnici MONSTAT-a posetili vrtić „Poletarac“ u Podgorici, OŠ „Radomir Mitrović“ u Beranama, Srednju ekonomsko-ugostiteljsku školu u Baru i Univerzitet Donja Gorica

Povodom Svjetskog dana statistike – 20. oktobra Zavod za statistiku Crne Gore MONSTAT organizovao je prezentaciju te institucije u nekoliko obrazovnih ustanova. Prilikom gostovanja u vrtiću „Poletarac“ u Podgorici, OŠ „Radomir Mitrović“ u Beranama, Srednjoj ekonomsko-ugostiteljskoj školi u Baru i Univerzitetu Donja Gorica predstavnici Zavoda govorili su o važnosti statistike u društvu. Ove godine Svjetski dan statistike obilježen je pod motom „Kvalitetnijim podacima do boljeg života“.

Direktorica MONSTAT-a mr Gordana Radojević je

tom prilikom kazala: „Odlučili smo da ovaj dan obilježimo tako što ćemo se posvetiti najmlađoj grupi korisnika – predškolskoj, školskoj populaciji i studenima. Zvaničnu statistiku prezentovaćemo u kontekstu nove strategije UN-a:

Globalne politike održivog razvoja, pri tome ukazujući i na tri osnovna principa zvanične statistike: međunarodne metodologije, profesionalne nezavisnosti i zaštite individualnih podataka.“

U vaspitnoj jedinici „Poletarac“ prezentacija se sa stojala od uvodnog dijela

NAJMLAĐI UČILICI O STATISTICI: U vrtiću „Poletarac“

rijat statistike, kao i pojma i značaj održivog razvoja.

Na UDG-u, pored uvodne riječi o Agendi 2030 i njenom značaju i ulozi MONSTAT-a u obezbjeđivanju neophodnih podataka, ko

ju je održala direktorka Zavoda za statistiku mr Gordana Radojević, prezentovani su i ciljevi koji su se odnosili na: BDP, održivost svih oblika potrošnje i proizvodnje, okončanje gladi, una-

predjeće ishrane, obezbjeđenje inkluzivnog i kvalitetnog obrazovanja i promociju mogućnosti cjeloživotnog učenja, kao i obezbjeđenje zdravog života.

O. D.

U Podgorici održana konferencija „Kvalitet, inkluzija i inovacije – temelj budućnosti”

POTENCIRATI RANO OBRAZOVANJE ZA SVU ĐECU I VASPITNU ULOGU ŠKOLE

Na konferenciji „Kvalitet, inkluzija i inovacije – temelj budućnosti”, koja je u organizaciji Ministarstva prosvjete i Unicice održana krajem oktobra u Podgorici, sagledan je kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori sa posebnim fokusom na tri važna aspekta: rano i predškolsko obrazovanje, inkluzija dece sa smetnjama u razvoju i uloga škole u razvoju emocionalnih i socijalnih vještina učenika. Učesnici skupa (predstavnici crnogorskog vrtića i osnovnih škola, Ministarstvo prosvjete i Zavoda za školstvo i istaknuti predstavnici međunarodne akademiske zajednice) poručili su da će ubrzavanje reforme obrazovnog sistema, kako bi se proširio obuhvat predškolskim i inkluzivnim obrazovanjem i poboljšao kvalitet da bi se učenici bolje pripremili za izazove koje nosi 21. vijek, značajno doprinijeti razvoju Crne Gore.

Do kraja 2017. godine sedam novih vrtića

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković kazao je da je predškolsko obrazovanje jedan od prioriteta u razvoju obrazovanja, naglasivši da u Ministarstvu prosvjete smatraju da podizanje kvaliteta obrazovanja neće dati željeni rezultat ako to ne krene od predškolskog obrazovanja. U tom cilju, poseban akcenat stavljen je na rješavanje problema vezanih za nedostatak kapaciteta. „Ministarstvo je planiralo da do kraja 2017. godine izgradi sedam novih vrtića u Crnoj Gori: četiri u Podgorici i po jedan u Baru, Ulcinju i Pljevljima, kao i da će se u saradnji sa opština otvarati objekti koji će biti namijenjeni preškolskom obrazovanju”, istakao je ministar Bošković.

On je kazao da je značajno povećan obuhvat dece ovim nivoom obrazovanja. Tako je 2010/2011. godine bilo obuhvaćeno oko 13.000 dece, a ove oko 16.000.

Đeca u Crnoj Gori ne razvijaju uvijek emocionalne i socijalne vještine potrebne za uspjeh u društvu 21. vijeka

Šef predstavništva UNICEF-a Bendžamin Perks smatra da reforma obrazovnog sektora nikada nije pomjeranje sa jedne statičke pozicije na drugu, već prije svega jedan kontinuirani napor da se ostane u korak sa ritmom razvoja i promjenama u pedagogiji, dječjoj psihologiji i dječjem razvoju.

„Radi se o materiji koja se stalno razvija i mi na globalnom nivou o tome saznamo nove stvari svake godine. Važ-

no je to znanje donijeti u srce Crne Gore tako da možemo da ga podujemo, učimo iz njega i rastemo”, rekao je Perks.

On je takođe ukazao da najnoviji nalazi iz izveštaja kojim se ocjenjuje uloga škola u prenošenju pozitivnih vrijednosti i vrlina učenicima ukazuju na to da deca u Crnoj Gori ne razvijaju uvijek emocionalne i socijalne vještine potrebne za uspjeh u društvu 21. vijeka. Zato su Zavod za školstvo, uz podršku UNICEF-a i Jubilej centra za karakter i vrline Univerziteta u Birmingemu, pokrenuli inicijativu u četiri pilot škole, koja ima za cilj da kod dece razvija upravo te vještine i to na redovnim časovima, korišćenjem inovativnih nastavnih tehnika i grupnog rada kako bi se kod njih podsticalo samopouzdanje, radoznalost i empatija.

Karakter, moral, vrijednosti i vrline mogu da se nauče

„Cilj ove inicijative jeste da usmjerimo jedan vrlo svjetan, planiran i ciljan napor da ovu zanemarenu funkciju škole – vaspitnu, stavimo u fokus

kao je Ejdan Tompson, iz Jubilej centra za karakter i vrline Univerziteta u Birmingemu.

Povećati obuhvat dece sa smetnjama u razvoju

Kada je riječ o inkluzivnom obrazovanju, stav je da je neophodno povećati obuhvat dece sa smetnjama u razvoju i poboljšati kvalitet inkluzivnog obrazovanja.

Tamara Milić, načelnica Direkcije za predškolsko vaspitanje i obrazovanje inkluzivno obrazovanje i strateško programiranje i razvoj, govorila je o Strategiji inkluzivnog obrazovanja – Opšta i postignuća u oblasti ranog razvoja. Ona je istakla da je glavni cilj Strategije da se deci s posebnim obrazovnim potrebama omogući pristup obrazovanju, te racionalno i operativno obezbijedivanje postizanja razvojnih i obrazovnih postignuća kroz individualizovanu, dodatnu podršku.

U tom cilju definisani su i zadaci: sprovesti ranu detekciju, intervenciju, učenje, razvoj i psihosocijalnu podršku deci i njihovim roditeljima; omogu-

obuke); pripremni vrtići – RE: (osam gradova, program, priručnik); umjeravanje (oslobađanje plaćanja); studija o ulaganju u rano i predškolsko vaspitanje i obrazovanje (univerzalni obuhvat, trosatni program); Kampanja „Svi u vrtić“ (pet gradova, interakcija, dan otvorenih vrata)

Stav o učenju formirati u prvim godinama života

UNICEF i Vlada prepoznali su potrebu za hitnim povećanjem obuhvata dece predškolskim obrazovanjem i to na način što bi se osmisliла dugoročna rješenja koja uključuju uvođenje besplatnog trošatnog pripremnog predškolskog programa. Tim programom bi se fazno, u periodu od pet godina, obuhvatila sva deca uzrasta tri do šest godina.

Kroz novi program bi se realizovalo minimum od 600 sati potrebnog kvalitetnog pedagoškog učenja godišnje kako bi se premostio jaz koji postoji u pogledu spremnosti dece za polazak u školu.

Jan Peters, iz Međunarodnog centra za rano obrazo-

UBRZAVANJE REFORME OBRAZOVNOG SISTEMA – DOPRINOS RAZVOJU CRNE GORE: Sa konferencije

pažnje i da radimo na razvoju važnih vrijednosti i vrlina kod učenika kako bi ih pripremili da se uspješno suočavaju sa svim onim što ih čeka u budućem školovanju, u radu, karijeri, učešću u društvu”, kazala je Andra Backović iz Zavoda za školstvo, koordinatora inicijative „Moje vrijednosti i vrline”.

„Vjerujemo da karakter, moral, vrijednosti, vrline mogu da se nauče. Postoji mnogo načina da se to učini. To se može učiti kao poseban predmet koji se uklapa u školski i unutar nastavnog programa, ili kao odvojen predmet zvani karakterno ili građansko obrazovanje, ali i kroz posebne školske predmete poput nauke, istorije i tako dalje”, re-

čiti kontinuitet kvalitetnog obrazovanja koje će ih sposobiti za samostalan život i rad; obezbijediti podršku za proces nastave i učenja na svim nivoima; unaprijediti bažično obrazovanje, specijalističko osposobljavanje i profesionalno usavršavanje nastavnog i stručnog kadr-a; poboljšati praćenje i evaluaciju obrazovnih i razvojnih postignuća deteta

Ona je podsetila i na opšta postignuća: povećan broj usmjerene dece, unaprijeđen MEIS, obuke komisija, ujednačavanje pristupa; osavremenjen IROP, individualni tranzicione plan.

Ostvarena postignuća u oblasti ranog razvoja su: interaktivne službe (tri opštine, opis, metodologija rada,

vanje u Belgiji, kaže da deca, kada su veoma mala i pohađaju rano obrazovanje, po prvi put stižu osećaj o tome što je učenje i njihov stav o učenju se tako formira u prvim godinama života.

„Ako su tu podstaknuti, oni zavole učenje, i, kasnije, kada krenu u osnovnu školu, imajuće pozitivan stav prema učenju”, objasnio je Peters.

Bendžamin Perks kaže da predškolsko obrazovanje nije samo stvar učenja. To je najvažniji aspekt u borbi protiv dječjeg i međugeneracijskog siromaštva.

„Znamo da je jedan od najvećih troškova za porodice koje žive u siromaštu u Crnoj Gori obrazovni razvoj njihove dece. Ta deca imaju deset puta

POZITIVNIJI STAV PREMA VRTIĆIMA NAKON KAMPANJE

Rezultati kampanje „Svi u vrtić“, sprovedene u pet opština – Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav i Andrijevica, tokom proljeća ove godine, pokazuju da se većini roditelji (80 odsto) kampanja veoma dopala, a prije svega to što deca nije su bila posmatrači, već aktivni učesnici događaja organizovanih u okviru kampanje. Gotovo svi roditelji (91 odsto) ocjenili su kampanju kao korisnu za upoznavanje roditelja i dece predškolskog uzrasta o radu predškolskih ustanova – vrtića u Crnoj Gori (71 odsto kao veoma korisnu i 20 odsto kao donekle korisnu). Poređenje rezultata istraživanja prije i poslije kampanje pokazuje da su roditelji u opština u kojima je bila relaizovana kampanja, u prošeku, izrazili pozitivne stavove prema vrtićima poslije kampanje nego prije nje.

Većina roditelja (85 odsto) ocjenila je da je kampanja uticala na ljude iz njihove okoline da ozbiljno razmisle o upisu dece u vrtić. A 43 odsto roditelja je reklo da ih je kampanja podstakla da upisu dece u vrtić. Rezultati takođe pokazuju da su u opština u kojima je bila kampanja roditelji koji su bili upoznati češće pokretali postupak za upis svoje dece u vrtić od roditelja koji nisu bili upoznati sa kampanjom (44 i 18 odsto).

Većina roditelja koji ove godine nijesu upisali decu u vrtić kao glavne razloge navode finansijske i druge objektivne prepreke (udaljenost vrtića).

manju vjerovatnoću da idu u predškolsko obrazovanje nego deca u dobrostojecim po-rodicama. Vlada je prepozna- li su potrebu za hitnim povećanjem obuhvata dece predškolskim obrazovanjem i to na način što bi se osmislila du-goročna rješenja koja uključuju uvođenje besplatnog trošatnog pripremnog predškolskog programa. Tim programom bi se fazno, u periodu od pet godina, obuhvatila sva deca uzrasta tri do šest godina.

Kroz novi program bi se realizovalo minimum od 600 sati potrebnog kvalitetnog pedagoškog učenja godišnje kako bi se premostio jaz koji postoji u pogledu spremnosti dece za polazak u školu.

Jan Peters, iz Međunarodnog centra za rano obrazo-

utvrdio da se najveća stopa povraćaja ulaganja u jednom društvu odnosi na ulaganja u obrazovanje, jer stopa povra-ta za svaki dolar uložen u de- cu od rođenja do pete godi-ne iznosi oko 17 dolara. Niko-lić Vučinić je predstavila analizu rezultata PISA testiranja koji sugerira da je pohađanje predškolskog obrazovanja povezano sa kasnijim uspjehom učenika.

Važnost kvalitetnih usluga rane intervencije

Ona je istakla da strategija naglašava važnost kvalitetnih usluga rane intervencije i odgovora kroz individualizovane pristupe i diferencirane usluge i metodske strategije za zadovoljavanje jedinstvenih potreba svakog deteta. Zabilježeno je da da postoji ozbiljan raskorak u stopama pohađanja dece iz ruralnih i urbanih sredina Crne Gore i da pohađanje u ruralnim oblastima iznosi 19%, u odnosu na 55% u urbanim centrima, zbog čega će se organizovati interaktivne službe u svim opština-ma kojima gravitiraju udaljena, ali i društva u cijelini.

Arijana Nikolić Vučinić, ge-

neralna direktorka Direktora- ta za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama u Mi-

nistarstvu prosvjete, govorila je o strateškim pravcima reforme predškolskog vaspitanja i obrazovanja, u okviru čega je predstavila nacrt Strategije ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja 2016–2020. Ka-ko je kazala, ovaj dokument razvijan je kroz participativni proces relevantnih subjekata javnog i civilnog sektora, kao i uz podršku Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, te i da su organizovane tri javne rasprave. Ona je ukazala na isplativost ulaganja u rano obrazovanje i podsetila da je ekonomista Džejms Hekman

Arijana Nikolić Vučinić je kazala da su ciljevi Strategije ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja 2016–2020: povećanje obuhvata predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem sve dece, posebno uzrasta tri godine do polaska u školu u skladu sa međunarodnim standardima, unaprijeđenje kvaliteta usluga predškolskog vaspitanja i obrazovanja i uvođenje inovativnih, optimalnih i održivih mode- la finansiranja. U cilju povećanja obuhvata dece predškolskim obrazovanjem, izradiće se planovi kako bi se utvrdilo da treba da se izgrade novi objekti predškolskih ustanova, da je potrebno rekonstruisati postojeće, kao i koje lokalne institucije mogu da se koriste kao objekti predškolskog vaspitanja i obrazovanja. Takođe, odabrat će, pilotirati i primijeniti najbolji model trosatnog vaspitnoobrazovnog progra-ma. Imajući u vidu da se u Crnoj Gori trenutno za predškolsko obrazovanje izdvaja 0,38% bruto društvenog proizvo-dza, planirano je povećanje budžetskih izdvajanja za ovu namjenu, a razgovori sa Minis-tarstvom finansija su već za-početi. Na kraju izlaganja, Ari-jana Nikolić Vučinić je zaključila da je neophodna tijesna saradnja Ministarstva prosvjete, Ministarstva zdravljia i Ministarstva rada i socijalnog stara-nja kako bi se ostvarili što bolji rezultati u ovoj oblasti.

Lj. Vukoslavović

ZNAČAJ OKRUŽENJA ZA RAZVOJ

D Pia Rebello Britto, viša savjetnica za rano obrazovanje u UNICEF-u u Njujorku i vanredni profesor Univerziteta u Ježu je, putem video poziva, imala izaganje na temu „Kako nova naučna saznanja mijenjaju način na koji razmišljamo o ranom djetinjstvu i kakve implikacije to nosi za programe za dečju u cijelom svijetu u eri održivog razvoja“. Ona je navela da nova istraživanja i saznanja iz neuronauka mijenjaju način na koji se razmišlja o razvoju dece. Istraživanja su pokazala da je, osim genetskih predispozicija, za razvoj dječjeg mozga od izuzetnog značaja okruženje u kojem raste jer ga ono oblikuje. Stoga se dečji koja rastu u stresnom okruženju mozak ne razvija na pravilan način. Imajući u vidu da se mozak djeteta najbrže razvija u prvim godinama života, nužno je u tom periodu raditi na razvoju sposobnosti dece kroz sveobuhvatni interaktivni pristup i igru i omogućiti im da odrastaju u pozitivnom okruženju.

ANĐA BACKOVIĆ: ODABRALI SMO OSAM VRIJEDNOSTI, VJEŠTINA I VRLINA

Odabrali osam vrijednosti, vještina i vrlina. To su: saosjećajnost, poštovanje, zahvalnost, kreativnost, saradnja, tolerancija, strpljenje i optimizam. To je osam tema posebno dizajniranih radionicama. Na ove ciljeve će se djelovati i u redovnoj nastavi. U nastavi moramo primjenjivati metode aktivnog učenja, mijenjati modalitete interakcije, moramo je osnažiti vannastavnim aktivnostima – specifične radionice i školske akcije, podstaknućemo nastavnike da planiraju vaspitne ciljeve isto kao što planiraju obrazovne. Obrazovnih ciljeva nema bez vaspitnih. U tu svrhu nastavnike obučavamo, u tu svrhu smo razvili prilično solidne i korisne materijale za njih u smislu vodiča kroz program. Takođe ćemo veoma raditi na razvijanju saradnje sa roditeljima i lokalnom zajednicom. I ono što vrlo daje snažan temelj svemu ovome jeste kontinuirani istraživački proces koji je imao fazu na samom početku (maj), dvije važne faze su u septembru i decembru.

Prije početka primjene ovog programa imali smo istraživanje da vidimo šta se dešava u školi, kako se škola opaža, kako nastavnici vide djecu, kako djeca vide atmosferu u učionici, prije ovog programa. Nakon njegove primjene u oktobru, novembar i do polovine decembra, ponovo ćemo istraživati da vidimo da li je bilo razlike.

Sastanak ministra prosvjete mr Predraga Boškovića sa ambasadorom Velike Britanije Janom Robertom Vitingom

REFORMA ENGLESKOG JEZIKA U ŠKOLAMA

DRAGOCJENA POMOĆ VELIKE BRITANIJE: Sa sastanka

Na sastanku ministra prosvjete mr Predraga Boškovića sa Janom Robertom Vitingom, ambasadorom Velike Britanije u Crnoj Gori, razgovarano je o Projektu reforme engleskog jezika u osnovnim i srednjim školama koji Ministarstvo prosvjete sprovodi u saradnji sa Britanskim savjetom.

Ministar Bošković je zahvalio ambasadoru Vitingu na podršci i istakao da

se nuda da će ovaj projekat dati nove smjernice u kreiranju obrazovne politike u nastavi engleskog jezika jer je za učenike veoma važno da pored dobrog poznавanja gramatičke nauče da koriste jezik u živoj komunikaciji. Bošković je dodao da je poznavanje engleskog jezika od velike važnosti za mobilnost učenika i njihovo dalje usavršavanje.

Ambasador Viting izrazio je zadovoljstvo zbog

pomoći koju Ambasada Velike Britanije pruža crnogorskom obrazovnom sistemu kada je riječ o engleskom jeziku i naglasio da poznavanje ovog jezika otvara učenicima vrata u svijet.

On je uputio poziv ministru Boškoviću da prisustvuje Svjetskom forumu u oblasti obrazovanja koji se održava u januaru 2016. godine u Londonu.

Lj. V.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica promovisao nova izdanja lektira „Doživljaji mačka Toše“ Branka Čopića, „Mala sirena“ Hans Kristijana Andersena i „Pinokio“ Karla Kolodija

ČITALAČKI IZAZOV KOME SE VALJA POSVETITI

Direktorica Zavoda Zlata Bojanović Lalović istakla da je ta institucija posvećena, prije svega, učenicima, nastavnicima i svima onima koji knjigu razumiju i doživljavaju kao temelj kulturne riznice svakoga naroda

U podgoričkoj Osnovnoj školi „Štampar Makarije“ održana je promocija novih izdanja lektira za osnovce, koje je objavio Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica (ZUNS). Riječ je djelima: „Doživljaji mačka Toše“ Branka Čopića, „Mala sirena“ Hans Kristijana Andersena i „Pinokio“ Karla Kolodija.

Direktorica Zlata Bojanović Lalović je istakla da je ta institucija posvećena, prije svega, učenicima, nastavnicima i svima onima koji knjigu razumiju i doživljavaju kao temelj kulturne riznice svakoga naroda.

„Posvećeni obrazovnom izdavaštvu mi u Zavodu činimo jak tim koji ima jedinstven cilj, a to je kvalitetan udžbenik i naravno kvalitetna knjiga. Svijsni smo da je najteži i možda najduži put ovaladanja čitanjem zato u Zavodu posebno nježujemo biblioteku ‘Zublja’, namijenjenu najmlađima, a onda vješt odrabimo sve naslove iz obaveznih djela za čitanje kako bismo objavili kvalitetna izdanja sa dobrom didaktičko-metodičkom opremom. Znamo isto tako da ukoliko deca čitaju ili ne čitaju to se najviše odražava na nastavni proces“, poručila je Lalovićeva. Ona je dodala da će ZUNS i dalje raditi na tome da sve ono što izdaje bude zani-

mljivo dečiji jer dečija literatura je posebno inspirativna.

Neposredan i dinamičan pristup djelu

Maja Malbaški, urednica za društveno-jezičko područje rada u ZUNS-u, ocijenila je da su promovisane lektire književna djela namijenjena za čitanje u nastavcima tokom osnovnog obrazovanja i da čine suštinski dio nastavnog predmeta crnogorski – srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost, a sve u svrhu razvijanja ljubavi i interesovanja za čitanjem.

„Vjerujem da smo obogatili ova zdanja neposrednim i dinamičnim pristupom u metodičkom poslu. Naše autorke u okviru predgovora su se trudile da podstaknu dečiju svijest o sopstvenom doživljaju romana. Bilješke o piscu na kraju romana su zanimljive i prilika

gođene uzrastu čitalaca, a novina su i ilustracije koje su radile likovne umjetnice Zvezdana Vlahović i Bojana Bogavac, istakla je Malbaški.

Prof. dr Svetlana Kalezić naglasila je da je izuzetno važno čitati klasične zato što preko njih dolazimo do najboljih primjera one literature koja uspijeva da ostane i više od stotinu godina.

„Nije svejedno da li je neka generacija čitala nešto pet ili preko 130 godina. To je ozbiljna potvrda kvaliteta jedne knjige i potvrda toga da je djelo uspjelo da pruži odgovore na univerzalna i svevremenska pitanja brojnim generacijama stasitim u različitim uslovima i društveno-istorijskim okolnostima. Ja bih problem čitanja pozicionirala sa nečim što se ponese iz kuće i naročito biv stavlja akcenat na ulogu roditelja u tome. Napor prosvjetnih radnika da privo-

Ove godine na Njujorškom maratonu učestvovala i predstavnica Crne Gore Olja Batrović

VELIKI USPJEH CRNOGORKE IZ NJUJORKA

Nakon trke, za Olju Batrović je napravljen prijem u Generalnom konzulatu Crne Gore, a predsednik Crnogorskog olimpijskog komiteta Dušan Simonović, koji je tih dana boravio u Njujorku, uz srdacne čestitke joj je uručio prigodan poklon i obećao dalju podršku i saradnju

Na Njujorškom maratonu, jednom od najvećih svjetskih maratonskih takmičenja, ove godine zavijorila se i crnogorska zastava. Name, Olja Batrović, koja se u Njujorku amaterski bavi atletikom, prijavila se za Maraton kao predstavnica Crne Gore i tako su se crnogorska obilježja prvi put našla na ovoj sportskoj manifestaciji.

Prema tradiciji ovog maratona, na dan otvaranja podstiče se učešće u narodnim nošnjama zemalja učesnica, tako da je Olja hiljadama posjetilaca prikazala crnogorsku narodnu nošnju. Generalni konzulat Crne Gore u Njujorku podržao je učešnicu maratona i čestito je učesno realizovanim kvalifikacijama i učešću.

„Nakon trke, za Olju Batrović je napravljen prijem u Generalnom konzulatu, a predsednik Crnogorskog olimpijskog komiteta Dušan Simonović, koji je tih dana boravio u Njujorku, uz srdacne čestitke joj je uručio prigodan poklon i obećao dalju podršku i saradnju. Generalni konzulat će u narednom periodu animirati i sve druge, sadašnje i ranije učesnike ovog maratona pori-

PRVI ZVANIČNI NASTUP CRNE GORE NA MARATONU: Olja Batrović u crnogorskoj narodnoj nošnji

jemlom iz Crne Gore, kako bi se narednih godina mnogo organizovanje i pripremljenje nastupilo na ovom i drugim takmičenjima u SAD“, navodi se u saopštenju Generalnog konzulata Crne Gore u Njujorku.

Predstavnici crnogorske iseljeničke zajednice i prethodnih su godina učestvovali na maratonu, ali tek je nastup Olje Batrović zvanično registrovan kao učešće Crne Gore.

N. N.

5

Prosvjetni rad

DEC. 2015

BROJ 40

Crnogorski ministar prosvjete mr Predrag Bošković boravio u radnoj posjeti Tivtu, te se susreo sa gradonačelnikom Ivanom Novoselom

NAJAVLJENO POBOLJŠANJE ŠKOLSKE INFRASTRUKTURE

Ministar prosvjete u Vladi Crne Gore mr Predrag Bošković boravio je u radnoj posjeti Tivtu te se sastao sa prvim čovjekom ovog grada Ivanom Novoselom. Tom prilikom dogovoren je da će Ministarstvo i Opština zajedno finansirati generalnu opravku zajedničkog sistema za grijanje u objektima školske Srednje škole „Mladost“ i Osnovne škole „Drago Milović“.

Ministar Bošković je ocjenio da je to „veliki problem koji smo naslijedili“, te najavio da će se uvesti i čuvarska služba, kako bi se spriječile velike štete koje vandali tokom noći nanose na neobezbjedenim glavnim školskim objektima, odnosno izdvojiti 50.000 eura za sanaciju krova na objektu OŠ „Branko Brinić“ u Radočićima.

„Imamo veliku podršku Opštine Tivat, koja je prvenstveno odgovorna prema svojim građanima, ali mislim da zajedničkim naporima lokalne uprave i Ministarstva prosvjete možemo dosta toga pozitivnog napraviti kada su prosvjeta i obrazovanje u Tivtu u pitanju“, kazao je on i

dodata da će Ministarstvo i Opština raditi na prepoznavanju i adekvatnom obrazovanju deficitarnih kadrova.

Gradonačelnik Novosel je kazao da će Opština pomagati školama u nabavci opreme, ali i animiraju drugih donatora da više podrže ovdašnje obrazovne ustanove.

„Iako kao lokalna uprava nemamo neku zakonsku obvezu da ullažemo u prosvjetne ustanove, ne možemo od toga pobjeći, jer se ipak radi o našoj dečiji. Opština će u granicama svojih mogućnosti izaći u susret zahtjevima prosvjetnih ustanova i Ministarstva“, istakao je on.

Tokom susreta se moglo čuti i da će država tokom naredne godine uložiti oko 200.000 eura za različite intervencije na tivatskim školama. N. N.

POSVEĆENI OBRAZOVNOM IZDAVAŠTVU: Sa promocije u OŠ „Štampar Makarije“ u Podgorici

KONKRETIZACIJA SARADNJE: Novosel i Bošković

Rajko Cerović, dugogodišnji gimnazijski profesor, književni kritičar, pionir montenegrinstike, novinar, publicista, jedan od osnivača crnogorske televizije i najistaknutijih crnogorskih intelektualaca

CRNA GORA SE DANAS, NA ŽALOST, KAD JE RIJEČ O POZNAVANJU VLASTITE PROŠLOSTI TEK OPISMENJAVA I OSLOBAĐA VIŠEDECENIJSKOG NAUČNOG ROPSTVA

- *Kao što je Njegoš tvorac naše nacionalne Biblike u devetnaestom vijeku, tako je i Lalić sinteza crnogorskog nacionalnog iskustva u dvadesetom stoljeću. Samo je Lalić, još sedamdesetih godina prošlog vijeka, mogao smjelo otvoriti Pandorinu kutiju jako dramatičnih srpskocrnogorskih odnosa od Načertanija naovamo.*
- *Javni televizijski servis je, pored izvještavanja o kulturi, istovremeno i proizvođač, kreator novih stvaralačkih vrijednosti (TV drama, TV igrana serija itd), institucija od najvećeg značaja, za konstituisanje i razvoj nacionalne i opšte kulturne svijesti gledališta.*
- *Daleko smo danas od vremena kad je pokojni Vojko Nikčević zbog tvrdnje da Crnogorci imaju svoj jezik u okviru štokavskog sistema mogao očekivati ne samo partijsku osudu nego možda i hapšenje.*
- *Zbog čega da nas neki ne negiraju kad im ne mali dio našeg stanovništva to odobrava, jer mu je komforntije; ne mora više da čita i zamara mozak, lakše mu je da gudi ono što mu je nekada servirano u školi, a bogme i na fakultetu*

Nije bilo nikakve periodizacije crnogorske književnosti, nije se moglo govoriti o crnogorskom romantizmu, klasicizmu ili renesansi

„Prosvjetni rad“: Rano ste počeli da objavljujete književnu kritiku, eseje i priloge iz nauke o književnosti. Kakvo je bilo tada stanje kada je riječ o crnogorskoj književnosti?

Cerović: Književnom kritikom i dijelom istorije crnogorske književnosti intenzivnije sam se počeo baviti krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina. To je bilo doba u kome se ne malo pisalo o pojedinačnim crnogorskim piscima i njihovim djelima, ali tako da se nipošto ne naglašava nijehovo nacionalno porijeklo, tačnije njihova pripadnost crnogorskoj nacionalnoj literaturi. Prije bi se reklo da su tretirani kao zavičajni pisci, sa svim svojim vrlinama i manama, pa se ponekad prosto ne bi znalo da li pripadaju srpskoj, bosanskohercegovačkoj ili hrvatskoj literaturi. Riječju: pažljivo je izbjegavano njihovo konkretno svrstavanje uz određeni književno-nacionalni korpus. Još manje je stvaralaštvo crnogorskih pisaca posmatrano u određenoj istorijskoj perspektivi, to jest sa svim unutrašnjim uzročno poslijedičnim vezama koje su poticale iz vlastitog nacionalnog tla. Nije bilo nikakve periodizacije crnogorske književnosti, nije se moglo govoriti o crnogorskom romantizmu, klasicizmu ili renesansi. Ti pojmovi kao da su bili rezervisani samo za srpsku ili, recimo, hrvatsku literaturu. Nacija koja ima Njegoša kao stvaralačku sintezu cjelokupnog nacionalnog iskustva, da ne govorimo o naciji koja je imala prvu čirilsku štampariju u južnom slovenstvu, ili u doba baroka cvjetajuću kulturu u Bosni, odnosno dijelu vlastite teritorije, koja baštini najočimljivim književnim spisima u južnom slovenstvu nastao još u dvanaestom vijeku pod nazivom Kraljevstvo Slovenija, ili Ljetopis popa Dukljanina, ili opet narod na čijem čelu je više od dva vijeka stajala dinastija čiji su suvereni bili pisci, mislioci i nacionalni stratezi – zar takav narod, nacija, etnikum, kako hoćete, da ne smije svoju književnu baštinu nazvati vlastitim imenom? Istina, ne može se baš reći da crnogorska istorija, primjera radi, nije u školi preva-

učavana, ali ne kao nacionalno nego regionalna, dakle kao dio, priprek istorije ili pak književnosti drugog naroda.

Imajući u vidu ovakvu kulturnu, prosvjetnu, pa i mentalitetsku klimu ponutog razdoblja u Crnoj Gori, nazvao sam svoju prvu knjigu književnih eseja „Svetlosti i sjenke jedne tradicije“. Knjiga je izašla 1976. godine u Unireksu, i ne znam kako je prebrzo iščezla iz knjižara kojih van Unireksa nije ni bilo. Knjiga je sadržavala eseje o Njegošu, Laliću i Matiji Bećkoviću. Približavalo se vrijeme tako zvane Antibirokratske revolucije, a Unireks je bio jedan od centara za njenu pripremu. Teško da su u pomenutoj firmi bili naklonjeni osobama za koje se znalo da su bez ikakvih ograda nacionalno Crnogorci, posebno ukoliko se u vlastitim tekstovima, ili na drugi način tako izražavaju. Kako imam kod sebe samo nekoliko primjeraka knjige, a na drugim mjestima ih uopšte nema, nosim se mišlju da napravim reprint izdanje te svoje prve zbirke kritičko-estetičkih radova.

Jedan potpuno novi i neočekivani Lalić

„Prosvjetni rad“: Jedan ste od najboljih poznavalaca književnog opusa Mihaila Lalića. Da li je njegovo djelo na pravi način pročitano i protumačeno?

Cerović: Plaćim se da sam skoro dosadan svojom stalnom tvrdnjom da Lalić nije dovoljno pažljivo pročitan, dakle srazmerno njegovom značaju, ne samo u usko književnom smislu, nego u najširem saznanju. Kao što je Njegoš tvorac naše nacionalne Biblike u devetnaestom vijeku, tako je i Lalić sinteza crnogorskog nacionalnog iskustva u dvadesetom stoljeću. Počnite razmišljati o problemima vezanim za našu antropologiju, etnologiju, sociologiju ili neku sličnu disciplinu, odmah nailazite na Lalića. Njegovi junaci su, punočom svojih likova i sudbine ne samo živa ilustracija pomenutih znanja, nego posebno inspirativni stimulans za dalja istraživačka promišljanja. Ponekad nam se učini da su neka Lalićeva razmišljanja jako bliska našem individualnom iskustvu, ali tako od toga da se radilo samo o dinastičkom, odnosno dvorskom rivalstvu. Lalić

zilaze potencijalne čitaočeve moći.

Kad tvrdim da Lalić, srazmerno njegovom značaju, nije dovoljno pažljivo pročitan, mislim prevašodno na njegovu tetralogiju romana: Ratna sreća, Zatočnici, Dokle gora zazeleni i Gledajući dolje na drumove. I ako nam se či-

je u svakom trenutku potreban, bogat i višeslojan, može se čitati sa ma koje stranice na kojoj se otvori knjiga i počinje gusto Lalićevu narativno štivo. Na fakultetima na kojima se izučava nacionalna književna baština Lalić bi morao zaузимati čitav jedan semestar.

liki demistifikatori domaćih političkih i moralnih hipokrizija, žestoki razobličitelji domicilnih laži i zločina činjenih navodno u ime visokih moralnih načela ili patriotskih principa. Pisao sam i o drugima, prije svega o dobitnicima Njegoševe nagrade. Od novijih autora koji nijesu iz Crne Go-

to antišovinističkog i antiratnog uvjerenja, kao borce za pravo svakog naroda na svoju slobodnu volju i individualnost, pa, konačno, i kao ubijedeni borce za suverenu i demokratsku Crnu Goru.

Televizija je pokazala naše glumce raskošnog talenta (Đekna), stvaralačke ličnosti od Voja Stanića do Boška Odalovića...

„Prosvjetni rad“: Drugo godina ste bili glavni i odgovorni urednik TV Titograd, danas TV Crna Gora. Koliko je pionirsko TV stvaralaštvo doprinijelo sveukupnoj afirmaciji Crne Gore?

Veoma dobro pitanje. U vrijeme ranih godina televizije u Crnoj Gori, koja je kao institucija kasnila u razvoju za svim drugim u Jugoslaviji, dakle i za onim pokrajinskim – Crna Gora je u oblasti medija bila tabula rasa. Teška, preteška provincial! Ni dnevni lista, ni radio koji pokriva svu teritoriju republike, ni zabavne štampe, pa niti tabloida koji su kasnije odigrali u nekim sredinama mračnu, gotovo odlučujuću negativnu ulogu. Kako je tada program svih jugoslovenskih TV centara imao jedinstvenu programsku šemu, dakle odvijao se kao da je emitovan iz jednog studija, na dva kanala – bila je to donekle srećna okolnost za Crnu Goru koja je i malom količinom svoga programa bila prisutna u gotovo čitavoj zemlji. Shvatio sam da nam se pruža jedinstvena prilika da izronimo iz provincije i pokažemo neke vlastite stvaralačke i kulturne vrijednosti nedovoljno poznate na jugoslovenskoj kulturnoj sceni. U tom pravcu sam odmah po dolasku u Televiziju, u jesen 1969. godine za svoje ideje dobijao pristanak rukovodstva. Tako su nastali portreti značajnih slikara, pisaca, institucija kulture, kulturno istorijskih spomenika, raznih profesionalaca, ali i amatera koji su originalno djelovali širom Jugoslavije. Više godina je emitovana serija iz kulture „Susreti“ kojima sam bio i osnivač i gotovo uvijek i urednik i reditelj i scenarista, dakle kompletni autor.

Naravno, posmatrano iz savremene perspektive, posebno sam zadivljen literaturom koja izražava vrijeme jugoslovenskog raspada i moralnog posrtanja velikog dijela domaće intelektualne elite. U tom smislu su posebno karakteristični Kovačevići romani i njegova publicistica koja hrabro skenira i odvojene i zajedničke srpskohrvatske moralne i druge poraze. Nije čudo da je nova plodna romanjska etapa mlade crnogorske književnosti gotovo redovno nastajala u pokretu otpora beogradskom bezumlju i agresiji. Autori Andrej Nikolaidis, Ognjen Spahić, Dragan Radulović ili Balša Brković, u novije vrijeme Milorad Popović, nikli su upravo kao pripadnici izraža-

ni da Lalićevo djelo, čija tematika izlazi iz NOB-e i revolucije, bar dijelom poznajemo, svijet iz pomeđutetralije nam se tek otvara kao jedan potpuno novi i neočekivani Lalić koji je, ostavljući iza sebe remek djela o Drugom svjetskom ratu: romane Raskid, Zlo proljeće, Hajka, ili Lelejska gora, smjelo tematski zakoračio u vrijeme početka vijeka, pa zatim u međudravnu crnogorsku neviđelicu. Računajući i na romane Tamara ili Običan čovjek, a i na zapise Prutom po vodi, Lalić je zauzreo jedan kalendarski i ljudski vijek sa svim svojim dramatičnim potresima i promjenama.

Samo je Lalić, još sedamdesetih godina prošlog vijeka, mogao smjelo otvoriti Pandorinu kutiju jako dramatičnih srpskocrnogorskih odnosa od Načertanija naovamo. Idilična slika o „bratskim“ odnosima, stalno eksplicirana u političkoj ravnini, kod Lalića je, bez lažnih uvijanja i uljepšavanja, dobila realne dimenzije često vučjih i ni malo prijateljskih „rođačkih“ relacija, i to daleko od toga da se radiло samo o dinastičkom, odnosno dvorskom rivalstvu. Lalić

Ma kako se izjašnjavali, djela Pekića, Kiša i Kovača pripadaju i Crnoj Gori, možda mnogo više nego što bi to moglo djelovati na prvi pogled

„Prosvjetni rad“: Pisali ste i o mnogim drugim značajnim crnogorskim i jugoslovenskim književnicima. Ko ga biste posebno izdvajili?

Cerović: Nijesam mnoho pisao o autorima izvan Crne Gore, odnosno onima koji po mom skromnom uvjerenju nisu znatnije uticali na crnogorske književne tokove. Pisao sam o autorima koji su iz Crne Gore, a svojim djelom čine čast i crnogorskoj i široj književnoj javnosti. Takav je bio nezaboravni Mirko Kovač čijem sam djelu posvetio više tekstova, vrednujući ga u različitim fazama njegovog stvaralačkog prostiranja. Od velike četvrtke: Pekić, Kiš, David i Kovač, trojica su bila vezana i dobrim dijelom upućena na Crnu Goru.

Njihovo djelo, ma kako se izjašnjavali, pripada i Crnoj Gori, možda mnogo više nego što bi to moglo djelovati na prvi pogled. Sva su trojica, dakle Pekić, Kiš i Kovač bili ve-

re rado pominjem Vidosa Stevanovića, odnosno njegov ispojednji roman 'Dnevnik samoce' u kojem je jednom vrstom dokumentarnog izraza naslikan zločinački svijet Miloševićevog vremena, moralno dno jedne inteligencije koja je iz Miloševićevog stroja obezljudjenih stalno prstom pokazivala na pisca koji se usuđuje da ne pri pada čopor. Naravno, posmatrano iz savremene perspektive, posebno sam zadivljen literaturom koja izražava vrijeme jugoslovenskog raspada i moralnog posrtanja velikog dijela domaće intelektualne elite. U tom smislu su posebno karakteristični Kovačevići romani i njegova publicistica koja hrabro skenira i odvojene i zajedničke srpskohrvatske moralne i druge poraze. Nije čudo da je nova plodna romanjska etapa mlade crnogorske književnosti gotovo redovno nastajala u pokretu otpora beogradskom bezumlju i agresiji. Autori Andrej Nikolaidis, Ognjen Spahić, Dragan Radulović ili Balša Brković, u novije vrijeme Milorad Popović, nikli su upravo kao pripadnici izražaji našu medijsku izolaciju

i to ne samo u dokumentarnom programu nego i muzičko-zabavnom, igračnom, dečijem itd. Televizija je pokazala naše glumce raskošnog talenta (Đekna) za koje se malo znašlo u Jugoslaviji, originalne stvaralačke ličnosti od, primjera radi, Voja Stanića, do Boška Odalovića... Danas, kad gledam emisije iz TV arhiva, snimljene prije četrdeset godina tek shvatam kakvo smo bogatstvo programa stvorili uz mala sredstva, skromne kadrove i dosta oskudnu tehniku.

Što se tiče moga urednikovanja, posebno sam ponosan na činjenicu da sam bio osnivač i dugogodišnji glavni i odgovorni urednik redakcije Kulturno-umjetničkog programa kroz kojeg je prošao cvijet crnogorske stvaralačke inteligencije: Manja Radulović - Vulić, Ljubo Đurković, Stevan Koprivica, Žarko Mirković, Boro Taminđić, Dragan Radulović, Novica Samardžić, redatelj Dragomir Zupanc, ili muzički urednik Slobodan Bučevac. Televizija je, što se ispostavilo vrlo ispravno, imala dva ravnopravna programa sa dva glavna i odgovorna urednika. Dok sam ja skoro dvadeset godina bio na čelu takozvanih KUP-a, u informativnom su se smjenjivali od Radivoja Rabrenovića, do Milivoja Obradovića, ili Božidara Jaredića. Kad sam gotovo morao da prihvatom mjesto jedinstvenog glavnog i odgovornog urednika Televizije ubrzo su stigli događaji koji su sve degradirali, od programa do autora, da ne kažem i dotadašnjeg rukovodstva. Navalilo je, liše malo izuzetaka, na program kuso i repato, gomila mediokriteta i režimskih ulizica, riječju, profesionalna ološ. O svojoj sudbini nema razloga da govorim. Uglavnom je poznata. Ne samo da sam morao dati ostavku na mjesto glavnog i odgovornog urednika nego i brzo bio izbačen sa posla. Prije toga sam dobio pet najznačajnijih jugoslovenskih nagrada i Trinaestojulsku nagradu za TV stvaralaštvo.

Značajne rezultate ste postigli i u novinarstvu i publicistici, posebno pažljivo i uspješno prateći kulturna dešavanja. Ne čini li Vam se da danas prisustvujemo oseći izvještavanja i praćenja, kompetentnog ocjenjivanja i kritičkog vrednovanja kulturnih programa, djela i projekata - gase se kulturni dodaci u dnevnim novinama, pojedine TV kuće čak i nemaju posebne redakcije za kulturu, itd.?

Kultura je, kad je riječ o televiziji, znatno širi pojam od prostog izvještavanja

Što se tiče praćenja događaja iz kulture valja reći da to dobrom dijelom zaviši od redakcijskog osoblja. Ukoliko imate u redakciji osobe koje i strukom i ukupnim afinitetom naginju kulturi, odnosno stvaralaštvo, imaćete i bogatije i stručnije priloge iz kulture. No, kultura je, kad je riječ o televiziji, znatno širi pojam od prostog izvještavanja. Televizija je i stvaralač novih vrijednosti u igranom, muzičkom, zabavno muzičkom, dečijem i drugim programima. Sama je kreator kulture, čak institucija od najvećeg i edukativnog značaja, za konstituisanje i razvoj nacionalne i opšte kulturne svijesti gledališta. Sve smo to imali u vidu i trudili se da takvim zahtjevima odgovorimo. To su zadaci javnog servisa, a ne komercijalnih televizija.

Danas se ne njeguju dokumentaristi kao često i osnovno obilježe svake televizije

„Prosvjetni rad“: Autor ste mnogih nagrađivanih dokumentarnih emisija koje ste radili za TV Titograd. Zašto nemamo više tako dobitih tv-dokumentaraca kao nekada?

Cerović: U dekadi od 1970. do 1980. godine bio sam najviše nagrađivani autor na Jugoslovenskom TV festivalu, prvo na Bledu, a zatim u Portorožu. Mnogi se zaljeću u dokumentarni program sa uvjerenjem da je to lako i da se brzo dolazi do uspjeha. Malo se u tome varaju. Od armije dokumentarista u šest jugoslovenskih studija tada su samo nekoliko autora izlazili iz prošeka i bili zapaženi. Dokumentarna emisija, tačnije dokumentarni film, može biti samo puka registracija nekog događaja ili kontakt sa ličnošću ili ličnostima, ali i kreacija najvišeg stvaralačkog dometa. To onda nije samo novinarstvo, nego i režija i dramaturgija i više osećaj za vrijednosti. Mislim da se danas ne vodi o tome računa, ne njeguju dokumentaristi kao često i osnovno obilježe svake televizije.

Prosvjeta se mora temeljno mijenjati, prije svega u nastavnim programima, pa onda i u kadrovima

„Prosvjetni rad“: Pokojni akademik dr Radoslav Rotković naglašavao je da smo

BIOBIBLIOGRAFIJA

Rajko Cerović, književni kritičar, televizijski autor i publicista rođen je 1938. godine u Tomaševu, opština Bijelo Polje. Diplomirao je na studiju Opšte književnosti sa teorijom književnosti na Filološkom fakultetu, Univerziteta u Beogradu. Nekoliko godina je radio kao gimnaziski profesor, zatim jednu godinu u listu „Pobjeda“, a ostali radni vijek, uz jedan nasilni prekid, proveo u Televiziji Titograd, danas Televiziji Crne Gore.

U televiziji je prvo bio urednik i kompletan autor četvrtdesetpetominutne mješavine emisije iz kulture SUSRETI, zatim osnivač i glavni i odgovorni urednik Kulturno-umjetničkog programa, a od početka 1986. do kraja 1988. godine glavni i odgovorni urednik tadašnje Televizije Titograd. U vrijeme od 1970. do 1980. godine bio je najviše nagrađivani televizijski autor na JRT festivalima na Bledu i Portorožu za dokumentarno TV stvaralaštvo.

Naslovni njegovih nagrađenih dokumentarnih ostvarenja su: *Piva 71, Živjeti u Guzinu, Žimski pejaž Grabovice, Priča bez naslova i Ljudi i stihija*.

Zbog izrazitog neslaganja sa političkim kursom Slobodana Miloševića, odnosno domaćom vlašću koja je uspostavljena takozvanom AB revolucijom, Rajko Cerović je bio prinuđen na ostavku na mjesto Glavnog i odgovornog urednika Televizije, zatim bio izbačen sa posla, prebijan ispred svoga stana, napadan u režimskim medijima koji mu nijesu dozvoljavali odgovor, bio obilježen u javnosti kao navodni antijugosloven, pa antisrbin, pa protivnik radničke klase itd.

Književnom kritikom i publicistikom se intenzivno, pored angažmana na Televiziji, bavi od kraja šezdesetih godina prošlog vijeka; objavljuje u domaćim listovima i časopisima. Objavio je knjige *Svetlosti i sjenke jedne tradicije*, (esej o P. P. Njegošu, M. Laliću i M. Bećkoviću) – Univerzitska riječ 1976, zatim zbirku eseja *Crnogorsko književno iskustvo*, izdanje Dukljanske akademije 2003, zbirku političko publicističkih tekstova pisanih od 1990. do 1993. godine, pod naslovom *Riječ protiv*, izdanje Centralne narodne biblioteke Đurđe Crnojević i knjigu kulturno-školsku publicističkih eseja *Crnogorski stereotipi*, izdanje Društva nezavisnih književnika i cetinjskog Otvorenog kulturnog foruma 2012. Knjiga *Eseji i rasprave*, sa podnaslovom od Ratkovića do Kovača, čine tekstovi pretežno nastali krajem devedesetih godina prošlog i prve dekade novog vijeka.

Rajko Cerović je član Društva nezavisnih književnika Crne Gore, bivši funkcioner Matice crnogorske, potpredsednik crnogorskog P. E. N. centra. Živi u Podgorici.

Izgubili državu kada smo izgubili bitku za prosvjetu. I sami ste bili prosvjetni radnik, odnosno gimnaziski profesor. Kakav je po Vama značaj prosvjete u onemogućavanju assimilacije crnogorske kulture i crnogorske nacije i kako ocjenjujete crnogorski školski sistem?

Cerović: Rotković je, navedno, bio u pravu. Stvari se danas, sporije nego što je logično, ipak mijenjaju. Zamislite nekadašnji Zavod za unapređivanje školstva, ministarstvo prosvjete, aktive profesore jezika i književnosti ili istorije u srednjim školama, ili pak redakciju nekadašnjeg „Prosvjetnog rada“? Sve su to bile tvrdave velikosrpstva. Škola je oduvijek bila konzervativna, bubalačka, bez oslobođanja učenika da misle svojom glamom. Zamislite takav absurd da profesori u srednjoj školi ne priznaju svome narodu pravo na imenovanje svoga jezika, da su spremni da štrajkuju glađu u odbranu tuđeg naziva i tuđe prirode jezika, drugim riječima da pristaju na vlastito nepostojanje, ili odsustvo svake vrste vlastite kulturne individualnosti. Pri tom predaju najošteljiviju oblast nauke na kojoj se formira nacionalna svijest, ili nacionalni ponos, kako hoćete. Mogu li uopšte sobom predstavljati tako suptilnu oblast kao što je kultura? Ako uz to znamo da se generaci-

jama unazad na nastavne struke, posebno iz društvenih nauka, prijavljuju najslabiji učenici iz srednjih škola – onda je jasno da se uspjeh teško može očekivati. Prosvjeta se mora temeljno mijenjati, prije svega u nastavnim programima, pa onda i u kadrovima?

Jezičko pitanje, odnosno normiranje crnogorskog jezika je moralno i ranije biti otvoreno

„Prosvjetni rad“: Bili ste član ekspertske tijela za standardizaciju crnogorskog književnog jezika. Da li ste zadovoljni sa urađenim poslom i kako ocjenju-

jete aktualno stanje u državi po pitanju jezičke problematike?

Jezičko pitanje, odnosno normiranje crnogorskog jezika je moralno i ranije biti otvoreno. To je prije svega nesporno. No, u pojedinostima se nije smije uvijek mogli do kraja složiti u toj Komisiji za normiranje jezika. Bilo je kod nekih od nas strahova da se jezik suviše ne vrati nazad, da se ne prenaglasi njegova arheologija na račun savremenih jezičkih tokova, da se ne pretjera sa ijekvacijom, ili normiranjem svega što je po dosadašnjoj normi bilo dijalekat, ili razmišljanja da li uvesti nova dva ili jedan suglasnik. Sve je sada u pokretu, stvari su krenule s mrtve tačke, ništa nije fiksirano, toliko da sutra ne bi bilo zamijenjeno ukoliko jezička praksa drukčije potvrđi. Daleko smo danas od vremena kad je po-kogni Vojo Nikčević zbog tvrdnje da Crnogorci imaju svoj jezik u okviru štokavskog sistema mogao očekivati ne samo partizansku osudu nego možda i hapšenje. Konačno, jezik kojim smo do sada govorili i pisali nije bio ni srpski ni hrvatski već crnogorski i ako se zvanično tako nije zvao. U protivnom bismo moralno prebrisati svu našu dosadašnju pismenost i kulturu, pa krenuti od početka.

Ne smije se odustati od izrade crnogorske opšte enciklopedije, pa ni parcijalnih

„Prosvjetni rad“: G. Ceroviću, zašto još nemamo nacionalnu i državnu Enciklopediju? Da li ste za to da se formira Leksikografski zavod koji bi se bavio izdavanjem enciklopedijskih i leksikografskih izdanja?

Cerović: Izrada enciklopedije je povjerena na izgled relevantnoj instituciji, dakle Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti, odakle ne možemo očekivati nikakvo rješenje osim odlaganja. Ta ustanova nije sazrela dotle da može sagledati potrebe savremenog crnogorskog društva, da im može izaći u susret. Tamo još uvjek vlađa velikosrpska svijest, ili strah da se nekima rješenjem ne zamjerimo Srbiju, pa i, na žalost, nedostatak elementarnog razumijevanja društvenih fenomena. Ta je ustanova prespavala i nedavno završene jugoslovenske šovinskičke ratove, raspad zemlje i njegove posljedice, sticanje crnogorske nezavisnosti, priključenje Crne Gore NATO alijansi i tako redom. Njeni akademici pokazuju pripadnost Crnoj Gori samo na blagajni kad primaju apanaze, ili navodno negde službeno putuju. Aut institucija, gomila, kad je u pitanju tekuća stvarnost, gluvih i slijepih. Da ne bi pravila određene potrese ili eventualno ugrožavala svoju vlast, upravljačka elita sve ostavlja za neku kasniju intervenciju i ako duboko svjesna krajnje jalovosti sadašnje CANU. Naravno da se ne smije odustati od izrade crnogorske opšte enciklopedije, pa ni parcijalnih. Treba to predati nekoj instituciji u kojoj rade mlađi i ambiciozniji ljudi, kao i oručiti vrijeme za njenu izradu.

Stanje sa dvije akademije je neprihvatljivo

„Prosvjetni rad“: Kako tumačite neprimjenjivanje Zakona o CANU u pogledu njeone integracije sa DANU?

Cerović: Zakon nije primijenjen iz naoko bezzelenog razloga navodno pravne prirode. No, zaista je pitanje da li je vladajuća nomenklatura to i željela. Prigrable su je preće stvari. Više je nego očigledno da bi spajanje akademija zaista donijelo konflikt crnogorskoj nauci, jer su u Dukljanskoj akademiji i mlađe i naučno i umjetnički aktivnije osobe koje nisu spremne da trpe jalovost državnih akademika. No, i predlog CANU da se dukljanski akademici pojedinačno kandiduju za državne besmrtnike nije za potpuno odbacivanje, ali valja nastupiti složno iako se u krajnjem slučaju radi o CANU kao neosporno inferiornijoj od DANU. I to čeka neki sljedeći trenutak u kome će vlast vjerovatno biti stabilnija. Po tome što vlast nije zbog odbijanja CANU da spoji dvije akademije, odnosno postupi po predloženom zakonu, burnije reagovala mirše na presabiranje do slijedeće mogućnosti. Ovako: stanje sa dvije akademije je neprihvatljivo.

Razgovarao:
Goran Sekulović

NEKADAŠNJA TELEVIZIJA TITOGRAD PRVA JE, PRIJE NAUČNIH INSTITUCIJA, OBARALA U SVOME PROGRAMU NEKE OD FALSIFIKATA NACIONALNOG BIĆA CRNOGORACA

Ukazivali ste i ukazujete na mnoge falsifikate u istorijskoj i društvenoj nauci kada je riječ o crnogorskom nacionalnom biću. Kako se na najefikasniji način boriti protiv neposustalih praksi usmjerenih na negiranje Crnogoraca i crnogorskog državotvornog i nacionalnog bića?

Falsifikati, kriva tumačenja, uz bezočno stvaranje istine koja neko odgovara – sve je to crnogorska nevesela stvarnost. Sveti nam se dugi nedostaci nacionalnih institucija kulture i nauke, dugo i nepotrebno tavorenje bez odgovarajućih institucija i u vremenu poslije Drugog svjetskog rata, kad za to nije bila nužda, ali i crnogorska tvrdoglavost i obavezno odbijanje novih saznanja i novootkrivenih je u istorijskim izvorima. Zbog čega da nas neki ne negiraju kad im ne mali dio našeg stanovništva to odobrava, jer mu je komfornt; ne mora više da čita i zamara mozak, lakše mu je da gudi ono što mu je servirano u srednjoj školi, a bogme i na fakultetu. Malo je u javnosti uočeno da je nekadašnja Televizija Titograd prva, prije naučnih institucija, obarala u svome programu neke od falsifikata Posebno u tom smislu treba naglasiti dokumentarnu seriju Iz crnogorske kulturne riznice, autora Novice Samardžića. Televizija je tada mogla da iskorači ispred ra-

znih naučnih i kvazinaučnih ustanova, jer je raspolagala ličnostima od i kulture i nacionalne svijesti. Sve se to u Srbiji dobro znalo, pa nije bilo ni malo slučajno, u toku takozvane Antibirokratske revolucije, što se dizala prevelika hajka na rukovodstvo Televizije, posebno na njegoglavnog urednika.

Jos čemo se sretati sa falsifikatima koji idu dotle da tvrde kako su Crnogorci svi došli s Kosova, ili da pojedina plemena vode porijeklo od istorijski nepostojećih kosovskih junaka.

Crna Gora se danas, na žalost, kad je riječ o poznavanju vlastite prošlosti tek opismenjava i oslobađa višedecenijskog naučnog rostva. Dobar dio svojih književnih eseja i rasprava posvetio sam, pored ostalog, falsifikovanju crnogorskog istorije, istorije književnosti, pravu na crnogorski jezik, crkvu i ukupnu crnogorskiju individualnost. No, bice tu posla i za buduće generacije.

„Matica“

MI ZLO DUGO PAMTIMO, ALI TIM PRIJE ZABORAVIMO UČINJENO NAM DOBRO

(Časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, godina XVI, br. 63, jesen 2015)

Nedavno je iz štampe izašao novi, 63. broj „Matica“, časopisa za društvena pitanja, nauku i kulturu, koji već 16 godina izlazi pod okriljem Matice crnogorske. Kao i prethodna, i ovo izdanje „Matica“ donosi zanimljive tekstove o religiji i politici, istoriji, književnosti, pravu, nasljeđu i drugim oblastima značajnim za očuvanje crnogorske kulture, nauke i identiteta.

Časopis otvara obimni tekst Slobodana Jovanovića „Stoljeće političkih zlostavnih učinaka“ u kojima autor razmatra problematiku vjerskih institucija u Crnoj Gori, prevashodno onih pravoslavnih.

„Početkom osamdesetih godina SPC izlazi na javnu scenu, u početku iskopavanjem kostiju žrtava iz Drugog svjetskog rata, a onda sve otvorenjima i otvorenijima političkim djelovanjem i uplitanjem u državne poslove. Političke strukture u Miloševićevu vrijeme i sve vlade nakon njega objeručke su prihvatile ŠPC kao jedan od stubova svoje moći. A ŠPC je to koristila, nametnuvši se kao snažan politički faktor i jačajući svoj materijalni položaj“, navodi on.

Vjerske zajednice ne smiju se miješati u rad državnih institucija

Slijedi esej Predraga Zenovića koji je proglašen za najbolje na konkursu Matice crnogorske „Crna Gora – sekularna država izložena klerikalizaciji“. On ukazuje da je crnogorski sekularizam proizvod autoritarne vlasti, „pa je već tu moguće tražiti razloge za nepostojanost istinskog sekularizma kao opštedruštvene promjene na ovim prostorima“.

„Sa tačke gledišta normativne političke filozofije, optimalna skica religije u savremenom društvu putem crnogorskog mora da obuhvati nekoliko polaznih principa. Vjerske zajednice ne smiju se miješati u rad državnih institucija, a nijehovo mišljenje o važnim društvenim pitanjima u javnom diskursu mora imati jednak tretman kao mišljenje bilo koje građanke ili građana. Umjesto vjerouzake, u školama treba da se izučava istorija religija, pristup koji omogućava kritičku distancu, otvara mogućnost dijalog-a i međukulturnog razumijevanja i svim religijama daje jednak tretman. Ovakav istorijsko-sociološki predmet izučava bogatstvo religijskog nasljeđa sa tačke razmatranja koja podrazumijeva deliberaciju i kritičnost“, ističe se u Zenovićevom radu.

Podsećanje na 13. jul 1941 – jedan od najsvjetlijih momenata crnogorske istorije

U tekstu „Zaboravljeni vrijednost 13. jula“, prof. dr Radovan Radonjić podseća na jedan od najsvjetlijih momenata crnogorske istorije – dan kada je dignut prvi antifašistički ustanak u porobljenoj Evropi.

„Trinaesti jul 1941. godine, simbolički i stvarno, predstavlja jedan od veo-

ma rijetkih stubova nosača kulturno-duhovne i državne vertikale Crne Gore u kome je sa učincima njene bogate i burne prošlosti neraskidivo spojeno sve ono što je danas, naupitno i nepovratno, čini kadrom da – razvijajući se na vlastitim iskon-skim vrijednostima, u skladu sa svojim neotuđivim i neosporivim istorijskim pravim i obavezama – opstavlja kao nezavisni, međunarodno-pravno priznati subjekt, odnosno društvo i država slobodnih ljudi koji su u poziciji da sami odlučuju o svom bitnim pitanjima svog života“, ocjenjuje on.

Potoni dani samostalnosti Crne Gore

Nakon eseja Vesne Stanković Pejnović, u kojem se ova autorka bavi analizom savremenih fenomena kao što su evropeizacija, kolonizacija i globalizacija, slijede radovi posvećeni istoriji Crne Gore. Prvi od njih je izašao iz pera Dušana D. Vuksana, a naslovljen je „Potoni dani samostalnosti Crne Gore“.

„Ni jedna gotovo ulica, ni jedna gotovo institucija ne nosi ime nijednog crnogorskog vladara. Na sve strane

dižu se spomenici našim zaslužnim ljudima, ali se nikone sjeti da digne spomenik Đurđu Crnojeviću, vladici Radu, knjazu Danilu ili kralju Nikoliju“, ističe on, dodajući: „Tako ni posestrima Hercegovina, koja bi bila davno ištvrđena i uništena, ne sjeti se da digne spomenik knjazu Danilu i kralju Nikoli, koji su je vodili k slobodi. Kad se 1928. godine obilježavao pedesetogodišnjica hercegovačkog ustanka, nikao se u Hercegovini ne sjeti da je ustanak islučivo djelo Danila i Nikole i nikoga drugoga. Na nama kao da je neko prokletstvo: mi zlo dugo pamtim, ali tim prije zaboravimo učinjeno nam dobro!“

Onovremena crnogorska štampa samo povremeno objavljivala podatke o broju zarobljenih austrougarskih vojnika

Milan Šćekić piše o austrougarskim zarobljenicima u Crnoj Gori (1914–1915), navodeći da se istoriografija dosad nije bavila ovim pitanjem, te da se ne može ni raspolažati nekim preciznijim podacima o broju zarobljenika, talaca i ljudi osumnjičenih po raznim osnova-ma.

„Posao oko utvrđivanja preciznog (tj. preciznijeg ili približnog) broja ratnih zarobljenika znatno otežava nevelika i nekompletan arhivska građa. Nekoliko sačuvanih spiskova i isto toliko izvještaja, telegrama, zapisnika i računa nijesu mogli adekvatno odgovoriti na ovo pitanje. Za razliku od arhivske građe, onovremena crnogorska štampa je samo povremeno objavljivala podatke o broju zarobljenih austrougarskih vojnika“, zapi-sala je ona.

O zaboravljenoj nahiji iz XV vijeka

Članak „Nahija Zla Rijeka u XV vijeku“ autora Marija-

na Premovića prenosi istorijsko-geografski pregled nahije koja se prostirala na području današnje Andrijevice, od Lukina vira s obje strane Lima uzvodno do Sućeske i u slivu rijeke Zlorečice.

„Ovaj prostor u srednjovjekovnim izvorima po-minje se pod nazivom Dobra Reka. Kao i mnoge dobre stvari i pojave suprotstavljene zlu, ime Dobre Reke, i rijeke i selu, nestali su, a preovladalo je ime Zle Rijeke, danas Zlorečice, po kojoj je nazvana nahija krajem XV vijeka“, ukazuje Premović.

Crnoj Gori zbog njenih aspiracija, ali i odbrambene strategije, bila potrebna snažna i dobro organizovana vojska

U tekstu „Crnogorska vojska uči Balkanskih ratova“, istoričar Bojan Batričević daje detaljan pregled formacijskog uređenja, vojne legislative, obuke i obrazovanja crnogorskih vojnika, stanja vojnih objekata i unutrašnjeg života ondašnjih oružanih trupa Crne Gore.

„U razvoju crnogorske vojske na početku XX vijeka, naročito u procesu njene savremenije organizacije, bilo je neophodno zakonom zamijeniti dotadašnje naredbe i uredbe na kojima je počivala“, ističe on i dodaje: „Crnoj Gori je zbog njenih aspiracija, ali i zbog odbrambene strategije, bila potrebna snažna i dobro organizovana vojska. Potrebe modernog ratovanja iziskivale su da vojska u najkraćem roku spremno pređe iz mirnodopskog u ratno stanje – u cilju brze, efikasne i totalne mobilizacije oružane sile, sposobne da na ratištu ostvari vojne i političke interese zemlje.“

Motivska, metrička i tipografska raznovrsnost poezije Mladenom Lomparu

U segmentu posvećenom književnosti objavljenima u Crnoj Gori (1914–1915), navodeći da se istoriografija dosad nije bavila ovim pitanjem, te da se ne može ni raspolažati nekim preciznijim podacima o broju zarobljenika, talaca i ljudi osumnjičenih po raznim osnova-ma.

„Motivska, metrička i tipografska raznovrsnost poezije Mladenom Lomparu doprinijela je novom pristupu i čitanju njegovih poetskih tekstova. Lompar se poigrava tačkama gledišta, tako da varira od prvog lica singulara do prvog lica plurala i na taj način nekad se podstiče saodnos pjesnika i čitaoca, a nekad se razbijja čitaočev horizont očekivanja“, zapisala je ona.

Fenomen čudotvorstva u romanu „Vreme čuda“ Borislava Pekića

Tu je i tekst u kojem Marianti Terić polemiše o fe-

nomenu čudotvorstva u romanu „Vreme čuda“ Borislava Pekića.

„Autor je rekonstrukcijom jednoga svijeta smještenoga u novi narativni okvir drugoga uspostavio dijalog između svoga teksta i postojećega mita i tako originalnom umjetničkom imaginacijom konstruisao jedinstven književno-umjetnički entitet“, zaključuje ona.

si na Crnu Goru“, ističe se u tekstu.

Prilog proučavanju sakralnog nasljeđa Bara

Na bogato nasljeđe grada pod Rumijom podseća nas Savo Marković, autor članka „Zavještanje crkve Sv. Marije – exstra muros: Prilog proučavanju sakralnog nasljeđa Bara“.

I Niče i Jung promovišu kompletност i kontrolisanje tenzija između suprotnosti

Kada je riječ o analitičkoj psihologiji, Ilija Kapičić je objavio tekst u kojem je razmatrao sličnosti Ničevog i Jungovog modela psihologije.

„Iako su stvarni procesi kroz koje su ujedinjene suprotnosti različiti kod Ničea i Junga, kvalitet odnosa između suprotnosti je isti. Obojica, i Niče i Jung, promovišu kompletnost i kontrolisanje tenzija između suprotnosti. Jedinstvo suprotnosti visoko je kreativno, nikad statičko, te stalno zahtjeva obogaćenje. Takva kreativnost i obogaćenje dostižni su kroz kontrolisanu međigrupnu suprotnost, te se bore za prevlast, jedna nad drugom“, naglašava on.

70 godina od kolonizacije Crnogoraca u Vojvodinu

Povodom jubileja 70 godina od kolonizacije Crnogoraca u Vojvodinu, Nenad Stevović je dao zanimljiv osvrt na ovaj kompleksni migratorski proces. On je ustvrdio da je u jesen 1945. godine počelo „najveće plansko iseljavanje u istoriji Crne Gore“, te da su Crnogorci u najvećoj mjeri kolonizovani na prostoru srednje Bačke. Stevovićev tekst upotpunila je „Poema o seobi“ Radovana S. Stevovića, predratnog komuniste, revolucionara i pjesnika, koji je bio jedan od vođa kolonizacije Crnogoraca u Vojvodinu i koji je kumovao Lovčencu, centru crnogorskih iseljenika u Srbiji.

Burna dešavanja u Budvi na početku Prvog svjetskog rata

Objavljena je i hronologija zbivanja u Budvi 1914. godine, izašla iz pera Pavla Mikule, koja svjedoči o burnim dešavanjima u našem primorskom gradu sa početka Prvog svjetskog rata.

„Na tri polovine sata podigla se crnogorska zastava na tvrđavi, sv. Trojici, Sanitetu (Lučki ured), a na katoličkom zvoniku hrvatska (vjerojatno po načelu – kaže pisac). Na kućama Duletić i Čalak podignute su crnogorske zastave. Pobjeda je telefonom javljena kralju Nikoli, koji je zahvalio Zenoviću i Szentijću. Istodobno je izvezena državna zastava Crne Gore (crveni fond s bijelim rubom, a u sredini žuti orao). Zastava je u crkvi blagoslovljena. Govorilo se o Slavenstvu, plesalo kolo, slavilo“, ističe se, između ostalog, u ovoj interesantnoj hronologiji.

Jesenjim brojem „Matici“ zatvara bibliografija ovog časopisa, koja obuhvata period od 2000. do 2015. godine i koju je priredila Nada Drašković.

N. N.

Crnogorski ministar prosvjete mr Predrag Bošković pušto u rad savremeni simulator u Srednjoj pomorskoj školi u Kotoru

ZNAČAJNO POMAGALO ZA BUDUĆE POMORCE

Ministar prosvjete Crne Gore mr Predrag Bošković: Crna Gora donijela dobre zakone kada je obrazovanje u pitanju, a na redu je njihova kvalitetna primjena koja je nemoguća bez inovacija

Direktor Škole Veljko Botica: Daleke 1849. godine, kada je osnovana Srednja pomorska škola u Kotoru kao državna škola, pa sve do danas, ova obrazovna institucija je na veoma važnom zadatku, a to je da školuje kadar koji je neophodan za bitan dio razvoja Crne Gore – pomorstvo

Vlasnik kompanije „Transpetrol“ Hari Ruten: Instalacija jednog ovakvog postrojenja kao što je simulator svakako je nivo više u stručnom obrazovnom procesu

Crnogorski ministar prosvjete mr Predrag Bošković pošetio je Srednju pomorskiju školu u Kotoru, gdje je pušto u rad savremeni simulator koji će biti od velike pomoći u nastavnom procesu.

On je tom prilikom istakao da je „Srednja pomorska škola perjanica našeg stručnog obrazovanja, a u Ministarstvu

smo to odavno prepoznali i želimo da čitavo crnogorsko stручno obrazovanje ovako izgleda“.

„Upravo ova škola pokazuje čemu bi naša zemlja u svom obrazovanju trebala da stremi i mislim da smo na pravom putu. Crna Gora je donijela dobre zakone kada je obrazovanje u pitanju, a na redu je nji-

hova kvalitetna primjena koja je nemoguća bez inovacija. Sigurno je da ćemo taj cilj postaviti i da ćemo na iskustvima Srednje pomorske škole učiti te prezentovati i druge škole u Crnoj Gori“, istakao je ministar Bošković, dodajući: „Na ovom modernom simulatoru veliki broj budućih pomoraca će učiti, a onda će svoja znanja primjenjivati u praksi u najprestižnijim svjetskim kompanijama, ali i onima kojih je sve više u Crnoj Gori. Zbog toga će Srednja pomorska škola u budućnosti dobijati još više na značaju.“

Obilježavanje nove epohe u srednjoškolskom obrazovanju koja pripada pomorcima u Crnoj Gori

Izrazivši zadovoljstvo što se nakon tri mjeseca aktivnosti i dužeg vremenskog isčekivanja pustilo u rad ovakvo važno tehničko sredstvo, direktor Škole Veljko Botica je uka-

MOST IZMEĐU TEORIJE I PRAKSE: Sa simulacije

zao da se tim činom obilježava nova epoha u srednjoškolskom obrazovanju koja pripada pomorcima u Crnoj Gori.

„U ovakvim prilikama potrebno je vratiti se unazad i prištetiti se tradicije koja nas obavezuje. Daleke 1849. godine, kada je osnovana Srednja pomorska škola u Kotoru kao državna škola, pa sve do danas, ova obrazovna institucija je na veoma važnom zadatku, a to je da školuje kadar koji je neophodan za bitan dio razvoja Crne Gore – pomorstvo. Nažlost, danas bez velikih sopstvenih kompanija, oko pet hiljada pomoraca se na svjetskom po-

morskom tržištu aktivno bavi ovim zanatom i doprinosi razvoju Crne Gore na svoj način i u okviru svojih mogućnosti“, naveo je on.

Za perspektivu mladih ljudi veoma važni posvećeni roditelji i dobri nastavnici

Hari Ruten, vlasnik kompanije „Transpetrol“ koja je učestvovala u realizaciji ovog projekta, rekao je da su za perspektivu mladih ljudi „veoma važni posvećeni roditelji i dobri nastavnici“.

„Pomorska škola postoji 165 godina, a njeno trajanje

je dokaz kvaliteta. Svojevremeno smo zajedno učestvovali u projektu koji je uključivao mlade ljude iz cijele bivše Jugoslavije i to nam je posebno zadovoljstvo, dok je instalacija jednog ovakvog postrojenja kao što je simulator svakako nivo više u stručnom obrazovnom procesu“, istakao je on.

O načinu rada simulatora govorio je predstavnik riječke firme „MEP“ Nenad Radović, a događaju su prisustvovali i Vladan Radonjić iz Ministarstva pomorstva i saobraćaja i predsednik Opštine Kotor dr Aleksandar Stjepčević.

N.N.

OSPOSOBLJAVANJE MLADIH LJUDI ZA ZVANJA ZA KOJA SE ŠKOLUJU

Veljko Botica je ocijenio da su inovacije nužne kako bi se išlo u korak sa savremenim tehnologijama.

„Pred nama je savremeni simulator za učeničku upotrebu koji omogućava vježbanje dvadeset četiri učenika istovremeno, a nakon toga će ovi mladi ljudi biti osposobljeni za zvanja za koja se školjuju. U okviru ovog projekta, tu je i veoma obrazovan nastavni kadar koji će takođe odraditi obuku kako bi na najkvalitetniji mogući način pružio srednjoškolcima obrazovanje kakvo zaslužuju“, naglasio je on.

Učenici Srednje stručne škole iz Rožaja pošetili Međunarodni sajam namještaja u Beogradu

ODUŠEVLJENI MODERNIM DIZAJNOM I SAVREMENIM MAŠINAMA

Pošeta ovom međunarodnom sajmu, koji je ujedno i najveći sajam ovog tipa na Balkanu, predviđena nastavnim planom i programom. Đaci su bili u prilici i da se upoznaju sa cijelokupnom stručnom literaturom za drvnu struku prilikom posete knjižari Zavoda za izdavanje udžbenika

Učenici drugog razreda Srednje stručne škole iz Rožaja (smjer Tehničari drvo-prerađevi) pošetili su Međunarodni sajam namještaja, mašina, uredaja i opreme za drvnu industriju.

Novoizabrani direktor Fahrudin Nurković prepoznao je značaj drvne struke za privredni razvoj opštine, kao i značaj posete ovom sajmu i promociju ove struke prilikom upisa u ovu školu, i svojim ličnim zalaganjem i autoritetom obezbijedio dio sredstava od sponzora za troškove putovanja.

Pošeta ovom međunarodnom sajmu, koji je ujedno i najveći sajam ovog tipa na Balkanu i na kojem je učestvovalo preko 180 zemalja svijeta sa svim kontinentima, predviđena je nastavnim planom i programom i učenici su je sa svojim razrednim starješinom, profesorom Rustemom Nurkovićem uspješno realizovali.

Đaci su bili u prilici i da se upoznaju sa cijelokupnom stručnom literaturom za drvnu struku prilikom posete knjižari Zavoda za izdavanje udžbenika, kao i da upoznaju ljetopis Beograda, njegove kulturno-istorijske znamenitosti, spomenike, arhitekturu.

Impresionaran namještajem od punog drveta

Učinci su učenici su veoma pozitivni.

Selim Čolović kaže da ga je posebno impresionirao namještaj od masiva, tj. od pu-

nog drveta koji je sve više na cijeni. S obzirom na to da je ovog materijala na planeti Zemlji sve manje, proizvodi od drveta su sve više u upotrebi i traženi, a samim tim njihova cijena je veća. Na primjer, jedan sto od hrastovog drveta košta oko 10.000 eura što govori o činjenici da za budućnost ove struke ne treba brinuti.

Na Elminu Muriću najveći utisak je ostavio kvalitetan i moderno dizajnirani višenamjenski namještaj od orahovog drveta sa skrivenom multimedijalnom opremom koji se može prilagoditi savremenim uslovima čovjeka uzimajući u obzir da je stambenog prostora sve manje.

Poseban utisak ostavila CNC mašina

„Veoma sam oduševljen savremenim mašinama, opremom i uređajima za preradu drveta de je danas i najprostija mašina sa kompjuterskim programiranjem. Poseban utisak na mene je ostavila CNC mašina kojom sve što se zada na programu sama bira radni alat, mijenja, postavlja i uradi zadatu operaciju. Takođe smo shvatili da bez poznavanja rada na računaru i CNC mašini, tj. bez praćenja savremenih trenova kao što su projektovanje i dizajniranje nemoguće je baviti se ovim poslom“, kaže Zlatko Kučić.

„Cijelokupan namještaj kao što je stambeni namještaj, namještaj za poslovne prostorije,

9

Prosjetni rad

DEC.
2015
BROJ
40

Učenici Osnovne škole „Dušan Obradović pošetili filijalu Prve banke na Žabljaku

PREDAVANJE O ŠTEDNJI I ZNAČAJU ŠTEDNJE

Učenici Osnovne škole „Dušan Obradović“ obilježili su pod pokroviteljstvom žabljачke filijale Prve banke Neđelju štednje. Mališani nižih razreda, u pratnji direktora i nastavnika, posetili su filijalu ove banke

na Žabljaku, где im je održano kraće edukativno predavanje o štednji i značaju štednje. Žabljackim mališanima uručeni su skromni pokloni (sveske, olovke, kao i kasete za štednju novca).

Lj. V.

NAUČILI O VAŽNOSTI ULAGANJA NOVCA U BANKE: Učenici OŠ „D. Obradović“ ispred filijale Prve banke

je ostavio stari namještaj koji odiše duhom prošlih vremena i koji nas vraća u prošlost, zatim stilski namještaj čiji dizajn i funkcionalnost nemaju cijenu, kao i savijeni namještaj od furnirske ploče i bašteni namještaj od tehno rata na koji izgledom oponaša prirodne materijale“, istakao je Ivan Ličina.

Selma Dautović,

profesorica

Podgorička predškolska ustanova „Ljubica Popović“ svečano obilježila 45 godina od osnivanja prvih jaslica u Crnoj Gori

DA PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE BUDE DOSTUPNO SVAKOM ĐETETU I SVAKOJ PORODICI

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Prostor koji je bio dovoljan 1970. godine, danas, 45 godina kasnije, nije dovoljan i zato smo se opredijelili da značajna sredstva uložimo u podizanje nivoa predškolskog obrazovanja

Direktorica „Ljubice Popović“ Slavica Luburić: Imati bogatu prošlost znači imati tradiciju, a tradicija je upečatljiv, neizbrisiv znak i kulture i kvaliteta življenja, pa zato možemo biti ponosni što imamo prve jaslice

Utemeljiteljka i direktorka prvih jaslica Sofija Klikovac: Otvaranjem prvih jaslica postignuta je cjelovitost predškolskog obrazovanja i vaspitanja u Crnoj Gori

DO DANAS 45.000 MALIŠANA NAUČILO PRVE PJESMICE I UPUTILO PRVE OSMIJEHE: Sa svečanosti

10

Prosvojetni rad

U Mašinskoj školi „Ivan Uskoković“ u Podgorici održana Konferencija „Nove paradigme u tehničkom i stručnom obrazovanju i treninzima (TSOT) i informacionim i komunikacionim tehnologijama (ICT)“

LAKŠE I BRŽE STICANJE ZNANJA I VJEŠTINA

Direktor Direktorata za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih u Ministarstvu prosvjete Veljko Tomić: Savremena tehnologija omogućava mladim ljudima da na jednostavniji i zabavniji način usvajaju i proširuju svoja znanja

PROMOCIJA INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIH TEHNOLOGIJA U OBRAZOVANJU: Sa skupa

Primjena informacionih tehnologija u obrazovnom procesu omogućava veći pristup informacijama, otvara vrata kreativnosti, kao i lakšem i bržem sticanju znanja i vještina, što će našim srednjoškolcima pomoći da budu konkurentni na tržištu rada, ali i da sami započnu biznis, poručeno je sa Konferencije „Nove paradigme u tehničkom i stručnom obrazovanju i treninzima (TSOT) i informacionim i komunikacionim tehnologijama (ICT)“ koja je održana u Mašinskoj školi „Ivan Uskoković“.

Skup je organizovan u okviru projekta organizacije UNESCO u saradnji sa Srednjom stručnom škola Berane, Srednjom elektrotehničkom školu „Vaso Aligrudić“ i D. O. O. POLIEX, a predavali su Aleksandar Protić, predsednik UNESCO kluba Univerziteta Sorbona i naučni direktor Tesla global foruma, upoznao je učenike i goste sa oblastima interesovanja i angažovanja organizacije UNESCO, dodavši da kao organizacija koja se bavi svim aspektima obrazovanja, a prateći duh vremena, UNESCO poseban akcenat stavlja na informacione tehnologije. On je učesnicima konferencije ukazao na savremene mogućnosti učenja putem interneta.

Konferenciju je otvorio generalni direktor Direktorata za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i obrazovanje odr-

sli u Ministarstvu prosvjete Veljko Tomić. On je tom prilikom rekao da savremena tehnologija omogućava mladim ljudima da na jednostavniji i zabavniji način usvajaju i proširuju svoja znanja. Tomić je naglasio da sve škole u Crnoj Gori primjenjuju informacione tehnologije u nastavi i pohvalio aktivnosti koje su realizovane u Srednjoj elektrotehničkoj školi „Vaso Aligrudić“.

Aleksandar Protić predsednik UNESCO kluba Univerziteta Sorbona i naučni direktor Tesla global foruma, upoznao je učenike i goste sa oblastima interesovanja i angažovanja organizacije UNESCO, dodavši da kao organizacija koja se bavi svim aspektima obrazovanja, a prateći duh vremena, UNESCO poseban akcenat stavlja na informacione tehnologije. On je učesnicima konferencije ukazao na savremene mogućnosti učenja putem interneta.

Cilj konferencije je promocija informaciono-komunikacionih tehnologija u obrazovanju i novih modaliteta interaktivnog učenja.

Lj. V.

Predškolska ustanova „Ljubica Popović“ u Podgorici svečano je obilježila 45 godina od osnivanja prvih jaslica u Crnoj Gori. Na svečanosti, kojoj je prisustvovao ministar prosvjete mr Predrag Bošković i u sklopu koje je organizovana izložba o razvoju ove ustanove, moglo se čuti da je do danas gotovo 45.000 mališana „naučilo prve pjesmice i uputilo prve osmijehe“.

Ukazavši na veliki broj đečaka koja su danas u jaslicama, ministar Bošković je ocijenio da to „govori o rastu i razvoju samog grada i potrebama da se predškolsko obrazovanje podiže na viši nivo u svim gradovima“.

Za dvije godine Podgorica će dobiti četiri nova vrtića

„Osnovni problem svih naših vrtića je prostor. Prostor koji je bio dovoljan 1970. godine, danas, 45 godina kasnije, nije dovoljan i zato smo se opredijelili da značajna sredstva uložimo u podizanje nivoa predškolskog obrazovanja, prije svega kroz bolju infrastrukturu“, kazao je on i na-

javio: „Za dvije godine Podgorica će dobiti četiri nova vrtića, u saradnji sa Glavnim gradom. Kroz te nove vrtiće moći ćemo da stvorimo neophodni osnovi da nam grupa budu sa 20 đečaka, a ne kako je to danas, skoro duplo. Nama je da do kraja dekade ostvarimo krucijalni cilj koji smo zartali sa UNICEF-om: da predškolsko obrazovanje буде dostupno svakom đetetu i svakoj porodici.“

Tradicija ne znači odustajanje od promjena

Direktorica „Ljubice Popović“ Slavica Luburić podsetila je da je prošlo 67 godina od osnivanja prvog vrtića do uspostavljanja prvih jaslica.

„U tadašnjem Titogradu, 25. novembra 1970. godine, počela je da radi prva jaslena grupa, u koju je bilo upisano 51 đečak, a danas ih je samo u JP „Ljubica Popović“ upisano preko 1.100 hiljada“, naglasila je ona, dodajući: „Imati bogatu prošlost znati imati tradiciju, a tradicija je upečatljiv, neizbrisiv znak i kulture i kvaliteta življenja, pa zato može-

mo biti ponosni što imamo prve jaslice. Tradicija ne znači odustajanje od promjena. U 45 godina, jaslice su se mijenjale: mijenjali se dečaci, zaposleni, prostor i način rada i življenja.“

Zadovoljstvo zbog rasta i napretka onoga što je stvarano dugi niz godina

Utemeljiteljka i direktorka prvih jaslica Sofija Klikovac nije krila zadovoljstvo što je mogla pratiti kako raste i napreduje ono što je stvarano dugi niz godina.

„Nakon 20 godina od otvaranja prvih jaslica, počeli su stizati prvi telegrami sa Lomonosova, Oksforda... Recimo: ‘Draga teta Sofija, čestitamo jubilej, daleko smo, ali smo uvijek sa vama’. Otvaranjem prvih jaslica postignuta je cjelovitost predškolskog obrazovanja i vaspitanja u Crnoj Gori. Nije bilo uzalud, nastavimo i srećno dalje da nam bude“, istakla je ona.

Prigodno svečanosti prisustvovala je i Dijana Knežević, polaznica prve generacije jaslica.

N. N.

Osnivač MENSE u bivšoj Jugoslaviji, član Borda direktora i predsednik Komiteta za darovitu đecu svjetske MENSE dr Ranko Rajović održao seminar u Čečićem vrtiću u Pljevljima na temu „NTC sistem učenja“

IGROM DO RAZVOJA INTELIGENCIJE ĐECE

Neophodno krenuti sa stimulacijom još u vrtiću, jer kasnije je teško otkloniti neke propuste. Da bi kod đečeva razvili funkcionalna i teorijska znanja i praktična umijeća potrebno je pristupiti određenim vježbama koje su dale zapažene efekte u njihovoj primjeni kod istraživačkih grupa mališana između tri i pet godina

VELIKO INTERESOVANJE VASPITAČA: Sa predavanja

Đečiji vrtić „Eko bajka“ u Pljevljima, pored impresivnih rezultata koje postiže u svim segmentima aktivnosti, u korak prati savremene programe čijom realizacijom se podiže intelektualna sposobnost đečeva i prati i podstiče njihov razvoj u ranoj fazi uzrasta. Tako je u okviru „NTC sistema učenja“, specijalnog programa za edukaciju roditelja, vaspitača i đečeva u ovoj ustanovi održan seminar, čiji je predavač bio dr Ranko Rajović, osnivač MENSE u bivšoj Jugoslaviji, sada član Borda direktora i predsednik Komiteta za darovitu đecu svjetske MENSE.

Kao što je poznato, NTC program sprovodi se u 15 država Europe. U šest država je akreditovan (Srbija, BiH, Crna Gora, Slovenija, Češka i Hrvatska), a u devet država sprovodi se u saradnji s obrazovnim institucijama.

Tokom dvodnevног trajanja seminara obrađivane su teme o razvoju sposobnosti za učenje i značaju rane stimulacije za podizanje nivoa intelektualne sposobnosti đečeva predškolskog uzrasta.

„Neophodno je krenuti sa stimulacijom još u vrtiću, jer kasnije je teško otkloniti neke propuste. Da bi kod đečeva razvili funkcionalna i teorijska znanja i praktična umijeća potrebno je pristupiti određenim vježbama koje su dale zapažene efekte u njihovoj primjeni kod istraživačkih grupa mališana između tri i pet godina.

Cilj je da se poveća broj neuronskih veza, odnosno kapacitet mozga za obradu i prijem informacija, a to je moguće postići specifičnim vježbama“, ističe dr Rajović. On kaže da inteligencija nije urođena već da se naslijeđuje potencijal, a koliko će on biti razvijen zavisi od više faktora posebno u prvoj fazi života.

NTC sistem učenja dokazao je da darovitost deteta ne podrazumijeva natprošćenu inteligenciju. Potrebno je da dijete poseduje još neke karakteristike kao rano korišćenje rječnika, fraza, rečenica i da se kod njega razvije interesovanje za knjige, kao i za zakљučivanje o uročnoj posljedičnoj vezama nekih pojava. Dosadašnja istraživanja, kako je saopšteno na seminaru, su pokazala da je mogućnost uticaja na mozak najefektniji kod đečeva između tri i pet godina, jer je to faza intenzivnog sazrijevanja mozga i u tom periodu dijete može mnogo da nauči uz upražnjavanje raznih igara koje je potrebno sistematično izvoditi u obrazovnim ustanovama predškolskog uzrasta.

Predavanje dr Rajovića u Pljevljima izazvalo je veliko interesovanje prisutnih, prije svega kod vaspitača koji su i na bazi svojih iskustava potvrdili osnovanost teme koja je realizovana a čija je suština i poruka da se igrama omogućuje maksimalno korišćenje bioloških kapaciteta đečeva.

Milorad Joknić

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković pošetio Srednju stručnu školu i OŠ „Ristan Pavlović“ u Pljevljima nakon uspješno realizovane investicije u školske objekte

OSTVAREN ENERGETSKI EFEKAT I POBOLJŠANI USLOVI RADA

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Sredstva od milion i 700 hiljada eura iskorišćena na zadovoljstvo i učenika i nastavnika koji rade u značajno boljim uslovima nego ranije

Predsednik opštine Mirko Đačić: U narednom periodu lokalna uprava pomoći će uređenju školskih dvorišta

Direktor Srednje stručne škole Mervan Avdović: Smanjena potrošnja goriva, fosilno gorivo zamijenjeno peletom

Značajan doprinos realizaciji programa energetske efikasnosti na javnim zgradama u Crnoj Gori predstavlja i uspješno realizovana investicija od milion i 700 hiljada evra u Pljevljima. Taj iznos uložen je u adaptaciju i modernizaciju Srednje stručne škole i Osnovne škole „Ristan Pavlović“. Tim povodom u Pljevljima je boravio ministar prosvjete mr Predrag Bošković. On je tom prilikom istakao da

su sredstva od milion i 700 hiljada evra iskorišćena na zadovoljstvo i učenika i nastavnika koji rade u značajno boljim uslovima nego ranije.

„Naš interes je da srednje stručne škole kroz reformske procese dobiju mjesto koje zaslužuju u obrazovnom sistemu i da omoguće većem broju ljudi da stiču znanja koja će biti konkurentna na tržištu rada. U narednoj godini pristupice se renoviranju

zgrada Gimnazije, jedne od najstarijih srednjoškolskih ustanova u Crnoj Gori“, rekao je Bošković.

Zadovoljstvo uspješno realizacijom ove investicije izrazio je i predsednik opštine Mirko Đačić koji je istakao da je to najveća investiciona aktivnost tokom ove godine u Pljevljima.

„Pored značajno poboljšanih uslova rada, znatno je promijenjena slika u urba-

U NAREDNOJ GODINI BIĆE RENOVIRANA ZGRADA GIMNAZIJE: Ministar Bošković, predsednik Opštine Đačić i direktor SSŠ Avdović

nističkom smislu, a u narednom periodu i lokalna uprava pomoći će uređenju školskih dvorišta“, istakao je Đačić.

„Imamo sada sasvim druđi ambijent u prostorijama Srednje stručne škole. Smanjena je potrošnja goriva, fosilno gorivo zamijenjeno je peletom a poboljšana je i auto regulacija, što zna-

či da se ne loži non stop“, kazao je Mervan Avdović, direktor Srednje stručne škole u čije objekte je uloženo milion i 107 hiljada evra.

U rekonstrukciju školske zgrade Osnovne škole „Ristan Pavlović“ uloženo je 620 hiljada evra. Postignut je značajni energetski efekat i poboljšani uslovi rada. Obje škole raspo-

lažu sa najsvremenijim kotlarnicama u Crnoj Gori koje omogućavaju uštedu do 40 odsto.

Program energetske efikasnosti u obje škole izveden je prema ugovoru između Njemačke KFV banke i ministarstava finansija i ekonomije Crne Gore.

M. Joknić

U organizaciji NVU „Djeca Tivta“, u Tivtu održana priredba „Talas radosti“

DIVAN MIKS TALENTA I STRASTI

U zanimljivo osmišljenom muzičko-dramskom programu učestvovali tivatska Muzička škola, učenici OŠ „Drago Milović“ i SMŠ „Mladost“, članovi kazališne sekcije iz Donje Lastve, plesne grupe: Belisima, Modest i Enigma, kao i balerine podgoričke škole „Vasa Pavić“

OČIJENILA PRIREDBU SA 105: Leontina Vukomanović sa učesnicima programa

Tradicionalna priredba „Talas radosti“, koju svakog novembra u susret Danu opštine organizuje NVU „Djeca Tivta“, održana je u prepunoj sali Radničkog doma „Gracija Petković“.

U zanimljivo osmišljenom muzičko-dramskom programu učestvovali su tivatska Muzička škola, učenici OŠ „Drago Milović“ i SMŠ „Mladost“, članovi kazališne sekcije iz Donje Lastve, plesne grupe: Belisima, Modest i Enigma, kao i balerine podgoričke škole „Vasa Pavić“.

Gost programa bila je kompozitorica i tekstopisac, direktorka hora i festivala „Čarolija“ i pomoćnica direktora Dječjeg kulturnog centra Beograd Leontina Vukomanović, sa pozna-

tim malim solistima, učesnicima regionalnog šou programa „Pinkove zvezdice“: Jovan Aleksić, Anja Jestrovic, Tamara Živković.

Leontina je priredbu ocijenila sa 105, „ne ni sa pet ni sa deset“. „Ne samo da sam iznenađena onim što je prikazano u Tivtu, nego sam oduševljena raznolikošću talenata koje smo videli. Sve je bilo izvrsno, od prve tačke sa odličnim duvačima Muzičke škole, preko sjajnih glumaca, pjevača, savršenih plesača, posebno izvanredne grupe Belisima, pa sve do posljednje tačke de smo svi zajedno otpjevali čuvenu pesmu „Deca su ukras sveta“, rekla je Vukomanović, istakavši da je raznovršana divnim miksom ta-

lenta i strasti sa kojim su deca nastupila. Ona se posebno zahvalila predsednici NVU „Djeca Tivta“ Slavici Vulanović.

Za scenografiju priredbe bio je zadužen akademski slikar Zoran Kruta, scenario je napisala novinarka Sonja Štilet, a voditeljica programa bila je Mia Zeković, učenica SMŠ „Mladost“.

Pokrovitelj „Talasa radosti“ je opština Tivat i Centar za kulturu, a prijatelji: Adriatic Marinas, hotel Regent, Dječiji savez Podgorica, DDO Vodovod i DOO Komunalno, Adriatic SBS, restorani Rekoletto i KLM, Una DOO i radio Tivat, koji je ovaj program direktno prenosi na svojim talasima.

Zora Krstović

OŠ „Milan Vuković“ u Herceg Novom obilježila svoj dan

TRADICIJA VRIJEDNA PAŽNJE

U školi radi 46 nastavnika, stručni saradnici, tehničko i pomoćno osoblje, a pohađaju je 733 učenika, raspoređena u 32 odjeljenja. Nastava se održava i u područnim odjeljenjima – na Podima i u Kruševicama

POKAZALI KREATIVNOST I MAŠTOVITOST: Iz programa

Svečanom akademijom S učenici i nastavnici OŠ „Milan Vuković“ iz Herceg Novog obilježili su Dan škole.

Svečanost je kao i uvek bila prilika da sve sekcije pokažu rad velikom broju učenika, roditelja, zaposlenih, penzionera škole i gostiju. Objavljen je i školski list „Luč“, koga uređuje novinarska sekcija, priloge pripremaju učenici škole, a grafičku obradu i štampanje informatička sekcija. Kao i svake godine organizovani su i vrlo pošteni literarni matine, kao i sportska takmičenja.

Učenici su stimulisani pohvalama i nagradama, lučonoše knjigama, a učenik generacije i zlatnikom. Protekle školske godine svih 733 učenika sa uspjehom su završili razred, odnosno prolažnost je bila 100%, odličnih je bilo 245, tri učenika su dobila diplome „Luča“.

U školi radi 46 nastavnika, stručni saradnici, tehničko i pomoćno osoblje, a pohađaju je 733 učenika, raspoređena u 32 odjeljenja. Nastava se održava i u područnim odjeljenjima – na Podima i u Kruševicama. U ovoj ustanovi, koju godinama vodi direktor Željko Bojović, formi-

ran je Savjet roditelja, ali i Savjet učenika, čime je napravljen kruhan korak u demokratizaciji škole.

Sredstvima Ministarstva prosvjete prije nekoliko godina obnovljena je i fiskulturna sala, koju su protekle školske godine renovirali sopstvenim sredstvima. Učioni-

škola je dobitnik mnogih nagrada i priznanja, po red ostalog, 1972. godine – Oktobarske nagrade Herceg Novog, 29. decembra 1998. godine – Ordena zasluga za narod sa srebrnim znacima povodom 130 godina postojanja, za naročite uspjehe postignute u vaspitanju i obrazovanju mladih generacija, kao i za doprinos širenju prosvjete i kulture, a 2008. dobila je Državnu nagradu „Oktoih“.

Preteča OŠ „Milan Vuković“ na Savini jeste škola u Srbini, koja je počela da radi 1858. godine kao Zakladna pomorska škola, a onda su je hercegnovskoj prosvjeti zavjetali Jovan Bošković, Đuro Đurović i Eufrazio-Jevrosima Laketić. Odlukom Školskog odbora i Nastavničkog vijeća 25. novembra 1958. godine Prva osnovna škola u Herceg Novom dobila je naziv po učitelju, antifašisti, revolucionaru Milu Vukoviću. U staroj zadužbinskoj zgradi škola je radila do zemljotresa 1979. godine da bi novi školski objekti bili izgrađeni 1982. godine u kojima, kao i u Matičnoj školi škola radi i danas.

Novinarska sekcija

U podgoričkoj Gimnaziji „Slobodan Škerović“ jesen protekla u brojnim vannastavnim aktivnostima

ŠKOLSKI ŽIVOT VAN UČIONICE

Učenice Gimnazije Mia Vukotić, Mia Čabarkapa, Ksenija Lalić, Jana Obradović, Marija Božović i Andrea Mićanović, u pratnji profesorice Dragane Tasić, učestvovali su na seminaru pod nazivom „Video radionica“.
Gimnazija ugostila 21 učenika i dvije profesorice iz Gimnazije „Ksanten“ u Njemačkoj, čime je nastavljena saradnja ove dvije ustanove kroz projekat razmjene učenika.

Ove jeseni, učenici, na-stavnici, stručni saradnici i članovi uprave podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ učestvovali su u nizu korisnih aktivnosti, koje su obogatile vannastavni segment ove srednjoškolske ustanove, doprinoseći razvoju učeničkih značja i vještina.

Manifestacija „Otvoreni dani nauke“

Kao i prethodnih godina, učenici Gimnazije posjetili su predavanja, izložbe i tribine organizovane u okviru „Otvorenih dana nauke“. Prezentaciju u okviru „Fabrike znanja“, namijenjenu nastavnicima srednjih škola, održala je pedagogička i koordinatorska Volonterskog kluba Gimnazije Vanja Rakočević. Govoreći o problemu govora mržnje na internetu, istakla je ulogu škole u suzbijanju govora mržnje i kao primjer dobre prakse predstavila projekat „No hate off-line, no hate on-line“.

Članovi Debatnog kluba učestvovali su u debati s učenicima Gimnazije „Tanasije Petatović“ iz Pljevalja. U okviru programskega segmenta „Svijet biologije i hemije“ debatovano je na temu „Genetski modifikovani organizmi. Da ili ne?“

PASCH video radionica

Učenice Mia Vukotić, Mia Čabarkapa, Ksenija Lalić, Jana Obradović, Marija Božović i Andrea Mićanović, u pratnji profesorice Dragane Tasić, učestvovali su na seminaru pod nazivom „Video radionica“.

Seminar je održan u Ulcinju, a organizovan ga je Gete Institut iz Beograda u saradnji s Ambasatom Savezne Republike Njemačke, u okviru programa „Škole: partneri u budućnosti“ (PASCH). Zajedno sa stručnjacima iz Njemačke, učenici su uradili kratki dokumentarni film na temu „Crna Gora kao multikulturalna država“ (Montenegro als multietnischer Staat).

Program razmjene učenika – posjeta učenika Gimnazije iz Ksantena

Podgorička Gimnazija ugostila je 21 učenika i dvije profesorice iz Gimnazije Ksanten u Njemačkoj, nastavljujući saradnju ove dvije ustanove kroz projekt razmjene učenika. Kao i prethodne godine, učenici iz Njemačke boravili su u porodicama svojih vršnjaka iz Gimnazije i organizovane su brojne zajedničke aktivnosti.

Učenica Nađa Čelebić održala je prezentaciju o Gimnaziji, Podgorici i Crnoj Gori. Pored organizovane posete nastavnim časovima, nastavnica-pripravničica njemačkog jezika Ivana Smolović održala je radio-nicu za učenike iz Njemačke na temu „Kultura“. Učenici u projektu posjetili

su i Opština Glavnog grada. Profesori fizičkog vaspitanja Filip Jovičević i Marko Garčević organizovali su Sportski dan – takmičenje u fudbalu i odbjuci. Upriličen je i obilazak Duklje. Tom prilikom, profesor geografije Zoran Pejović primjero je za učenike zanimljivo predavanje o nekadašnjem gradu na ušću Zele u Moraču. Učesnici u projektu uživali su i u jednodnevnom izletu. Na Cetinju su posjetili muzeje i ostale znamenitosti crnogorske prijestonice, a zatim obišli kompleks „Porto Montenegro“, kao i stare gradove u Kotoru i Budvi.

tor Gimnazije Radiša Šćekić.

U panel diskusiji učestvovali su: profesorica istorije mr Vesna Kovačević, koja je pojasnila i obrazložila temu „Žena u crnogorskoj istoriografiji u prvoj polovini XX vijeka, predsjednica Udruženja profesora istorije Crne Gore „Hipokrat“ i muzejska pedagogika u Muzejima i galerijama Podgorice mr Vanja Vuković, savjetnica predsednika Crne Gore za ljudska i manjinska prava prof. dr Sonja Tomović Šundić, šefica Sektora za analize i istraživanje u Privrednoj komorci Nina Drakić, naćelnica Odjeljenja za poslo-

Panel diskusija „Govor mržnje na internetu i svakodnevnom životu – iskustvo iz ugla nastavnika i učenika“

U oviru projekta „No hate online – no hate offline“ u Gimnaziji je održana panel diskusija pod nazivom „Govor mržnje na internetu i svakodnevnom životu – iskustvo iz ugla nastavnika i učenika“.

Diskusiju je moderirala Vanja Rakočević, a govorili su nastavnica engleskog jezika u Gimnaziji u Nikšiću i nastavnica-mentorka u projektu Tanja Bojić, Nikola Vučić iz NVO „Digitalna

ci gimnazija iz Podgorice i Tuzi, a u saradnji s NVO 35 mm.

Kao dio programa, kreirana je on-line anketa „Srednjoškolci u akciji“ koju učenici obje gimnazije mogu popuniti preko mobilne aplikacije i iznijeti sugestije, primjedbe, ali i razne inovativne ideje u vezi s organizacijom vannastavnih aktivnosti i učeničkim aktivizmom.

Posjeta likovnoj izložbi

Profesorica Ivana Čupić organizovala je kolektivnu posjetu učenika četvrtog razreda izložbi „Zvono za kulturu“ u Galeriji „Art“.

Predavanja za učenike I i II razreda

Zahvaljujući saradnji s Institutom za javno zdravlje Crne Gore, počev od oktobra 2015. godine organizuje se niz predavanja za učenike koji izučavaju OIP Zdravi stilovi života. Ljekari i psiholozi ove ustanove razgovaraju s mladima o sljedećim temama: reproduktivno zdravlje, polno prenosive bolesti, stres kod mlađih, nasilje među mlađima, prevencija bolesti zavisnosti, ponašanje i mlađi, rješavanje konflikata, rodna ravнопravnost, najčešća oboljenja među mlađima, prevazilaženje treme i sl. U okviru saradnje sa Savjetovalištem za mlađe, Dom zdravlja Podgorica, organizuju se radionice za učenike I i II razreda na temu „Šta treba da znamo o drogi?“. Radionice vode dr Edita Bašović, pedijatrica i Kristina Rakočević, medicinska sestra.

Obilježen Međunarodni dan srednjoškolaca

Zajednice učenika Gimnazije „Slobodan Škerović“ i Gimnazije „25. maj“ organizovale su program povodom obilježavanja Međunarodnog dana srednjoškolaca. Učesnici su bili najbolji učenici I, II, III i IV razreda na I klasifikacionom periodu.

Tim povodom, u Biblioteci Gimnazije „Slobodan Škerović“ organizovana je panel diskusija „Učenički aktivizam – nekad i sad“ na kojoj su direktori gimnazija Radiša Šćekić i Semir Ljajević govorili o svom iskustvu aktivizma u srednjoškolskom dobu. U drugom dijelu panel diskusije učesnici su iznijeli sadašnja iskušta i današnje forme učeničkog aktivizma: Kristina Dedić, prošlogodišnja maturantkinja Gimnazije „Slobodan Škerović“, Darko Savović, maturant, Andrea Mićanović, koordinatorica ZU Gimnazije u Podgorici i Andrijana Paljušević, koordinatorica ZU Gimnazije u Tuzima. Nakon panela, u Biblioteci je organizovana prezentacija vannastavnih aktivnosti učenika ove dvije gimnazije.

Za kraj programa prikazan je film o predstavama koji su snimili učenici

NASTAVAK HUMANITARNIH AKTIVNOSTI: Članovi Volonterskog kluba u akciji „Pružite nam ruku i pomozite“

Pjesničko veče Borisa Jovanovića Kastela

U organizaciji Literarne sekcije Gimnazije „Slobodan Škerović“ upriličeno je pjesničko veče renomiranog crnogorskog pjesnika Borisa Jovanovića Kastela, čija je poezija prevodena na engleski, češki, slovenački i italijanski jezik. Ovaj događaj održan je u gimnazijskoj biblioteci.

Pjesnik, bivši učenik Gimnazije, razgovarao je s koordinatorkom Literarne sekcije Sanjom Marjanović o svom „pjesničkom suočavanju s Mediteranom“, o kretanju totalne istorije u njemu i bogatom stvaralaštvu.

Stihove iz zbirki poezije „Mediteranski indigo“, „Ručak na hridini“ i „Beskopnik“ čitali su učenici/ce Hana Rastoder, Sanja Crvenica i Dušan Janjić.

Okrugli sto „Ekonomsko osnaživanje žene i njene uloge u društvu u procesu evropskih integracija“

U organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava, u biblioteci Gimnazije održan je okrugli sto „Ekonomsko osnaživanje žene i njene uloge u društvu u procesu evropskih integracija“. Uvodno izlaganje imali su ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, šefica misije OSCE u Crnoj Gori Janina Hrebičkova i direk-

te rodne ravnopravnosti Biljana Pejović i sekretarka Operativnog tima za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2014–2018. godine Mirela Rebronja-Tuzović.

Obilježavanje Evropskog dana jezika

U cilju obilježavanja Evropskog dana jezika, profesorice italijanskog jezika Milica Usančević, Marija Kopitović i Ivana Vujović organizovale su zajednički čas učenika drugog razreda na kojem su prikazani različiti sadržaji pripremljeni za tu priliku. Organizovan je i poseban čas s učenicima svih razreda. Kroz igru i zanimljive video sadržaje učenicima je predložen značaj poznavanja stranih jezika.

Humanitarna akcija „Pružite nam ruku i pomozite“

Volonterski klub Gimnazije, NVO „Banka hrane“ i TC „Delta City“ organizovali su humanitarnu akciju „Pružite nam ruku i pomozite“. Akcija je organizovana povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv siromaštva.

Oko 80 učenika i članova Volonterskog kluba učestvovalo je u ovoj korisnoj akciji animirajući posjetioce Tržnog centra i prikupljujući donacije građana i društveno odgovornih kompanija.

lizuj. me“ i bivša maturantkinja podgoričke Gimnazije i edukatorka u projektu Aleksandra Gačević.

U diskusiji je bilo govora o digitalnoj pismenosti i o poštovanju ljudskih prava i vrijednosti. Na kraju, panelisti i učesnici iznijeli su mišljenja o tome što se može uraditi u okviru škole da se suzbije i spriječi govor mržnje, kako u svakodnevnom životu tako i na internetu.

Pored nastavnika, učenika i roditelja podgoričke Gimnazije, panelu su prisustvovali i učenici i nastavnici Srednje stručne škole „Ivan Uskoković“ i Gimnazije „25. maj“, studenti s Univerziteta „Donja Gora“ i Fakulteta za državne i evropske studije u Podgorici, ali i nastavnici/stručni saradnici drugih škola.

Prva Generalna skupština USCG

Učenica Andrea Mićanović, članica Upravnog odbora Unije srednjoškolaca Crne Gore, prisustvovala je Prvoj generalnoj skupštini USCG. Ovakav vid umrežavanja srednjoškolaca prisutan je gotovo svim zemljama Evrope.

Članica debatnog kluba učestvovala u studentskoj javnoj debati

Članica Debatnog kluba Gimnazije Sanja Crvenica učestvovala je u javnoj debati „ODSD se odlu-

ci gimnazija iz Podgorice i Tuzi, a u saradnji s NVO 35 mm.

Kao dio programa, kreirana je on-line anketa „Srednjoškolci u akciji“ koju učenici obje gimnazije mogu popuniti preko mobilne aplikacije i iznijeti sugestije, primjedbe, ali i razne inovativne ideje u vezi s organizacijom vannastavnih aktivnosti i učeničkim aktivizmom.

Aktivnosti Ekološke sekcije

Članovi Ekološke sekcije, čijim radom koordinira profesorica biologije Marija Kojić, organizovali su nekoliko aktivnosti u proteklom periodu.

Učenici su posjetili automatsku stacionarnu stanicu za praćenje kvaliteta vazduha u Podgorici. Gordana Đukanović predstavila je učenicima način funkcionisanja državne mreže, tipove mjernih mjesta, metode prikupljanja i analize dobijenih rezultata mjerjenja. Članovi sekcije imali su priliku i gledaju prstenovanje ptica, u saradnji s Prirodnootomatničkim fakultetom i Centrom za istraživanje ptica.

Posjeta prvom Internacionalnom sajmu knjiga Podgorica 2015.

Učenici škole, u pratnji Sanje Marjanović, bibliotekarke, i Ivane Vujović, profesorice italijanskog jezika organizovano su posetili Internacionalni sajam knjiga u Podgorici.

Biciklistička sekcija

U okviru Biciklističke školske sekcije „Avanturisti“, prof. Miroslav Radulović organizovao je dvije biciklističke ture: prvu na relaciji Trijebče – Gorica – Ljubović – Dajbabska gora, a drugu na relaciji Gimnazija – Zagorić – Gorica.

Učešće na Beogradskom besedništvu srednjoškolaca Srbije

Učenica Sanja Crvenica, članica Debatnog kluba škole, učestvovala je na 4. BEOPS takmičenju (Regionalno takmičenje – Beogradsko besedništvo srednjoškolaca Srbije) i osvojila drugo mjesto.

Učešće na CEO konferenciji

Učenice Isidora Merdović i Marija Vušanović, članice Volonterskog kluba, učestvovala su u radu CEO konferencije u Podgorici (Career and Entrepreneurship Opportunities). Riječ je o povezivanju mlađih s uspješnim ljudima, koje ih motiviše na proaktivniju pristup preduzetništvu, usvajanjem novih znanja i vještina. Konferencija se organizuje u osam gradova regionala i okuplja preko 2500 učenika, 80 predavača i 150 kompanija.

Vanja Rakočević i Sanja Marjanović

Cetinjska gimnazija obilježila 135 godina

CETINJSKA GIMNAZIJA I NJENI DANAŠNJI ĐACI DIO SU ISTORIJE BUDUĆNOSTI

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Da nije Cetinja ne bi bilo ni Crne Gore. Da nije Cetinske gimnazije vjerovatno ne bi bilo ni crnogorskog obrazovanja na današnjem nivou i kapacitetu. Tradicija duga 135 godina ukazuje na vrijednost ove škole, njenih bivših i sadašnjih učenika.

Direktorica Gimnazije Nataša Stanojević: Zadatak savremene škole je da je učenici dožive kao mjesto na kojem se istražuje, ispituje, zajednički rješavaju problemi i vodi promišljeni dijalog

Zamjenica gradonačelnika prijestonice Ana Nikolić: Gimnazija na Cetinju jedna od niza ustanova koja je simbol grada

S večanom akademijom održanom u Zetskom domu, Gimnazija na Cetinju obilježila je značajan jubilej – 135 godina rada. Svečanosti su, pored ostalih, prisustvovali ministar prosvjete mr Predrag Bošković i zamjenica gradonačelnika prijestonice Ana Nikolić.

Pozdravljajući prisutne, ministar Bošković je istakao da su upravo Cetinska gimnazija i njeni današnji đaci dio istorije budućnosti. Tradicija duga 135 godina ukazuje na vrijednost ove škole, njenih bivših i sadašnjih đaka. On je zahvalio svim profesorima – bivšim i sadašnjim što su uložili veliki trud i znanje, ljudskost i prenijeli ih na svoje učenike koji su danas značajni činoci savremene Crne Gore.

Crna Gora čeka na vas

„Jer, da nije Cetinja ne bi bilo ni Crne Gore. Da nije Cetinske gimnazije vjerovatno ne bi bilo ni crnogorskog obrazovanja na današnjem nivou i kapacitetu“, istakao je ministar i poručio mladima: „Budite dio istorije bu-

PREZENTACIJE O NAJISTAKNUTIJIM FIZIČARIMA

Klub mladih fizičara Gimnazije potrođio se da svojim idejama i kreativnošću ispuniti važan dan u istoriji svoje škole. Pored izložbe slike o posetama institucijama od značaja za nauku, prisutni su mogli da uživaju u prezentacijama učenika o Arhimedu, Njutnu, Paskalu i drugim važnim naučnicima. Takođe su mogli da vide već zaboravljene uređaje za mjerjenje nekih fizičkih veličina, poigraju se gvozdenim opiljcima, elektricitetom i stvore oblak u boci...

dućnosti. Budućnost je pred vama. Crna Gora čeka na vas, Crna Gora računa na vas i ja se nadam da kad izađete iz ove gimnazije, kada krenete stopama svojih prethodnika na univerzitete crnogorske i šire da čete to svoje znanje vratiti i cetinskoj gimnaziji, i Cetinju, i Crnoj Gori“.

Na značaj velikog jubileja i obrazovne misije Gimnazije na Cetinju ukazala je direktorka Nataša Stanojević.

„Naglašavajući značaj vaspitanja i obrazovanja za drža-

vu, Platon je slikovito rekao, da ‘državi neće štetiti ako obućar nema pojma o svom zanatu, jedino će Atinjani ići lošije obuveni, ali ako vaspitači budu loše ispunjavali svoju obavezu, onda će stvarati pokoljenje neznačilica i poročnih ljudi koji će uništavati zemlju‘. Stručne kompetencije nastavnika su veoma važne da bi mogli dobro da obavljaju svoj posao. U našoj školi trenutno imamo tri nastavnika unaprijeđena u zvanje mentora, jednog nastavnika

sa zvanjem savjetnika i jednog nastavnika sa zvanjem višeg savjetnika. Ove godine je još profesora predloženo za viša zvanja. Ove činjenice nas obavezuju da radimo još više i još bolje“, kazala je Stanojević, i dodala: „Uvode-

njem kabinetske nastave ove godine, postepenim ali konstantnim opremanjem istih tehničkim pomagalima i savremenim nastavnim sredstvima, rutinski dio nastavničkih angažovanja na prenošenju znanja smanjuje se u korist kreativnog planiranja nastavnog procesa. Danas nastavnik ne treba da bude samo predavač i ocjenjivač već sve više: planer, organizator, dijagnostičar, vodič, inovator, savjetodavac i vaspitač. Zadatak savremene škole je da je učenici dožive kao mjesto na kojem se istražuje, ispituje, zajednički rješavaju problemi i vodi promišljeni dijalog“.

Gimnazija personifikuje uspjeh, rad i posvećenost

Ukazujući da je cetinska gimnazija, kao najstarija institucija srednjeg obrazovanja u Crnoj Gori danas, baš kako je to bila tokom čitave njene prošlosti jedna od niza ustanova koja je simbol grada, Ana Nikolić je istakla „Gimnazija personifikuje, uspjeh, rad i posvećenost. Data obilježja nisu vezana samo za prošlost gimnazije već i njenu budućnost uvjera nas i rad ovog kompletnog kolektiva“.

Učenici Gimnazije pripremili su kompletan program, a proglašena je i zakletva koju su nekad polagali profesori Gimnazije. Dat je istorijski pregled najznačajnijih doga-

daja u istoriji ove ustanove, folklor je odigrao „Crnu Goru“, dva učenika su čitala autorsku poeziju. U muzičkom dijelu učestvovao je hor, počevši sa himnom, a završivši sa „Još ne svije rujna zora“.

Radionice iz biologije hemije, fizike

Obilježavanju jubileja prethodio je niz različitih aktivnosti. Organizovane su radionice iz biologije hemije, fizike.

U kabinetu biologije pripremljena je izložba mikroskopskih preparata „Mikrosvijet“ koja je prikazala niz mikroskopskih bića ali i preseke tkiva kako ljudskih i životinjskih tako i biljnih tkiva. Ujedno, bili su izloženi i trajni preparati anatomije sisara.

U kabinetu hemije demonstrirani su upečatljivi ogledi iz organske i neorganske hemije koje su izvedeni učenicima.

Fizičari su, iz svog ugla, eksperimentima i modelima dočarali zanimljiv svijet optike i hidrodinamike.

Učenici su pokazali kreativnost i iz preduzetništva kroz radove iz oblasti: magnetno polje, magnetska zavjesa i magnetni držač, dinamika, primjena trećeg Njutnovog zakona, energija, solarna energija u našem gradu. Još jedan primjer „preduzetničkog učenja“ prikazan je u kreativnoj radionici „Dekupaž“ dje su ovom tehnikom ukrasili različite predmete koje će na sledećem „Gim festu“ izložiti.

Matematičari su pripremili program „Ne dirajte moje krubove“. Uz pomoć šestara i lejnira demonstrirali crtanje višesugaonih figura. Ova radionica je dio prezentacije novog izbornog predmeta „Nacrtna geometrija“ koji se trenutno izučava u okviru OIS. Talenat iz engleskog jezika đaci su pokazali kroz „Roleplays and inspirational quotes“.

Izložba djela iz bibliotečkog fonda Gimnazije nosila je naslov „Knjiga nas je održala“. Održana je i debata „Zabrana mobilnih telefona u školi“. Interesantno je da je upravo ova debata izazvala najveće zanimanje učenika če su argumentovano za stuplaj stavove „za“ i „protiv“.

N. Vujanović

TRADICIJA DUGA 135 GODINA UKAZUJE NA VRJEDNOSTI OVE ŠKOLE: Ministar Bošković

SPOJ KREATIVNOSTI I TALENTA: Iz programa

Obrazovna misija: Od „Knjaževske crnogorske državne gimnazije“ do danas MEĐU PREDAVAČIMA SU SE NALAZILA IMENA ZASLUŽNIH KLASIČARA, LITERATA, UMJETNIKA

Cetinska gimnazija osnovana je davne 1880. godine, kao prva gimnazija u tadašnjim granicama Crne Gore, pod nazivom „Knjaževska crnogorska državna gimnazija“. Škola nije imala posebno zdanje, već se u prvoj školskoj godini nastava odvijala u prostorijama Cetinskog manastira, a sljedeće školske godine ustupljeno joj je nekoliko prostorija u Biljardi. „Gimnazija bješe u prizemnom spratu Biljarde u vlažnim i mračnim podrumima...“, kaže Simo Matavulj u djelu „Bilješke jednog pišca“. Tako će prostorije Gimnazije ostati sve do 1915. godine, kada je u njoj prešao rad uslijed ratnih dešavanja.

Školske 1880/1881. godine prvi razred „Knjaževske crnogorske državne gimnazije“ pohađalo je 16 učenika, a nastavu su izvodila četiri profesora: Jovan T. Pavlović, Simo Matavulj, Ilija Bećarić i Božo Novaković. Broj đaka rastao je iz godine

u godinu. Školske 1883/1884. Gimnazija je imala 53 učenika i pet nastavnika, a školske 1912/1913. godine 512 učenika.

Od osnivanja do školske 1886/1887. godine bila je to četvorogodišnja niža, realna gimnazija. Te godine je otvoren peti razred, ali je već naredne školske godine ponovo svedena na četvorogodišnju. Takva je ostala sve do 1902/1903. kada je preraslala u osmorazrednu, višu gimnaziju. Prvi maturanti osmogodišnje gimnazije, njih 14, polagali su ispit zrelosti školske 1909/1910. godine

Sve do 1907/08. gimnaziju su pohađali samo muškarci, a nakon te godine i devojke, ali u veoma ograničenom broju (1914/1915. samo 26 učenica).

Kada je riječ o nastavnom kadru, među predačima su se nalazila imena zaslužnih klasičara, literata, umjetnika, prosvetno-kulturnih i na-

učnih radnika, koji su svojom djelatnošću doprinijeli afirmaciji ove prosvjetne institucije. Najveći dio crnogorske inteligencije do Prvog svjetskog rata izasao je iz ove škole.

Zbog austrougarske okupacije Gimnazija nije radila od 1915. do 1918. godine. Školske 1918/1919. dobila je novu zgradu – Plavi dvorac i tu je ostala sve do oktobra 1947. godine kada je prešla u objekat u kojem se i danas nalazi.

Gimnazija je radila kao samostalna škola sve do integracije srednjih škola, 1976. godine i formiranja Obrazovnog centra, koji je 1993. godine promijenio naziv u JU Srednja škola, a od 1. januara 1997. godine pod nazivom JU Gimnazija ponovo je samostalna škola, koja ima svoj školski prostor.

Danas ima 310 učenika, 27 profesora i 135 godina postojanja.

13

Prosjetni rad

DEC.
2015
BROJ
40

Preduzetnički tim pošetio osnovne škole u Beogradu

RAZMIJENILI ISKUSTVA I UKAZALI NA PRIMJERE DOBRE PRAKSE

UKAZALI NA IZAZOVE SA KOJIMA SE SUOČAVAJU: Domaćini i gosti u OŠ „Isidora Sekulić“

14
Prevođenje rad
Preduzetnički timovi OŠ „Luka Simonović“ iz Nikšića pošetili su u sklopu projekta Preduzetničko učenje dvije osnovne škole u Beogradu: „Isidora Sekulić“ i „Mihailo Petrović Alas“.

prakse, kao i izazovi sa kojima se suočavaju. Škola domaćin je tom prilikom ugostila još dvije škole iz okruženja: „Drugu osnovnu školu“ iz Brčkog i školu iz Albanije. Pripremljena je prezentacija na engleskom jeziku koju su izveli učenici VIII i V razreda.

Preduzetnički tim (naставnica engleskog jezika Tanja Pjanu Činčur i učiteljice Nada Kosić i Anka Mićović) je tokom radne pošete OŠ „Mihailo Petrović Alas“, razmijenio informacije i

iskustava u okviru projekta Preduzetništvo.

Program koji su pripremili preduzetnički timovi škola domaćina obuhvatao je: obilazak ustanove, sastanak sa preduzetničkim timom, diskusiju iz oblasti pedagoškog rada u kojima je implementirano preduzetničko učenje, prisustvo nastavnog času sa ishodima preduzetničkog učenje, savremena nastavna sredstva i didaktički materijali koji daju doprinos razvoju učeničkih vještina.

Javni čas u okviru preduzetničkog učenja

IZVEDENA PREDSTAVA JEŽEVA KUĆICA

MAŠTOVITOST I SNALAŽLJIVOST: Iz predstave

U okviru javnog časa implementirana je međupredmetna tema Preduzetničko učenje. Čas su realizovale učiteljice Anka Mićović, Nada Kosić i vaspitačica Tanja Čolević. Učenici su izveli pozorišnu predstavu po tekstu „Ježeva kućica“ Branka Čopića.

Scenski prostor je adaptiran u saradnji sa učenicima, tako da odgovara tekstualnoj stvarnosti. Napravljeni su kostimi i lutke na

štapiću. Atmosfera je obogaćena audio zapisima i kompozicijama. U predstavi su učestvovali svi učenici odjeljenja I-2 i I-3, a na kraju časa su učenici izveli koreografiju uz pjesmu „Vjeverica“. Čas su prisustvovale i učiteljice Saveta Nikčević i Milka Milović iz mentorske škole „Milija Nikčević“.

Ana Lalović

Čas iz prirode i društva o važnosti biljnog svijeta

PRIRODA NAJVEĆE BOGATSTVO ČOVJEČANSTVA

Pošeta botaničkoj baštiji „Arboretum“ – Grahovo inspirisala je nastavnike da organizuju čas sa porukom da se podigne svijest o važnosti biljnog svijeta kod dece i posetilaca, kao i da se javno prezentuje rad učitelja. Čas je održan u holu škole sa učenicima IV i V razreda u prisustvu razrednih starješina Biserke Marjanović, Milanke Cerović, Momčila Ko-

sovića, Vesne Miljanić i Biljane Radojević, pomoćnika direktora Spasoja Gardaševića, roditelja, kao i pojedinih javnih ličnosti.

Učenici su na inspirativan i kreativan način, kroz usmeno izlaganje, pjesnički i likovni izraz, ispoljili svoja osećanja prema bilnjnom svijetu, posebno apostrofirajući da je priroda najveće bogatstvo čovječanstva.

Kroz 25 tačaka deca su na njima svojstven i interesantan način kroz formu lične konverzacije, iznjela svoja iskustva stečena prilikom posete botaničkoj bašti i grahovskom jezeru, što je naišlo na opšte oduševljenje i simpatije prisutnih, uz komentare pojedinih roditelja da su oni po prvi put na ovaj način naučili nešto od svoje dece.

NA INSPIRATIVAN I KREATIVAN NAČIN ISPOLJILI SVOJA OŠĆANJA PREMA BILJNOM SVIJETU:
Učesnici javnog časa

Mjesec knjige u OŠ „Meksiko“ u Baru

INSTALACIJE, KONKURS, DEBATA

Članovi likovne sekcije pomogli u uređivanju pasaža, te likovnom rješenju za pano debatera. Na konkursu za najljepše pismo biblioteci najbolji Anastasija Vučević, Jelena Popović i Nikola Karanikić

Učesnici debate „Čitati ili ne – Knjiga VS Internet“

U okviru obilježavanja mjeseca knjige, biblioteka OŠ „Meksiko“ u Baru organizovala je niz aktivnosti.

Bibliotekarska sekcija uredila je i postavila instalaciju „Čitaonica“ u pasažu biblioteke. Članovi ove sekcije pripremili su i upitnik za učenike i nastavnike, „Šta trenutno čitam – Moj omiljeni pišac/knjiga“.

Članovi likovne sekcije Frano Kolović i Amra Hadžibegović, vođeni nastavnicom Vesnom Radovanović, pomogli su u uređivanju pasaža, te likovnom rješenju za pano debatera.

U saradnji sa literarnom sekcijom, čiji je rukovodilac

profesorica Nataša Markoč, organizovan je konkurs za najljepše pismo biblioteci, koje su učenici stavljali u namjensku kutiju. Odziv je bio veliki, a za tri najljepša odrabljena su pisma: Anastasija Vučević – VI-a, Jelene Popović – VI-a i Nikole Karanikić – VII-a.

Kao završnu aktivnost, učenici su organizovali debatu – javni školski čas na temu „Čitati ili ne – Knjiga VS internet“, kojoj su prisustvovali nastavnici i učenici starijih razreda.

Gošća i predsednica žirija bila je novinarka, pisac, galeristkinja i humanista Jovanka Ljubenko Matunović,

a članovi žirija nastavnici matematike i informatike Darko Denković i Đoko Burzanović.

U duelu između dva tima – afirmacionog (Deni Kučkalj, Amra Hadžibegović, Ilida Huremović) i negacijskog (Iva Cobrenović, Amer Dešić i Nikola Mardunović) pobedio je afirmacioni tim.

Mentorke debate bile su nastavnice Jadranka Pešić i Rajka Nikolić.

Publiku su posebno su oduševile male glumice Anida Joha i Bojana Đorđević koje su na humoristički način prisutne uvele u tematiku debate, kao i voditeljka Iva Čović.

Lola Bulatović

U OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ u Podgorici održano predavanje „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona“

RADON ŠTETAN PO ZDRAVLJE LJUDI

PRVI IZAZIVAČ KANCERA PLUĆA KOD NEPUŠAČA: Sa predavanja o radonu

Povodom Dana radona u OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ održano je predavanje na temu „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona“ na kome su govorili generalna direktorica Direktorata za osnovno obrazovanje Arijana Nikolić Vučinić i članovi Ekspertskega tima Ranko Zekić i Marija Perović Bogičević.

Arijana Nikolić Vučinić istakla je da je Ministarstvo prosvjete, shodno preporukama Tima za mitingaciju, otpočelo aktivnosti u vezi sa radonom i dodala da će Ministarstvo i u narednom periodu nastaviti saradnju sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Agencijom za zaštitu životne sredine i Crnogorskog akademijom nauka i umjetnosti u cilju obezbeđenja boljih i kvalitetnijih uslova za boravak i rad učenika i nastavnika u obrazovno-vaspitnim ustanovama.

Lj. V.

Članica Ekspertskega tima Marija Perović Bogičević govorila je o štetnosti radona i njegovom djelovanju na zdravlje ljudi, podsetivši da je Svjetska zdravstvena organizacija proglašila radon prvim izazivačem kancera pluća kod nepušača. Ona je rekla da se na cijeloj teritoriji Crne Gore konstantno vrše mjerjenja prisutstva radona u domaćinstvima i institucijama i da se njegovo prisustvo u prostorijama znatno smanjuje nakon provjetranja, što je ujedno i glavna preporuka Ekspertskega tima u borbi protiv ovog gasa. Ona je takođe doda da će do kraja 2016. godine Crna Gora dobiti Radonsku mapu na kojoj će biti predstavljena godišnja prošćena koncentracija radona na teritoriji Crne Gore.

Ranko Zekić je predstavio način mjerjenja radona.

Lj. V.

Predstavnici OŠ „Blažo J. Orlandić“ u uzvratnoj poseti OŠ „Njegoš“ u Skoplju

DRUGARSTVO NE POZNAJE GRANICE

U bogatom kulturno-umjetničkom programu koji su pripremili učenici i nastavnici OŠ „Njegoš“, učestvovali su učenici OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ koji su izveli dvije muzičke numere: „Sve ptice zapjevale“ i „O Crna Goro“

U sklopu saradnje između OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ iz Baru i OŠ „Njegoš“ iz Skoplja, uspostavljene potpisivanjem Povelje o prijateljstvu u Baru, triнаest učenika od šestog do devetog razreda, vaspitačica Stanislava Bardić i direktorka Svetlana Macanović boravili su početkom novembra u Skoplju. Uzvratna poseta bila je organizovana povodom Dana škole OŠ „Njegoš“.

Svečana priredba, pod motom „Drugarstvo ne poznaće granice“, održana je 6. novembra a prisustvovali su ambasador Crne Gore Predrag Mitrović, gradonačelnik Skoplja Toni Trajkovski, predsednik Zajednice Crnogoraca u Makedoniji Boro Popivoda i predstavnici javnog i kulturnog života opštine Gazi-Baba. U bogatom kulturno-umjetničkom programu koji su pripremili učenici i nastavnici

Lj. V.

OŠ „Njegoš“, učestvovali su učenici OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ koji su izveli dvije muzičke numere: „Sve ptice zapjevale“ i „O Crna Goro“.

Najveće oduševljenje publike izazvao je nastup Folklorne sekcijske OŠ „Njegoš“ koja je na najbolji način predstavila bogatstvo makedonske tradicije i običaja.

Domaćini su se potrudili da gostima pokazu znamenitosti Skoplja: etno selo Tumba Madžari, Dom Majke Tereze, tvrđavu Kale, kao i brojne spomenike koji krase centar grada. Vrijeme je proteklo u divnom druženju, pjevanju crnogorskih i makedonskih pjesama, šali i veselom raspoloženju. Kolektiv OŠ „Njegoš“ izrazio je nadu i želju da se prijateljstvo i saradnja nastave kroz osmišljavanje i realizaciju zajedničkih projekata i obilježavanje jubileja značajnih za obje škole.

Lj. V.

VRIJEME PROTEKLO U DIVNOM DRAŽENJU I VESELOM RASPOLOŽENJU: Domaćini i gosti

U Nikšiću obilježena đečja neđelja

POKLONI, DOBRODOŠLICE PRVACIMA, POŠETE MUZEJU, BIBLIOTECI

Dječiji savez Nikšića organizovao više manifestacija u osnovnim školama i vrtićima pod motom „Dijete je čovjek veoma bitan“

Učenici OŠ „Braća Labudović“ ispred muzeja

Pod motom „Dijete je čovjek veoma bitan“, Dječiji savez Nikšića organizovao je više manifestacija u nikšićkim osnovnim školama i vrtićima.

Učenici OŠ „Ratko Žarić“ sa profesoricom Ratkom Radunović, sekretaricom Dječijeg saveza,

pošetili su oboljele mališane na dječjem odjeljenju i uručili im poklone (školski pribor i sredstva za higijenu), koje je obezbijedila „Adria“ iz Podgorice, i poželjeli im da brzo ozdrave. Đaci drugog razreda sa profesoricom Milenom Radović obradovali su mališane velikim kolicinama voća.

Predstavnici Dječijeg saveza uručili su poklone deci koja potiču iz porodica koje se nalaze u stanju socijalne potrebe (njih 15).

Priredjena je dobrodošlica za prvake u petnaest osnovnih škola (850). Sredstva za učenike obezbijedila je Opština – Sekretarijat za kulturu, mlade, sport i socijalno staranje.

Knjige na engleskom jeziku uručene su mališanima koji su tek počeli sa izučavanjem vodećeg svjetskog jezika (oko 20) koje je obezbijedila Kancelarija za prevenciju naromanije. Literatura na engleskom jeziku došla je u ruke dece koja pohađaju školu engleskog jezika u dječjem klubu čiji je koordinator saradnica Dječjeg saveza Anđela Perošević.

Održano je i predavanje o značaju Konvencije o pravima deteta.

Ratka Radunović posetila je sa pjesnicima Dušanom Govedaricom i Milićem Bakrač OŠ „Milića Nik-

čević“, koja je organizovala svečanost povodom prijema prvaka u Dječiji savez. Ona je pozdravila prvake, uručila im dobrodošlice i poklonila pet knjiga na engleskom jeziku.

U saradnji sa OŠ „Braća Labudović“ za 70-tak učenika ove škole, organizovana je poseta muzeju, gradskoj biblioteci i turističkoj organizaciji Nikšić i održan je eko čas.

Urađen je flajer o Konvenciji o pravima deteta, a potom su uručeni pokloni, dobrodošlice i školski pribor prvacima iz OŠ „Dobrilav Đedo Perunović“ na Bogeticima. Poklone i dobrodošlice takođe su dobili i najmlađi školarci na Velimlju (OŠ „Rade Perović“) i Vraćenovićima (OŠ „Jovan Ignjatović“).

Tekst i fotografije: Blagota Koprivica

15

Prosvešt. rad

DEC. 2015

BROJ 40

Interaktivna radionica u OŠ „Milorad Musa Burzan“ u Podgorici povodom obilježavanja Međunarodnog dana prava deteta

UPOZNAJ SVOJA PRAVA

PREDSTAVILI SVOJA PRAVA NA KREATIVAN NAČIN: Učesnici radionice

Učenici koji pohađaju produženi boravak škole OŠ „Milorad Musa Burzan“ u Podgorici sa učiteljicom Marijom Radunović obilježili su Međunarodni dan prava deteta. Učiteljica je za decu organizovala interaktivnu radionicu pod nazivom „Upoznaj svoja prava“. Đacima je objašnjen pojам đečja prava. Zatim su razgovarali o najvažnijim pravima za decu, o tome ko i kakoštiti njihova prava u državi, kao i zašto bi sva deca trebala da imaju jednaka prava.

Nakon toga učenici su se podjelili u grupe. Svaka grupa je imala zadatak da na kreativan način predstavi nekoliko najvažnijih prava (pravo na obrazovanje i školu bez nasilja, pravo na porodicu i dom, pravo na igru i slobodno vrijeme, kao i pravo na zdravstvenu zaštitu). Na kraju radionice grupe su predstavile svoje proizvode.

M. R.

U povodu obilježavanja 50 godina postojanja Gimnazije „30. septembar“ u Rožajama

PODŠEĆANJE NA DUGU I BOGATU TRADICIJU

Direktor Gimnazije Fejzo Murić: *Nastojali smo tokom prethodnih godina da stvorimo još bolje uslove za realizaciju reformisanih programa, izvršili smo rekonstrukciju školske zgrade, učioničkog prostora i ostalih resursa bitnih za uspješnost učenika u procesu ovladavanja novim znanjima*

Večnom akademijom u Rožajskom Centru za kulturu obilježena je pedesetogodišnjica Gimnazije „30. septembar“. Školske 1965/66. godine otvorena je prva srednja škola u Rožajama, kao istureno odjeljenje Gimnazije „Panto Mališić“ iz Berana. Iste školske godine upisana su četiri odjeljenja prvog razreda. Prostорije novoformirane gimnazije bile su smještene u zgradu škole „Mustafa Pećanin“. Godinu dana kasnije, školske 1966/67. godine, u Rožajama je otvorena Škola učenika u privredi.

Školske 1970/71. godine osamostaljuje se Gimnazija „30. septembar“, a na dan oslobođenja Rožaja 30. septembra (sada i Dan škole), puštena je u rad nova školska zgrada.

Gimnazija „30. septembar“ i Škola učenika u privredi udružuju se školske 1973/74. godine u Školski centar „30. septembar“, koji kao takav egzistira do 1985. godine kada se formira radna organizacija Školski centar „30. septembar“ sa dva OOUR-a: OOUR Nastava i OOUR Čačka zadruga. U toku školske 1985/86. godine učenici i profesori su samostalnim radom izgradili novu zgradu u kojoj su smještene školske radionice.

Reorganizacija Školskog centra „30. septembar“

Devetog maja 1991. godine vrši se reorganizacija Školskog centra „30. septembar“ Rožaje i konstituišu se dva potpuno samostalna pravna subjekta – ustanove JU Gimnazija „30. septembar“ i Mješovita stručna škola, sa Čačkom zadrugom.

Godine su prolazile, generacije se ispraćale, smjenjivala se uprava, ali su, ipak, svima imali isti zadatok da čuvaju, uzdižu, poštuju i vole to što im je ostalo u nasljeđe. Svoje zadatke su obavljali s ljubavlju. Nije to bila samo ljubav prema radu, već poštovanje prema prošlim, ali više budućim generacijama. Kako i dolikuje jednoj ovakvoj ustanovi, tako se proslavila njena pedesetogodišnjica.

RASADNIK TALENATA: Sa svečanosti

Zanimljiv kulturno-umjetnički program

Gosti programa bili su: ministar prosvjete Predrag Bošković, predsednik Opštine Ejup Nurković, potpredsednik Vlade Rafet Husević. Veličanstven poziv da prisustvuje akademiji dobili su i prvi maturanti ove gimnazije, među kojima su bila i imena njenih bivših radnika, sad već penzionera: profesor istorije u penziji Ahmed Ademagić, profesor geografije Esad Nurković, profesor fizike Rešad Sutović, profesor biologije mr Halil Markišić, ali i Fehmija Kuć koji trenutno u našoj školi obavlja funkciju sekretara i koji nas svojim pričama često vrati u prošle dane, u dane nastajanja i razvijanja, u dane rasta naše „dame Gimnazije“ kako je nazvana Slobodan Marunović.

Šećanja profesora Međije Mujevića

Profesor filozofije Međija Mujević, koji pripada prvim generacijama, rado se šeća svojih profesora, njihovog odnosa prema radu, šeća se riječi profesora fizičkog, koji je govorio: „Moj čas nije uspio ako vama do kraja časa ne pokapa znoj sa glave“, ali se šeća i časa kada je profesor donio fotografije sa drugih časova, da im poka-

že kako to drugi rade, neko od drugova oštetio je jednu od fotografija, onako, neprimjetno, na čošku, a profesor im je uzvratio riječima: „Lišili ste me jedne od najljepših i najvećih spomena“. I tako često profesor filozofije osvježi atmosferu u školi, pa petominutni odmor postane aleja ljepe razmišljanja. A dači uviđek kad se bliži tro-mesečje imaju Zubobolju i

profesora Mujevića čekaju ispred kabinetata: „Profesore mnogo me boli Zub, mogu li ja da idem kući?“, a profesor, onako u smijehu: „Čuješ, čuješ, došao si od kuće u školu sa Zuboboljom samo da bime pitao možeš li iz škole da ideš kući“, tako da naši profesori ne samo da radi dobro, nego dobro umiju i reči. Labor omnia vincit – Rad sve pobeduje (u radu

je spas) – ova latinska poslovnica opisuje cijelih pedeset godina postojanja naše Gimnazije, ne samo jednog u nizu njenih profesora.

Izazov da se u narednim godinama sačuva ono što je stečeno u prethodnih pet decenija

Gost i moderator programa bio je istaknuti glumac Slobodan Marunović, program su uveličale i uljepšale violinistkinja Mirjana Novović, a izuzetnim izvođenjem izvornih pjesama predstavila se Milena Janković koju su na gitari pratili profesor Rade Adamović, kao i učenec naše škole Erhan Luboder.

Izrazivši zadovoljstvo što je u prilici da bude dio svečanosti kojom se obilježava duga tradicija rožajske Gimnazije, ministar prosvjete mr Predrag Bošković naglasio je da je izazov da se u narednim godinama sačuva ono što je stečeno u prethodnih pet decenija, ali i da se radi na poboljšanju kvaliteta uslova rada u ovoj školi. On je podsetio da je Gimnazija iznjedrilala drake koji su se školovali na najprestižnijim svjetskim univerzitetima i da će Mini-

starstvo prosvjete nastojati da ubuduće takvi daci ostaju da se školju i rade u Crnoj Gori.

Predsednik Opštine Rožaje Ejup Nurković rekao je da će se založiti da Gimnazija nastavi da bude jedna od najcenjenijih škola u Crnoj Gori i da je njegov zadatak, kao predsednika Opštine, da učini sve da se izuzetni daci ove škole nakon studija vraćaju u Rožaje da rade i služe svom gradu. On je izrazio nadu da će Rožaje u budućnosti dobiti još jednu školu.

U godinama koje su pred nama doprinijeti potpunom ostvarenju misije škole

Murić je podsetio da je 2006. godine u Gimnaziji počeo da se primjenjuje novi koncept opštug obrazovanja.

„Nastojali smo tokom prethodnih godina da stvorimo još bolje uslove za realizaciju reformisanih programa, izvršili smo rekonstrukciju školske zgrade, učioničkog prostora i ostalih resursa bitnih za uspješnost učenika u procesu ovladavanja novim znanjima“, naglasio je on.

Pored ostalog, direktor je istakao da u školi trenutno ima 427 daka raspoređenih u 15 odjeljenja sa kojima radi 33 profesora, a rezultati koje učenici u saradnji sa profesorima postižu reprezentativni su, o čemu je detaljno na akademiji govorila učenica naše škole Sajma Pepić izdvojivši najbolje: Elmu Kurtagić, Zinaidu Dedeić, Birsenu Bibić, Ameru Bralić i Andelu Bulatović. Ovi učenici su završili studije na najprestižnijim univerzitetima i, na žalost našeg grada, ostali da rade i žive u inostranstvu.

Prije nego što se još jednom zahvalio svim gostima na prisustvu, direktor Fejzo Murić nije sakrio uvjerenje „da ćemo svi mi koji smo danas neposredno vezani za ovu ustanovu, kao i svi prijatelji i postovaoci naše škole, nastojati da u godinama koje su pred nama doprinešemo potpunom ostvarenju misije naše škole“.

Profesorica Adela Halilović

Osnivanje Gimnazije jedan od najznačajnijih datuma u istoriji Rožaja

ZAHVALNOST AKADEMIKU PROFESORU DR MIOMIRU DAŠIĆU I AMIRU REDŽOVIĆU

Direktor Gimnazije „30. septembar“ Fejzo Murić je rekao da je osnivanje Gimnazije jedan od najznačajnijih datuma u istoriji Rožaja i iskoristio priliku da zahvali njenim osnivačima – akademiku prof. dr Miomiru Dašiću i Amiru Redžoviću. On je podsetio na najteže, ali i najsvjetlijie događaje koji su obilježili 50 godina postojanja Gimnazije „30. septembar“.

„I možda baš zato, zbog brojnih opstrukcija koje su je pratile tokom prethodnih decenija, ova škola je danas dostigla nivo referentnih srednjoškolskih ustanova ovog tipa. Njeni prvi profesori bili su ljudi sa veoma značajnim iskustvom, kojima sopstveni interesi nisu bili u prvom planu, jer su znali da se nalaze na jednom od najprofesionalnijih zadataka“, istakao je on, dodajući: „Uz uvažavanje svih prethodnika: Miroslava Đurovića, Ratka Šćekića, Dušana Vuletića i Bedrije Čatovića, večeras sa posebnim pippetom želim da pomenu Hilmu Hadžića, dugogodišnjeg direktora rožajske Gimnazije. Naime, postoje ljudi koji svojim radom i posebnim zalaganjem obilježe određeno vrijeme u životu neke institucije. Upravo to važi za direktora Hadžića kada govorimo o rožajskoj Gimnaziji. Tokom dugogodišnjeg rukovođenja ovom ustanovom, on je nastojao da uz maksimalan lični angažman doprinese stvaranju kvalitetnih materijalno-tehničkih i kadrovskih uslova. Kao neko ko je nakon njega nastavio misiju rukovođenja Gimnazijom, potpuno sam svjestan mještovačke koje mi pripada u istoriji naše škole i zato želim, bar nakratko, da svoje poštovanje i zahvalnost prema ovom čovjeku prenesem na vas koji ste večeras u ovoj sali, u ovom svestranom trenutku.“

Javnoj predškolskoj ustanovi „Eko bajka“ Pljevlja pripalo najviše opštinsko priznanje

PREPOZNATLJIVI PO KREATIVNOSTI I EKOLOŠKIM AKTIVNOSTIMA

Direktorica Abela Popović: *Svi zaposleni u ovom kolektivu, društvena zajednica i roditelji trude se da Vrtić bude bajka. Sam pogled na dvorište upozorava da je ekologija ovde osnovna smjernica njihovog rasta i razvoja*

JPU „Eko bajka“ u Pljevljima višestruko je opravdala svoje ime. Kolektiv ove ustanove pripala je ovogodišnja nagrada „20. novembar“, najviše priznanje koje se dodjeljuje povodom Dana opštine Pljevlja za izvanredne rezultate od javnog interesa. Ovo je samo jedno od niza drugih priznanja koje je ova ustanova dobila.

Vaspitno-obrazovni rad u ovoj predškolskoj ustanovi realizuje se u matičnom objektu, jaslicama, vaspitnoj jedinici „Lane“ i vaspitnoj jedinici na Žabljaku. U tom bajkovitom prostoru trenutno boravi oko 500 mališana, organizovanih u 18 vaspitnih grupa. U ovom cvjetnom kutku generacije mališana odrastaju više od šest decenija,

„Svi zaposleni u ovom kolektivu, društvena zajednica i roditelji trude se da Vrtić bude bajka. Sam pogled na dvorište upozorava da je ekologija ovde osnovna smjernica njihovog rasta i razvoja. Table sa izazovnim ekološkim porukama, cvjetni aranžmani, drveće koje prati brojne generacije zasadao dečnjim ručicama, prostorije izvanredno ukrašene cvijećem, dečnjim crtežima i drugim zanimljivim sadržajima, brojna priznajnja, nagrade i prezentacije, samo su neki od razloga zbog kojih je ova ustanova prepoznatljiva na širem prostoru“, kaže Abela Popović, direktorka ove ustanove.

Ona ukazuje i na druge rezultate. Tako su na međunarod-

nom predstavljanju predškolskih ustanova na Zlatiboru mališani „Eko bajke“ imali impresivnu prezentaciju na temu Ekologija – timski rad u vrtiću kroz pozorišnu predstavu. Nije izostalo ni priznanje na takmičenju malih pozorišnih predstava predškolskih ustanova Crne Gore koje je održano u Podgorici. Zbog prepoznatljivosti po svojim ekološkim rezultatima i aktivnostima pripala im je uloga da otvore Sajam ekologije u Budvi. Među najzapaženijim bili su i na smotri folklora na Cetinju, zatim na međunarodnim budvanskim karnevalima „Feštaduni“, de su učestvovali i svi zaposleni. JPU „Eko bajka“ uključena je u projekat inkluzivnog obrazovanja

NEIZOSTAVNI UČESNICI SVIH MANIFESTACIJA: Mališani „Eko bajka“

„Asistent u nastavi za dečju sa posebnim obrazovnim potrebama“. U saradnji sa Američkim uglom u vrtiću se u predškolskim grupama realizuje nastava engleskog jezika.

„Eko bajka“ ima bogatu kulturnu i javnu djelatnost. Svi značajni datumi, obilježavaju se uz aktivnost mališana „Eko

bajke“, posebno oni koji imaju ekološki cilj. Tim povodom za Dan ove ustanove utvrđen je 22. april, Dan planete zemlje. Zapažena je njihova uloga na međunarodnom projektu „Rastimo uz ples“ predškolski na trgovinu“ koji je akreditovan od strane Zavoda za školstvo Crne Gore.

Svi ti rezultati postižu se u solidnim uslovima, impresivno uređenim i opremljenim prostorijama, uz svesrdnu brigu zaposlenih koji daju maksimalan doprinos da dečci i roditelji „Eko bajku“ doživljavaju kao svoj dom.

Milorad Joknić

RAZUMIJE SPECIFIČNOSTI U RADU SA NAJMLAĐIMA: Učitelj Sava Kovačević

Mr Sava Kovačević, profesor razredne nastave u podgoričkoj OŠ „Oktoih“, više od jedne decenije rada, svojom umjetnošću podučavanja, uvodi najmlađe u svijet znanja.

Kako sam kaže, od malena je volio da podučava druge i pomaže mlađoj braći i sestrama u učenju. Stoga nije bio u dilemi šta će biti njegov životni poziv.

Cetvorogodišnji učiteljski studij na Filozofskom fakultetu u Nikšiću pružio mu je temelj, nakon toga svoje znanje dopunjuje na Fakultetu političkih nauka na kojem je i magistrirao. Pohađao je i specijalistički kurs „Rad sa mladima u zajednici“ u organizaciji Forum-a „Mladi i neformalna edukacija“, koji je realizovala Vlada Švedske u Crnoj Gori.

Pratim savremenu metodologiju ili moderne tehnike koje se mogu primjeniti u učionici

„Tada sam bliže shvatio šta zapravo uključuje uloga učitelja i dublje razumio specifičnosti u radu sa najmlađima. Ispeka sam zanat. Uvidio sam da sastavni dio profesije učitelja predstavlja kontinuirano usavršavanje putem čitanja i informisanja. To je posebno neophodno u vremenu ekspanzije modernih sredstava tehnologije. Zato putem interneta sajtova i blogova, naročito stranih organizacija koje objavljaju najnovije u sferi obrazovanja – savremenu metodologiju ili moderne tehnike koje se mogu primjeniti u učionici. Bez ovog segmenta nije moguće napredovati niti udovoljiti potrebama dece“, ističe naš sagovornik.

Presudan motiv u radu ljubav prema deči

Prema njegovim riječima, ljestvica podučavanja se uči, a njena suština može se izraziti Ajnštajnovom izrekom koja glasi: „Čovjek koji nije u stanju da objasni neku stvar šestogodišnjaku znači da je ni on sam ne razumije“.

Kako rješavati konflikte? POUKE O OPRAŠTANJU, SPREMNOSTI DA SE IZVINIMO, ILI PRIZNAMO GREŠKU

Govoreći o razvoju nekih socijalnih vještina, učitelj Kovačević ističe da je za to neophodno vrijeme.

„Na primjer, vještina rješavanja konfliktata vježba se godinama i ne može se naučiti za jedan čas. Nastojim da odaštam tekstove kojima snažno ističu pouke o opraštanju, spremnosti da se izvinimo, ili priznamo grešku. Uzimajući u obzir strukturu dece slične pouke prenosim i putem radionica.

I za poučavanje disciplini i redu neophodno je vrijeme. Kad imam dijete koje je aktivnije u odnosu na ostale, nije fokusirano i ne može se koncentrisati na određeni sadržaj, neophodno mu je dodatna vrsta pažnje, odnosno angažovanja. Tu situaciju koristim na pozitivan način i organizujem čas tako da mu dodjeljujem ulogu u kojoj može biti vođa grupe ili pomoćnik učitelju. Dijete tako zadovoljava svoju primarnu potrebu za pokretom, ali i ne ometa nastavu“, objasnio je Kovačević.

PORTRET: Mr Sava Kovačević, profesor razredne nastave u podgoričkoj OŠ „Oktoih“

TEMELJNA PRIPREMA ZA ČAS – KLJUĆ USPJEHA

Uvidio sam da sastavni dio profesije učitelja predstavlja kontinuirano usavršavanje putem čitanja i informisanja. Ljestvica podučavanja se uči, a njena suština može se izraziti Ajnštajnovom izrekom koja glasi: „Čovjek koji nije u stanju da objasni neku stvar šestogodišnjaku znači da je ni on sam ne razumije“

nog, doprinosi i vaspitnom segmentu odrastanja dece.

Uticaj moderne tehnologije: Jedna slika hiljadu riječi

Jedan od časova posvećen je i upoznavanju porodice. Osmislili smo koncept porodičnog bukvara. U stvari, riječ je o svesci koja kruži od porodice do porodice i sljedećeg dana se čita na času. To je doprinijelo i približavanju samih porodica, a dečcu poučilo šta su različitosti i drugarstvo.

Savremena sredstva komunikacije donijela su novine i obogatila nastavne sadržaje. Na primjer, u učionici OŠ „Oktoih“ instalirana je smart bord tabla zahvaljujući kojoj je mnogo lakše prezentovati određene

Rad sa dečem sa smetnjama u razvoju predstavlja poseban izazov

IZ PRVE RUKE SAM VIDIO KOLIKA JE SNAGA VRŠNJAČKE PODRŠKE

Učitelju Savi Kovačeviću pravi izazov predstavlja rad sa dečem sa posebnim obrazovnim potrebama.

U prethodnoj generaciji upoznao je dječaka sa ADHD sindromom (poremećaj pažnje i koncentracije sa hiperaktivnošću). Rad sa njim bio mu je olakšan zahvaljujući volonterskom radu sa dečem sa posebnim potrebama u jednom nikšićkom Udržujućem za pomoći licima ometenim u psihofizičkom razvoju de je stekao određen uvid i znanje o ovom problemu.

„Mnogo sam čitao o ovom problemu i isprobavao različite metode. Takođe, puno su mi mogli ostali učenici i iz prve ruke sam vidio kolika je snaga vršnjačke podrške. Na kraju petog razreda dječak je bio mentalno prisutan, miran, sedio u klupi. Problem u radu s ovakvom dečem predstavljaju stavovi roditelja, kao i nedostatak rada komisija koje bi utvrdile dijagnozu, odnosno kategorizaciju dece. Takođe, ni sve škole nijesu dovoljno otvorene za njih, pa i to otežava rad učiteljima. Uz to, sistemski podrški stručnjaka trebala bi biti temeljiti. Dakle, neophodno je da u školi budu i psiholog i pedagog kao podrška nastavnicima“, misljenja je Kovačević.

UČENJE KROZ IGRU I SISTEM NAGRAĐIVANJA MOTIVIŠU ĐAKE: Iz učionice

ne nastavne jedinice. Kada mališani pred sobom imaju listiće koje treba popuniti mnogo je lakše da na tabli prate određena pravila. Lap-top i tabla uno-se vedru atmosferu u učionici.

Naravno, veoma je važan način kako se ova sredstva koriste. Takođe, primjenom afirmativnih modela poput medalja, diploma, pohvala, (na primjer, juče si bio dobar) lako se odagnja atmosfera straha i napetosti. U učionici postoji strukturiran sistem za praćenje njihovog po-našanja. Na primjer, tu je 'dvorac' koji je zakačen na zidu na kojem se nalaze imena učenika.

Kada neki učenik poštuje pravila dobija nagradu u vidu smješka, a na kraju oni koji su se istakli dobijaju diplome. To ih veoma motiviše“, priča naš sagovornik, i dodaje da je riječ o sadržajima koji nijesu propisani nastavnim planom i programom, a zahvaljujući kojima se pored obrazov-

garskog jezika, dijete tako može opipati i osetiti njegovu hravost ili omirisati cvjet.

Đeca podsećaju roditelje na hvalu, molim, izvini

I roditelji u tome pružaju svoj doprinos. Istražujući park šumu na Gorici, jedna majka biolog po struci pomogla je da se učenici u grupama usredstvile na upoznavanje biljnog svijeta.

„Kada učimo temu po-zdravljanja i lijepih manira deca to brzo usvajaju i često ku-

či ispravljaju i podsećaju roditelje na hvalu, molim, izvini. Tu su i radionice sa roditeljima koje organizujemo dva puta tokom jednog polugodišta. To su prilike kada čujem povratne informacije koliko su deca nešto usvojila“, priča sagovornik.

Uzorne osobine koje krase učitelja: strpljenje, iskrenost i povjerenje

Budući da je učitelj centralna figura u životu, te da se pamti cijeli život, za njih se ve-

zuju uzorne osobine poput strpljenja, iskrenosti i povjerenja koje su neophodne da bi u učionici vladala atmosfera iskrenosti i drugarstva. Naš sagovornik kaže da često glu-mi određene likove i prilagođava se najmlađima. Dakle, važni su kreativnost, inventivnost, spremnost da sluša i razumi-je u učenika i roditelja. Ipak, budući da su učitelji tu zbog de-čeve, njihovom učenju i napredovanju kao da se ne nazire kraj.

Katalog za stručno usvršavanje profesora razredne nastave

„Ministarstvo prosvjetje i Zavod za školstvo osmisli su katalog za stručno usvršavanje profesora razredne nastave u kojem postoji oko 200 programa za stručno usavršavanje. To je skala na osnovu koje možemo utvrditi koliko smo napređovali. Specifičnost programa ogleda se u mogućnosti da sami odaberemo program za koji smatramo da nam je u određenom periodu neophodan. Tako rastemo u razvijanju i osobina i vještina i postajemo primjer učitelja koji se pamti cijeli život“, kaže Kovačević.

Š. Begzić

17

Prosjetni rad

DEC. 2015
BROJ 40

Osnovnim školama „Milorad Musa Burzan“ i „Dr Dragiša Ivanović“ u Podgorici, „Olga Golović“ i „Mileva Lajović Lalatović“ u Nikšiću Societe Generale banka Montenegro donirala specijalizovani materijal za dečju sa smetnjama vida

POMOĆ ĐECI SA SMETNJAMA VIDA DA LAKŠE USVAJAJU ZNANJA

Societe Generale banka Montenegro donirala je specijalizovani materijal za dečju sa smetnjama vida u četiri osnovne škole. Specijalizovana oprema, pomagala, didaktička sredstva i taktilni vodič obezbjeđena je osnovnim školama „Milorad Musa Burzan“ i „Dr Dragiša Ivanović“ u Podgorici, „Olga Golović“ i „Mileva Lajović Lalatović“ u Nikšiću.

Namjera Societe Generale grupe u saradnji sa Ministarstvom prosvjet-

PODRŠKA INKLUSIVNOM OBRAZOVANJU: IZ OŠ „Milorad Musa Burzan“

je da pruži podršku inkluzivnom obrazovanju i pomognе deči sa smetnjama vida da lakše usvajaju znanja.

Specijalizovana didaktička sredstva: Brajeva mašina, Geometrijski komplet, Reljefni album slika domaćih životinja, Zbirka reljefnih crte-

ža iz matematike, Matematički aparati, Drafts Man Standard, table za crtanje, providne PVC naljepnice za natpisne na vratima na Brajevom pismu sada su na raspolaženju navedenim osnovnim školama. Cilj ove saradnje je da se unaprijedi i olakša sveukupni nastavni proces i bez prepreka ispune razvojni i obrazovni zadaci kako bi se zadovoljila potreba dečje sa smetnjama vida, stojeći u saopštenju Ministarstva prosvjetje.

Svjetsko prvenstvo u šahu za mlade u Halkidiku

BRONZA ZA TIJANU BLAGOJEVIĆ

USPJEH CRNOGORKE U VELIKOJ KONKURENCIJI: Sa takmičenja u Halkidiku

O samnaestogodišnja učenica završnog razreda nikšićke Srednje ekonomske škole Tijana Blagojević još jednom je obradovala ljubitelje šaha u našoj zemlji. Ona je na Svjetskom prvenstvu za mlade igranom u Halkidiku (Grčka) sa osvojenih osam poena iz 11 kola zauzela treće mjesto i osvojila brončanu medalju. Valja naglasiti da je Tijana u posljednja dva kola savladala dvije prvoplasirane takmičarke – Indiju Malahakšimi i drugoplasiranu Varšini.

„Prezadovoljna sam, jer je konkurenca bila izvanredna. Vjerovala sam u medalju i mislim da sam je zasluzila, a o tome govori najbolje činjenica da sam na prvenstvu pobijedila obije Indije koje su završile ispred mene“, kazala je Tijana, i dodala da je na ovom turniru svo vrijeme uz nju bio i njen

SPOJ TALENTA I SAMOPOUZDANJA: Tijana Blagojević;

otac, velemajstor i crnogorski olimpijac Dragiša Blagojević čiji su joj savjeti mnogo pomogli.

Od ostalih naših predstavnika najbolji rezultat postigao je Marko Vučković, koji je u kategoriji do 12 godina sakupio

5,5 poena iz 11 kola, dok se od Mateje Popović, Nede Bojović, Nikoline Koljević, Emilije Vučković (đevojčice) i Peka Đurovića, Danila Pobora i Andreja Šukovića tek očekuju pravi rezultati.

Škola šaha (22)

SIMULTANKA

Jedan od načina popularizacije šaha su i simultanke, где jedan igrač igra protiv više njih, tako što se kreće od table do table i svaki put poveče potez.

Obično se igra sa 20–30 protivnika ali biće i brojnijih simultanki. Čuvena simultanka Miguela Najdorfa, održana u São Paulu 1950. kada je igrao sa 250 igrača punih 11 sati, jedna je od najmasovnijih simultanki.

... Sa simultanke koju je slavni Aleksandar Aljehin igrao u Holandiji 1903. prenosimo njegovu efektну pobjedu nad jednim od učesnika.

Španska partija
Aljehin – Mindeno
Simultanka u Holandiji 1933.
Komentari: A. Rojzman

1. e4 e5 2. Sf3 Sc6 3. Lb5 d6 4. d4 ed4 5. Dxd4 Ld7 6. Lxc6 Lxc6 7. Sc3

Preuranjeno je 7. Lg5 zbog 7... Le7 8. Dxg7 Lf6 s dobrom igrom crnog.

7. ... Sf6 8. Lg5 Le7 9. 0-0-0 0-0 10. h4

Dobre je 10... The1 s prijetnjom e5.

10... h6 11. Sd5! hg5?

Trebalo je igrati 11... Sd5

12. Sxe7+! Dxe7 13. hg5 Sxe4 14. Th5 De6 15. Tdh1 f5

DIJAGRAM

16. Se5!!

Izuzetno lijep i jak potez.

16. ... de5

Crni nema izbora, na 16. Dxe5 dobija 17. Dxe5 de5 18. g6

17. g6!

Sad postoji jasna zamisao šampiona svijeta. Žrtvom skakača bijeli je otklonio mogućnost odbrane dijagonale a2–g8 sa d-pješakom, a na 17... dxg6 uslijedilo bi 18. Dc4+ sa matom.

Crni predaje

Šahovske zanimljivosti

STAUNTONOVE FIGURE

Najelagantnije šahovske figure koje su prihvatele kao standardni tip figura za igru na velikim takmičenjima, zapravo su izum Natašiela Kuka koji ih je patentirao 1835. godine. Kuk je potom zamolio čuvenog engleskog šahistu tog doba H. Stauntona da ih nazove njegovim imenom i otud naziv Stauntonove figure.

Priredio: Nebojša Knežević

Učenici OŠ „Radomir Mitrović“ u Beranama pošetili Opština Berane

UPOTPUNILI ZNANJE
O OPŠTINI KAO
TERITORIJALNOJ CJELINI

Bolje upoznali javne službe koje se bave nekim važnim pitanjima za stanovnike opštine, kao što su: rasvjeta, uređivanje površina, elektrosnabdijevanje, te organizovanje kulturnih i sportskih događanja

SHVATILI ZNAČAJ OPŠTINSKOG CENTRA: Učenici kod predsednika Šćekića

Učenici petog razreda OŠ „Radomir Mitrović“ posetili su sa svojim odjeljenjskim starješinama Opština Berane. Tom prilikom primio ih je predsednik opštine Dragoslav Šćekić sa svojim potpredsednicima. Cilj posete bio je da učenici upotpune znanja iz poznavanja društva, čiji su ciljevi obrađeni, a učenici su imali priliku da shvate opštinsku kao određenu teritorijalnu cjelinu u kojoj stanovnici svih

naselja zadovoljavaju najveći dio svojih potreba i rješavaju životne probleme.

Predsednik Šćekić je učenicima objasnio značaj škole, opštine, mladih i nastavnika u društvu a odgovarao je i na brojna pitanja učenika.

Daci su postavljali pitanja i potpredsednicima opštine, a bili su i u predsedničkom kabinetu, где су imali priliku da dodatno pričaju sa predsednikom i da bolje upoznaju javne službe koje

se bave nekim važnim pitanjima za stanovnike opštine, kao što su: rasvjeta, uređivanje površina, elektrosnabdijevanje, te organizovanje kulturnih i sportskih događanja.

Učenici su imali priliku da vide grb i zastavu opštine, te da shvate da opštinski centar nije samo politički, nego i obrazovni, zdravstveni, ekonomski i kulturni centar.

N. Raičević

Gimnazija „Tanasije Pejatović“ u Pljevljima

U KORAK SA VREMENOM

Za uspješne rezultate postignute u raznim naučnim disciplinama i sportskim aktivnostima na školskim i državnim takmičenjima u protekloj školskoj godini nagrađena su 244 učenika

Gimnazija „Tanasije Pejatović“ u Pljevljima svečano je obilježila 114. godišnjicu postojanja i rada ove školske ustanove. Tim povodom, 18. novembra, koji se svake godine slavi kao Dan škole, u školi je priređen prigodan program koji su organizovali učenici i profesori ove škole. Svečanost je počela svečanom šednicom Nastavničkog vijeća a potom proširenom šednicom Školskog odbora, u prisustvu rukovodstva opštine i predstavnika društvenih,

obrazovnih i kulturnih organizacija.

O značaju i ulozi pljevaljske Gimnazije, jedne od najstarijih srednjoškolskih ustanova u Crnoj Gori, govorila je profesorka Ljiljana Bajčetić, predsednica Školskog odbora. Prisutnima se obratio direktor Gimnazije Dragana Zuković. On je podsetio da su školske 2014/2015. pljevaljsku Gimnaziju pohađala 523 učenika od kojih je diplomu Luču dobilo njih 39.

Za uspješne rezultate postignute u raznim naučnim dis-

ciplinama i sportskim aktivnostima na školskim i državnim takmičenjima u protekloj školskoj godini nagrađena su 244 učenika.

Pažnju je privukla izložba slika, crteža i grafika učenika u holu škole. Prisutni su imali priliku da vide dokumentarni film o školi, njenoj istoriji i tradiciji.

Kolektiv Gimnazije je, uz prigodne poklone, ispratio u penziju profesore Mervaru Manojlović i mr Hajrudina Kujundžića.

M. Joknić

TRADICIJA VRIJEDNA PAŽNJE: Sa svečanosti

Osnovnu školu „Vojin Popović“ u Drezgi pošetila nevladina organizacija „Solidarnost“ u saradnji sa Gimnazijom „Slobodan Škerović“

ĐACIMA NA POKLON ŠKOLSKI PRIBOR I KNJIGE

Podrška deci sa seoskog područja

Nevladina organizacija „Solidarnost“ u saradnji sa Gimnazijom „Slobodan Škerović“ pošetila je Osnovnu školu „Vojin Popović“ u Drezgi i tom prilikom učenicima podijelila školski pribor, lektiru, kao i knjige iz porodične biblioteke profesora Vukala Đerkovića, nekadašnjeg dugogodišnjeg glavnog i odgovornog urednika „Prosvjetnog rada“.

Miloš Milić, predsednik NVO „Solidarnost“ istakao je da je ovaj vid saradnje prešao u tradiciju uzajamnog poštovanja i podrške deci sa seoskog područja, u vidu doprinosa školskoj biblioteci i organizaciji rada školske ustanove.

Jadranka Đerković, pomoćnica direktora Gimnazije „Slobodan Škerović“, sa zadovoljstvom je naglasila da je mnogo učenika sa seoskog područja nastavilo školovanje u Podgoričkoj gi-

mnaziji i pokazali su izvanredan uspjeh. „To znači da dobra osnova stečena u osnovnoj školi znači mnogo za put uspjeha u budućnosti. Da dobra informisanost i obrazovanje daju dobre plodove u dobroj vaspitno-obrazovnoj sredini“, naglasila je ona i podijelila učenicima školski list „Koraci“ i časopis „Znak“, kao gest neizbežnih budućih susreta.

Š. B.

Posjeta kući narodnog heroja Ivana Milutinovića, Miloš Milić, predsednik NVO "Solidarnost", Jadranka Đerković, pomoćnica direktora Gimnazije, Milutin Ljumović, predsednik Udrženja boraca Pipera

Rječnik frazema (15)

KROKODILSKE SUZE

Lio je krokodilske suze – često pročitamo ili čujemo u svakodnevnom govoru sve u smislu lažnog sažaljenja, licemjerja, lažnog izražavanja žalosti de se onaj koji javno oplakuje žrtvu vlastitog nasilja ili spletke zapravo tome... raduje.

Sami izraz potiče od naroda koji žive u krajevima

đe ima krokodila i koji su kod ovih krvoločnih zvjeri zapazili suzne oči. Jer, krokodil zaista plaće ali ne od tuge i žalosti za svojim žrtvama kao što su vjerovali naseljincici tih krajeva, već zato što su mu suzne i pljuvačne žljezde u tjesnoj vezi, pa kad proždare žrtvu refleksno pusti i po koju krunu „krokodilsku suzu“. Otuda je frazem „krokodilske suze“ postao sinonim za lažno, neiskreno, izveštalo saočešće.

Priredio:
N. Knežević

Na Međunarodni dan studenata 17. novembar, vidno unaprijeđen kvalitet života akademaca: Svečano otvoreni Sportski i kulturni centar Univerziteta Crne Gore

OD NEKADA NAJMANJE RAZVIJENE REPUBLIKE EKS JUGOSLAVIJE CRNA GORA JE DANAS NAJRAZVIJENIJA DRŽAVA ZAPADNOG BALKANA

Ovo je prije svega izraz posvećenosti razvoju Crne Gore

Premijer Milo Đukanović, rektor Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. Radmila Vojvodić i predsednik Studentskog parlamenta UCG Miloš Pavićević otvorili su Sportski i kulturni centar Univerziteta Crne Gore, na Međunarodni dan studenata 17. novembar.

Premijer Đukanović je poručio da će taj objekat unaprijediti kvalitet života studentske populacije.

„Vjerujem da po pitanju unapređenja studentskog standarda nije bilo značajnijeg događaja u istoriji crnogorskog Univerziteta od njegovog osnivanja 1974. godine. Kada to kažem imam na umu da smo sve generacije studenata UCG priblijavale da dobijemo ovake uslove za razvoj sportskog i kulturnog života i da je upravo ova generacija studenata, potpomognuta Vladom Crne Gore, uspjela da ostvari san svih generacija studenata crnogorskog državnog Univerziteta. Koliko god ovo bio još jedan prilog politike Vlade Crne Gore, politike posvećenosti unapređenju kvaliteta života u Crnoj Gori, studentska populacija je jedan od najznačajnijih djelova ukupne crnogorske populacije i ovo je prije svega posvećenost razvoju Crne Gore“, napisao je Đukanović.

On je podsetio da je nakon obnove nezavisnosti 2006. godine Crna Gora napravila odlučne ikorake na planu ekonomskog razvoja.

„Od nekada najmanje razvijene republike eks Jugoslavije Crna Gora je danas najrazvijenija država zapadnog Balkana i naravno taj presek nas ne ispunjava zadovoljstvo. Zadovoljnim nas čini to da je Crna Gora sada jedna od najdinamičnijih ekonomija u Evropi i svakako najdinamičnija ekonomija na jugoistoku Europe. Kao potvrda toga jeste i realizacija najvrjednijih razvojnih projekata u ukušnoj istoriji Crne Gore. Razvojni projekti u oblasti infrastrukture, energetike i turizma vrijedni i do par miliona eura svjedoče da je Crna Gora na dobrom putu, da ima povjerenje stranih in-

vestitora, da izgrađuje čvrste temelje na kojima će se zasnovati novi kvalitet života naših građana posebno novih, mlađih i školovanih populacija. Za potrebe takvog razvoja i ekonomskog i demokratskog u budućnosti Crnoj Gori je nužno ponuditi znanje. Više puta da sam govorio da su dva ključna sistema deficita crnogorskog i ostalih balkanskih društava nedovoljno znanje i nedovoljna vladavina prava. Otuđa i ova posvećenost i drugih

Premijer Milo Đukanović, rektor Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. Radmila Vojvodić i predsednik Studentskog parlamenta UCG Miloš Pavićević

državnih struktura da smo posljednjih godina jako puno radili na unapređenju reformi obrazovanja prije svega u oblasti visokog obrazovanja. Studentima želim da u ovom zdanju u punoj mjeri ostvare svoje talente i kreativnost, da na taj način nastave da izgrađuju sebe kao svestrane i uspiješne ličnosti koje će nakon završenog studiranja nastaviti da daju puni doprinos dobrobiti i razvoju crnogorske zajednice“, istakao je premijer Đukanović.

Rektor Univerziteta Crne Gore prof. Radmila Vojvodić kazala je da će novo sportsko i kulturno zdanje, kao važan segment kampusa UCG, omogućiti žive, dinamične i raznovrsne aktivnosti studenata izvan nastavnih obaveza.

ključ i istinski alat kojim možemo doći do ostvarivanja pravih ciljeva“, kazala je Vojvodićeva.

Ona je podsetila na najvažnije ciljeve koje univerzitet ima u aktuelnom trenutku, kao što su podizanje kvaliteta obrazovanja, promjena modela studiranja i druge nužne reforme propuštenе u prethodnom periodu.

„U proteklih godinu dana napravili smo odsudne korake i obavezujuće odluke na tom planu. Moramo unaprijediti istraživačku i naučnu djelatnost, moramo održive studijske programe posjeći, a one koji to nisu učiniti održivima. Moramo, uz sve te bazične aktivnosti, učiniti mnogo više na prestižnom mjestu UCG na evropskoj mapi. Možemo to bolje i više posvećeni studentima, razvoju znanja, od-

brani univerzitskih i građanskih vrijednosti, možemo i hoćemo“, istakla je rektorka.

Predsednik Studentskog parlamenta UCG Miloš Pavićević istakao je da će Sportski i kulturni centar objediniti dva važna segmenta svake društvene zajednice – sport i kulturu, i omogućiti pristup raznovrsnim aktivnostima svakom studentu tog Univerziteta.

„Ovaj objekat, vrijedan oko 3.300.000 eura, izgrađen je po najsavremenijim standardima kako bi zadovoljio potrebe za organizaciju sportskih i kulturnih događaja. Zgrada površine 3.297 metara kvadratnih, ima dvoranu sa 770 mesta, šest svičionica za sportiste, treneri i sudije, teretu, prostorije za novinare, montažne tribine, multimedijalnu salu kapaciteta 220 mesta, i dr slike. Otvaranje ovog Centra još jedna je potvrda napora UCG i nadležnih institucija kako bi se realizovali studentski ciljevi artikulisani posredstvom Studentskog parlamenta“, kazao je Pavićević.

19

Prosveštivi rad

DEC.
2015
BROJ
40

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović visokoškolcima čestitala

Međunarodni dan studenata

MLADI SU KREATORI BUDUĆNOSTI

Ministarka Vlahović uputila je danas čestitku povodom Međunarodnog dana studenata, 17. novembra. Ona je, u obraćanju predsednicima studentskih parlamenta sva tri univerziteta, istakla da su mladi i obrazovani ljudi potencijal i budućnost naše zemlje, i da je želja i motiv da uz znanje, usavršavanja i inovacije, kao nezaobilazne činioce razvoja, mladi uistinu postanu pokretači uspostavljanja boljeg društva i boljeg sutra.

„Svojim radom i zalaganjem kreirate budućnost, ali istovremeno motivišete, dajete podstrijek za nove podvige, dostignuća i neiscrpnu težnju da se zajedničkim snagama borimo za prosperitet i razvoj naše države. Budite vrijedni, aktivni i kreativni, ulažite u sebe i svoj razvoj, a vaše vještine, entuzijazam i sposobnosti će stvarati društvo znanja i novih vrijednosti“, navela je ministarka Vlahović.

Prema njegovim riječima, u protekli četiri godine ostvarene veliki broj studentskih ciljeva. Otvoren je novi studentski dom, uložena značajna sredstva u rekonstrukciju postojećih studentskih domova, a u toku su i radovi na univerzitetском kompleksu na Cetinju u kojem će biti smještene tri akademije. „Ovim aktivnostima boravak studenata i uslovi studiranja dovedeni su na značajno viši nivo. Pitanje visokog obrazovanja i studentskog standarda sada su u vrhu agende crnogorskog društva, a vjerujem da će tako biti i u budućnosti“, ocijenio je Pavićević.

Nakon svečanog otvaranja, u dvorani su odigrane kratke revijalne utakmice. Ženska košarkaška reprezentacija Crne Gore igrala je protiv ekipe Studentskog centra, rukometnice „Budućnosti“ protiv ekipe Univerziteta Crne Gore, a odigrana je i utakmica u malom fudbalu, između futsal kluba „Titograd“ i ekipe Univerziteta Crne Gore. U multimedijalnoj sali priređena je izložba radova dizajnerke Katarine Zlatić i vajara Bogdana Darmanovića. Nakon utakmica, nastupila je grupa Highway, koja Crnu Goru predstavlja na Eurosong 2016.

Svečanosti su prisustvovale brojni državni zvaničnici, članovi akademске zajednice, poznati sportisti i istaknuti kulturni i sportski radnici.

O. Đ.

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore: Rebalans budžeta radi poboljšanja uslova

ODLUČENO DA DODATNI BROJ STUDENATA SA INVALIDITETOM BUDE OSLOBOĐEN PLAĆANJA ŠKOLARINE

Imenovan Aleksandar Vujović za vršioca dužnosti dekana Mašinskog fakulteta. Od 2016. godine donosiće se jedinstveni plan javnih nabavki za čitav Univerzitet

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore (UO UCG) imenovao je prof. dr Aleksandara Vujovića za vršioca dužnosti dekana Mašinskog fakulteta. Profesor Vujović obavlja funkciju prodekanu na tom fakultetu, kao i dužnost direktora Centra za studije i kontrolu kvaliteta UCG. Procedura izbora dekana Mašinskog fakulteta je u toku, a prof. Vujović će funkciju vršioca dužnosti obavljati do okončanja procedure po žalbi kandidata koji su učestvovali na konkursu za izbor novog dekana, saopšteno je iz Rektorske.

Na sednici je usvojen i rebalans Finansijskog plana Univerziteta za 2015. godinu, kako bi se efikasno sprovodile mjere reorganizacije, poboljšalo poslovanje, unaprijedio bibliotečki fond i uslovi za naučnoistraživački rad.

Plan javnih nabavki Rektorata za 2015. godinu dopunjeno je planovima univerzitskih jedinica, kako bi novi centralizovani sistem javnih nabavki efikasno funkcionišao. Od 2016. godine donosiće se jedinstveni plan javnih nabavki za čitav Univerzitet.

Upravni odbor usvojio je i konačni izvještaj Radne grupe Ministarstva finansija i UCG o posebnoj reviziji finan-

sijskog poslovanja Filozofskog fakulteta za period od 2010. do 2014. godine i proslijediće ga nadležnim organima na dalji postupak. Takođe, usvojeni su i revizorski izvještaji za Medicinski, Ekonomski i Arhitektonski fakultet, koje u redovnoj proceduri sprovodi Služba interne revizije UCG.

Zatim, odlučeno je da dodatni broj studenata sa invaliditetom bude oslobođen plaćanja školarine. Besplatno će studirati i troje studenata doktorskih i magistrskih studija koji su angažovani kao saradnici u nastavi i ispunjavaju propisane uslove.

Takođe, Upravni odbor je odobrio dodatni broj studenata za upis na doktorske, magistrske i specijalističke studije (na Medicinskom, Biotehničkom i Filološkom fakultetu), u skladu sa brojem utvrđenim licencom.

Prema odluci Upravnog odbora, studenti koji su pohađali nastavu na studijskom programu Ekonomija kroz sistem učenja na daljinu, ubuduće će plaćati isti iznos školarine kao i studenti koji su upisani na studijski program Ekonomija, i njihov status biće regulisan u skladu s tim.

O. Đ.

Direktorica Instituta Konfucije na Univerzitetu Crne Gore dr Milena Đukanović dobitnica Dunavske nagrade za mlade naučnike za 2015. godinu

PRIZNANJE ZA RAD I TALENAT

Sa dodjele nagrada u Njemačkoj

Direktorica Instituta Konfucije na Univerzitetu Crne Gore dr Milena Đukanović jedna je od 14 perspektivnih naučnika kojima je u Njemačkoj dodijeljena Dunavska nagrada za mlađe naučnike. Priznanje je dobio po jedan naučnik iz svake zemlje koja je dio Strategije Evropske unije za dunavski region, a to su Austrija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Češka, Njemačka, Mađarska, Moldavija, Crna Gora, Slovačka, Srbija, Slovenija, Rumunija i Ukrajina.

Dunavska nagrada za mlađe naučnike dodjeljuje se za sve naučne discipline, a ima cilj da istakne naučni rad i talent mladih istraživača. Institucije iz svake od zemalja nominovale su kandidate koje je ocjenjivao međunarodni tim stručnjaka.

Milena Đukanović doktorirala je u oblasti elektrotehnike na Univerzitetu Crne Gore, objavila je više radova u međunarodnim časopisima i učestvovala u pisaju univerzitskih udžbenika.

Dunavska nagrada za životno djelo dodijeljena je austrijskom naučniku Leopoldu Mercu.

Dunavsku nagradu ustanovili su 2011. godine Federalno ministarstvo za nauku i istraživanje Austrije i Institut za dunavski region i Srednju Evropu. Nagrada se dodjeljuje pojedincima sa izuzetnim naučnim dostignućima, a od 2014. godine upotpunjena je i priznavanjem za mlađe naučnike.

O. Đ.

20

Prosjetni rad

DEC.
2015
BROJ
40

Na Univerzitetu Crne Gore održan seminar „Unapređenje kvaliteta doktorskih studija u Crnoj Gori, evropske prakse i iskustva“

SAMO OKO 30 POSTO DOKTORANADA ODBRANILO DISERTACIJE U DRUŠTVENIM NAUKAMA

Direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministartvu prosvjete Mubera Kurpejović: „Seminar ima cilj da podigne svijest istraživača o izazovima u pogledu organizacije doktorskih studija, menadžmentu i centralizovanom upravljanju treninga za doktorande“

Rukovodilac Centra za doktorske studije UCG prof. dr Zdravko Krivokapić: „Prva činjenica koja govori o tome u kakvom smo stanju je da imamo sindrom da sve sa istoka ide put zapada pa i naši najbolji i najtalentovani ne ostaju ovde jer nemaju odgovarajuće preduslove za rad“

Prof. dr Saša Milić sa Filozofskog fakulteta u Nikšiću i član HERE tima: „U Crnoj Gori još uvijek nema baza podataka doktorskih studija. Prema istraživanju koje sam uradio, za proteklih 10 godina, na društvenim naukama treba 5,3 godine da bi se doktoriralo, ali su studije krajnje neefikasne“

Na doktorskim studijama Univerziteta Crne Gore (UCG) treba poboljšati organizaciju nastave, istraživačku infrastrukturu, finansiranje i učestvovanje naučnika u međunarodnim projektima, zaključeno je na dvodnevnom seminaru „Unapređenje kvaliteta doktorskih studija u Crnoj Gori, evropske prakse i iskustva“ koji je održan u Rektoratu. Skup su organizovali Centar za doktorske studije UCG, Nacionalna Erasmus plus kancelarija i tim eksperata za reformu visokog obrazovanja (HERE).

Direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministartvu prosvjete Mubera Kurpejović kazala je da seminar ima cilj da podigne svijest istraživača o izazovima u pogledu organizacije doktorskih studija, menadžmentu i centralizovanom upravljanju treninga za doktorande.

„Poboljšanje kvaliteta doktorskih studija su prioriteti našeg obrazovnog sistema. HERE tim je tu da pomognemo kroz podršku koju dobijamo od Erasmus + programa. Posljednji izvještaj o eksternoj evaluaciji prepoznao je Centar za doktorske studije kao ozbiljnu kariku u razvoju doktorskih studija u Crnoj Gori“, kazala je ona.

Prema riječima Kurpejovićeve, važno je da su sve

ustanove visokog obrazovanja prepoznale kao prioritet razvoj doktorskih studija i da se već otpočelo sa aktivnostima koje treba da doprinесу unapređenju njihovog kvaliteta.

Najbolji odlaze zbog loših uslova

Rukovodilac Centra za doktorske studije UCG prof. dr Zdravko Krivokapić je ukazao na problem odliva mozgova.

„Prva činjenica koja govori o tome u kakvom smo stanju je da imamo sindrom da sve sa istoka ide put zapada pa i naši najbolji i najtalentovani ne ostaju ovde jer nemaju odgovarajuće preduslove za rad. Kada je riječ o doktorskim studijama postoje tri glavna principa: traženje originalnih rješenja, jačanje specifičnog zadatka koji treba da ima mentor, kao i da je doktorand talentovan i da završava studije u ranoj fazi. Sve ovo rezultira pitanjem da li ti doktori koji završe uredno za svoje najkratće vrijeme imaju šansu da budu zaposleni. Prema posljednjim podacima Zavoda za zapošljavanje na evidenciji je osam nezaposlenih doktora nauka, pa se nameće pitanje čemu služe pare uložene u

POVEĆATI PRIMJENJIVOST DOKTORSKIH DISERTACIJA: Sa skupu u Rektoratu

tačko visoko obrazovanje“, ističe Krivokapić.

On je, uz ostalo, naveo i da je zaživjela negativna praksa da kandidat sa završetkom doktorskih studija prestaje da se bavi istraživanjima, a naglasak je upravo na suprotnom.

Prof. dr Saša Milić sa Filozofskog fakulteta u Nikšiću i član HERE tima, govorio

je o doktorskim studijama u društvenim naukama.

„U Crnoj Gori još uvijek nema baza podataka doktorskih studija. Prema istraživanju koje sam uradio, za proteklih 10 godina, na društvenim naukama treba 5,3 godine da bi se doktoriralo, ali su studije krajnje neefikasne, jer je samo oko 30 posto doktoranada odbranilo disertacije. Inte-

resantno je da je Pravni fakultet, kao jedan od naših najstarijih fakulteta, za posljednjih 10 godina iznjedrio samo devet doktora nauka što donekle ukazuje na priličnu neaktivnost“, saopšto je Milić.

Raspianje znanja

On je dodao da su u Americi i Evropi aktuelne ra-

sprave u vezi sa tim da se nađe balans između naučnosti i primjenjivosti disertacije.

„Kad govorimo o doktorskim studijama one moraju imati svoju svrhu. Mislim da većina naših doktorskih disertacija završi kao mrtvo slovo na papiru i na policama univerzitetske biblioteke i da su porazne te vrste disseminacije znanja, onoga što je neko zaista naporno radio“, ukazao je Milić.

O primjerima dobre prakse u centralizovanom upravljanju doktorskim studijama govorila je prof. dr Melita Kovačević sa Sveučilišta u Zagrebu. Cilj je da se kroz prenošenje iskustava u zemljam EU doprinese izgradnjom kapaciteta za doktorske studije, kao i unaprijedi kvalitet doktorskih studija u Crnoj Gori.

Rečeno je da u regionu zapadnog Balkana ne postoji duga tradicija doktorskih studija, pa ih je potrebno reorganizovati u skladu sa usvojenim praksama razvijenih istraživačkih sredina. To podrazumejava usklađivanje s principima visokog kvaliteta, širokog pristupa mlađih istraživača doktorskom obrazovanju, fleksibilnog sistema organizacije i istraživačku mobilnost.

O. Đ.

Na Univerzitetu Crne Gore održan forum „Reforma modela studiranja“

POBOLJŠANJE KVALITETA KRAJNJI CILJ

Neophodna reforma visokog obrazovanja u korist većeg kvaliteta stečenog znanja, bolje usklađenosti sa tržistem rada i zapošljivosti. Sadašnji model studija 3 + 1 + 1 neadekvatan je i predstavlja prepreku za razmjenu, tj. mobilnost studenata u međunarodnim okvirima, ocijenjeno je na skupu u kojem su učestvovali predstavnici Univerziteta, Ministarstva prosvjete, Unije poslodavaca, Zavoda za zapošljavanje i Privredne komore

Bećel i magistrske diplome visokoškolaca sa Univerziteta Crne Gore (UCG) nemaju potreban kvalitet i nisu prepoznatljive na tržištu rada, ocijenjeno je na forumu „Reforma modela studiranja – podizanje kvaliteta znanja, uskladivanje sa izvornim bolonjskim modelom studiranja na evropskom prostoru visokog obrazovanja (3 + 2 + 3) i prepoznavanje novog modela studiranja na crnogorskom tržištu rada“. Na skupu, koji je održan u Rektoratu UCG, predstavnici Univerziteta, Ministarstva prosvjete, Unije poslodavaca, Zavoda za zapošljavanje i Privredne komore govorili su o postojećem modelu studiranja i o mogućnostima za njegovu reformu, u korist većeg kvaliteta obrazovanja, bolje usklađenosti sa tržistem rada, zapošljivosti i mobilnosti.

Rektorka Univerziteta Crne Gore prof. Radmila Vojvodić istakla je da je osnovni cilj reformi studija kvalitet, uskladivanje sa evropskim tržistem visokog obrazovanja, kao i sa tržistem rada. Ona je dodala da model trogodišnjih osnovnih i dvogodišnjih master studija znači bolje uskladivanje sa evropskom praksom, ali da treba uvažiti specifičnosti i razmo-

triti i druge modele. „Još uvijek se ne prepoznaće Bećel diploma, zbog čega studenti nastavljaju studije. Na tržištu je neprepoznatljiv i magisterij, koji ne nudi potreban kvalitet. Reforma je isključivo pitanje kvaliteta, kao i profilacije kadra za tržište“, istakla je Vojvodićeva.

Prema njenim riječima, promjena modela studiranja dio je priprema za reakreditaciju UCG, koja će biti izvršena 2017. godine.

Rektorka Vojvodić je objasnila da im je želja da omoguće veću zapošljivost mlađih koji završe studije. „Moramo otvarati razgovor na tu temu, kako bi mnoge neprilične predrasude iz naše akademске zajednice otklonili. Na tržištu rada ne postoji dovoljno istraživanja o tome koja zanimanja i koliki broj obrazovanih ljudi im je potreban“, ukazala je ona.

Sadašnji model prepreka za mobilnost studenata

Rukovodilac Centra za studije i kontrolu kvaliteta na UCG prof. dr Aleksandar Vujović izrazio je zabrinutost zbog velikog smanjenja upisanih studenata magisterskih studija na državnim fakultetima.

On je rekao da je strateškim dokumentom reforme UCG „Analiza, stanje i reorganizacija“ predviđena izmjena modela studija.

„Prethodnih šest godina na UCG studiralo je 126 studenata, a vani se obrazovalo 391 visokoškolac iz Crne Gore, što se ostvaruje u jednoj godini na Univerzitetu u Ljubljani“, rekao je Vujović.

Kako je on ocijenio, sadašnji model studija 3 + 1 + 1 neadekvatan je i predstavlja prepreku za razmjenu, odnosno mobilnost studenata u međunarodnim okvirima.

„Optimalno rješenje prema dokumentu o reformama mogao bi biti model 3 + 2 + 3, što je sadržano i u mišljenju međunarodnih evaluatora“, dodao je Vujović.

Direktorka Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete Mubera Kurpejović, kazala je da je 600 poslodavaca, koji su učestvovali u anketi o kvalitetu kadra koji dolazi sa Univerzitetom, kazalo da treba da dođe do promjene modela studiranja.

„Poslodavci su izrazili sumnju u znanje visokoškolaca sa diplomama nakon tri godine i poslije specijalističkih studija. Poslodavci treba da uzmu uče-

POTREBNO UVODENJE PRAKTIČNE NASTAVE I STAŽIRANJE U KOMPANIJAMA: Poručili učesnici skupa

Pojačati saradnju sa privredom

Predsednica Unije poslodavaca Crne Gore Svetlana Vuksanović smatra da je potrebno intenzivirati konsultacije između Univerziteta i privrede, naročito kada je riječ o uvođenju praktične nastave, stažiranja u kompanijama, ali i cjelovitom učenju nastavnog kadra. Dobre smjernice za reformu mogu dati i bivši studenti.

U Privrednoj komori Crne Gore saglasni su da rad na poboljšanju kvaliteta treba da bude prioritet, i da su pomaci u tom pravcu sve vidljivi. Potpredsednik Privredne komore Ivan Saveljić naglasio je da treba intenzivirati saradnju sa privredom i realizovati zajedničke projekte.

Prorektor Univerziteta Crne Gore prof. dr Živko Andrijašević kazao je da aktuelna debata na Univerzitetu u vezi sa modelom studiranja ne

treba da ima obilježe konkurenčne, već konstruktivnog dijaloga. „Primarni zadatak Univerziteta nije tržište, nego društvo, a mi treba da brinemo kako ćemo tržištu ponuditi kvalitetan kadar, a ne zadovoljiti administrativne forme“, rekao je on i doda da master studije treba da budu vrhunac profesionalnog usavršavanja u jednoj oblasti, a ne, kao što je to sada slučaj, samo ulaznica za doktorske studije.

Gost foruma bio je Radoslav Stanislav Pejovnik, redovni profesor Univerziteta u Ljubljani, koji je rekao da se ta država opredjelila za model 3 + 2, upravo zbog uskladivanja sa evropskim sistemom i povećanja mobilnosti. On je rekao da je svaki univerzitet dio sistema, čija uloga mora biti jasna. „Univerzitetima je potrebno istraživanje, a ne samo nastava, jer se pretvaraju u više škole“, istakao je Pejovnik.

O. Đ.

Univerzitet Donja Gorica obilježio svoj dan dodjelom prvog počasnog doktorata istoričarki prof. dr Latinki Perović i dodjelom diploma studentima

STOŽER IDEJE LIBERALIZMA

SIGURNOST I PERSPEKTIVA NE ZAVISE SAMO OD TERITORIJE, OD TRENUTNIH MATERIJALNIH RESURSA, NEGO ZAVISE OD LJUDI: Latinka Perović zahvaljuje na počasnem doktoratu

Dan Univerziteta Donja Gorica (UDG) 11.11. obilježen je dodjelom prvog počasnog doktora istoričarki prof. dr Latinki Perović za doprinos budućnosti studenata UDG koji joj je uručio rektor te visokoškolske ustanove prof. dr Veselin Vukotić. Upriličena je i svečana dodjela diploma studentima koji su diplomirali, specijalizirali i magistrirali tokom prethodne studijske godine. Na sedam od deset fakulteta diplomiralo je 168 studenata, 90 je završilo specijalističke studije, a 36 magistriralo. Svečanosti je prisustvovao veliki broj gostiju, roditelja studenata i prijatelja Univerziteta, iz oblasti sporta, umjetnosti, akademskog sektora i šire javnosti iz zemlje i regiona.

Sa ovim se vaše učenje ne završava

Čestitajući dobitnicima diploma, ministar prosvjete mr Predrag Bošković poručio im je da je to dan na koji treba da budu ponosni.

„Iskorakili ste naprijed, ali svačak morate nastaviti, jer sa ovim se vaše učenje ne završava. Današnji i iskoristite i proslavite sa svojim porodicama, a već od sutra krećete nova borba. Činjenica je da ste diplomirali u vremenu velike ekonomski krize, ali to ne treba da bude vaš izgovor ili opravdavanje za neuspjeha kojih će biti. Nadam da će u vašem budućem angažovanju biti mnogo više uspjeha, a njih će biti samo ako nastavite da ustanete nakon svakog pada koji će vam se neminovno dešavati u životu. Imate sreću da živate u jednoj stabilnoj državi koja hrabro korača na putu evropskih i evroatlantskih integracija“, naglasio je Bošković.

Rektor UDG prof. dr Veselin Vukotić ocijenio je da je Latinka Perović živa legenda i ličnost čiji se duh njegoševski penje ka nebu, kosmosu idealnom društvu, slobodi i svjetlosti.

„Latinka Perović je stožer ideje liberalizma, a to znači građanskog koncepta društva, koncepta ljud-

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković poručio studentima: Imate sreću da živate u jednoj stabilnoj državi koja hrabro korača na putu evropskih i evroatlantskih integracija

Rektor UDG prof. dr Veselin Vukotić: Lik i djelo Latinke Perović su snažan podsticaj kritičkom duhu koji je počeo da se razvija na ovom Univerzitetu

Prof. dr Latinka Perović: Oni koji su mi dodijelili ovo zvanje imaju za sobom mnogo istorijskih zasluga da pripadaju narodu i društvu koji svoju istoriju nije svodio samo na odbranu golog opstanka, već je razvojem tu istoriju i narod učinio prepoznatljivim i posebnim na Balkanu, u Evropi i u svijetu

skih prava, individualizma. Sa tom idejom je kao mlada ušla u institucije tadašnjeg sistema. U ove ideje je još više vjerovala od trenutka kada je na svojoj sudsibini osetila nemilosrdnost koncepta socijalističkog kolektivizma i partijske uniformisanosti. Tiho i bez pretenzija gospođa Latinka Perović je očuvala ideju liberalizma na ovim prostorima. Očuvala je nešto što ju je isključilo sa glavnog puta tadašnje politike i skrenulo na put intelektualnog disidentstva“, rekao je Vukotić.

Crna Gora uvijek imala ljude koji su nastojali da razumiju vrijeme i prepoznaju njegove znake

On je ocijenio da su lik i djelo Latinka Perović snažan podsticaj kritičkom duhu koji je počeo da se razvija na UDG.

„U ideji, djelu i životu Latinka Perović vidimo most između generacija. Most kojim putuju oni koji imaju svoju glavu, svoju viziju, koji imaju ličnu odgovornost za svoju sudbinu“, kazao je Vukotić.

Prof. dr Latinka Perović je istakla da oni koji su joj dodelili ovo zvanje imaju za sobom mnogo istorijskih zasluga da pripadaju narodu i društvu koji svoju istoriju nije svodio samo na odbranu golog opstanka, već je razvojem tu istoriju i narod učinio prepoznatljivim i posebnim na Balkanu, u Evropi i u svijetu.

„To je bilo moguće jer je Crna Gora uvijek imala ljude koji su na-

stojali da razumiju vrijeme i prepoznaju njegove znake. U Crnoj Gori sam osećala dva kvaliteta koji su me trajno vezivali za njenu intelektualnu zajednicu. Crna Gora se prema prošlosti jugoslovenske države odnosi kao prema složenoj pojavi. Ona je činila diskontinuitet sa onim karakteristikama te istorije koje su doživjele svoj kraj, ali u isto vreme održavala kontinuitet sa onim teokratinama toga razdoblja, kao što su modernizacija, industrija, obrazovanje, položaj žena. Drugi kvalitet u Crnoj Gori u postjugoslavenskom razdoblju koji sam sa radošću otkrivala je stvaranje kritične mase za vrijeme koje dolazi i obrazovanje mlađih ljudi da život u modernoj državi. Mislim da su to glavni garanti budućnosti Crne Gore i njene samo-

stalnosti i da su dokaz da sigurnost i perspektiva ne zavise samo od teritorije, od trenutnih materijalnih resursa, nego zavise od ljudi“, rekla je Perovićeva.

U okviru proslave Dana UDG organizovana je promocija knjige „Dominantna i neželjena elita“, istoričarke Perović (Bilješke o intelektualnoj i političkoj eliti u Srbiji (XX-XXI vijek). Zatim, promovisane su naučni časopisi „Enterpreneurial Economics“, priređena tribina pod nazivom „Luča Mikrokozma“, kao omaž u ime 170 godina od prvog izdanja jednog od najznačajnijih djela Petra II Petrovića Njegoša, a u galeriji UDG-a je održana izložba radova slikarke Aleksandre Popović.

O. Đ.

Prof. dr Latinka Perović:

IMAM UVJERENJE DA SAM VEĆ DAVNO PRIJE OVOG PRIZNANJA, ŠTO SE TIČE CRNE GORE, BILA PRIVILEGOVANA I NAGRAĐENA

„Primajući ovo priznanje imam uvjerenje da sam već davno prije njega, što se tiče Crne Gore, bila privilegovana i nagrađena. Poznala sam i sarađivala sa njenim velikim ljudima koji su ono naslijede na koje se Crna Gora može osloniti i u budućnosti. U njihovo ime ja danas primam ovo priznanje. Primam ga i u ime brojnih ljudi u Srbiji koji su, kao Zoran Đindić, bili na tragu ovih kvaliteta. Nadam se da u oстатku života neću učiniti ništa čega biste se postiđeli i bili prisiljeni da kažete, pa možda smo, ipak, pogriješili“, poručila je Latinka Perović.

Budžet Ministarstva nauke za 2016. godinu blizu sedam miliona eura

VIŠE NOVCA ZA NAUKU I ISTRAŽIVANJE

Iz sredstava odobrenih Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu Ministarstvo nauke finansiraće naučnoistraživačku djelatnost po preuzetim obavezama i prioritetnim programima

Za naučnoistraživačku djelatnost u Crnoj Gori u 2016. godini namijenjeno je blizu sedam miliona eura, od kojih je iz budžeta Ministarstva nauke opredijeljeno 2.740.716 eura, a iz kapitalnog budžeta Crne Gore i Svjetske banke 4.205.000 eura. Budžet za 2016. godinu namijenjen nauci i istraživanju je uvećan u odnosu na 2015. za 624.892 eura, a ukoliko uporedimo sa 2011. kada je budžet ovog resora iznosio 1,7 miliona, riječ je o uvećanju od 305,88 posto, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

Iz sredstava odobrenih Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu Ministarstvo nauke finansiraće naučnoistraživačku djelatnost po preuzetim obavezama i prioritetnim programima, sa stavke Konsultantske usluge, projekti i studije sa 1.009.800 eura, kao i kontribuciju Crne Gore za učešće u Okvirnom programu EU za istraživanje i inovacije „Horizont 2020”, u iznosu 1.149.820 eura.

Pored sredstava odobrenih Zakonom o budžetu Crne Gore za ovu godinu, Ministarstvo će u 2015. realizovati sredstva obezbijedena kreditom Svjetske banke, za realizaciju projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost Crne Gore – INVO”,

u ukupnom iznosu 3,4 miliona eura i to za: realizaciju projekta „Centar izvrsnosti u bionformatici BIO-ICT”, na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici, u iznosu 1.700.000 eura, zatim, osam krupnih istraživačkih grantova u iznosu 1.200.000, za stipendije na doktorskim i postdoktorskim studijama biće izdvojeno 370.000, organizaciju konferencije za naučnu dijasporu 70.000 i za izradu glavnog projekta za NTP Podgorica u iznosu 60.000 eura.

U okviru Zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu u Kapitalnom budžetu odobreno je 805.000 eura za rekonstrukciju i adaptaciju ranijeg Doma Vojske Crne Gore za potrebe smještaja Inovaciono predutnicikog centra „Tehnopolis” u Nikšiću. Pored toga, Investiciono razvojni fond finansiraće „Tehnopolis” sa 500.000 eura, dok su Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu, u okviru Ministarstva nauke za finansiranje rada Tehnopolisa odobrena sredstva u iznosu 67.186 eura. Ukupno finansiranje projekta „Tehnopolis” iz Kapitalnog budžeta i preko budžeta Ministarstva nauke u 2016. godini iznosi 872.186 eura, dok će se dio sredstava za opremanje obezbijediti po osnovu aplikacija u međunarodnim fondovima.

O. Đ.

Crna Gora obilježila Svjetski dan nauke

NAUKA ZA ODRŽIVU BUDUĆNOST

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović: „Od nauke se očekuje da doprinese promjeni u obrazovanju, zdravstvu i drugim javnim uslugama, kao i u biznisu. Stalna koordinatorka sistema UN u Crnoj Gori Fiona Meklunić: „Održiva rješenja zahtijevaju kreativnost, napredak u naučnim saznanjima, mnogo više istraživanja i inovacija“

UČESNICI UKAZALI DA SE DRUŠTVU NA GLOBALNOM NIVOU NALAZI U KRITIČNOJ FAZI RAZVOJA:
Sa skupa u Rektoratu

Ministarstvo nauke Crne Gore u saradnji sa Nacionalnom komisijom za UNESCO obilježilo je Svjetski dan nauke za mir i razvoj, koji se 10. novembra tradicionalno obilježava u velikom broju zemalja širom svijeta još od 2002. godine. Ovogodišnja tema Svjetskog dana nauke zadata od strane UNESCO-a je „Nauka za održivu budućnost“.

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović u svom govoru istakla je zahvalnost sistemu UN na podršci i zadovoljstvo da Crna Gora pripada velikoj UN porodici, te na taj način učestvuje u kreiranju globalnih ciljeva. „Nauka je prepoznata od strane sistema UN kao ključna alatka za postizanje svih 17 globalnih ciljeva održivog razvoja. Mi ćemo se ovde dodataći njih pet, koje smatramo da su Crnoj Gori od presudnog značaja, a to su: zdravlje ljudi i blagostanje, kvalitetno obrazovanje, pristupačna i čista energija, pristojan rad i ekonomski rast i naše more. Od nauke, a posebno od inovacija i načina i modela putem kojih se one odvijaju, očekuje se da doprinesu promjeni postojećih paradigmi – u obrazovanju, nauci, zdravstvu i drugim javnim uslugama, ali isto tako i u biznisu. Vjerujem da će ovaj panel odgovoriti kako zahvaljujući nauci možemo doprinijeti promjenama koje su neophodne za našu održivu i bolju budućnost“, zaključila je Vlahović.

Napredak u oblasti nauke

Stalna koordinatorka sistema UN u Crnoj Gori Fiona Mekluni istakla je da je podrška nauke neophodna u dostizanju ciljeva postavljениh u Agendi 2030. „Održiva rješenja zahtijevaju kreativnost, napredak u naučnim saznanjima, mnogo više istraživanja i inovacija. Crna Gora značajno napreduje u oblasti nauke, kroz povećanje fondova za nauku, uspostavljanje centra uspješnosti i nove infrastrukture, organizovanjem festivala nauke, godišnjim nagradama za naučna dostignuća“, kazala je ona završivši izlaganje ključnom porukom UNESCO petogodišnjeg naučnog izvještaja: „Više istraživanja znači bolji razvoj“

da bude jednak nuli. Slijedi, težište istisnute vode nalazi se u istoj vertikalnoj ravni u kojoj je i osa. Ovaj uslov ispunjen je za dva položaja grede (slika A i B).

U oba slučaja je zapremina istisnute vode jednaka polovini zapreminе grede. Težište je na manjoj dubini u slučaju B. Položaju stabilne ravnoteže odgovara minimalna potencijalna energija sistema greda-voda. Slijedi, stabilniji je položaj grede u kojem je težište na manjoj dubini, tj. položaj B na slici.

Upravo u ovom položaju (i kada osa nije učvršćena) pliva greda kada je njena gustina jednaka polovini gustine vode.

157. Prelazak iz stanja 1 u stanje 2 može da se ostvari pomoću izoprocesa. Jedna od varijanti prikazana je na slici. Vidi se

Na naučnom panelu „Nauka za održivu budućnost“ govorili su dr Aleksandar Joksimović sa Instituta za biologiju mora iz Kotora, prof. dr Danilo Nikolić, dekan Fakulteta za pomorstvo iz Kotora, prof. dr Milet Golubović, sa Medicinskom Fakultetom i Kliničkom centrom Crne Gore, prof. dr Saša Popović, profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, prof. dr Živko Andrijević, prorektor Univerziteta Crne Gore, dok je panelom moderirala doc. dr Jelena Janjušević, direktorka Centra za održivi razvoj. Tačko je emitovan višestruko nagrađivan dokumentarni film „HOME“, francuskog autora Jana Artusa Bertrana, koji opominje i govori o važnosti brije za planetu Zemlju.

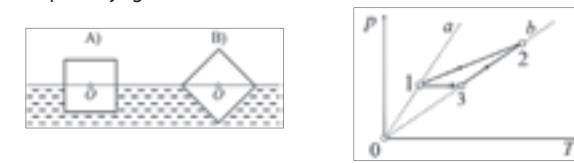
Promjene u službi održive budućnosti

Ovogodišnja tema Svjetskog dana nauke u vezi je sa nedavnom inauguracijom UN globalnih razvojnih ciljeva 2015–2030. godine, koji bi trebalo da društvo u cijelini usmjeravaju ka održivoj budućnosti. Smatrajući da je potrebno iskoristiti svaku važnu priliku za podizanje svijesti javnosti o tome koje ciljeve su UN, u procesu opsežnih konsultacija sa građanima širom planete, izdvajajući kao najvažnije, ovogodišnja proslava Svjetskog dana nauke posvećena je razgovoru upravo o ovim ciljevima i ulozi nauke u njihovom dostizanju.

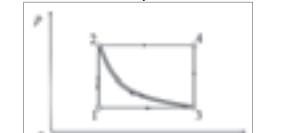
Na skupu je ukazano da se društvo na globalnom nivou nalazi u kritičnoj fazи razvoja – pored ogromnog napretka koji je civilizacija donijela i koji su nove tehnologije omogućile i ubrzaće, pitanje ekološke održivosti, ravnopravnosti u društvenim sistemima, raspodjelje resursa itd. prijete da dovedu u pitanje i sam opstanak čovječanstva. Od nauke, a posebno od inovacija i načina i modela putem kojih se one odvijaju, očekuje se da doprinesu promjeni postojećih paradigmi – u obrazovanju, nauci, zdravstvu i drugim javnim uslugama, ali isto tako i u biznisu. Na panel diskusiji je bilo riječi i o aktualnim tendencijama u nauci i kako one mogu doprinijeti promjenama koje su potrebne za održivu budućnost.

O. Đ.

da na dijelu 1–3 zapremina gase raste, a na dijelu 2–3 se ne mijenja. Slijedi, zapremina gase u stanju 2 veća je nego u stanju 1.

ka procesa u koordinatama p – V . Da bi se ovo iskoristilo treba prikazati procese u koordinatnom sistemu VOp (slika).

Očigledno je da hiperbola (dio grafika 2–3) dijeli pravougaonik na dva nejednaka dijela i da je $A_{3243} > A_{1231}$.

160. Pravac sile polja poklapa se sa pravcem sile koja djeluje na nanelektrisanje, a to znači i sa pravcem ubrzanih nanelektrisanih čestica. Pravac vektora brzine pri krivolinijskom kretanju se ne poklapa sa pravcem vektora ubrzanja: na primjer, u homogenom polju u kondenzatoru elektron se može kretati po paraboli, a u polju tačkastog nanelektrisanja – po kružnici.

Priredio:
Radovan Ognjanović

ZANIMLJIVA FIZIKA (16)

PITANJA I ODGOVORI

161. Pčela P leti brzinom \vec{v}_0 u horizontalnom pravcu i vertikalno ispod sebe primjeti kap meda A na stolu (slika).

Slika A

Kako pčela treba da se kreće da bi najbrže stigla do meda?

162. Kako se mijenja temperatura idealnog gasa u toku procesa koji je prikazan na slici?

Slika B

Kako se grafičkim putem može odrediti tačka na grafiku koja odgovara najvišoj temperaturi?

Slika C

163. Kako se mijenja pritisak idealnog gasa u toku procesa koji je prikazan na slici?

Slika D

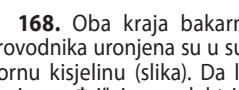
Koje tačke na grafiku odgovaraju minimalnom i maksimalnom pritisku?

Slika E

164. Zapremina određene mase gase poveća se dva puta.

U kojem slučaju gas izvrši veći rad – pri izobarskom ili pri izotermiskom širenju?

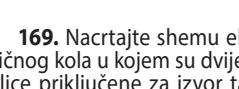

Slika F

165. Gas ispod klipa se sabije tako što se na klip stave tegovi. Uporedite konačnu temperaturu i rad potreban za sabijanje gase u dva slučaja:

- na klip stavljamo jedan po jedan mali teg;
- na klip odjednom stavimo teg velike mase.

Konačna zapremina gase je ista u oba slučaja. Sud sa gasom nije termički izolovan.

Slika G

166. Dvije nanelektrisane kuglice objesene se o tanke izolatorske niti (slika A).

Slika H

Odgovori na pitanja iz prošlog broja

151. Dva pokretna kotura polove težinu tereta, pa je vučna sila jednaka četvrtini sile teže: $F = 25\text{ N}$.

152. U položaju ravnoteže moment sile potiska treba

153. Kada se ne gleda direktno u Sunce, u oči dolazi svjetlost koja nastaje njenim rasijanjem na molekulima i drugim česticama u atmosferi. To znači da će neka čestica, kad na nju padne svjetlost, dijelom upijati i emitovati svjetlost u svim pravcima kao rasijanu svjetlost.

154. Kad ne bi bilo atmosfere, ne bi bilo rasijane svjetlosti, pa bi se danju videlo okruglo Sunce i tačke zvijezde dok bi nebo između svijetlih nebeskih tijela bilo crno. Mjesec nema atmosferu, pa je za to nebo na Mjesecu i danju crno.

155. Na vazdušni balon djeluju sile teže (od strane Zemlje) i sile potiska (od strane vazduha). Slijedi, proces se može posmatrati u zatvorenom sistemu: Zemlja – balon – vazduh.

Balon „mijenja mjesto“ sa vazduhom jednake zapremine – balon se podiže, a vazduh spušta. Lakše tijelo (balon) se podiže, a teže tijelo (vazduh) spušta. Potencijalna energija balona se povećava na račun smanjenja potencijalne energije vazduha, tako da se ukupna potencijalna energija ne mijenja.

156. Sudjelujući način na koji se mijenja potencijalna energija u zavisnosti od visine, može se dobiti da je potencijalna energija u visini h veća od potencijalne energije u visini H , a to znači da je potencijalna energija u visini h veća od potencijalne energije u visini H .

157. Sudjelujući način na koji se mijenja potencijalna energija u zavisnosti od visine, može se dobiti da je potencijalna energija u visini h veća od potencijalne energije u visini H , a to znači da je potencijalna energija u visini h veća od potencijalne energije u visini H .

158. I materijal i papir sadrži kapilare. Mrlja kvasi i materijal i list. Pod dejstvom pegle mrlja ulazi u kapilare i to više ako su kapilare uže. Kako su kapilare u papiru uže nego u materijalu, onda mrlja upije papir.

159. Ukupan rad gase pri zatvorenom procesu predstavljen je površinom unutar grafi-

Završno veče članova Udruženja paraplegičara Nikšića „Vi ne zname
što mi znamo“

PREZENTACIJA KULTURNOG STVARALAŠTVA

Članovi Udruženja paraplegičara Nikšića priredili su u okviru projekta „Neka se čuje i naš glas“ završno veče pod geslom „Vi ne zname što mi znamo“. U nadahnutom umjetničkom programu nastupili su: Mirjana Obradović, Siniša Ašanin, Božidar Nikolić, Nada Begević, Andela Radovanović, Pavle Aprčović, uz muzičku pratnju Kulturno kreativnog centra „Akord“.

Cilj programa je bio upoznavanje javnosti sa aktivnostima Udruženja, koje se odnose na uključivanje osoba sa invaliditetom u društveni život grada, putem prezentacije kulturnog stvaralaštva članova Udruženja.

Program je realizovan u organizaciji NVO „Udruženje paraplegičara Nikšić“ uz suorganizatorsku pomoć Centra za kulturu Nikšić.

Blagota Koprivica

Učesnici nadahnuto umjetničkog programa

Manifestacije u okviru programa podrške razvoju kulture u Nikšiću

RAZNOVRSNI SADRŽAJI

Llikovne izložbe, poetske večeri, koncerti... Pored ostalih, Nikšićani su imali priliku da uživaju u nastupima Vlatka Stefanovskog i Gorana Krivokapića

Nizom aktivnosti nastavljen na je realizacija programa podrške razvoju kulture u Nikšiću.

U Sportskom centru otvoren je izložba afirmisanih polaznika Umjetničke radionice ARS.

Naime, ovu radionicu ARS počalo je više od 300 polaznika različitih uzrasta, od kojih je 60-ak završilo studije likovnih umjetnosti, arhitekture, dizajna i književnosti. Na izložbi organizovanoj povodom petnaest godina te radionice, njih 20-ak predstavilo je oko sedamdeset crteža, grafika, slike, radova u kombinovanoj tehnici i modnih kreacija.

Likovnu azbuku u radionici ARS hramu umjetnosti savladala je i Ivana Marušić, danas poznata modna dizajnerka. Ona je izložila dvije kreacije i skice.

Jovan Karadžić Kadžo, rukovodilac ove umjetničke radionice veoma je ponosan na bivše polaznike, danas priznate stvaraocce. Kako kaže, uživa u radu sa mladim, kreativnim i talentovanim ljudima neopterećenim stilovima.

Izložba Vladislava Patrića

Postavka radova likovnog umjetnika Vladislava Patrića „Stvaranje ptice“ upriličena je u Galeriji gradske tvrđave. Biće je izloženo osamnaest radova u kombinovanoj tehnici koji su dio ciklusa na kojem radi od 2010 godine. Ptica kao simbol slobode, energije ali i nježnosti tema je koja godinama nadahnjuje Vladislava Patrića. Olovkom, ugljem i uljem, vodeći računa o formi crteža, ovaj umjetnik stvara ptice u punoj snazi u

uzletu, trenutku udvaranja i plesa. O Patrićevom stvaralaštvu poetski nadahnuto govorio je Veselin Bošković, direktor Javne ustanove Stari grad Anderba.

Vladislav Patrić diplomirao je grafiku na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Imao je četiri samostalne i više kolektivnih izložbi.

Radovi Velja Stanišića u Galeriji A

Grafičar Veljo Stanišić, čiji su radovi dio stalne postavke Nacionalnog muzeja Crne Gore i kolekcija: Centra savremene umjetnosti, Crnogorske kuće u Beogradu i Galerije u Parizu, prvi put je izlagao u rodnom Nikšiću. U Galeriji A na 14 digitalnih printova predstavio je angažovan umjetnost – ciklus Civilizacija-devijacija. Svoje i fotografije 16 umjetnika, različitih tematika upakovao je u formu pazli.

„Rekombinovanjem fotografija i simbola iz različitih sfera života ovaj umjetnik nameće njihovo drugačije čitanje i shvatjanje“, kazala je otvarajući izložbu istoričarka umjetnosti Ljiljana Karadžić. Kolačna mreža slagalica, rezultat umjetnikovog istraživanja i zanimanja za upotrebu pazli u različite, pa i komercijalne svrhe, nije slučajno izabrana i ona je Stanišiću pomogla da problematizuje pojma autorstva.

Pojedine fotografije autor je sam uradio, dio je preuzet sa interneta, a veći broj redizajniranih dar je kolega umjetnika. Svjestan da je fotografija moćno sredstvo reprezentacije ali i manipulacije, njihovim rekomponovanjem Stanišić je pred-

stavio različite sadržaje: put na stanka civilizacije, značenje religija, kao i globalne teme poput trovanja vazduha, grijanja planete, rata i gladi.

Izložbu Velja Stanišića pomogli su Opština Nikšić i Trim centar.

Poetsko veče Dragane Mrkić

U sali Zahumlja organizovano je poetsko veče Dragane Mrkić, pjesnikinje i novinarke RTCG. Tom prilikom predstavljena je zbirka pjesama „Previše te ima“ o kojoj su govorili Obrad Nenezić, književnik i dramaturg, Vanja Kovačević, novinar i književni kritičar, dok je stihove kazivao Miro Nikolić, dramski umjetnik.

Nenezić je govorio na neuobičajen način. Pročitao je pismo koje je napisao Dragani, a u kojem se piše: „Zašto pišemo?“. U pismu dodaje i da „poezija mora biti hrabri i istinita, kao što je tvoja gospodo Mrkić, zato te molim da do kraja života prospamo stihove i vino, a ne krv i suze, jer suza je čistija i od poezije, a vino ljepše boje i ukusa“.

Vanja Kovačević je kazao da je poezija preokupirana pojmovima ljubavi, trajanja i propadanja, pa se u tom trougu sve i dešava.

„Naizgled suprotstavljući ljubav propadanju, autorka ne želi da pobegne od stvarnosti koja je okružuje, već upravo u njoj, u toj prolaznosti i propadljivosti, uz pomoć ljubavi želi da pronađe svrhu života. Može zvučati pomalo paradoksalno, ali Mrkićeva nam svojim stihovima jasno saopštava da može-

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva PODGORICA

23

Prosvjetni rad

DEC. 2015

BROJ 40

FESTIVAL VIRSKI

U okviru Memorijalnog festivala umjetnosti „Virske“, posvećenog Branislavu Banu Mistoviću, slikaru iz Virpazara, u Galeriji „Ilija Šobajić“ otvorena je retrospektivna izložba radova tog stvaraoca „Ovom obalom koračam vječno između pjesaka i pjene“, a u galeriji Nikola Prvi prateća izložba radova Mistovićevih kolega i profesora iz Crne Gore, Europe i svijeta.

Festival umjetnosti „Virske“, projekt je porodice Mistović i Ministarstva kulture, Branislav Mistović, talentovani umjetnik iz Virpazara, završio je Pedagošku akademiju u Nikšiću, a ovom izložbom vratio je stari dug gradu koji je veoma volio i kojemu je puno značio“, rekao je uz ostalo slikar Petar Vujošević.

Postavka u Galeriji Ilija Šobajić – 17 skica, crteža i slika manjeg formata i 10 skulptura dio je Mistovićevog opusa iz svih faza stvaranja. Akcenat je na skulpturama nastalim u vremenu kada je boravio u kamenolomima Karare i radionici Petra Sante, đe su se usavršavali mnogi svjetski poznati vajari.

Branislav Mistović samostalno je izlagao u Baru, Beogradu, Petru Santi i Štokholmu. Životni put završio je 1990. u saobraćajnoj nesreći u Pizi u Italiji. Memorijalni festival Virski trenutno se održava i u Pljevljima. U Nikšiću u okviru Programa podrške razvoju kulture događaj je organizovan Centar za kulturu.

Autor je 33 albuma i koautor stotinak projekata.

Goran Krivokapić zatvorio revijalni dio Gitar-festa

Koncertom Gorana Krivokapića u Mužičkoj školi „Dara Čokorilo“ završen je revijalni dio 10. međunarodnog Nikšić gitar festivala. Ovaj umjet-

nik i profesor na Akademiji za gitaru u Njemačkoj tehničkom virtuozenošću i interpretacijom nakon svakog nastupa postavlja nove standarde. Tako je bilo i na ovom koncertu. Nadahnuto, akademski precizno, izveo je vlastitu transkripciju Bahove Violske sonate, originalna djele Fernanda Sola i kompozicije i obrade Marka Perire. BI. K.

U Narodnoj biblioteci Srbije u Beogradu svečano otvorena izložba grafičkih mapa pod nazivom „Oktoih 1494–2014” autora Dimitrija Popovića

IZRAZ NADAHNUĆA KOJE NA MODERAN NAČIN ODAJE POČAST „OKTOIHU”

Popovićeva izložba u Beogradu nastavak je obilježavanja velikog jubileja – 520 godina od objavlivanja prve cirilične štampane knjige kod Crnogoraca i Južnih Slovena, pošto je dosad organizovana i u Ljubljani, Zagrebu i Briselu

PRIMJERAK BIBLIOFILSKOG IZDANJA POPOVIĆEVE GRAFIČKE MAPE ZA NARODNU BIBLIOTEKU SRBIJE: Đurović i Blašković

24

Prosjetni rad

DEC. 2015
BROJ 40

Atrijumu Narodne biblioteke Srbije (NBS) u Beogradu svečano je otvorena izložba grafičkih mapa pod nazivom „Oktoih 1494–2014”, čiji je autor crnogorski slikar svjetskog renomea Dimitrije Popović. Na svečanosti su govorili upravnik NBS Laslo Blašković, ministar kulture Crne Gore Pavle Goranović i direktorica Nacionalne biblioteke Crne Gore Jelena Đurović, dok je izložbu otvorio ambasador Crne Gore u Srbiji Branislav Mićunović.

Popovićeva izložba u Beogradu nastavak je obilježava-

nja velikog jubileja – 520 godina od objavlivanja „Oktoih”, prve cirilične štampane knjige kod Crnogoraca i Južnih Slovena, pošto je dosad organizovana i u Ljubljani, Zagrebu i Briselu.

„Listovi grafičke mape ‘Oktoih 1494–2014’ nijesu ilustracije tekstova iz ‘Oktoih Prvoglasnika’, nego izraz nadahnuća koje na moderan način odaže počast ovoj knjizi, njenoj duhovnoj i estetskoj vrijednosti. Svaki od šest grafičkih listova mape inspirisan je slovima koja grade ime ove stare cr-

kvene knjige. Nad originalnim slovom razvija se njegova moderna modifikacija kao likovni apstraktan znak. U apstraktnu modifikaciju slova ukomponovan je konkretni hrišćanski simbol. Slovo objedinjava zemaljsko i nebesko, svjetovno i sakralno. Slovo je tako i oblik i znak”, navodi Dimitrije Popović u opisu svog djela.

U okviru svečanosti, Jelena Đurović je uručila Laslo Blaškoviću primjerak bibliofilskog izdanja grafičke mape „Oktoih 1494–2014”.

N. N.

Crnogorski režiser Davor Dragojević u Nacionalnom lutkarskom pozorištu Albanije u Tirani

PREMIJERA PREDSTAVE „ČAROBNI KAMEN”

U Nacionalnom lutkarskom pozorištu Albanije u Tirani održana je premijera predstave „Čarobni kamen” (na albanskem Guri Magjik), u režiji Davora Dragojevića, direktora Međunarodnog festivala lutkarstva Podgorica.

Autor teksta ovog komada takođe je Davor Dragojević. Idejno rješenje scenografije, lutaka i kostima uradila je Hristina Svetozarova Nedeva iz Bugarske, koreografiju Fajton Sulstarova, a lutke su urađene u ateljeu Hristine Stolovce u Sofiji. Muziku je komponovao Željko Radunović, koji je i dobitnik nagrade za originalnu muziku na Prvom međunarodnom festivalu lutkarstva Podgorica, upravo za ovaj komad.

Monika Lubonja, direktorka Nacionalnog lutkarskog pozorišta iz Tirane, koje se ove godine predstavilo na Četvrtom međunarodnom festivalu lutkarstva Podgorica predstavom „Guliverove avanture”, čula je za „Čarobni kamen” i tražila da joj pošaljem tekst, što sam i učinio. Nedugo zatim, dobio sam povrat-

nu informaciju da im se tekst mnogo dopao i pozvali su me da režiram u Tirani”, kazao je Dragojević.

Ovo je prvi put da režiser iz Crne Gore radi u Nacionalnom lutkarskom pozorištu iz Tirane koje ove godine proslavlja 65 godina postojanja, što je i povod gostovanja crnogorskog reditelja.

Davor Dragojević je diplomirao lutkarsku režiju na Nacionalnoj akademiji za pozorišnu i filmsku umjetnost NATFIZ u Sofiji, u klasi profesora Slavča Malenova. Reži-

rao je više lutkarskih i dramatskih predstava za decu, među kojima i „Čarobni kamen”, „Kuće koje nije umjelo da lade”, „Bajka o lavljim Zubima”, „Olovka piše srcem”, „Klovnovski kabare”...

Zaposlen je u Gradskom pozorištu Podgorica. Već dvadeset godina vodi školicu glume za najmlađe, te režira predstave u kojima glume deca iz njegove školine.

Osnivač je i direktor Međunarodnog festivala lutkarstva Podgorica. Reži-

Š. B.

U biblioteci i čitaonici „Njegoš” na Cetinju održana promocija knjige „Frederik Burnam i Crna Gora” autora Nenada Stevovića

OSVIJETLJAVANJE LIKA I DJELA VELIKOG PRIJATELJA CRNE GORE

Knjiga je obogaćena tekstom istaknutog crnogorskog emigranta i rodoljuba Nikole Petanovića, velikog borca za nezavisnost Crne Gore, iz brošure pod nazivom „U posjeti Božjoj zemlji”, koja je dvadesetih godina prošlog vijeka objavljena u San Francisku, a ovim putem se po prvi put prezentuje crnogorskoj stručnoj, naučnoj i laičkoj javnosti

AMBICIJOZAN ISTRAŽIVAČKI PROJEKT: Sa promocije

U biblioteci i čitaonici „Njegoš” na Cetinju održana je promocija knjige „Frederik Burnam i Crna Gora” autora Nenada Stevovića, istaknutog publiciste i istraživača crnogorske dijasporе koje pohađaju Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju.

Ovu zanimljivu promociju otvorila je Saša Lovre Božović, direktorka „Njegoša”, najstarije biblioteke u Crnoj Gori, a o novom Stevovićevom djelu govorili su: filozof, književnik i teoretičar društva dr Goran Sekulović, književnik, istoričar i publici-

sta Borislav Cimeša i sâm autor. Odlomke iz knjige čitala je Nataša Vučinić iz Lovćenca, jedna od četiri studentkinje iz crnogorske dijasporе koje pohađaju Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju.

Stevovićev istraživački projekt ima za cilj da pruži doprinos osvijetljavanju lika i djela Kanadjanina dr Frederika Burnama, brigadnog generala britanske i počasnog generala crnogorske vojske, humaniste i do kraja života velikog prijatelja naše zemlje. Knjiga je obogaćena tekstom istaknutog crnogorskog emi-

granta Nikole Petanovića, velikog borca za nezavisnost Crne Gore, iz brošure pod nazivom „U posjeti Božjoj zemlji”, koja je dvadesetih godina prošlog vijeka objavljena u San Francisku, a ovim putem se po prvi put prezentuje crnogorskoj stručnoj, naučnoj i laičkoj javnosti.

Knjiga „Frederik Burnam i Crna Gora” štampana je dvojezično – na crnogorskom i engleskom jeziku, a kao izdavač potpisuju se Crnogorski kulturni forum sa Cetinjom i Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstaš”.

N. N.

Crnogorski akademski vajar Luka Radojević učestvovao na Internacionalnom festivalu skulpture u bolivijskom gradu Santa Kruz

„VRIJEME” ĆE KRASITI GRADSKI TRG U DALEKOJ BOLIVIJI

Luka Radojević: Izuzetno sam zadovoljan svojim učinkom na inostranim simpozijumima. Nadam se da će moje učešće na predstojećim projektima, život i rad u inostranstvu privući pažnju javnosti

Crnogorski akademski vajar Luka Radojević učestvovao je na Internacionalnom festivalu skulpture u bolivijskom gradu Santa Kruz. Umjetnik koji vodi porijeklo iz Berane, a koji živi i radi u italijanskom gradu Pietrasanta, izradio je skulpturu pod nazivom „Vrijeme”, kojom je u dalekoj Južnoj Americi predstavljao Crnu Goru. Posebni uspjeh leži u činjenici da će izloženi rad krasiti jedan od trgova Santa Kruza.

Radojević već godinama izlaže svoja djela širom inostranstva. Ranije je učestvovao na simpozijumu u Kini, bijenalu u Rusiji, te na javnim projektima u Njemačkoj, Francuskoj, Sloveniji, Poljskoj, Švajcarskoj i Finskoj.

„Izuzetno sam zadovoljan svojim učinkom na njima. Nadam se da će moje učešće na predstojećim projektima, život i rad u inostranstvu privući pažnju javnosti”, ističe Radojević.

Mladi umjetnik je diplomirao na Fakultetu primijenjenih umjetnosti u Beogradu 2010. godine, na Odsjeku za primijenjeno vajarstvo u klasi profesora Miroljuba Stamenkovića.

N. N.

PREDSTAVLJA CRNU GORU: Skulptura „Vrijeme”

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održana promocija knjige „Trpeljivost – plata ljudskosti“ odgovornog urednika lista „Prosvjetni rad“, filozofa, književnika, publiciste i teoretičara društva dr Gorana Sekulovića

JOVAN BALJEVIĆ – DUHOVNI BAŠTINIK CRNOGORACA

Istaknuti crnogorski i jugoslovenski diplomata Milenko Stefanović: Baljević je prvi doktor filozofije sa teritorije Crne Gore koji se iskazao kao Crnogorac i u čijem se djelu prepoznaće svijest o nacionalnom identitetu

Filozof, teoretičar društva i književnik Sreten Zeković: Goran Sekulović je potpuno stručno kompetentan, kao magistar filozofije i doktor pravnih i političkih nauka, što mu je i omogućilo da napiše do sada najbolju, najkompleksniju, integralnu i ucjelovljenu jedinstvenu monografiju o životu, radu, djelu, značaju, ulozi i vrijednosti značajne istorijske ličnosti Jovana Baljevića

Književnik, istoričar i publicista Borislav Cimeša: Sekulović u svojoj knjizi o Baljeviću potvrđuje da je još jednom dosegao zavidne domete vlastitog kreativnog opusa

Dr Goran Sekulović: Najveća nagrada će mi biti ako ova knjiga bude podsticaj za dalja istraživanja Baljevićeve ličnosti

KAO ZNAMENITA LIČNOST XVIII STOLJEĆA BALJEVIĆ JE PISAO O TRPELJIVOSTI 11 GODINA PRIJE VOLTERA: Goran Sekulović

Promocija nove knjige odgovornog urednika lista „Prosvjetni rad“, filozofa, književnika, publiciste i teoretičara društva dr Gorana Sekulovića, pod nazivom „Trpeljivost – plata ljudskosti“, održana je u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici. U pitanju je djelo posvećeno Jovanu Baljeviću, prvom Crnogorcu doktoru filozofije, koje je objavila Dukljanska akademija nauka i umjetnosti. Na promociji su, pored autora, govorili istaknuti crnogorski i jugoslovenski diplomiati Milenko Stefanović, zatim filozof, teoretičar društva i književnik Sreten Zeković i književnik, istoričar i publicista Borislav Cimeša. Moderator književne večeri bio je glumac Danilo Čelebić.

Ocijenivši da se radi o naučnoj studiji izuzetno vrijednoj za afirmiranje crnogorske misli i filozofske baštine, Milenko Stefanović je priznao da mu je veoma draga „što se upravo dr. Sekulović bavio djelom Jovana Stefanovića Baljevića, koji je odbranio rad ‘Filozofska rasprava o širenju religije militarnim sredstvima’ u Njemačkom gradu Haleu 1752. godine“.

Direktan iskaz puta koji je Evropa prešla od vjerskog jednoumlja do multikonfesionalizma

„I prije Baljevića, na tlu današnje državne teritorije Crne Gore bilo je više doktora nauka. Između ostalog, i filozofije. Od kraja XV vijeka, na raznim italijanskim univerzitetima to zvanje je steklo više učenih Bokelja. Baljević je prvi doktor filozofije, pa i nepriznavanjem da

je ona filozofskog karaktera, sve do neosnovanog preinačenja njegovog nacionalnog i ličnog identiteta, preimenovanog u Srbina i Šćepana Malog. Za razliku od njih, dr. Goran Sekulović je potpuno stručno kompetentan, kao magistar filozofije i doktor pravnih i političkih nauka, što mu je i omogućilo da napiše do sada najbolju, najkompleksniju, integralnu i ucjelovljenu jedinstvenu monografiju o životu, radu, djelu, značaju, ulozi i vrijednosti značajne istorijske ličnosti Jovana Baljevića. Znalački, umstveno i utemeljeno ga je komparirao i uzdigao na nivo i ‘rame uz rame’ sa ostalim evropskim i drugim značajnim filozofima religije i prava“, kazao je on.

Crnogorski nacionalni program iz XVIII vijeka

Prema riječima Borislava Cimeša, ostao je još jedan golemi aspekt Baljevićevog djela, „a to je aspekt koji se odnosi na njegovo tumaćenje crnogorske nacije, crnogorske istorije, dakle, na ono što je autor ove knjige nazao, zajedno sa „Istorijom o Crnoj Gori“ vladike Vasilija – ‘crnogorskim nacionalnim programom iz XVIII vijeka’“.

Sreten Zeković: Sekulović koristi filozofski i naučno pravilan i cjelovit metodološki pristup

USPJEŠNO KOMBINOVANJE RAZLIČITIH FILOZOFSKIH I OPŠTENAUČNIH METODA

„Autor je istakao i Baljevićevu ličnu, porodičnu, zavičajnu i otadžbinsku crnogorskiju motivaciju i aspiraciju za njegovu filozofsku disertaciju“

Sreten Zeković je napisao da „u razmatranju Baljevićeve disertacije i svega onoga što iz nje proizilazi i nju potvrđuje, kao i drugog njegovog djela koje se odnosi na njegovu otadžbinu Crnu Goru, Sekulović koristi filozofski i naučno pravilan i cjelovit metodološki pristup i vrlo razrađeni sistematizovani koncepcionalni i metodološki postupak“.

„Naime, Baljevićev rad sa lakoćom, znalački i profundirano situiraо je u opšti i posebni kontekst evropskog građanskog društva i duha njegovog vremena, počev od renesanse, reformacije, do prosvjetiteljstva čiji je on, nesporno, proizvod, ali i značajni predstavnik i kotač njegovog razvoja i na poseban način korektivna dopuna njegovog ograničenja“, rekao je on i dodao: „Naravno, autor je istakao i Baljevićevu ličnu, porodičnu, zavičajnu i otadžbinsku crnogorskiju motivaciju i aspiraciju za njegovu filozofsku disertaciju. Sekulović uspješno kombinuje i nadopunjava različite filozofske i opštenaučne metode kojim se omogućavaju i pružaju različite dimenzije istine, a koje sa-

Veliko interesovanje poštelaca

„Ova je sa pozicije sekretarice Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada našla za shodno da ovaku knjigu treba pomoći. Zahvaljujem se i izdavaču, Dukljanskoj akademiji nauka i umjetnosti, akademicom Sretnu Peroviću koji se potpisao kao izdavač, akademiku prof. dr Božidaru Šekularcu koji je bio recenzent, kao i uredniku biblioteke akademiku prof. dr Danilu Radojeviću“, rekao je Sekulović i dodao: „Jovan Stefanović Baljević potiče iz jedne od najuglednijih crnogorskih porodica, iz znamate glavarske i pjesničke familije koja je davala izuzetan doprinos glasu Crne Gore i čija je on najmarkantnija figura. Pokušao da sažmem podatke i da ih sintetišem u ovoj knjizi. Najveća nagrada će mi biti ako ona bude podsticaj za dalja istraživanja Baljevićeve ličnosti.“

25

Prosvjetni rad

DEC. 2015

BROJ 40

DOPRINOS SAZNANJU CJELOVITE ISTINE O BALJEVIĆU: Sreten Zeković

me po sebi i zasebno nijesu dovoljne da se sazna cjelovita i sušta istina u proučavanju ne samo Baljevićeve disertacije, nego i njegovog drugog značajnog djela – ‘Kratki istorijsko-geografski opis Crne Gore’ (1757) i ukupnog njegovog životnog puta.“

N. N.

Riječ Ane Vuksanović na promociji memoarsko-polemičkog djela Velimira Viskovića „Rat za enciklopediju“ u podgoričkoj Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“

DOBRA KNJIŽEVNOST NAS OBRAZUJE, UČI NAS DA BUDEMO TOLERANTNI

„Rat za enciklopediju“ od srca preporučujem svima onima koje podmetanja, omalovažavanja, prijetnje, uvrede, zavist, zloba, prijezir, istupanje iz pozicije moći i pokušaji liječenja kompleksa niže vrijednosti od strane osoba iz neposredne i posredne radne i ine okoline nisu pretvorili u ogorčene, osvetoljubive sitne duše, niti su ih ni na trenutak pokolebali da skrenu s pravoga puta, s ispravnoga puta – puta hrabrosti, odvažnosti, pravde, ljudskosti, empatije, istinoljublja...“

Poštovane dame i gospodo, osobito mi je zadovoljstvo što vas većeras mogu pozdraviti i u ime Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, koje je proljetos imalo čast bokeljskoj javnosti predstaviti „Hrvatsku književnu enciklopediju“, kapitalno djelo hrvatske leksikografije i po mnogočemu jedinstvenu enciklopediju, glavnoga urednika Velimira Viskovića, našega uglednoga leksikologa, kritičara i eseista. Tom je prigodom u Kotoru svojevrsnu „pretpromociju“ imalo i memoarsko-polemičko djelo „Rat za enciklopediju“ koje većeras predstavljamo.

S obzirom da sam živjela u Zagrebu, imala sam priliku u medijima pratiti događanja oko Hrvatske književne enciklopedije. Međutim, pravi uvid u zivanja, u povode i uzroke polemike, koja je uistinu poprimila gigantske razmjere, razmjere otvorena sukoba, pa i rata, kako doznajemo, rata riječima, bez prolijene krvi, ali ne i bez žrtava, nisam mogla imati dok nisam krenula čitati „Rat za enciklopediju“.

Verbalni teror, šikaniranje i sadističko iživljavanje iz pozicije moći

U svjetlu one poznanice Hesseove da „nijedan čovjek ne može razumjeti ono što nije doživio“, priznajem da mi se riječ „rat“ iz naslova u ovom slučaju ispočetka možda učinila malčice prejakom, ali ubrzo sam se predomislila. Bez ikakve dvojbe zaključujem da se napadati, i to i te kako žestoko i nemilosrdno, može i riječima, a ne samo bombama i granatama. Uvredljiv ton, ignoriranje, podrugljive primjedbe, neopravdane optužbe, konstantna podmetanja i omalovažavanja znaju posjetiti i povrijediti teže od jednog mača, na način da nas doživotno obiježe, čak i kad emocionalne rane nekako i zaciče. Verbalni teror, šikaniranje i sadističko iživljavanje iz pozicije moći znaju biti u tolikoj mjeri agresivni i sustavni da posljedice nerijetko budu fatalne. Za i poslije takvoga rata nema slučajnih, nepoznatih i kolateralnih žrtava.

Svesni činjenice da bi osim neposrednih suradnika na projektu, nedužna i neprezaljena žrtva u ovom slučaju bila, kako hrvatska, tako i regionalna kultura, glavnome uredniku Enciklopedije, gospodinu Velimiru Viskoviću, Zoranu, Tomislavu, Katarini i Ani, te napose trima redakcijskim marljivim, požrtvovnim dama-ma – dvjema Vesnama – Vinčićerutti i Bartaković i Jasni Bašić – izgledom krhkima, ali duhom izuzetno jakima i istrajnima, nije preostalo ništa dru-

go nego se hrabro uhvatiti u koštar s podrivanjem i opstruiranjem nadređenoga im ravnateljskog dvojca. Vođeni inatom, vedrim duhom otpora i napose snagom kreativnog zanosa i strasti (uostalom i Hegel sugerira da „ništa veliko na svijetu nikad nije postignuto bez strasti“), krenuli su odlučno u obranu i realizaciju projekta Hrvatske književne enciklopedije koji je

kriča i ništa drugo, gotovo u pravilu ponašaju po istom obrascu – izreda su to vješti manipulatori, majstori zamjene teza i uloga žrtve i zlostavljača. Karakterizira ih visoka socijalna inteligencija i vječna želja za uhljebljivanjem, a ne mogu se baš pohvaliti narocito visokom emocionalnom inteligencijom i izraženom mogućnošću samokontrole. Zapovjednim tonom i narcisoidnom aro-

dite na istom tragu, za opće dobro, a ne za ničije privatne džepove.

U slučaju izloženosti sustavnoj torturi i neprekidnim opstrukcijama pomaze jedino hrabro istupanje u javnosti, u medijima. Mediji su ti koji pokreću lančanu reakciju i akciju, kao i pitanje morale odgovornosti. Moćnici se lome tek pod pritiskom medija i intervencije viših instanci.

nosi svoje reminiscencije na okolnosti, činjenice i širi kontekst nastajanja Enciklopedije, onako kako ih on vidi. „Rat za enciklopediju“ ima i elemente dokumentarnog. S obzirom da je autor direktni akter i sudionik onoga o čemu piše, on zorno i vjerno dokumentira svjedočanstva i iskustva o prijateljima, suradnicima, supatnicima koji su se oduprili nasilju i izborili za svoj cilj. Po rakursu i narrativnim postupcima nefikcionalne proze, djelo je i na tragu novoga žurnalizma.

Djelo se čita u dahu i poput trilera ili švedskog krimića u kojem nitko nije neposredno ubijen, ali ima žrtava, za čiju je patnju i stradanje krivnja indirektnim krivcima teško dokaziva.

Emotivna involviranost autora, (samo) ispojedniti ton, konstantno preispitivanje ondašnjih stavova i romaneskna tehnika naracije, posebno prilikom opisivanja karakternih datosti glavnih protagonisti, daju ovome romanu posebno prijemčivu notu.

Ubojita preciznost i kristalna jasnoća iskaza

Velimirov bogomdanini talent, stečena sposobnost, umještost priopjevanja i filigranski izbruseni stil u artikuliranju onoga što drugi želete uobičiti i javno izreći, ali ne znaju ili se ne usuđuju, te ubojita preciznost i kristalna jasnoća iskaza nisu tako česta pojava u suvremenoj nefikcionalnoj prozi.

„Rat za enciklopediju“, iako pisani i polemičnim tonom i po uzoru i na „Moj obračun s njima“ nije nipošto obračun zlopamtala, ogorčenoga i ojađenoga urednika sa svojim nadređenima. Djelo je pisano i strastveno i mirno, i übermenschlich uljedno i pomalo prosto, i napadački i pomirljivo, i ozbiljno i duhovito, i naivno i lukačivo, i groteskno i šarmantno, i ironično i sarkastično, i sjetno i melankolično... Samoispovijednost i konstantno samopropitivanje, i s vremenskim odmakom, samo je dokaz karaktera autora, nikako slabosti. Autor čak, imam dojam, staje i u obranu svoga mentora, nastojeći nas navesti da nam bude simpatičan, što bi, vjerujem, učinio i da je njegov susobnik iz ranih leksikografskih dana i dalje živ.

Citatući ovo djelo, svaki će uživljeni čitatelj bez zadrške navijati za članove redakcije, bodriti ih, bričuti, strepitati nad njihovim sudbinama, iščekivati, suočavati s njima, tugovati, ljutiti se na njihove neistomišljenike i s njima polemizirati naglas, tražiti izlaz iz situacija s kojima su bili suočeni, pa i likovati, a kolericima će se, vjerujem, omaknuti i pokoja neprijeđena kvalifikacija.

„Rat za enciklopediju“ ima i dramskih fragmenata s poznatim protagonistima. O tome je li doživio i katarzu prilikom pisanja samoga djela, nešto će Vam više ipak trebati reći sam autor.

Literatura i književno djelo uopće, ne može promijeniti čitav svijet, ali može nas

„Rat za enciklopediju“ od srca preporučujem svima onima koje podmetanja, omalovažavanja, prijetnje, uvrede, zavist, zloba, prijezir, istupanje iz pozicije moći i pokušaji liječenja kompleksa niže vrijednosti od strane osoba iz neposredne i posredne radne i ine okoline nisu pretvorili u ogorčene, osvetoljubive sitne duše, niti su ih ni na trenutak pokolebali da skrenu s pravoga puta, s ispravnoga puta – puta hrabrosti, odvažnosti, pravde, ljudskosti, empatije, istinoljublja...“

Literatura i književno djelo uopće, ne može promijeniti čitav svijet, ali može nas. Može nam dati prijeko potrebnii užlet, ideju kako da se odlučno suprotstavimo nasilju koje god vrste i pojavnosti ono bilo. Iskustva na koja nailazimo u literaturi mogu nas ohrabriti da skinemo „masku“ autoritarnima i oktiriram autoretim. Angažirano čitanje nas potiče na razmišljanje, na preispitivanje. Dobra književnost nas obrazuje, uči nas da budemo tolerantni, da pokušamo imati više razumijevanja za svijet oko nas, da težimo stvaranju pravednijih odnosa.

Boriti se ima smisla sve dok su pravda i istina na našoj strani

Stoga, čitajmo, obrazujmo se i budimo hrabri i otvorena srca! Dok je god duha i vredrine, one tinujičevo „kristalne kocke vredrine“ u našem srcu, znači da je ono iz sukoba i ratova izšlo jače i da je spremno ići u nove bitke, ako već budu neizbjegljive. Boriti se ima smisla sve dok su pravda i istina na našoj strani.

Za kraj bih Vam željela pročitati u originalu, a zatim i prevesti poznati citat G. G. Márquezove iz njegove knjige „Ljubav u doba kolere“ – „La memoria del corazón elimina los malos recuerdos y magnifica los buenos, y gracias a ese artificio logramos sobrellevar el pasado;“ „Pamčenje srca uklanja ružne uspomene, a veliča lijepo, te se zahvaljujući tome umijeću uspjevamo izdici iznad prošlosti.“

PO PRISTUPU I METODOLOGIJI RADA PRESEDAN I U EUROPSKIM LEKSIKOGRAFSKIM OKVIRIMA

Dopustite mi da još jednom podsjetim na ovaj izdavački podvig gospodina Viskovića i njegovih suradnika: Hrvatska književna enciklopedija kapitalno je djelo u četiri sveska (originalno su bila zamišljena tri), te je po pristupu i metodologiji rada presedan i u europskim leksiografskim okvirima. Obuhvaća 270 000 enciklopedijskih redaka, biografije 3000 pisaca iz svih razdoblja hrvatske književnosti, kao i interpretacije najvažnijih djela hrvatske književnosti. Ovom su enciklopedijom i prevoditelji i tumači književnosti dobili zaslужenu pažnju. Predmet istraživanja bili su i svi važniji hrvatski časopisi i novine, strani časopisi za koje su kao suradnike pisali i hrvatski pisci, kao i književne institucije, ustanove i udruge pisaca. U Hrvatskoj književnoj enciklopediji tristotinjak ponajboljih povjesničara hrvatske književnosti, kritičara, teoretičara, teatrologa i jezikoslovaca donosi pregled svih književnih rodova i važnijih vrsta, stilskih razdoblja i pravaca u hrvatskoj književnosti, kao i književne veze hrvatske književnosti s drugim nacionalnim književnostima. Hrvatska književna enciklopedija nezaobilazan je kompendij, kako stručnjacima, tako i laicima koji žele saznati nešto više o povijesti i suvremenosti pisane riječi u Hrvatskoj i o hrvatskim književnicima.

naišao na jednodušno, ne-podijeljeno odobravanje i suradnju tristotinjak eminentnih stručnjaka u zemlji i svijetu, autoritetu neu-pitnoga stručnoga pokrića. Ne i svi unutar same kuće. Općim je interesima i u ovome slučaju primat uzeo stari, dobro poznati hrvatski jal, o kojem je tako ubojito točno pisao i Krleža, jal okriljen plastirom narcisoidnosti i povrijedene taštine.

Što se, pobogu, ima novoga reči o Gunduliću?!

Pojavio se, naime, između ostalih i prijedlog jednoga od protagonistova knjige da se inovativnu i ambicioznu konцепciju, ali ambicioznu s pokrićem, i istraživački pristup „Enciklopedije sira razmetnoga“ pokuša sabiti u copy paste komplikaciju već postojećih članaka i formu „malog leksikona, leksikončića“, jer, „što se, pobogu, ima novoga reči o Gunduliću?“

Naivno se pitam nije li ultimativni cilj i prvenstveni imperativ svima i Zavodu trebao biti isti – realizacija ovog pionirskoga leksiografskog pothvata, vrlo ambicioznog, ali i realnog i ostvarivog, jer bi njihovim uspjehom bio na dobitku i Leksikografski zavod i hrvatska kultura, pa i država jer je i u njezinu najboljem interesu da se može podićiti ovakvom enciklopedijom.

Zanimljivo je kako se autoritarni, tašti moćodršci, da se poslužim ovim neologizmom u ladanovskoj maniri, koje najčešće odlikuje goli autoritet bez po-

gancijom prikrivaju nesigurnost i iskompleksiranost. Temeljito, sustavno, šikaniraju i sproveđe svoju samovolju do krajnjih granica izdržljivosti, pa često i preko njih, jer oni u svome samoljublju ne obraćaju pažnju na to kako se osjeća predmet njihovih izljeva bjesa i nemoći.

S autoritarnima se za svoje legitimno ljudsko pravo da ne budete maltretirani ne možete izboriti povišenim tonom, a tek ponajmanje šutnjom, skrušenošću ili, daleko bilo, pokazivanjem da ih se bojite. Čim nanjuše strah, Vaših adrenalini u kombinaciji s njihovim osjećajem nadmoći vine u neslućene visine i tek onda postaju nemilosrdni.

S arogantnim, isključivim, netolerantnim moćnicima ne pomaže ni po-kušaj rješavanja spora mirnim putem, uljuđenim razgovorom ili klasičnom gradiškom, pa i ostrijom, žutrijom, ali krajnje civiliziranom polemikom, njegovanoj na estetskim i moralnim kriterijima jednoga Matoša, Kiša ili Krleže, jer su njihovi stavovi često upitnoga etičkoga i političkoga kredibiliteta, pa i najmanji nagovještaj dovođenja u pitanje istih, rezultira njihovom burnom reakcijom i obrušavanjem.

Za opće dobro, a ne za ničije privatne džepove

Srdžba, bijes, pa i mržnja, krajnje nerezonska, neobjašnjiva mržnja, ih tako zasljepe da nisu u stanju vidjeti da im Vi zapravo želite pomoći da shvate da ste na istoj strani, da ra-

Kod njih nema dragovoljnog povlačenja, iskreñih isprika i iskreñog kajanja. Samo servilnosti kad ustreba. A daju sebi za pravo sve tražiti, imaju pravo tražiti nemoguće! Fantastične, ma bajkovite domete!

U ovome slučaju od redakcije se zahtijevao gotovo nemoguć broj kartica u jednome danu! I dvadeset tisuća redaka na prelamanje svakoga mjeseca! Ili tako, ili nikako! A moralno je biti tako, da ne bi bilo nikako! Iako je pritisak bio sve veći, modaliteti opstrukcije sve perfidniji, a neke je djelatnike u dalnjem radu usporila i sprječila i smrtonosna bolest, nije bilo odustajanja, nije bilo predaje! Nisu si mogli dopustiti da sav trud, rad, pa i profesionalni ugled padne u vodu! Tragedije, patnja i bol koju su iskusili u njima su rađali dodatni impuls, volju i motivaciju da uspiju! I uspjeli su, nadljudskim naporima. Hrvatska književna enciklopedija ugledala je svjetlost dana!

Potreban je vremenski odmak da bi se shvatilo da neke bitke nisu (mogle biti) dobivene, da se iz nekih, nažalost, izšlo s ogromnim gubicima, ali sva-kako tješi i veseli spoznaja da je rat za enciklopediju ipak dobiven... – HABEMUS ENCICLOPEDIAM!

Po rakursu i narrativnim postupcima nefikcionalne proze, djelo je i na tragu novoga žurnalizma

U memoarsko-polemičkom spisu „Rat za enciklopediju“ autor nam pre-

Uručivanjem godišnjih nagrada i priznanja svečano obilježen Dan Crnogorskog narodnog pozorišta

VELIKA NAGRADA METU JOVANOVSKOM I NADI VUKČEVIĆ

Nagrade za visoke umjetničke rezultate u tekućoj godini dobili mladi glumci Aleksandar Radulović (za ulogu Egista u predstavi „o. REST IN PEACE – Saga jedne balkanske porodice”, kao i ulogu Džoja u predstavi „Povratak”) i Vule Marković (za ulogu Nevena u predstavi „Urnebesna tragedija”)

JOŠ JEDNA USPJEŠNA SEZONA: Sa svečanosti

U Crnogorskom narodnom pozorištu (CNP) svečano je obilježen dan ove najznačajnije teatarske ustanove u našoj zemlji. Tom prilikom tradicionalno su uručene nagrade i priznanja onima koji su se ove godine istakli visokim do metima u oblasti dramskog stvaralaštva.

Savjet nacionalnog teatra je za najznačajniji umjetnički rezultat u godini ostvaren na matičnoj sceni Veliku nagradu CNP-a ravnopravno dodijelio glumcima Metu Jovanovskom i Nadi Vukčević.

„Meto Jovanovski pripada timu snova najvećih glu-

maca prostora kojeg smo nekada zvali Jugoslavijom. Sada, on je pozorišni i filmski glumac koji ne priznaje i ne poznaje nikakve granice. Crnogorsko narodno pozorište imalo je tu čast da na njegovoj sceni Jovanovski zaigra dva puta, oba puta u velikim i značajnim predstavama – ‘Malograđanima’ i ‘Urnebesnoj tragediji’. Nada Vukčević, članica ansambla CNP, već godinama nosi repertoar ove kuće. Igra u aktuelnim predstavama koje su na repertoaru: ‘Urnebesna tragedija’ Dušana Kovačevića, u režiji Veljka Mićunovića (Julka), ‘Everyman

Đilas’, po tekstu i u režiji Radmila Vojvodić (Američka džezerka), ‘Očevi su grad (ili)’, autorski projekat Borisa Liješevića, ‘Ribarske svađe’ Karla Goldonija, u režiji Ane Vukotić (Orseta), ‘Lasic’ Bojanne Mijović, u režiji Stevana Bodrože (Mirjana) itd”, navodi se u obrazloženju Savjeta.

Priznanja za tehničare, organizatore, administratore i visoke domete u produkciji

Nagrade za visoke umjetničke rezultate u tekućoj godini dobili su mladi

Turneja „Urnebesne tragedije“ u Srbiji OVACIJE BEOGRADSKE PUBLIKE

Predstava je dosad učestvovala na 60. „Sterijinom pozorju“ u Novom Sadu, 39. „Danimu satire Fadila Hadžića“ u Zagrebu, potom na 29. festivalu Grad teatar Budva i na Međunarodnom festivalu glumca u Nikšiću

POPULARNI KOMAD: Scena iz „Urnebesne tragedije“

Predstava „Urnebesna tragedija“ po tekstu Dušana Kovačevića i u režiji Veljka Mićunovića gostovala je na pozornicama u Šapcu, Beogradu i Užicu. Ona je prvo izvedena na „Večerima Dušana Kovačevića“ u Šabackom pozorištu, zatim na sceni Zvezdara teatra u Beogradu dje izmamila burne ovacije, a nakon toga je učestvovala na 20. Jugoslovenskom pozorišnom festivalu „Bez prevoda“.

U popularnoj predstavi CNP-a igraju: Ana Vujošević, Mladen Nelević, Vule Marković, Nada Vukčević, Branimir Popović, Branka Stanić, Meto Jovanovski, Mišo Obradović i Momo Pićurić. Kao producent se potpisuje Janko Ljumović, dramaturg je Slobodan Obradović, scenograf i kostimograf Miodrag Tabački, za izbor muzike zadužen je bio Veljko Mićunović, asistentkinja kostimografa je Lina Leković, a izvršna producentkinja Nela Otašević.

„Urnebesna tragedija“ dosad je učestvovala na 60. „Sterijinom pozorju“ u Novom Sadu, 39. „Danimu satire Fadila Hadžića“ u Zagrebu, potom na 29. festivalu Grad teatar Budva i na Međunarodnom festivalu glumca u Nikšiću.

glumci Aleksandar Radulović (za ulogu Egista u predstavi „o. REST IN PEACE – Saga jedne balkanske porodice“, kao i ulogu Džoja u predstavi „Povratak“) i Vule Marković (za ulogu Nevena u predstavi „Urnebesna tragedija“).

Nagrade za najbolje rezultate postignute u tehničkoj, organizacionoj i administrativnoj praksi, odnosno u svim segmentima produkcije, dobili su: higijeničarka Mira Vuković i Rada

Marković, tehnička sekretarka Ana Pavičević, nabavljač Veselin Vuković, te dekorateri Mirko Begović i Bojan Bulatović.

Najbolji dramski tekstovi Maje Todorović i Jovane Bojović

Stipendiju „Velimir Bucko Radonjić“, koja se dodjeljuje mlađim autorima za značajne rezultate postignute u oblasti scenografije i likovne umjetnosti, dobila je sce-

nografkinja Dragana Baćović, dok su zahvalnice CNP-a dobili kompozitorika Vjera Nikolić i Societe Generale Montenegro Banka.

Nagrada na Konkursu CNP-a za savremeni domaći dramski tekst pripala je Maja Todorović za djelo „Šćeri moja“, a Nagradu na Konkursu za domaću dramu neafirmisanih autora „Skroz nova drama“ zavrijedila je Jovana Bojović komadom pod nazivom „Otvoreni kraj“.

N. N.

U Crnogorskoj galeriji umjetnosti „Miodrag Dado Đurić“ na Cetinju održan 37. Crnogorski likovni salon „13. novembar“

GRAND PRIX IVANI RADOVANOVIĆ

Gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović: Kako godine odmiču, Salon dodatno dobija na vrijednosti i publicitetu

Selektorka Lucija Đurašković: Umjetnici su uspjeli da osobenim značenjsko-formalnim pristupom pokažu i ukažu na tajnovitu granicu stvarnog i imaginarnog Ivana Radovanović: Moram reći da sam polaskana, kako zbog nagrade koju sam dobila, tako i mišljenjem članova žirija čiji umjetnički rad jako cijenim

U Crnogorskoj galeriji umjetnosti „Miodrag Dado Đurić“ na Cetinju održan je 37. Crnogorski likovni salon „13. novembar“, koji su organizovali Prijestonica Cetinje i Društvo istoričara umjetnosti Crne Gore.

Ovogodišnji grand prix prijeo je umjetnici Ivani Radovanović za rad pod nazivom „The hollow man – Burning way“, dok su tri ravnopravne nagrade podijelili Željko Reljić („Preletac“), Miroslav Miro Šuković („Janus“) i Tija-

na Dujović Liščević („Šarena groblje duha i pomalo ima“).

Dobitnica jedne od najprestižnijih likovnih nagrada nije krila oduševljenje što je upravo ona ovjenčana tako vrijednim priznanjem.

„Moram reći da sam polaskana, kako zbog nagrade koju sam dobila, tako i mišljenjem članova žirija čiji umjetnički rad jako cijenim. Ovaj objekat je dio doktorskog rada i performansa koji je u okviru FIAT-a realizovan u prostoru bivše fabrike ‘Radije Dakić’“, istakla je ona.

Jedinstvo različitosti prisutnih na savremenoj crnogorskoj likovnoj sceni

O nagradama je odlučivao žiri u sastavu: Aleksandar Čilikov, Lucija Đurašković i Ana Ivanović. Prema rječima Đurašković, koja je bila i selektorka izloženih radova, „ovogodišnji Salon predstavlja izbor od 27 radova umjetnika uključujući srednje i mlađe generacije koji sugeriraju bogatstvo u raznolikosti i ra-

znovrnosti, kao i jedinstvo različitosti prisutnih na savremenoj crnogorskoj likovnoj sceni“.

„U pokušaju odgonetanja ključnih pitanja usmjerenih na fenomen vizuelnog doživljaja kao polaznog i ontološki posebnog prostorno-vremenskog sistema u kome se na specifičan način odvija proces duhovno-estetskog odraza, odabira i iskaza nutritivnog stvaralačkog kulturnog bića, bića uma i emocija koje korespondira i sa sobom i sa drugim, umjetnici su uspjeli da osobenim značenjsko-formalnim pristupom pokažu i ukažu na tajnovitu granicu stvarnog i imaginarnog, realnog i onog nečeg probudjenog, nadasve oslobođenog i očuvanje arhetipskog i mitskog koje stoljeće u bezvremenim, vječnim prostorima bivstovanja duha“, napisala je ona.

Događaj od renomea koji se u kulturnom kalendaru grada i države ne može zaobiti

Čestitajući dobitnicima i uručujući im nagrade, gradaonačelnik Cetinja Aleksan-

dar Bogdanović je ocijenio da Crnogorski likovni salon „danasa predstavlja događaj od renomea koji se u kulturnom kalendaru grada i države ne može zaobiti“.

„Kako godine odmiču, on dodatno dobija na vrijednosti i publicitetu“, rekao je on, dodajući: „Želim ukazati priznanje svim akterima koji stoje iza ovog događaja. Jer, upravo zahvaljujući njima priča koja traje decenijama i koja se odnosi na jednu od najdugovječnijih likovnih smotri u našoj državi – nastavlja da živi“.

Pored nagrađenih, na Saloni su ove godine učestvovali: Draško Dragaš, Svetlana Dragojević, Vladimir Đurđević, Nataša Đurović, Milena Jovićević, Nada Kažić, Biljana Keković, Momčilo Macanović, Milica Marković Rajčević, Predrag Milačić, Bogdan Musović, Lidija Ničević, Vaso Nikčević, Milutin Obradović, Ratko Odalović, Suzana Pajović, Zoran Petrušić, Ljubomir Popadić, Vana Preljević, Miodrag Šćepanović, Maja Šofranac, Jovana Vujačević i Naod Zorić.

N. N.

ISKAZ NUTRINE STVARALAČKOG KULTURNOG BIĆA: Aleksandar Bogdanović uručuje nagradu Ivani Radovanović

Deset godina od smrti Milana Marovića

AKRIBIJSKI ANALITIČAR

**Crnogorska likovna umjetnost – jedan od znakova identifikacije crnogorskog nacionalnog bića
Marović pripada prvim istoričarima umjetnosti koji su dugo poslije Drugog svjetskog rata imali pionirsku ulogu u proučavanju, prezentiranju i afirmaciji crnogorske umjetnosti
Doprinos odbrani od zaborava značajnih pojava i ličnosti u našoj umjetnosti
Radio je s oduševljenjem, predano, pun emocija, radosti, dobroj namjera, ali prije svega utemljenih uvjerenja, stručnih analiza, mogućih istraživačkih pravaca i puteva razvoja umjetnika i umjetnosti**

Crnogorska kultura, osobno njena umjetnost, osiromašena je prije deset godina u gubitkom jedne izuzetno dinamične i inspirativne ličnosti – gubitkom Milana Coka Marovića (1934–2005). Veliki profesionalac i entuzijasta pripadao je prvoj malobrojnoj grupi crnogorskih istoričara umjetnosti školovanih poslije Drugog svjetskog rata. Bilo je to vrijeme izrazitog razvoja, afirmacije i uvažavanja savremene crnogorske umjetnosti. U Beogradu, Zagrebu, Parizu, Rimu, Njukoriku i drugdje živjeli su i stvarali brojni crnogorski umjetnici, koji su u tim sredinama, a osobito u Beogradu, značili mnogo i bili izuzetno cijenjeni, doprinoseći time ugledu crnogorske umjetnosti. Pojedini su bili učitelji i profesori generacijama brojnih srpskih slikara. U Crnoj Gori stasavala je istovremeno plejada likovnih stvaralaca, koji će brzo obilježiti vrijeme kao epohu u razvoju savremene crnogorske umjetnosti. Paralelno, u relativno kratkom vremenu, pored već ranije formiranog ULUCG-a, osnivaju se značajne umjetničke institucije – muzeji, galerije, paviljoni, saloni, pripeđuju se brojne izložbe; društvena zajednica tada izrazito podržava i pomaže razvoj likovne kulture. Likovna umjetnost sve izraženije, brže i kvalitetnije postaje jedan od znakova identifikacije crnogorske savremenosti i nacionalnog bića. Najstrozije vrijednosne kriterijume, koji otvaraju vrata šire afirmacije, crnogorska umjetnost izvjesno prihvata i ispunjava. Mala je i uska Crna Gora za njeno prezentiranje, a pogotovo za afirmaciju i priznanja. Slijede brojne i velike izložbe u zemljama i inozemstvu, kako samostalne, tako i kolektivne i retrospektivne. Bujan, dinami-

čan, kvalitetan i permanentno intenzivan likovni život u Crnoj Gori bio je pogodan, poželjan i inspirativan, osobito za istoričare umjetnosti, da bude predmet pažnje, doživljaja, analize i prezentacije, tim prije jer je nesumnjivo pokazivao i donosio jedan specifičan, autentičan stvaralački pristup i rezultate, koji su i bili neposredan povod da se Crnoj Gori uputi epitet zemlja slikara.

Prihvatići, razumjeti i uključiti se stvaralački u proces ovakvog umjetničkog pokreta, poslije Drugog svjetskog rata pa i kasnije, biti doстоjni njima, mogli su samo talentovani, nadahnuti i sposobni istoričari umjetnosti. Izvršili su oni pionirsку ulogu u proučavanju, prezentiranju i afirmaciji crnogorske likovne umjetnosti. Jedan od njih, s karakterističnim uglom kritičarskog prilaza, bio je Milan Coko Marović.

Preko četiri decenije praktio je Coko, stručno, pomno i akribički, sa puno energije i entuzijazma, likovni život u Crnoj Gori, uz naglašeni, posebni interes za crnogorsku umjetnost. O opsegu i kvalitetu te aktivnosti govoriti podatak da je Marović objavio, u raznim listovima, katalozima, monografijama, časopisima, mnogim drugim publikacijama skoro 1000 priloga o našoj i inozemnoj umjetnosti i time trajno doprinio prezentiranju, afirmaciji i razvoju likovne kulture.

Tekstovi Milana Marovića su se željeli, rado objavljivali i čitali. Oni su pratali ne samo tekuću izlagačku djelatnost, već su često analitički ispitivali i osvjetljivali protekle pojave i ličnosti, vršeći pri tom poželjnu i dragocjenu revalorizaciju vrijednosti koje u ranijim, bližim i daljim periodima nijesu, ili ne na odgov-

rajući način, tretirane. Na taj način Marović je posebno i značajno doprinio iskazivanju i utvrđivanju kontinuiteta u razvoju crnogorske likovne umjetnosti, koji je tako pojavljao i vremenski široko pomenuti epitet Crnoj Gori kao zemlji slikara.

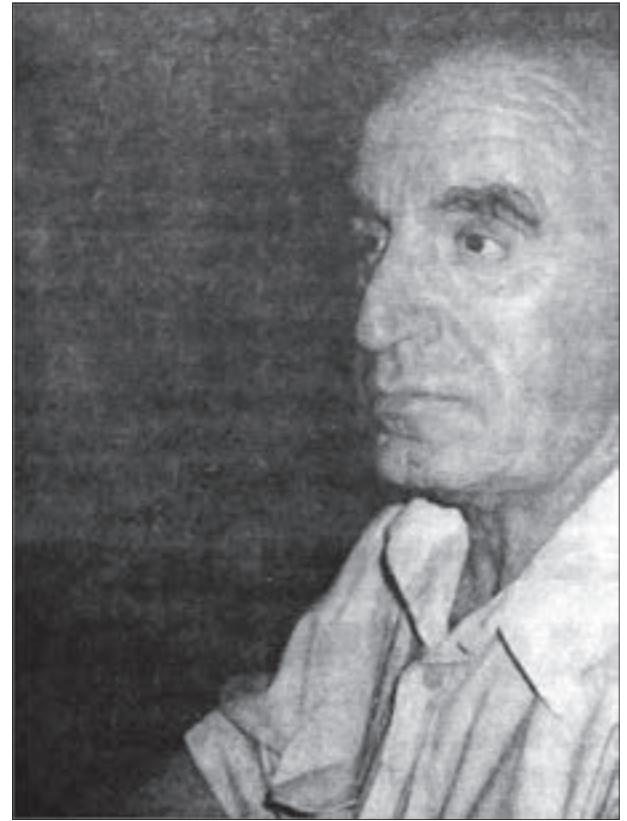
Među nekoliko istoričara umjetnosti koji se više decenija bave likovnom kritikom, kao i među brojnim kojima posljednjih deset-petnaest godina prate izložbenu djelatnost, napis Coka Marovića sadrži prepoznatljive karakteristike. Mada je teško izdvojiti ono što je njemu bilo blisko ili bliže, prema čemu je imao naglašeniji afinitet, jer je dijapazon Cokovih interesovanja bio širok i raznovrstan, ipak, može se primjetiti i sticanje u prvi plan bitnih komponenata likovnog dela: kompozicije, boje, tehničkih postupaka, prostora, zatim povezanost sa opštim tokovima umjetnosti, dajući pri tom primat autentičnom i autohtonom, povezujući tradiciju i savremenost. Važnost koju je Marović pridavao kompoziciji slike nije određena teoretskim pravilima, šablonima, ne pojmi je samo kao međusobni odnos veličina, površina, njihov raspored, već je vidi i doživljava, projektuje, kao uspješan skup više likovnih elemenata. Za njega su boja i prostor bili dominantni u izražavanju doživljaja i osjećanja, dok su tehnički postupci u znaku intenziviranja „likovne situacije“. Takođe se može zapaziti da je kritičarski sklad različitosti umjetničkih iskaza, izražen skladom riječi o njima, ostvaren na nivou koji je u harmoniji sa dragocjenom skalom umjetničkih ostvarenja na našem inspirativnom tlu, odnosno da je u skladu sa velikim dostignućima cr-

nogorske likovne umjetnosti.

Poseban je doprinos Marovića u odbrani od zaborava vrijednih pojava i ličnosti u crnogorskoj umjetnosti. Poznato je u istoriji umjetnosti da se značajni slikari i vajari, njihova antologija djele, ponekad prepustaju tisku zaborava, jer u vrijeme njihovog nastanka i postojanja nijesu tretirana, čak ni dokumentovano registrovana. Potvrđuje to primjer vajara Janka Brajovića, rođenog krajem 19. vijeka u Rijeci Crnojevića, profesora na Akademiji likovnih umjetnosti u Londonu, koji je dugo živio u Južnoj Americi gdje se nalaze njegove brojne skulpture i gdje je veoma visoko cijenjen. Zahvaljujući upravo Maroviću ovaj crnogorski vajar došao je do naših saznanja.

Jedna od divnih osobina Marovića jeste njegova nepretencioznost. Naime, on ne nudi apsolutne istine, definitive, konačne ocjene i sudove, iako u nekim slučajevima objektivno možda i jesu. Uvijek ostavlja i pretpostavlja pravo i mogućnost i drugih ocjena i daljih istraživanja, viđenja i doživljaja i za sebe i za druge. Tako je on, pišući o pojedinim događajima i umjetnicima, više puta, u dužem intervalu, otkriva u njihovim ostvarenjima i nove likovne vrijednosti i senzacije, spreman, otvoren i iskren da pozitivno reaguje i dopunjava, uvidjući i sagledavajući ih iz novog ugla, analitičnije i svestranije.

Pišući o drugima Coko je govorio i o sebi. On se nikada nije postavljao iznad drugih, ni iznad djela. Sa zadovoljstvom je pisao i želio, predodređen svojim osobinama, da uočava, ukazuje i usmjerava na dobro, lijepo i vrijedno. Radio je to s oduševljenjem,

monaški predano, pun emocija, radosti, dobroj namjera, velikih želja, ali, prije svega i utemljenih uvjerenja i pretpostavki, stručnih analiza, mogućih istraživačkih pravaca i puteva razvoja umjetnika i umjetnosti. Najbolje se to vidi u njegovoj knjizi „Prostor, vrijeme, trajanje“.

Kao inicijator, kreator, teoretičar i organizator likovnog života Marović se markantno ostvario. Izuzetno je veliki broj (preko 400) projekata u kojima je bio učesnik ili samostalni umjetnički realizator. Da pomenem samo: Umjetnost na tlu Crne Gore od pristorije do danas; Pejsaž u crnogorskoj umjetnosti; Autoportret u crnogorskoj umjetnosti; Crnogorska umjetnost prve polovine XX vijeka; Crnogorska moderna skulptura; Cetinje i likovna umjetnost... Priredio je antologiske izložbe u Rimu, Moskvi, Parizu, Kairu, Lusaki, Harareu, Alžiru... Neizostavno je bilo Cokovo učešće u timskom radu i na brojnim retrospektivnim izložbama najvažnijih crnogorskih slikara i vajara.

Kroz čitavu svoju djelatnost – umjetničku i društvenu, na mnogim funkcijama u kulturno-umjetničkim insti-

Nikola Vujošević

U nikšićkom „Zahumlju“ održana promocija „Komune“, časopisa za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore

IZUZETAN ZNAČAJ ZA PITANJE NAŠEG SVEUKUPNOG IDENTITETA

OTKRIVANJE DEBELIH NASLAGA CRNOGORSKIH TRGOVA: Sa promocije

U nikšićkom „Zahumlju“ održana je promocija „Komune“, časopisa za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore. Na promociji su govorili generalni direktor Direktorata za medije u Ministarstvu kulture Crne Gore mr Željko Rutović, glavni i odgovorni urednik časopisa mr Amer Ramusović, izvršni urednik Minja Bojanović, publicista i kolumnista Sait Šabotić i novinarka Rad-

mila Perović. Medijator večeri bila je Slavkoja Marojević.

Mr Amer Ramusović je govorio o desetinama saradnika iz Nikšića, od novinar skog veterana Dina Tuzovića, do aktualnog ministra kulture Pavla Goranovića, ističući da je i Nikšić, kao i njegovo Berane, „sačuvao svoju dušu“.

„Komuna“ je dosad štamplala i tri knjige: „Fotomonografiju o Kosti Kilibardi“ (izdanje redakcije), „Recepte za ljubav“ Marije Čolpe i „Korekturu života“ Maje Matković.

Iljubav Marije Čolpe i Korekturu života Maje Matković, podsetio je on.

Kako se primjerom snage i volje i sinergijom udruženih pojedinaca može napraviti instituciju ravan rad

Mr Željko Rutović je ukazao na kulturološki značaj „Komune“ na medijskoj sceni Crne Gore.

Glavni i odgovorni urednik mr Amer Ramusović: „Komuna“ je dosad štampala i tri knjige: „Fotomonografiju o Kosti Kilibardi“ (izdanje redakcije), „Recepte za ljubav“ Marije Čolpe i „Korekturu života“ Maje Matković
Direktor Direktorata za medije u Ministarstvu kulture Crne Gore mr Željko Rutović: Sve ovo što pišemo ne radimo zbog nas, već zarad budućih generacija i dolazećih civilizacijskih krugova Crne Gore
Publicista i kolumnista mr Sait Šabotić: „Komuna“ je napravila izvanredan pomak u odnosu prema baštini, ali i stvorila pravu riznicu dragocjenog pisanog i foto materijala, a može se reći i da je povezala sve komune u Crnoj Gori

„Komuna“ otkriva i počušava da otkriva debele naslage crnogorskih tragova, svih vjera, što je vrlo značajno za pitanje našeg sveukupnog identiteta i to posebno danas kada se svijet globalno ujedinjuje, ili se makar u svom globalitetu ujedinjuje u raznim oblicima nadnacionalnog organizovanja. Tako da je posebna odgovornost na svim subjektima društva – da koliko je moguće zaštite svoj identitet i svoje trage, kazao je on i dodao:

„Sve ovo što pišemo ne radimo zbog nas, već zarad budućih generacija i dolazećih civilizacijskih krugova Crne Gore. Ovo je posao koji radi institucije sistema, ali ga uspješno radi grupa posvećenika bez titulara, prostora,

vozogn parka i redovnog godišnjeg budžeta, ali pokazuju kako se primjerom snage i volje i sinergijom udruženih pojedinaca, koji znaju šta hoće, može napraviti instituciju ravan rad.“

„Komuna“ neopterećena aparaturom kao naučni časopisi

Istakavši da se dolaskom „Komune“ u Nikšić i prije promocije potvrdila ona narodna: „Pjesma uvijek ide ispred pjevača“, mr Sait Šabotić je kazao da se ovaj časopis najvećim dijelom bavi kulturno-istorijskom baštinom, neopterećen aparaturom kao naučni časopisi.

„Posebno je važno što Crna Gora, iako mala kulturna

zajednica, uopšte vodi brigu o kulturi. „Komuna“ je napravila izvanredan pomak u odnosu prema baštini, ali i stvorila pravu riznicu dragocjenog pisanog i foto materijala, a može se reći i da je povezala sve komune u Crnoj Gori“, naglasio je on.

Minja Bojanović je naijavio da će idući, tematski broj „Komune“ biti posvećen Podgorici, dok je Radmila Perović govorila o značaju „Komune“ za crnogorsku dijasporu. Najviše utisaka sa njenog boravka u Norveškoj ostavila je publicistkinja Brit Bejker, koja je priznala da je „Komuna“ nešto najbolje što se pojavilo na medijskoj sceni Crne Gore.

N. N.

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“

Lengston Hjuz

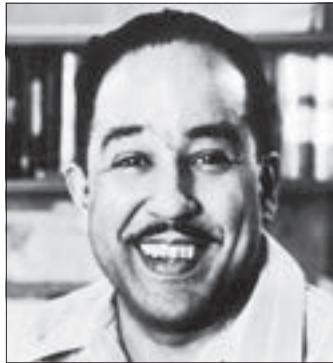
NEDOUMICA

Moj stari beše rođen beo
Crnkinja mi je bila mati.
Ako sam ikad starog kleo,
Sad bih te kleteve htio sprati.

Ako sam ikad za svoju staru
Najgore reči nekad pobro
Kajem se što je psovah u žaru –
Sad bih joj želeo samo dobro.

Otac mi umre u palati
U straćari mi umre mati.
A ja, kad nisam ni crn ni beo
Gde će umreti, da mi je znati?

Prepjevao: Dragoslav Andrić

Lengston Hjuz (1902-1967) bio je i ostao najpoznatiji i najomiljeniji pjesnik „crne Amerike“. Pisao je romane, drame, satirične crtice, ali svjetsku slavu stekao je prije svega svojom poezijom prevedenom na dvadesetak jezika svijeta.

Priredio:
N. Knežević

Mediteranski centar fotografije iz Bara dodijelio godišnju nagradu za doprinos razvoju novinske fotografije u printanim medijima Crne Gore

PRIZNANJE FOTOGRAFU „DNEVNIH NOVINA“ VEDRANU ILIĆU

Vedran Ilić: Ova nagrada me uvjerava da je ono što radim primjećeno i vrednovano, a takođe me obavezuje da budem još bolji
Predsednik Upravnog odbora MCF Anto Baković: Fotoreporteri iz najrazličitijih novinskih kuća Crne Gore ne znaju za prepreke i teškoće da kroz fotografiju ispričaju priču događaja

SLIKE SU ČESTO RJEČITIJE OD RIJEĆI: Vedran Ilić

Upravnog odbor Mediteranskog centra fotografije (MCF) iz Bara, kojim je predsednik doznao crnogorske fotografije Anto Baković, odlučio je da za doprinos razvoju novinske fotografije u printanim medijima Crne Gore nagradi urednika fotografije u podgoričkim „Dnevnim novinama“ Vedranu Iliću. Njemu je, u ime organizatora, zlatnu plaketu uručio Ljubo Karanikić, koji je istakao da „fotografija kao moćna poruka u vremenu dominacije slike doprinosi da auditorijum gotoovo nikad ne sumnja u vjerodstojnost događaja“.

Ilić se zahvalio organizatorima na prestižnoj nagradi, ističući da mu ona u profesionalnom smislu znači mnogo.

„Ona me uvjerava da je ono što radim primjećeno i vrednovano, a takođe me obavezuje da budem još bolji. Za

plod mog uspjeha mogu sa sigurnošću tvrditi da su zasluzni moji profesori sa fakulteta Matja Đurić i Stevo Vasiljević, čije savjete, kada je riječ o fotografiji, često primjenjujem. Međutim, ova nagrada ima poseban značaj i zbog činjenice da sam je dobio od kolega“, kazao je on.

Anto Baković je ukazao da je ovogodišnji foto-konkurs „Mont press photo“ pokazao „da dolazi vrijeme u kome će novinska fotografija vratiti staru slavu“.

„Fotoreporteri iz najrazličitijih novinskih kuća Crne Gore ne znaju za prepreke i teškoće da kroz fotografiju ispričaju priču događaja i veoma često su slike rječitije od riječi u otkrivanju slojeva složenih političkih i drugih društvenih zbiljanja“, naglasio je on.

N. N.

U Podgorici održan Treći podgorički novinarski forum

ANDREJU NIKOLAIDISU NAGRADA „MIODRAG VUKMANOVIĆ“

U kategoriji pisanih novinarstva izdvojeni radovi Slobodana Jovanovića „Crkveni sporovi u Crnoj Gori: Stoljeće političkih zloupotreba religije“ koji je objavljen na portalu „Anti mreža-Antidot“ i serija teksta Draška Đuranovića o spornim poslovima u Opštini Budva „Poslovi ‘teški’ skoro sedam miliona“ objavljenih u „Pobjedi“

U Podgorici je održan Treći podgorički novinarski forum, koji je okupio najznačajnije regionalne medije i najuticajnije reprezentante novinarske profesije.

Za ovogodišnjeg laureata nagrade „Miodrag Vukmanović“ za doprinos profesionalnom novinarstvu proglašen je istaknuti crnogorski književnik i kolonista Andrej Nikolaidis. Prva nagrada u kategoriji iz oblasti radio-televizijskog stvaralaštva pripala je Mirku Boškoviću za Serijal „Mehanizam – Obećana zemlja I, II, III, IV“ koji je emitovan na Radio televiziji Crne Gore. U kategoriji pisanih novinarstva izdvojeni su radovi Slobodana Jovanovića „Crkveni sporovi u Crnoj Gori: Stoljeće političkih zloupotreba religije“ koji je objavljen na portalu „Anti mreža-Antidot“ i serija teksta Draška Đuranovića o spornim poslovima u Opštini Budva „Poslovi ‘teški’ skoro sedam miliona“ objavljenih u „Pobjedi“.

Za svoju seriju teksta o emigrantskoj krizi izdvojen je Uroš Skerl Kramberger sa slovenačkog portala „Dnevnik.si“, a Faruk Vele iz bosanskoherce-

■ DOPRINOS PROFESIONALNOM NOVINARSTVU: Andrej Nikolaidis

govačkog „Dnevnog avaza“ za tekst „Bakir Bay, počni se konačno baviti Bosnom!“. Nagrada je uručena i „Antidot“ timu koji čine Miloš Čirić, Snežana Čon-

gradin i Matja Stojanović, za tekst pod nazivom „Opstrukcija istine: Treći metak i politička pozadina atentata na Zorana Đindjića“. N. N.

U organizaciji Udruženja Crnogoraca Srbije „Krstaš“, u Crnogorskому kulturnom centru u Lovćencu dodijeljena godišnja nagrada „Da je vječna Crna Gora – Milorad Mido Vujošević“

MILENI VUKOTIĆ PRIZNANJE ZA IZUZETAN DOPRINOS U OČUVANJU NACIONALNOG IDENTITETA CRNOGORKE ZAJEDNICE U SRBIJI

Milena Vukotić: Duboko vjerujem u potrebu i našu stalnu obavezu da podržavamo sve one pojedince i organizacije koje poštuju temeljne postulate očuvanja crnogorskog nacionalnog identiteta, ali isto tako i da se borimo protiv svih onih koji žele da uruše ili omalovaže te vrijednosti

Udrženje Crnogoraca Srbije „Krstaš“ organizovalo je svečanu akademiju povodom uručivanja godišnje nagrade „Da je vječna Crna Gora – Milorad Mido Vujošević“, koja se dodjeljuje za izuzetan doprinos u očuvanju nacionalnog identiteta crnogorske zajednice u Srbiji i nosi ime jednog od osnivača „Krstaša“, tragično preminulog 2010. godine. Događaj je upriličen u Crnogorskому kulturnom centru u Lovćencu, a dobitnica ovogodišnje nagrade, koja se sastoji od plakete i unikatne zlatne značke Krstaš, je Milena Vukotić iz Vrbasa. Ovo prestižno priznanje joj je ispred „Krstaša“ i porodice Vujošević uručio Božidar Martinović.

Milena Vukotić je član „Krstaša“ od njegovog osnivanja 2003. godine i neko je autentični plamen ljubavi i odanosti prema Crnoj Gori prenio u Opštini Vrbas, prostor sa velikom koncentracijom stanovnika koji potiču iz Crne Gore. Učesnik je svih kulturno-umjetničkih programa u organizaciji „Krstaš“. Prvi je portparol Crnogorske partije od njene osnivanja 2008. godine. U Nacionalnom savjetu Crnogoraca u Srbiji obavlja dužnost pravnika, navodi se u obrazloženju „Krstaša“.

Biti nosilac najvećeg priznanja „Krstaša“ je velika čast, ali i velika odgovornost

Dobitnica nagrade je kazala da „odavno Krstaš nije obično udruženje, već svojevrstan nacionalni pokret čija se ideologija i program podržava širom crnogorskog dijaspora“ i da je ta organizacija „visoko podigla ljestvicu po pitanju ponašanja u procesu očuvanja crnogorskog nacionalnog identiteta“.

„Duboko vjerujem u potrebu i našu stalnu obavezu da podržavamo sve one pojedince i organizacije koje poštuju temeljne postulate očuvanja crnogorskog nacionalnog identiteta, ali isto tako i da se borimo protiv svih onih koji žele da uruše ili omalovaže te vrijednosti. Biti nosilac najvećeg priz-

■ AUTENTIČNI PLAMEN LJUBAVI I ODANOSTI PREMA CRNOJ GORI: Milena Vukotić

znanja „Krstaša“ je velika čast, ali i velika odgovornost. Ponosna sam i srećna i zbog jednog i zbog drugog“, napisala je Vukotić.

Donacija Ruže Gardašević za opremanje Crnogorskog kulturnog centra

Brojnim prisutnima obratila se i Ruža Gardašević, sestra pokojnog Milorada Mida Vujoševića, koja je za ovu priliku donutovala iz Engleske i uručila donaciju za opremanje Crnogorskog kulturnog centra.

Željko Milović, novinar, publicista, književnik i muzički kritičar iz Bara, prvi dobitnik nagrade časopisa „Komuna“ za očuvanje, promociju i valorizaciju kulturne baštine Crne Gore

NEOBJAŠNJIVI UNUTRAŠNJI PORIV DA OSTAVIŠ DOKAZ O TRAJANJU

Pitanje odgovornosti nije pitanje onih koji pišu o kulturnoj baštini, već onih koji treba da je čuvaju, a to ne čine. Naše je da bilježimo, otkrivamo i upozoravamo, i da se nadamo da će to doprijeti tamo gdje treba. Do institucija ili svijesti pojedinaca

Nedavno je renomirani časopis „Komuna“ prvi put dodijelio novoosnovanu nagradu posvećenu onima koji promovišu kulturnu baštinu Crne Gore, a čast da bu- de njen prvi laureat pripala

je novinaru, publicistu i književniku iz Bara Željku Miloviću. Prema ocjeni žirija, kojim je predsedavala mr Anastazija Miranović, na odluku da se Miloviću dodijeli nagrada presudno je uticalo njegovo obimno djelo – monografija „Istorijske crnogorske pop-rock muzike 1954–1991“ u izdanju Matrice crnogorske.

„Ta knjiga, ujedno i prva stručna studija koja kritički lucidno rasvjetljava ovaj dio naše kulturne istorije i nasljeđa, istovremeno predstavlja posebnu sociološku istoriju u kojoj se pobija stereotipna teza o Crnogorcima kao nemuzikalnom narodu, o Crnoj Gori kao mrtvom moru kada je u pitanju urbani život, a njojme je naša zemlja napokon stala uz rame državama u regionu i Evropi

koje odavno imaju slične publikacije“, navela je ona prilikom dodjele nagrade.

Nagrada „Komune“ bila je samo povod da o ovoj i drugim temama razgovaramo sa Željom Milovićem.

„Prosvjetni rad“: Nedavno ste postali prvi laureat „Komunine“ nagrade za očuvanje, promociju i valorizaciju kulturne baštine Crne Gore. Šta za Vas predstavlja ovo priznanje?

Milović: Nema toga ko će reći da mu nagrada ne znači ništa. I domaćice kada kuvalju ručak vole da čuju kako je ukusan i dobiju nagradu bar u vidu osmijeha. Kod nas koji stvaramo stvar je još usložnjenija, jer je naš ego beskonačna aždaja koju treba hrani i tu je malo ko izuzetak. Naravno, nagrada je ponajprije dokaz da nešto što si uradio zaista vrijedi.

„Prosvjetni rad“: Nagradu ste zavrijedili knjigama i tekstovima kojima godinama afirmišete crnogorsko kulturno nasljeđe. Šta vas navodi na ovu vrstu angažmana?

Milović: Pitanje odgovornosti nije pitanje onih koji pišu o kulturnoj baštini, već onih koji treba da je čuvaju, a to ne čine. Naše je da bilježimo, otkrivamo i upozoravamo, i da se nadamo da će to doprijeti tamo gdje treba. Do institucija ili svijesti pojedinaca

NAGRADA JE DOKAZ DA TVOJ RAD ZAISTA VRJEDI: Željko Milović

OŠĆAJ KAD UZMEŠ ŠTAMPANU STVAR U RUKE NE MOŽE SE UPOREDITI SA DRUGIM

„Prosvjetni rad“: U kojoj medijskoj formi se najbolje osećate i zašto?

Milović: Nekada sam mislio da ne mogu živjeti bez rada, i tako se ponašao; sada sam već 10 godina urednik najčitanijeg lokalnog sajta u državi, „Bar Info“, sa preko 6.000 svakodnevnih pojedinačnih „hitova“, ali se najbolje osjećam u ulozi urednika lokalnih ili kakvih drugih novina. Osjećaj kad uzmeš štampanu stvar u ruke ne može se uporediti sa ovim drugim.

vrijeduje – uz naučno istraživanje, analitički pristup genetički muzike i svega što ju je pratiло по dekadama, monografske jedinice, fusnote, fotografije...

„Prosvjetni rad“: Kako je tečko prikupljanje građe za monografiju? Sa kakvim ste se sve izazovima susretali?

Milović: Pitanje odgovornosti nije pitanje onih koji pišu o kulturnoj baštini, već onih koji treba da je čuvaju, a to ne čine. Naše je da bilježimo, otkrivamo i upozoravamo, i da se nadamo da će to doprijeti tamo gdje treba. Do institucija ili svijesti pojedinaca

„Prosvjetni rad“: Ono što Vas je ponajviše prepričalo za Komuninu nagradu svačak je kapitalna monografija „Crnogorska pop rock muzika 1954–1991“. Zašto se baš ova tema našla u fokusu Vašeg interesovanja?

Milović: Više od dvadeset godina pišem recenzije, eseje, tekstove, referate na temu crnogorske urbane kulture, u svim njenim pojavnim oblicima, najviše se bazišući na muziku. Nekakva očekivana nadgradnja bilo je publikovanje ove knjige na način koji tema i za-

boljela ona ili ne. Naš rad je obesmišljen tabloidizacijom, na jednoj, i političkom servisnošću na drugoj strani. Bořim se da ne pride tim krajnostima.

„Prosvjetni rad“: Poznati ste i kao književnik. Recite nam nešto o ovom segmentu Vašeg stvaralaštva.

Milović: Počeo sam kao pjesnik, publikovao šest knjiga poezije, a već 13 godina nijesam izdao zbirku na crnogorskem jeziku. Nove pjesme su mi, skupa sa ostalim „Izabranim radovima“, publikovane na makedonskom jeziku, ali na matičnom ne. Objavio sam tri knjige proze, za jednu dobio nagradu „Čamil Sijarić“, stampao tri monografije o Baru i ovo o pop-rocku. Kada je moj sin u školi odgovarao na pitanja učiteljice „Koliko knjiga je napisao tata?“, rekao je: „Tri“. A na moje objašnjenje da ih je, u stvari 14, rekao je: „Samo mi kaži što će ti toliko knjiga? Kome treba toliko knjiga?“. Djeca su vazda u pravu, što pokazuju i ova njihova iskrena mudrost. I ja se to često pitam – ima li svrhe i kome to treba?

„Prosvjetni rad“: Koji su to Vaši planovi za naredni period?

Milović: Trebal bi da uskoro izdaže drugo, dopunjeno izdanie prozne knjige „Ulica Ivice Šurjaka i što je bilo poslije“, o knjizi poezije i ne razmišljaju, a od eventualnog dogovora sa izdavačkim kućama zavisi kada će, i da li će, početi zacrtani rad na dvijema monografijama – jedna bi trebalo da tretira crnogorski pop-rock od 1991. do 2015, kao nastavak posljednje monografije, a u drugoj bih se bavio fenomenom Evrovizije/Euro-songa, dokazujući tezu da je to od samog početka bila uglavnom samo politička manifestacija, na kojoj se i pjevalo.

Milović: Trudim se da uviđam napišem potpunu istinu,

N. N.

POBIJANJE STEROTIPI TEZE O CRNOGORCIMA KAO NEMUZIKALNOM NARODU: Monografija o istoriji crnogorske pop-rock muzike

30

Prosvjetni rad

DEC.
2015
BROJ
40

U TRENUCIMA KADA SU ODSVUDA DUVALE LIMENE RATNE TRUBE U OKVIRU „GRAFITA“ POKRENUO PRVO GLASILO ZA YU ROCK MUZIKU

„Prosvjetni rad“: Bili ste član redakcije kulnih podgoričkih „Grafita“. Kakve utiske nosite iz tog perioda?

Milović: Skoro-pa-bezgranične slobode u pisanju, načinu izražavanja, formi, osjećaju da radimo nešto što će ostaviti trag i što nam pomaže da ostanemo zdravi u glavi, u trenucima besmisla kada odsvuda duvaju limene ratne trube. Ponosan sam i na činjenici da sam u okviru „Grafita“ pokrenuo i prvo glasilo za YU rock muziku, podlistak sa lukačom igrom u naslovu – „RTS“ („Road To South“).

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Željko Milović je rođen u Baru 1968. godine. U dosadašnjoj karijeri istakao se kao pjesnik, prozaista, novinar, publicista i muzički kritičar. Još od 1986. godine objavljuje muzičke kritike, članke i eseje, kao i raznovrsne tekstove vezane za probleme kulture i subkulture. Dugogodišnji je član redakcije kulnih podgoričkih (omladinskih) „Grafita“, koji su veliku popularnost stekli tokom burnih devetdesetih. Posljednjih godina Milović je u nedjeljniku „Monitor“ obrađivao teme vezane za crnogorsku muzičku i uopštite urbanu scenu.

Više od dvadeset godina radi kao novinar, voditelj i urednik muzičkih emisija na Radio Baru. Pored toga, sedam godina urediоao je omladinski magazin „Put za jug“, a godinu duže rock serial „Billy Joe & Lollita u carstvu čuda“. Svojim novinarskim angažmanom pobratio je i vrijedne nagrade. Tako je za angažovanim prilog o ekološkoj crnoj tački u barskoj opštini „Dajmo šansu moru: Deponija Čafe“ osvojio grand prix – „Zlatni mikrofon“ i prvo mjesto na trećem Festivalu radijskog stvaralaštva Crne Gore 2010. godine. Oprobao se i kao autor etno-reportaža pod nazivom „Kutija sa začinima zemlje“. Za reportažu o selu Zupci dobio je treću nagradu na Radijskom festivalu u Nikšiću 1998. godine, dok je za reportažu o dvojoltarnoj crkvi Sveta Tekla osvojio drugu nagradu na Smotri radijskog stvaralaštva u Beranama 2009. godine. Bio je autor i pitanja za kviz „Koliko poznajem svoj grad?“ od 2009. do 2013. godine. U periodu od 1999. do 2003. godine bio je urednik „Barskih novina“ i „bARS“ časopisa za umjetnost i kulturu, a od 2007. do 2010. urednik „Novih barskih novina“. Trenutno radi kao urednik portal „Bar Info“ (dnevnih novina Bara na internetu).

Milović je poznat i kao publicista i književnik. Godine 1993. je sa još nekoliko pisaca osnovao Udrženje književ-

nika „Ars Antibari“, čiji su članovi bili pjesnici i prozaisti iz Crne Gore i Srbije, među kojima i poznati rokeri Margita Stefanović Magi, Brane Babić Kebr, Nandor Ljubanović i Nikola Vranjković. Bio je pripredavač tri zbornika ovog udruženja: „Zvona ispod mora“ (1993, koprivedavač), „Izgleda da će jugo“ (1996), „Da li da ti kažem ko te je ubio, Gea?“ (1999). Dobitnik je književne nagrade „Čamil Sijarić“ za zbirku prijevodnika za 2006/07. godinu. Autorske večeri na „Barskom ljetopisu“ posvećene njegovom stvaralaštvu priredene su 1998. i 2008. godine. Bio je predstavnik Crne Gore na Festivalu priča „Pričigin“ u Splitu 2010. i 2011. godine, kao i na „Struškim večerima poezije“ 2010. i 2011. godine, a prvi je ex yu pisac koji je nastupio na festivalu „Poetske noći“ u makedonskom Velesovu 2011. i 2013. godine.

Saradivao je u izradi petoknjizja „Istorijski leksikon Crne Gore“. Član je Udrženja književnika Crne Gore. Objavio je sljedeće knjige poezije i proze: „Bandiera Rossa“ (1994), „Ovu knjigu nisam nazvao imenom tvojim“ (1995), „Periferi vremeplov“ (1998), „Bandiera Nera 1“ i „Bandiera Nera 2“ (2000), „Ona i grad i grad i ja“ – sa fotografom Cazimom Petovićem (2001), „Izdaleka mi žene na potonule katedrale liče“ – sa fotografom Stevom Popovićem (2006), „Ti dani, te godine“ (2007), „Ulica Ivice Šurjaka i što je bilo poslije“ (2011) i „Mrtvo more između nas“ – izabrane pjesme na makedonskom jeziku (2013).

Autor je monografije „Bar s druge strane ogledala“ (2009), koautor i kourednik „Knjiga o Baru“ (2001), te monografije „Pristan, priča o srušenom gradu“ (2006). Njegovo ključno djelo jeste monografija „Istorijske crnogorske pop-rock muzike 1954–1991“, na 620 strana, u okviru koje je 259 monografskih jedinica i 346 slika, od čega se 95% njih prvi put objavljuje.

„Prosvjetni rad“: Svoj profesionalni rad vezali ste za žurnalistički posao. Kojim se načelima rukovodite kao novinar?

Milović: Trudim se da uviđam napišem potpunu istinu,

Ibiš Kujević, etnolog, osnivač i vođa KUD-a „Vrelo Ibra”, istaknuti kulturni radnik, dobitnik specijalne plakete za doprinos očuvanju crnogorskog nasljeđa časopisa “Komuna”.

LIČNA ARHIVA KAO RIZNICA BOGATSTVA KULTURA MNOGIH NARODA

Svojom kreativnošću pružao sam mogućnost mlađima da kroz igru tragaju za ljepotom i plemenitošću, da upoznaju druge i još čvršće zavole ono svoje, da se trajno raduju igri, muzici, pjesmi i umjetnosti. Tako su se raskrilili festivali „Zlatna pahulja“ i „Zlatna staza“, kao i Sandžački festival narodne muzike

Biš Kujević, istaknuti etnolog, umjetnički neimar, ambasador kulture, zavrijeđio je specijalnu plaketu za doprinos očuvanju crnogorskog nasljeđa časopisa “Komuna”.

Harizmatičnost ovog Rožajca prešla je granice Rožaja i Crne Gore, pa je njegovo ime ostavilo dubok pečat u kulturi, kako bivše Jugoslavije, tako i širom svijeta. Zato je nagrada „Komune“ bila samo povod da porazgovaramo o njegovom bogatom radu i stvaralaštву.

„Prosvjetni rad“: Lijepi su rado dolazili u Rožaje i Crnu Goru. Ko su bili ti ljudi i na koji način ste sarađivali?

Kučević: Od 1969. do 1976. godine radio sam kao nastavnik muzičkog vaspitanja u Rožajama. Tokom 1976. godine prepoznao sam u Deliji Kurpejoviću, tadašnjem profesoru fizičke kulture, veliki entuzijazam, pa smo nas dvojica iste godine osnovali KUD

u neprvredi. Ako se čime mogu pohvaliti da sam dao doprinos društvu, onda je to izgradnja Doma kulture, što sam započeo skoro na silu, uz pomoć prijatelja iz tadašnjeg SIZ-a kulture Crne Gore gospode Miša Maksimovića, predsednika Skupštine SIZ-a, zatim reditelja Blagote Erakovića, pokojne glumice Dragice Tomas i čuvenog slikara Price iz Herceg Novog. Moram istaći, nažalost, da je Dom izgrađen bez ikakvih sredstava Opštine Rožaje. Jedino je „Biserica“, na čelu sa direktorom Jusufom Fetahovićem, ustupila dio zgrade starog Doma bez nadoknade kao učešće Opštine Rožaje. Dom je izgrađen kao rekonstrukcija stare zgrade, jer rekonstrukcije nijesu tada bile zarađene. Vidjevši da je moj projekat uspješan, tadašnji direktor SIZ-a kulture i moj direktor Dragoje Žekić junački su uključio u projekt. Poznat kao širokograd i plemenit čovjek, omogućio je da se mnoge moje ideje realizuju, a one su bile veliki preokret u kulturi i životu grada na Ibru.

„Prosvjetni rad“: Originalnost Vaših autorskih koreografija, šarm mladosti koja uživa u igri i preciznost u dočaravanju raskošne tradicije, donijeli su društvu „Vrelo Ibra“ prva mjesta na mnogim festivalima. Recite nam koje su to nagrade?

Kučević: Mnoge moje koreografije su nagradjivane na međunarodnim festivalima i manifestacijama i dobijale su značajna priznanja širom svijeta. Posebno bih izdvojio koreografije koje sam uradio za ansamble u Punatu, ostrvu na Krku, ansambl „Branislav Cvetković“ iz Beograda, ansambl Medicinskog fakulteta u Beogradu „Mika Mitrović“, Akademsko kulturno-umjetničko društvo „Oro“ iz Niša, „Abrašević“ iz Kraljeva, Radničko kulturno-umjetničko društvo iz Vukovića kod Goražda, Profesionalni ansambl „Kolo“ iz Beograda i više desetina ansambala iz svih republika velike Jugoslavije, kao i mnogih u Zapadnoj Evropi.

Vrijedno je spomenuti prva mjesta na festivalima u Valjevu, Ulcinju, Ohridu, Novom Pazaru, Zagrebu, Sarajevu, zatim na Evropskom festivalu u Janjini (Grčka), Svjetskom festivalu u Tripoliju, Španjiji, Francuskoj, Rusiji, Turskoj i drugim državama. Posebno treba istaći grand prix za narodnu umjetnost u Poljskoj 1986. koji je prvi put stigao u Jugoslaviju. Slijede Zlatna statua „Kosta Abrašević“ u Valjevu i prestižna crnogorska nagrada „Miladin Perović“ za doprinos očuvanju tradicije i kulture.

Izgradnja Doma kulture započeta je u periodu kada je zbog ekonomske krize u Jugoslaviji stupio na snagu Zakon o zabrani investicija

nistički vjetrovi na ovim prostorima.

„Prosvjetni rad“: Činjenica je da se kultura širi tamo где se susreće ljudi obdareni umjetničkom imaginacijom i ambicijom da iz svih korijena oko sebe ožive ono najljepše. Vi ste kao entuzijasta obogačili kulturni repertoar Rožaja.

Kučević: Svojom kreativnošću omogućio sam mlađima da kroz igru tragaju za ljepotom i plemenitošću, da upoznaju druge i još čvršće zavole ono svoje, da se trajno raduju igri, muzici, pjesmi i umjetnosti. Tako su se raskrilili festivali „Zlatna pahulja“ i „Zlatna staza“, kao i Sandžački festival narodne muzike. U svojoj filmskoj seari premestio sam vječeve. Jedan dio sakupljene građe sa terena ugradio sam u šest dokumentarnih filmova pod nazivom „Ispod vrela zaborava“ u trajanju od sedam sati i dvadeset minuta. Ovi filmovi su promovisani u Istanbulu, Frankfurtu, Luksemburgu, Skoplju, Sarajevu, Tuzli, Novom Pazaru, Prijeopolju, Podgorici, Pljevljima, Bijelom Polju, kao i u mnogim gradovima širom Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Sva terenska istraživanja finansirao sam o svom trošku, bez ičiće pomoći.

Takođe, uradio sam nekoliko desetina kompozicija dječije, narodne i zabavne muzike. Neke od njih su nagradivane na međunarodnim muzičkim festivalima u Novom Sadu, Skoplju, Temišvaru (Rumunija) i Kišnjevu (Poljska). Izdao sam jedan CD narodne muzike „Biserje“ u duhu sandžačke sevdalinke.

„Prosvjetni rad“: Zaštita i očuvanje kulturne baštine predmet je regulative brojnih propisa UNESCO-a i Svjetske Europe i, naravno, Crne Gore. Činjenica je da je društvo u Crnoj Gori prepoznao vrijednosti Vašeg rada. Recite za naše čitaće šta za Vas predstavlja nagrada koju vam je dodijelila „Komuna“?

Kučević: Nastojao sam da svojim primjerom produčavam i inspirišem druge kao što su mene inspirisali ljudi i književna djela, poput „Svadbe“ Mihaila Lalića i „Tuđeg gniazda“ Husseina Bašića. U lijepom sjecanju mi je ostala dramatizacija Lalićevog romana „Svadba“. Zanimljivo je da Lalić tih godina nije prihvatio ponudu beogradskih profesionalnih pozorišta za dramatizovanje „Svadbe“, a na pismo koje sam mu ja uputio tražeći da dozvoli dramatizaciju njegovog prvijenca 1981, Lalić je napisao: „Nemam ništa protiv Vašeg poduhvata da dramatizujete ‘Svadbu’, ali se bojam da je to težak posao.“

Nakon odlične izvedbe oko 60 amatera Dramskog studija u Rožajama, Lalić je izjavio: „Hvala vam što ste se setili ‘Svadbe’ i što nije ste iznevjerili moj roman i njegovu osnovnu ideju.“

Slično je bilo i sa romanom o tragičnosti muhadžirske (izbjegličke) seoba Huseina Bašića. Saradnja sa takvim stvaraocima nije bila slučajna, jer sam se tokom čitavog svog rada kretao u društvu eminentnih ljudi. Dramatizaciju oba romana uradio je moj veliki prijatelj Uroš Kovačević, poznati dramaturg i reditelj, urednik dramskog programa TV Sarajevo.

„Prosvjetni rad“: U penziji ste. Vjerujem da ste i dalje aktivni kada je u pitanju kulturni rad. Šta vam je trenutni prioritet?

Kučević: Spomenuću da, iako sam u penziji, i da je vodim KUD „Vrelo Ibra“. Takođe, radim koreografije za mnoge ansamble širom bivše Jugoslavije. Nastavio sam sa sakupljanjem narodnog nasljeđa. U pripremi mi je objavljivanje dve monografije, a uskoro će svjetlost dana ugledati nova koreografija, koja će biti inovacija u folklornom mjeđu. Vodim se maksimom „star je samo onaj koji prestane da stvara, pa makar imao i dvadeset godina“.

Mirsada Bibić Šabotić

UMJETNIČKI NEIMAR I AMBASADOR KULTURE: Ibiš Kujević

Kučević: Još kao srednjoškolac počeo sam da sakupljam razglednice sa motivima prirodnih ljepota, kao i sa motivima narodne umjetnosti, zatim gramofonske ploče i muzičke kasete, ali i sve drugo što je imalo dodira sa narodnom umjetnošću. Vremenom je to preraslo u hobi, a kasnije u osnovu za moj umjetnički rad. U srednjoj školi sam počeo da sviram harmoniku, a kasnije i žičane instrumente, posebno gitaru. Ambicije prema sviranju sam naslijedio od mog rahmetli oca, koji je prvi u Rožajama svirao trorednu harmoniku, tamburu, šarkiju i čifteliju. Od njega sam čuo i naučio mnogo pjesama i narodnih umotvorina. On je u naše krajeve iz vojske dobio prvi gramofon na takozvano ručno navijanje. Želim da kažem da sam od detinjstva bio povezan sa umjetnošću.

Kada sam 1969. godine došao u Rožaje da radim kao nastavnik muzičkog vaspitanja, formirao sam sa Kemalom i Kenanom Felecom prvi orkestar u rožajskom kraju pod nazivom „Prijatelji“. Svirali smo na zabavama iigrankama, maturskim večerima, kako u Rožajama, tako i u sušednim gradovima. Kao folklorista i saradnik raznih ansambala, kulturno-umjetničkih društava širom nekadašnje Jugoslavije, upoznao sam mnoge poznate ličnosti, društvene radnike, pisce, poznate pjevače i akademike iz raznih oblasti i s ponosom mogu da kažem da su značajno uticali na moju profilaciju, koju determiniše bavljenje umjetnošću i izučavanje narodnog blaga.

Terenskim istraživanjem muzičko-folklornog narodnog blaga, običaja, tradicije i svega drugog što pripada kulturnom nasljeđu, aktiv-

jem radu dam univerzalne dimenzije, a vrijeme je pokazalo da sam u svojim namerama i uspijeo jer je moja arhiva riznica bogatstva kulture mnogih naroda.

Teren sam, u početku svog rada, tačnije tokom prve dvije godine, istraživao po instrukcijama i savjetima dr Radmire Petrović, dr Dragoslava Devića, dr Jasne Bjeladinović, dr Dragoslava Antonijevića i mnogih drugih eminentnih ljudi iz Etnografskog muzeja i Etnografskog fakulteta u Beogradu. Zahvaljujući tim velikanima, ja sam u značajnoj mjeri ispunio zanat terenskog istraživanja. Jedan dio od te grande obradio sam kroz koreografije, koje su postavljene kako u Folklorenom ansamblu „Vrelo Ibra“, tako i u mnogim ansamblima širom bivše Jugoslavije.

„Prosvjetni rad“: Četiri decenije vašeg stvaralaštva ispunjene su vaspitanjem i obrazovanjem generacija, stalnim traganjem za bisernim detaljima izorne ljepote, jedinstvenim sceniskim ostvarenjima, brojnim gostovanjima, vizionarskim inicijativama, prestižnim nagradama i, nadasve, širenjem kruga prijatelja među stvaraocima svih profila, ko-

„Vrelo Ibra“, u okviru kojeg smo aktivirali, poređ folklornog ansambla, likovnu, dramsku, literarnu, muzičku i recitatorsku sekciju. Ubrzo sam napustio svoj zavičaj i obavljao poslove profesionalnog koreografa u Novom Pazaru. Tim stručnjaka za kulturu je prepoznao moju entuzijazam i moje ambicije, pa me je Skupština SIZ-a kulture u Srbiji izabrala za člana Komisije za pozorišnu i filmsku djelatnost, u kojoj je, poređ ostalih članova, koje su činili režiseri i kompozitori, bio i poznati glumac Ljuba Tađić. Po povratku iz Novog Pazara, na moju inicijativu, od dramske sekcije formiran je Dramski studio, od literarne Zajednice naučnih i književnih radnika, koja je pokrenula štampanje časopisa „Rožajski zbornik“, a od likovne sekcije osnovan je Likovni klub „Kula“. Takođe, u istom periodu, uz pomoć prijatelja iz Novog Pazara, direktora Amira Čorovića, uradili smo projekat obnove „Ganića kule“ i izgradili sadašnji Dom kulture u Rožajama.

Izgradnja Doma kulture započeta je u periodu kada je zbog ekonomske krize u Jugoslaviji stupio na snagu Zakon o zabrani investicija

31

Prosvjetni rad

DEC. 2015

BROJ

40

U Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici premijerno prikazan dokumentarni film „Preludijum za snajper“ autora Danila Marunovića, posvećen jednom od najistaknutijih crnogorskih i hrvatskih slikara Dimitriju Popoviću

MODERAN, SUPTILAN I EKSPLICITAN POGLED NA DJELO VELIKOG UMJETNIKA

Dimitrije Popović: Kada sarađujem sa nekim, moj princip rada je da mu dajem odriješene ruke. A Marunović na precizan, estetski način, iz simbolički višeg sloja govori o mom djelu

Danilo Marunović: Tematski okvir filma je nekolicino Popovićevih ciklusa koji na najagresivniji način komentarišu neke tendencije savremenog svijeta

POGLED IZ INTIMISTIČKOG UGLA: Marunović i Popović

U punoj velikoj sali Crnogorskog narodnog pozorišta u Podgorici premijerno je prikazano novo ostvarenje mladog crnogorskog reditelja Danila Marunovića „Preludijum za snajper“. Riječ je o kratkometražnom dokumentarnom filmu posvećenom jednom od najistaknutijih crnogorskih i hrvatskih slikara Dimitriju Popoviću.

Najavljujući film, Popović je kazao da ga je režiser „promovisao u glumca samim načinom na koji je film rađen“.

„Izuzetno mi je drago da jedan mlađi, talentovani, uspešni autor napravi dokumentarac o mom djelu. O meni je već urađeno petnaestak filmova, ali ovaj je drugačiji – moderan, suptilan i eksplisit, specifičnog pristupa. Kada sarađujem sa nekim, moj princip rada je da mu dajem odriješene ruke. A Marunović na precizan, estetski način, iz simbolički višeg sloja govori o mom djelu. I zbog toga mu veoma zahvaljujem“, kazao je on.

Danilo Marunović je priznao da su „rijetki oni koji dobiju takvu priliku, kao što sam je ja imao, da radim na ovakovom filmu i u tome sarađujem sa umjetnikom koji je prepoznatljiv širom svijeta“.

„A da bi takav film bio realizovan bila je potrebna naša tjesna saradnja, ka-

ko bih iz jednog intimističkog ugla prenio sve o Dimitriju Popoviću, koga sam tada srelo prvi put. Zahvaljujem mu zato što je imao povjerenje u mene i sve vrijeme me podržavao u mojoj viziji nastanka ovog filma“, istakao je on, dodajući: „Tematski okvir filma je nekolicino Popovićevih ciklusa koji na najagresivniji način komentarišu neke tendencije savremenog svijeta. No, rad ‘Pjesma bez riječi’, koji je predstavljen Parizu, odbrao sam da bude inspiracija za naslov filma.“

„Preludijum za snajper“ je sniman na lokacijama u Parizu, Zagrebu i na Cetinju, a uz Popovića se pojavljuje i regionalna pop zvijezda Šećerina Vučković – umjetnikova muza za poznati ciklus „Saloma“. Pored Marunovića koji se potpisuje i kao scenarista, autorski tim čine: direktor fotografije Vladimir Vučinić, dizajner zvuka Slobodan Stanišić, grafički dizajner Nikola Radonjić, montažer Nemanja Bećanović i producent Lazar Miširović. Film je realizovan u okviru projekta „ArTVision“ koji se finansira iz fondova Evropske unije kroz Jadran-ski program prekogranične saradnje pod liderskim vođstvom Regije Pulja, uz učeće i drugih partnera iz Crne Gore, Italije, Hrvatske i Albanije.

N. N.

Na prvom Internacionalnom sajmu knjiga predstavljena knjiga „Razvoj i dometi crnogorske retorike“ akademika prof. dr Radovana Radonjića, koju je u okviru biblioteke „Identitet“ objavio Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica

RADONJIĆ OTKRIVA ONO ŠTO JE IMANENTNO CRNOGORSKOJ DUHOVNOJ TRADICIJI, A TO JE SVOJSTVO LIJEPOG KAZIVANJA, MOĆ BEŠEDE

Predsednik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti akademik Sreten Perović: Da je kojim slučajem akademik Radonjić rođen u nekoj drugoj južnoslovenskoj državi, ili da se deklarisao kao stvaralač bilo koje znatno brojnije zemlje, on bi se, naravno, izučavao na vodećim institutima i univerzitetskim jedinicama, dok ovdašnje institucije nemaju mnogo smisla ni za protokolarno uvažavanje crnogorskih vrhunskih naučnika i umjetnika, bar ne dok su među živima

Sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada mr Nela Savković Vukčević: Nauka retorike postoji 2.500 godina, a tek 2005. godine na našem univerzitetu ona je utemeljena kao predmet zahvaljujući upravo borbi prof. dr Radovana Radonjića, a ja sam imala privilegiju da sam od početka bila saradnik u nastavi na tom predmetu

U sklopu Sajma knjiga održana je promocija novog izdanja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica (ZUNS) – knjige „Razvoj i dometi crnogorske retorike“, koja je objavljena kao dio biblioteke „Identitet“. Riječ je o najnovijem djelu akademika prof. dr Radovana Radonjića, jednog od najistaknutijih poznavalaca retoričke vještine na ovim prostorima. Prema njega, o knjizi su govorili predsednik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti akademik Sreten Perović i sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada mr Nela Savković Vukčević. Medijator promocije bio je glavni urednik ZUNS-a Radule Novović.

Nazavši Radonjića znamenitim govornikom, Sreten Perović je ukazao da je on zasluzni utemeljitelj prve crnogorske škole retorike i ocijenio da njegova djela predstavljaju veliki doprinos ne samo za crnogorsku, već i evropsku sociološku i politikološku misao.

„Da je kojim slučajem akademik Radonjić rođen u nekoj drugoj južnoslovenskoj državi, ili da se deklarisao kao stvaralač bilo koje znatno brojnije zemlje, on bi se, naravno, izučavao na vodećim institutima i univerzitetskim jedini-

cama, dok ovdašnje institucije nemaju mnogo smisla ni za protokolarno uvažavanje crnogorskih vrhunskih naučnika i umjetnika, bar ne dok su među živima, kao što se u rjeđim slučajevima događa da se ti isti autori precjenjuju kada se presele u vječnost“, istakao je on i dodao: „Radonjićeva knjiga ne samo da je izvorni produkt visoko pozicionirane ličnosti u oblasti društvenih nauka, nego je i izuzetan stručni teorijski domet u ovoj složenoj duhovnoj oblasti koja ni u najrazvijenijim kulturnim sredinama u svijetu, koliko nam je poznato, nema ovako akripičnu, svestrano instruiranu i obrazovanu naučno-istraživačku i skrupuloznu ličnost kao što je naš uvaženi autor. Njemu i po ličnoj i po intelektualnoj genezi pristoji da se posvećeno bavi ovom fluidnom stvaralačkom disciplinom, čiji najveći dometi sigurno imaju i posredno i neposredno izvorište i uporište u istorijskoj sudbini i nužno uslovjenim mentalitetskim osobenostima Crnogoraca koji su od najmanjih uzrasta pretežno napajani epskim devojkicama opštetcnogorske stvarnosti.“

Mr Nela Savković Vukčević je priznala da je velika čast

VELIKI DOPRINOS NE SAMO ZA CRNOGRSKU, VEĆ I EVROPSKU SOCIOLOŠKU I POLITIKOLOŠKU MISAO: Novović, Radonjić, Savković Vukčević i Perović

i odgovornost govoriti o „vrhunskom“ govorniku kakav je profesor Radonjić, koji je ujedno bio i njen mentor.

„Zahvaljujući upravo nje-mu imamo retoriku na našem univerzitetu. Ta nauka postoji 2.500 godina, a tek 2005. godine na našem univerzitetu ona je utemeljena kao predmet zahvaljujući upravo borbi prof. dr Radovana Radonjića, a ja sam imala privilegiju da sam od početka bila saradnik u nastavi na tom predmetu. Profesor Radonjić i svojim djelom o retorici i samom svojom retorikom potvrđuje najveće domete njenih postulata

– i naučnih i onih konkretnih, koji su ostvareni u životu, da-kle, pred neposrednom stvarnošću. Vrlo dobro vladajući svim retoričkim strategijama, koje su brojne, autor ukazuje na to da crnogorska retorika ima dugu tradiciju. Podseća nas da su brojni strani posetioci tvrdili da su Crnogorci rođeni govornici i to potkrepljivali raznim primjerima koje profesor navodi sa raznih mje-sta i kroz razna vremena“, naglasila je ona.

Savković je primijetila da Radonjić „upućuje na tu antičku vertikalnu herojstva i morala i uopšte etičku dimenziju je ono što prožima kompletno djelo – i u pristupu i u samom životu Radovana Radonjića, na onoj sokratovsko-platonovskoj liniji da bez etičke di-menzije nema retorike, jer sve drugo može biti zloupotreba ili manipulacija“.

„Otuda je, takođe upućuju-je Radonjić, važno da se ba-vimo retorikom čak i ako nije dio naše profesije, čak i ako ne planiramo da budemo go-vornici, zato što je važno da je dekonstruišemo, da vidi-mo što se hoće kad nam se neko obraća. Dakle, i u tom smislu on pozaje sve savre-mene svjetske tokove usmje-revanja i upotrebe ili zloupo-trebe retorike, odnosno po-vjerenja u riječ“, kazala je ona, dodajući: „Narrativna strate-gija je očigledna. Govoreći o određenom vremenu, rekon-struując određenom epohu, ta-kvim narativnim tokovima Radonjić otkriva i ono što je ta-kode imanentno crnogorskoj duhovnoj tradiciji, a to je svoj-stvo lijepog kazivanja, moć bešeđe. Čak i kad koristi, a koristi je bez straha, najopasniju retoričku strategiju – to je ta-kozvana konfron-tativna i retori-ka suprotstavljanja – koju koriste samo oni govornici koji su sigurni u sebe, ali u koje audi-torijum ima veliko povjerenje, profesor Radonjić i tu dobija našu pažnju i ima naše povje-rene jer smo svjesni da to radi sa najboljom namjerom.“

N. N.

Akademik prof. dr Radovan Radonjić: Lako je govoriti o visokim dometima retorike u ambijentu kakav je crnogorski MENI JE CRNA GORA DALA NAJVİŞE ŠTO JEDNA DRŽAVA SVOME GRAĐANINU MOŽE DATI – ŠANSU DA, AKO HOĆU, BUDEM ČOVJEK

Ono što je mene posebno inspirisalo da se bavim crnogorskom retorikom odnosi se na nesporazum u našoj istorijskoj svijesti, o tome što je bila i jeste Crna Gora, proistekao iz dvaju radikalno suprotstavljenih filozofskih, etičkih, naučnih i kako god hoćete drugo poimanih stanovišta

„Lako je biti retoričar u Crnoj Gori“ počeo je svoje obraćanje brojnim prisutima akademik prof. dr Radovan Radonjić, pojašnjavajući da je lako govoriti o „visokim dome-tima te duhovne discipline u ambijentu kakav je crnogorski“.

„Ja sam odavno inficiran virusom retori-ke i retoričkog i taj virus je, radeći stalno u meni, proizvodio reakcije usmjerene pokušaju da prodrem u tajne svoje rođene zemlje. Ne samo zato što druge nemam, ne samo ni zato što ta zemlja istorijski zaslužuje da bude posmatrana i, ako to nije grubo reći – valorizovana i sa te strane. Ne zato ni što je meni ta zemlja, s čijim i političkim i drugim strukturama imam već decenijama dubok nesporazum oko mnogih stvari, što je, da-kle, ona meni dala najviše što jedna država svome građaninu može dati – šansu da, ako hoću, budem čovjek“, naglasio je on.

Radonjić je upozorio da je sasvim drugo pitanje da li je i koliko on tu šansu zaista iskoristio, već je najvažnije „što mi je Crna Gora tu šansu dala“.

„Ono što je mene posebno inspirisalo da se bavim crnogorskom retorikom odnosi se na, opet, jedan drugi nesporazum, nesporazum u našoj istorijskoj svijesti, o tome što je bila i jeste Crna Gora, proistekao iz dvaju radikalno suprotstavljenih filozofskih, etičkih, naučnih i kako god hoćete drugo poimanih stanovišta. Jednog, da je Crna Gora nastala i ostala kao mali tuđi zbjeg za pripremu onih koji su dužni da vrate neka druga carstva i gospodarstva i da su bili toliko zao-stali da su njeni duhovnici, koje danas slavimo kao velike državnike i tvorce moderne crnogorske države, tvrdili da se na Crnogorce može djelovati samo kletvom i moli-tvom, a da se oni na dobro djelo mogu natjerati samo sabljom i konopcem. I ono dru-go stanovište, koje implicite ali nepobitno i uvjerenljivo afirmise Valtazar Bogišić koji otkriva pravnu i političku kulturu za koju Evropa i svijet ne znaju i po kojoj onog momenta kad su za nju saznali i najrazvijenije evropske zemlje modernizuju svoje građanske za-konike“, zaključio je on.

U poslovno-rezidencijalnom kompleksu „Capital Plaza” u Podgorici održan prvi Internacionalni sajam knjiga

POSEBNO MJESTO NA KULTURNOJ MAPI CRNE GORE I REGIONA

Umjetnički direktor sajma doc. dr Vladimir Vojinović: Izdavači su veoma zadovoljni prodajom, a pojedini su se čak pokajali što nijesu donijeli više izdanja, jer je potražnja za teorijskom i stručnom literaturom bila izuzetno velika. Njihove izjave koje su se mogle čuti i u crnogorskim medjima, o dočeku i boravku u Podgorici, više su nego zadovoljavajuće

Predstavljeni stvaralaštvo istaknutih autora iz zemlje i regiona, poput Faruka Šehića, Nebojše Lujanovića, Zuvdije Hodžića, Pavla Đonovića, Gorana Samardžića, Arijana Leke, Boža Koprivice, Lidije Čirić, Josipa Mlakića, Borislava Jovanovića, Adise Bašić, Dimitrija Popovića, Andreja Nikolaidisa i Lasla Vegela

U poslovno-rezidencijalnom kompleksu „Capital Plaza” u Podgorici održan je prvi Internacionalni sajam knjiga, na kojem je učestvovalo više desetina renomiranih izdavača iz zemlje i regiona. Riječ je o prvom sajmu knjiga koji po ugledu na već afirmisane slične manifestacije organizuje Glavni grad, odnosno njegov Sekretarijat za kulturu i sport, uz podršku Ministarstva kulture i „Capital Plaza”.

Sajam je svečano otvoren istaknuti crnogorski i hrvatski slikar i pisac Dimitrije Popović.

„Uvjeren sam da se Gutenbergova galaksija neće ugasiti, da će baš ovo teško vrijeme za knjigu učiniti da se ona sama nametne kao nosilac kreativnog duha. Ova manifestacija pokazuje da će knjiga i dalje biti jedan od najznačajnijih produkata ljudske misli i duha. Želim da naglasim da Crna Gora ima posebnu obavezu prema knjizi, jer je knjiga položena u temelj njene kulture i čini suštinu njenog kreativnog i duhovnog bića”, kazao je on tom prilikom.

Sa panel diskusije predstavnika regionalnih PEN udruženja

Na otvaranju se u ime zemlje-gosta Albanije obratio Petrit Ymeri, predsednik asocijacije Shqata Botuese Shgiptare i direktor izdavačke kuće „Ditura”, koji je istakao da je knjiga „najbolji način za izgradnju dobrošredskih odnosa između Crne Gore i Albanije, što je jedna od najvećih želja albanskih pisaca, prevodilaca i izdavača”.

Tokom pet dana trajanja Sajma posjetioci su mogli da kupe knjige Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica (ZUNS), Fakulteta za crnogorski jezik i književnost (FCJK), Otvorenog kulturnog foruma Cetinje, Matice crnogorske, „Geopoetike”, „Lagune”, „Buybooka”, „Frakture”, Univerziteta Crne Gore i mnogih drugih izdavača, kao i da se upoznaju sa izdavačkom produkcijom Albanije, ovogodišnjeg gosta Sajma. Pored toga, pažnju javnosti privukle su i zanimljive promocije književne i stručne literature, a poseban segment činile su tribine i okrugli stolovi posvećeni važnim kulturnim i društvenim pitanjima.

Brojne zanimljive tribine i književne promocije

Status knjige i autora u eri tranzicije bila je tema konferencije predstavnika regionalnih PEN udruženja, koja nastoje afirmisati književnost, izdavaštvo i prevođilaštvo. Odlučeno je da se u narednom periodu nastavi saradnja i po mogućnosti realizuju zajednički projekti. O ovom problematiku govorili su predsednici PEN centara u regionu: Mladen Lompar, Vida Ognjenović, Branislav Čegec i Nedžad Ibrahimović, kao i doc. dr Vladimir Vojinović. Knjigu „Izvan kor-

Sa dodjele nagrada

Dodijeljene tri nagrade „Božidar Vuković Podgoričanin”: ZUNS-u nagrada za najbolje opremljen štand

NAJBOLJA PUBLIKACIJA KNJIGA DIMITRIJA POPOVIĆA „LJUBIČASTO OGLEDALO” U IZDANJU CRNOGORSKOG PEN CENTRA

Laureat u kategoriji najbolje izdavačke produkcije beogradska „Geopoetika”

U sklopu novoosnovanog sajma dodijeljene su i tri nagrade koje nose ime istaknutog crnogorskog štampara Božidara Vukovića Podgoričanina. Žiri u sastavu Gojko Karstratović (predsednik), mr Aleksandar Vuković i mr Aleksandar Radoman odlučio je da za najbolje opremljen štand nagradi Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, za najbolju publikaciju knjigu Dimitrija Popovića „Ljubičasto ogledalo” u izdanju Crnogorskog PEN centra, dok je laureat u kategoriji najbolje izdavačke produkcije beogradska „Geopoetika”.

Nagrađeni štand ZUNS-a

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

Nastavljujući tradiciju objavljivanja kratke priče,

Objavljuje

KONKURS

Za kratku novinsku priču

U obzir dolaze do sada neobjavljivane priče, dužine do tri stranice kucane dvanaesticom (tj. do 100 redova ili 9.000 karaktera).

Žiri će za nagradu odabratи tri najbolje priče.

Prva nagrada iznosi 300 eura, druga 200, a treća 100 eura.

Priče, pod šifrom, i sa rješenjem šifre u posebnoj koverti, slati najkasnije do 20. januara.

Autor može da pošalje najviše dvije priče.

Rezultati konkursa biće objavljeni u februarskom broju „Prosvjetnog rada”.

Priče slati na adresu: „Prosvjetni rad”, Ul. Balšića br. 4, 81000 Podgorica (sa naznom ZA KONKURS), ili na e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Sa panela o međunarodnom statusu periodičnih publikacija

Dimitrije Popović na svečanom otvaranju Sajma

Svi ovi sadržaji učinili su da očekivanja organizatora budu u potpunosti ispunjena, na što je ukazao umjetnički direktor Sajma doc. dr Vladimir Vojinović.

„Izdavači su veoma zadovoljni prodajom, a pojedini su se čak pokajali što nijesu donijeli više izdanja, jer je potražnja za teorijskom i stručnom literaturom bila izuzetno velika. Njihove izjave koje su se mogle čuti i u crnogorskim medjima, o dočeku i boravku u Podgorici, više su nego zadovoljavajuće”, kazao je on i dodaо: „U pratećim programima učestvovalo je više od 70 intelektualaca različitih stručnih i umjetničkih usmjerenja. Teze koje su se čule na tim tribinama i panelima imaju za cilj poboljšanje uslova za rad crnogorskog izdavačkog sektora. Svi su saglasni u tome da je sajam ispunio očekivanja. Moram dodati i da je tokom održavanja promocija i tribina pošćenost bila na zavidnom nivou – naročito ako se ima u vidu činjenica da su programi trajali svakog dana od 14 do 20 časova”, naglasio je Vojinović.

Saglasnost da je sajam ispunio očekivanja

Predstavljen je i stvaraštvo istaknutih autora iz zemlje i regiona, poput Faruka Šehića, Nebojše Lujanovića, Zuvdije Hodžića, Pavla Đonovića, Gorana Samardžića, Arijana Leke, Boža Koprivice, Lidije Čirić, Josipa Mlakića, Borislava Jovanovića, Adise Bašić, Dimitrija Popovića, Andreja Nikolaidisa i Lasla Vegela.

LJEPOTA CVIJETA I BOGATSTVO PLODA

(Sreten Perović: „Haiku lampe”, Fondacija „Prijateljstvo” – Podgorica, 2015)

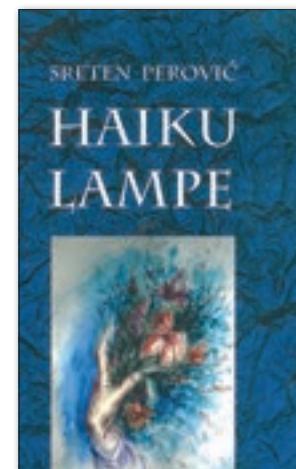
Koju formu predgovora dati knjizi „Haiku lampe” akademika Sretna Perovića? Ovakvo mi se pitanje nametnulo upravo zbog karaktera haiku poezije, neposrednog izražavanja doživljaja u kratkoj pjesničkoj formi. Ne treba li stoga, pomislio sam, i ovaj predgovor biti u duhu haiku pjesme, spontan, kratak, jezgovit.

Ovim povodom i sam potaknut tom vrstom izražavanja, nametnuo mi se haiku stih kao mogući poetski supstitut klasičnom predgovoru.

**Iz gustog korova noći
Raste pjesnikov cvijet.
Širi miris svjetlosti.**

Međutim, koliko god princip stvaralaštva jeste neposredan izraz pjesnikovog doživljaja, bez prethodne pripreme u kojoj bi razmišljanje imalo važnog udjela, haiku pjesma ipak ne može nastati tek tako, sama od sebe. Jer i za doživljaj mora postojati preduslov. Doživljeno je uvijek nečim inicirano. Ni nadrealistički čin automatskog pisanja ne događa se sam po sebi. Prethodi mu pjesnikova svjesna odluka da izradi nesvjesno.

Spontanost ili neprednost u pisanju koliko god bila „čista” projicira se iz pjesnikovog iskustva (treba li reći i metaiskustva), projicira se iz njegovog kompleksnog stvaralačkog bića, iz onog što čini autorovu personalnost. Poezija koju pjesnik živi svjesno i nesvjesno, jest ono područje stvarnog i imaginarnog iz kojeg izbjiga haiku izdanak. Mogli bi-

smo reći kako je analogno likovnom postupku haiku za pjesnika ono što je kroki za slikara. Sve je sažeto u par poteza, spontano i izražajno. Formalno mala i jednostavna kompozicija sažima sve ono bitno, sve ono u čemu se oličava temperament umjetnika i karakter motiva.

U tom smislu doživljavam haiku stihove Sretna Perovića – majstorske forme kojima se izražava kompleksnost pjesnikovih poetičkih. Tu je kompleksnost pjesnik pokazao i u proznim dijelovima ove knjige, kao što je tekst (pjesma u prozi) „O snu na javi i u snu“.

Sanjano i zbiljsko se promišljaju. U njima se odražava cjelina jednog jedinstvenog iskustva. Pjesnik zna i osjeća da je iskustvo sebstva i svijeta neodvojivo. Sretenovim riječima kazano, čovjek (pjesnik) je sav u „disanju i bitisanju u njedrima prirode“. Ovaj egzistencijalističko-panteistički koncept čovjeka i svijeta, njegove tragične sudbine, uprkos ljestvici i vrijednosti života ili upravo zbog nje, potvrđuje jedinstvo ljudskog bića i prirode. To jedinstvo čini plodotvornu osnovu, inspirativno izvořište, od kojeg se stvara pjesnički svijet Sretna Perovića. Kada pjesnik sebe opisuje kao ogoljelo, nago, usamljeno biće on je u iskonskoj vezi s prirodom. Uprkos svih neduća „ushaćenje prirodom“ mu omogućava njegovu slobodu. Jedino je u slobodi pjesnik u potpunosti ostvaren.

„Opštenje s nebom i zemljom postaje dio njegove svakidašnje hrane“, kako bi rekao R. V. Emerson. Pje-

snik je projekcija stvarnosti, projekcija sna vlastitog bića prirode.

**Magle me mame
tamo đe nikog nema
osim moga sna**

Ova haiku pjesma Sretna Perovića je naslovljena „Eho“. A što je u ovom slučaju eho nego odraz, metaforička projekcija bića pred tajnom vlasnitog postojanja. Čovjekova prožetost prirodom, odnosno samim sobom, izražena haiku stihovima potvrđuje kvalitete pjesnikovog izraza, podjenako osjetilnog i refleksivnog. Iskazuje se istančan smisao za lijepo, korištenje profinjenih metafora, supitno pretvaranje stvarnog u snovito i obratno. Navedimo naslove nekih Sretenovih haiku pjesama: „Pljušak u vinogradu“, „Omorina“, „Napukli dan“, „Kokot“, „Muve“, „Plima“, „Zrikavci“, „Visibabe“, „Dunja ili Gatanje“, „Suicid“, „Nesanica“, „Rekvjem...“

Odnos čovjeka i prirode je impresivno izražen u jednom proznom fragmetu u pjesnikovoj uspomeni iz srednjoškolskih dana. Učestvovao je u organizovanom lovljenu skakavaca

HRONIKA ZAVIČAJA

(Milenko Ratković: „Vidoviti Mitro Vasiljev”, IGP „PEGAZ”, Bijelo Polje, 2015)

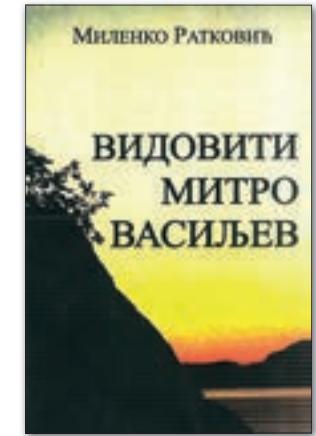
Poslijе osam romana za decu, Milenko Ratković je napisao istorijski roman „Vidoviti Mitro Vasiljev“, namijenjem mladim i starijim čitaocima. Kroz doživljaje znatnog broja ličnosti, roman bilježi zbijavanja u Baru od 1850. do 1920. godine. Glavna ličnost je Mitro Vasiljev, kovač, vidar i mudrac, a tu su i njegovi životni saputnici: Selimbeg, posljednji turski gospodar Bara, tobodžija sa Volujice Ilija Stanić, madam Marpuškina, Asan Dabezić, Niko Bidžo i drugi Barani tog vremena.

Kroz ličnosti romana pisac je u sažetom obliku dao istorijski presek doba u kom su one živjele i šta su značile. U mnogim biografijama primijenjen je umjetnički model priče, de se pored opisa ličnosti, karaktera, naviga i drugog, koristi i dijalog kao motorički impuls u životu pričanja. Kroz istorijsku, psihološku i sociološku prizmu ličnosti prelамaju se događaji i doživljaji po sistemu klasičnog obrasca: uvod, razrada, pripovjedno moduliranje lika, zatim se zaokružuje predmet i suština priče.

Šenčeci likove svojih uglednih zavičajnika, Ratković se držao biografskog podatka kao neophodnog predloška za priču i pričanje. Priča takvog tipa to iziskuje. Tako svaka biografija ima fabulacijsku osnovu i živo pripovjedno tkanje. Kod onih likova koje karakteriše dramatična okosnica života, priča je plastičnije saopštena. U nedostatku pisanog dokumenta, pisac se potpmogao predanjima, koja su prenošena s koljena na koljeno.

Priče o posljednjem turškom gospodaru Baru Selimbegu mogu se i danas čuti u tom kraju, što je pomoglo piscu da vjernije opiše njegov lik. O opsadi Bara i njegovom oslobođenju Ratković piše sažeto i odmjereno, nastojeći da zabilježi i druge značajne događaje u razršenom gradu koji je ušao u sklop crnogorske države.

Reljefno je prikazana sudska pojedinaca, a preko toga dočarano je jedno vremensko razdoblje. Zanimljiv je životni put Mitra Vasiljeva, koji je u tursko vrijeme bio kovač, vidar i prorok. Kroz njegovo životno bitisanje, pisac ilustruje mukotran život raje. Ratković priča o širokoj galeriji svojih za-

vičajnika. Priču je smjestio u zavičajni okvir, koji predstavlja veliko izvorište događaja.

Milenko Ratković je hrvatski zavičaj. Rijetko je koji pisac prirastao zavičaju kao Milenko Ratković. Njegovo obimno djelo najveća je vezano za milje barske sredine. Taj lokalitet je upečatljivo umjetnički oslikan, jednako u prozi za decu, kao i u štividu drugih stvaralačkih videova. Pišući predano o detinjstvu i istoriji svog zavičaja, čiji je dio i sam postao, stekao je renome najomiljenijeg zavičajnog pisca.

Vesna Jovanović

koji su u rojevima pustošili Čemovsko polje. Ulovljeni bi insekte posipali naftom i potom zapalili. Zgarište štetočina, koje je u pjesniku izazivalo osjećaj žaljenja, bilo je više od doka za praktične čovjekove efikasnosti za brigu o vlastitoj egzistenciji. Stvarnost postaje mračna poetska slika u kojoj smrt čini metafizičku spregu animalnog stvorenja i humanog bića. Oboje su dio iste prirode u kojima se ona, priroda, istovremeno potvrđuje i ponistišta.

Zbirka haiku pjesama Sretna Perovića naslovljena „Haiku lampe“ ima određenu simboliku u naslovnoj sintagmi. Lampa pobudjuje misao o svjetlu, o prosvjetljenju. Njeno je svjetlo bljesak što raspršuje mrak stvarnosti. Osvojetljava neosvjetljeno. Svjetlo je princip stvaranja. Otelotvoruje ili odjelotvoruje riječi u pjesničke forme. Bljesak lampe, njeno svjetlo u tajanstvenom mraku nepoznatog postaje simbolička kvintesencija pjesnikovog izraza.

Haiku stihovi Sretna Perovića kao cvjetovi japanske trešnje (da bude u duhu haiku postobjene) izražavaju istovremeno ljepotu cvijeta i bogatstvo ploda. Sinteza osjećajnog i intelektualnog.

Crnogorska književnost obogaćena je jednom izuzetnom knjigom kojom pjesnik, iako – da se poslužimo njegovim riječima – „u doba duboke mladosti“, izražava punu stvaralačku potenciju.

Dimitrije Popović

DRUŠTVENI PREOBRAŽAJ CRNE GORE I NJENA URBANA MUZIČKA SCENA

(Željko Milović: „Crnogorska pop-rock muzika 1954–1991“, Matica crnogorska, Podgorica, 2015)

Dugo medijski najavljeni vana knjiga autora Željka Milovića konačno se pojavi pred crnogorskom publikom, na zadovoljstvo šire i stručne javnosti. Na početku treba ukazati da ova vrsta publikacije ne svjedoči samo o nastanku i razvoju crnogorske pop-rock muzike, već i o ukupnom društvenom preobražaju Crne Gore u drugoj polovini XX vijeka. U osnovi, ona predstavlja specifično štivo, s obzirom na to da njena tematika obrađuje savremenu crnogorskiju kulturu, odnosno njenu urbanu muzičku scenu. Autor je ne samo riječju, već i brojnim fotografijama, približio, odnosno ilustrovan refleks jednog vremena koje je za većinu stanovništva pričila nepoznanica.

Pojava Matice crnogorske kao izdavača ove knjige izazvala je kod nekih, pa i kod medija, određene nedoumice, postavljajući nam pitanje „odakle Matica u ovom projektu“. Vjerovatno da zbog nedovoljnog poznavanja izdavačke produkcije Matice crnogorske mogao bi se stići utisak da ona predstavlja neku konzervativnu organizaciju, što svakako nije slu-

čaj. Upravo i ova publikacija potvrđuje našu otvorenost za saradnju u svim oblastima u kojima se afirmišu vrijednosti crnogorskog prostora. Dakle, naša izdanja posvećena su proučavanju i prezentovanju ukupnog identiteta crnogorskog društva, odnosno crnogorskog naroda. U Katalogu izdanja Matice crnogorske, pored neizostavnih tema istoriografije, književnosti, arheologije, memoaristike, iseljeništva i slično, mogu se istovremeno pronaći publikacije u kojima se sagledavaju i tumače neka savremena obilježja crnogorskog društva, a koje su prvenstveno namijenjene široj čitalačkoj publici. Takva je monografija o crnogorskoj pop-rock muzici. Kao izdavaču nama je jedini kriterijum kvalitet projekta, koji mora biti u skladu sa programskim opredjeljenjima Matice crnogorske.

Kandidovanje i prihvatanje projekta Željka Milovića od strane barskog Ogranka Matice crnogorske bio je logičan sljed događaja, s obzirom na to da se radi o jednoj referentnoj ličnosti u Crnoj Gori koja ima potrebna znanja da izvrši neophodnu

sintezu tako difuznog materijala o ovim oblicima savremenе muzike u nas, što je inače Milović i do sada pokazao preko čitavog niza članaka u crnogorskoj štampi. Uostalom, u Matici, časopisu za društvena pitanja, nauku i kulturu, Milović je objektivno prikazao sve političke refleksije oko učešća crnogorskih predstavnika na Eurosongu, sada već davne 2005. godine, dokazujući da je muzika u tom slučaju bila u drugom planu, odnosno da je muzika podložna raznim upotrebljama, ali i zloupotrebljama. To potvrđuje i ova knjiga, u kojoj se nalazi veći broj fotografija u kojima se očituje povezanost pop-rock muzike i zvanične ideologije.

Kao što je poznato, ne postoji do sada nijedna objavljena studija o crnogorskoj pop-rock muzici u zadnjih pola stoljeća, zbog čega je taj segment naše kulturne baštine predmet raznovrsnih prisvajanja od strane okolnih naroda i država. Svakako da se crnogorski pop-rock ne može izmjestiti iz ukupnog jugoslovenskog konteksta do 1991. godine, ali je evidentno da je ova muzička scena imala

određene karakteristike koje je autor posebno naznačio u predgovoru ove knjige.

Za razliku od drugih izdanja posvećenih pop-rock muzici na ex-jugoslovenskom prostoru, u navedenoj publikaciji prikazan je i širi društveni kontekst u kome se Crna Gora nalazila u drugoj polovini XX vijeka, odnosno faktori koji su uticali na nastanak i razvoj ove muzike. Zato je ova knjiga poseban priručnik za razumijevanje socijalne istorije crnogorskog društva, tj. njene pop-rock (sub)culture. Preko ove publikacije dobijamo još jednu potvrdu da Crna Gora prati stremljeni modernih evropskih društava, a ujedno se demistifikuje onaj nametnuti kompleks Crnogorcima, tj. našem muzičkom stvaralaštvu i tradiciji. Nepotrebitno je apostrofirati značaj muzike u savremenim uslovima, jer ona bila i ostala nezaobilazno identitetsko obilježje svake nacije.

Sadržinski, najveća vrijednost ove monografije ogleda se u činjenici što je upućena širokoj čitalačkoj publici, pogotovo značajnoj kategoriji mlađih ljudi koji po prvi put, na jednom mjestu,

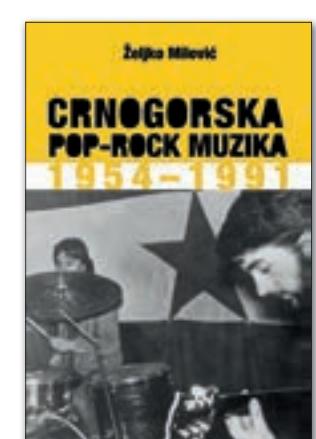
mogu da prepoznačaju tekovine moderne muzičke kulture u Crnoj Gori. Istovremeno ova publikacija ostavlja mogućnost za veći broj promocija i izvan Crne Gore, a značan broj ličnosti iz ovađnjeg javnog života, koji se spominju u knjizi, daju joj još više na ekskluzivitetu.

Izlaskom iz štampe ove studije napravljen je diskontinuitet u sagledavanju muzičke tradicije, jer je autor ovom radnjom jasno ukazao kako su obrasci zapadnoevropske kulture, preko pop-rock muzike, postali dio sva-kodnevice ondašnje crnogorske omladine. Dovoljno je potvrditi da Crna Gora prati stremljeni modernih evropskih društava, a ujedno se demistifikuje onaj nametnuti kompleks Crnogorcima, tj. našem muzičkom stvaralaštvu i tradiciji. Nepotrebitno je apostrofirati značaj muzike u savremenim uslovima, jer ona bila i ostala nezaobilazno identitetsko obilježje svake nacije.

Smatramo da je prezentirani projekat Matice crnogorske ozbiljan izdavački poduhvat, jer se njime kvalitativno afirmiše crnogorski kulturni proizvod, za koji već sada postoje značajna interesovanja izvan okvira Crne Gore.

Na kraju, treba konstatovati činjenicu da se autor ovom knjigom legitimisao kao odličan hroničar jednog vremena, dokumentujući ljudde i događaje koji su zahvaljujući njegovom djelu postali dio naše kolektivne memorije.

Ivan Jovović

U Baru održani XXIX „Susreti pod Starom maslinom“:
Laureat Bosiljka Pušić

ZAPAŽENO MJESTO U KNJIŽEVNOSTI ZA ĐECU

Tradicionalni 29. Festival dečjeg stvaralaštva i stvaralaštva za đecu „Susreti pod Starom maslinom“ otvoren je na Mirovici u Starom Baru.

Ovogodišnji laureat je književnica Bosiljka Pušić. U obrazloženju žirija (Milenko Ratković, Rajko Joličić i mr Milun Lutovac) navodi se da

„Bosiljka Pušić već dugi niz godina ima zapaženo mjesto u književnosti za đecu, o čemu svjedoče brojni naslovi njenih knjiga“. Njen stil je razigran, ali poučan i duhovit, mudar, veseo ali odgovoran, prije svega prema najmlađim čitaocima. Knjige Bosiljke Pušić odišu ljubavlju i poučavaju đecu da poštuju i vole sve ljudе bez obzira na njihove razlike.

NJENE KNJIGE POUČAVAJU ĐECU DA POŠTUJU I VOLE SVE LJUDE: Bosiljka Pušić

Najbolji literarni učenički radovi na temu „Stara maslina iz Bara u vrtovima čovječanstva“

PRVA NAGRADA ANJI DELIBAŠIĆ

Na ovogodišnji tradicionalni konkurs za dečije literarni stvaralaštvo na temu „Stara maslina iz Bara u vrtovima čovječanstva“ pristiglo je 170 literarnih radova, 103 poeta i 67 proznih iz 25 osnovnih škola Crne Gore i regionala.

Žiri je (Radinka Činčur, Željko Milović i Mila Čordašević) prvu nagradu dodijelio Anji Delibašić, (VI razred OŠ „Olga Golović“ – Nikšić), drugu Andeli Buić (VII razred, OŠ „Jovan Tomašević“ – Virpazar), dok treću nagradu djele Andrea Bošković (VII razred, OŠ „Jugoslavija“ – Bar) i Vahid Alibašić (VII razred, OŠ „Mrkojević“, Pećurice – Bar).

Zbog velikog broja prisjeljih radova, žiri je pohvalio osnovne škole iz Bara: „Blažo Jokov Orlandić“, „Meksiko“, „Kekec“ i „Olga Golović“ iz Nikšića.

OD SRCA ŽELIM DA MIR DOTAKNE SVAKU ĐEČIJU POSTELJU

Zadovoljstvo je dobiti prestižnu nagradu, čije ime nosi jednu divnu imenicu koja hrani i koja lijeći. Blagosloven je onaj grad koji za stožera maslinu ima. Veliku radost čini i što su u publici djeca, jer na djeci svijet ostaje. Radost je i biti nosilac poruka koje se tiču mira, u ovom danas uzavrelom svijetu. Od svec srca želim da mir dotakne svaku dječju postelju, svačiju obalu i svačije nebo“, poruka je koju je Bosiljka Pušić bacila u more sa maslinovim vijencem.

Manifestaciju je otvorio potpredsjednik Opštine Dušan Raičević koji je tom prilikom istakao da ovaj festival ima „najtopliju misiju i razliku od svih drugih festiva-

la promoviše ono najznačajnije, a to je dečiji osmijeh“. Potom su književnici: Bosiljka Pušić, Fljutura Mači, Dragomir Dale Čulafić, Mirsad Bećirašić, Blaga Žurić, Velimir Ralević, Olja Cvetić, Boško Lomović, Tode Nikoletić, Rajko Joličić... govorili svoje stihove, a stihove su kazivali i nagrađeni učenici.

U Dvorcu kralja Nikole održano je veće posvećeno Bosiljki Pušić na kojem joj je potpredsjednik Opštine Bar Zoran Pajović uručio nagradu i plaketu. Direktor „Kulturnog centra“ Ćazim Nikolic je laureatu uručio umjetničku fotografiju „Maslina“ autorke Vukice Mihać, iz fundusa galerije „Velimir A. Lešović“.

O književnom opusu laureata Bosiljke Pušić govorila je Nađa Durković, savjetnica u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva, kao i pjesnici, učesnici Festivala, koji su tom prilikom poklonili laureatu svoje stihove.

Konkurs za đačke likovne radove NAJBOLJA MIJA RAIČEVIĆ

Na konkurs za likovne radove pristiglo je 686 radova iz 26 osnovnih škola Crne Gore i regionala, a za izložbu je izdvojen 81 rad. Žiri (Muhamet Muratović, mr Seida Belegović i Milorad Vukčević) jednoglasno je proglašio najbolje. Prva nagrada pripala je Miji Raičević (VIII razred, OŠ „Vlado Milić“ – Podgorica), druga Emre Hrastovini (VII razred, OŠ „Boško Buha“ – Pljevlja) i Mariji Pralas (VIII razred, OŠ „Savo Pejanović“ – Podgorica) a treća Maji Martinović (VIII razred, OŠ „Vukašin Radunović“ – Berane) i Mijani Mijanović (VII razred, OŠ „Luka Simonović“ – Nikšić).

Na „Pjesničkom kamenju“ pored Doma Revolucije otvoreno je novoispisano ime ovogodišnjeg laureata, a u parku dosadašnjih nagrađenih pisaca Bosiljka Pušić je zasadila maslinovo drvo, a potom po starom festivalskom običaju u more bacila maslinov vijenac sa pokromom.

Na Međunarodni dan đeteta u holu Doma kulture otvorena je izložba i dodje-

ljene su nagrade, a organizovan je i kulturno-umjetnički program u kome su nastupili PPU „Svetionik“, Plesni studio „Ellyte“, FA „Rumija“ i odjeljenje IV-4 OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ iz Bara.

Za vrijeme trajanja festivala pisci su pošetili sve gradske škole, kao i one u Pećuricama, Sutomoru, Virpazaru i Starom Baru.

Mr Seida Belegović

ONI SU NEZAMJENJIVI DIO MANIFESTACIJE: Najmlađi učesnici programa i gosti

U Gimnaziji „Slobodan Škerović“ u Podgorici održano II prvenstvo Crne Gore u stonom tenisu za osobe sa invaliditetom

DOBIJENI PRVACI U SEDAM KATEGORIJA

Na prvenstvu učestvovala 24 takmičara iz Podgorice, Bara, Bijelog Polja, Nikšića, Pljevalja i Rožaja

U sali Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici održano je II prvenstvo Crne Gore u stonom tenisu za osobe sa invaliditetom. Organizatori ovog takmičenja su Stonoteniski klub osoba sa invaliditetom „Luča“ i Paraolimpijski komitet Crne Gore (POK).

Na prvenstvu su učestvovali 24 takmičara iz Podgorice, Bara, Bijelog Polja, Nikšića, Pljevalja i Rožaja.

Osvajači medalja po klasi su – u kategoriji Žene: klasa 3–5 prva je Slobodanka Gurešić, druga Maja Rajković, a treća Samra Kojić; u klasi 6–8 najbolja je Marijana Goranović, druga je Miličana Čirković, a treća Đurđina Jeremić.

U kategoriji Muškarci: klasa 3–5 pobjednik je Nedžad Pepić, drugi je Zdravko Bašić, a treći Mersad Murić; u klasi 6–7 prvi je Petar Pa-

ljušević, drugi Đuro Krivokapić, a treći Zoran Čabarkapa; pobjednik u klasi 8–10 je Dejan Bašanović, drugi je Zećir Mehmedović, a treći Jasmin Nokić; najbolji u klasi 11 je Lazar Živković, drugi je Elvir Efović, a treći Ivan Stojanović.

U narednom periodu POK je planirao nastavak pripreme i izlazak takmičara na međunarodnu scenu.

Lj. V.

USKORO PRIPREME ZA IZLAZAK NA MEĐUNARODNU SCENU: Sa otvaranja takmičenja

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

WEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

f <https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/231-254 i 020/231-255; mob: 067/222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Crnogorski identitetski glasnik

ESEJ: Vojislav Vulanović i razumijevanje svijeta (II)

BESKRAJ I SLUTNJA, CRNA GORA I VULANOVIĆ

Zna Vulanović, kao što je znao i Njegoš (čiju ogromnu šenku on ne shvata kao teret već kao moćnu inicijacijsku početnu tačku pjevanja i mišljenja), kao što su znali i Helderlin i Hajdeger (koga Vulanović rado pominje kao jednu od svojih inspirativnijih literatura), da se u Opasnosti krije i nalazi ono Spasonosno („i cijeli ovi besporeci / po poretku nekome sljeduju“), što je on, dakle na njegoševskom tragu, ovaplotio i na opštem, čovječansko-kosmičkom, ali i na crnogorskom posebnom planu. Tako, pjesnik u „Njegoševoj bilježnici“ (1987) zebe: „da će Svinga nesita / unučad mi lučit, da trag im utre, / iskopat znamen ispred moga doma, / gdje bjež mandarin nebeske imperije“

Piše: Goran Sekulović

Ovo jeste i s obzirom na za-mašnost i sveobuhvatnost Vulanovićevog pjesničkog stvaralaštva, samo i može biti jedan mali, sitni, samo djelići i djeličak osvrta i pogleda na njegovu poeziju i kroz nju njegov iskazani složeni i svestrani, iznjansirani i polivalentni, pogled na svijet, na čovjeka, život i vasionu, na čovječanstvo u cjelini, opštu povijesnicu, ali u njoj nadasve na Crnu Goru, Crnogorce, njihove (u odnosu na prirodu i karakter moralno-viteškog čina) i višekratne i konstantno-vječne, tj., čini se, nikad i neprestajuće i nepresahle moralne i egzistencijalne uzlete, vrhove i postignuća, iznad i mogućega, logičnoga i čak i od Boga dopuštenoga i očekivanoga, ali i padove, sunovrate i lomivrate gotovo do granica iščeznuća i nestanka, te nalaženja upravo u toj tački Nade i Snage za Vaskrsenje i Pobjedu tada, dakle, kada su svi videli konačnu crnogorskiju Pogibiju, Praz i Ništavilo, od koga nema dalje nikud i ni koraka i ni makac naprijed i u buduće. Ali, zna Vulanović, kao što je znao i Njegoš (čiju ogromnu šenku on ne shvata kao teret već kao moćnu inicijacijsku početnu tačku pjevanja i mišljenja), kao što su znali i Helderlin i Hajdeger (koga Vulanović rado pominje kao jednu od svojih inspirativnijih literatura), da se u Opasnosti krije i nalazi ono Spasonosno („i cijeli ovi besporeci / po poretku nekome sljeduju“), što je on, dakle na njegoševskom tragu, ovaplotio i na opštem, čovječansko-kosmičkom, ali i na crnogorskom posebnom planu. Tako, pjesnik u „Njegoševoj bilježnici“ (1987) zebe: „da će Svinga nesita / unučad mi lučit, da trag im utre, / iskopat znamen ispred moga doma, / gdje bjež mandarin nebeske imperije“.

Sveriješavajuća pjesnikova utopijska sinteza

A kao da se u sljedećim stihovima iz iste zbirke pjesama koji izražavaju vjeru u spasonosnu luču-moć budućnosti, nalazi i ogleda sveriješavajuća pjesnikova utopijska sinteza kao uspjelog borbenog odgovora na sve udare zla, kako onih sa plana opšte-čovječanskog tako i onog posebnog zla koji kidiše na sve što je crnogorsko: „Evropa mrtva, sa hiljadu lica, / s nategom priznaće narod moj, / zemlja će sinuti prostorom / donijeta na duh opšti i na mišu... / U dalekoj jednoj budućoj točki / vaskrsnuto vidim svoju zvijezdu, / kako nad narodom mojim plovi.“

No, prije ovog trijumfальнog pobedičkog konačnog povratak i stvaralačkog smiraja i afirmisanja crnogorskog duha i pogleda na svijet, Pjesnik prolazi kroz pakao sumnji, bojazni, strahova, nedoumica, dilema, razočaranja... Jasno poručuje da je čovječanstvo i emotivno i intelektualno, i spoznajno i djelatno, i etički i estetski – mrtvo: „Otvrdlo je srce, isušio se duh. / Niko neće plemenito, no ‘korisno’. / Zamjenjuju vitkost konja brektavim traktorom“ (u pjesmi „Milosav Krstov“) govor

u noći pred kućom iza drveća“ iz zbirke „Dobrik“ – 2007. g.).

I priroda kažnjava čovjeka zbog njegovog antropološkog ludila

Kao da je poput Igumana Stefana („Sve što biva i što može biti, / meni ništa nije nepoznato; / ... Svjet je ovaj tiraninu, / a kamoli duši blagorodnji!“), „pročitao“ sve događaje („Sve je san, kaže promućurni Bodrijar – / čitav život je jedan metež – i na bojištima, i u gradovima, / i u dubini naših duša“ – iz pjesme „Prisjećanje na Bogmilovićima“, zbirka „Dobrik“, 2007.), u vremenskom slijedu prošlosti-sadašnjosti-budućnosti (je li luda i previše optimistička nada tumačiti ih u smislu teze-aniteze-sinteze?!), te shodno tome u pjesmi „Milosav Krstov...“ konstatiše da „Zlo ispoljava veliku sabranost / ... Nikoga ne čeka čisto mjesto. / ... Više se ne misli kako da se smrskaju lobanje vojnika, / već kako da se raznesu pozamašni komadi kontinenata“, a u pjesmi „Sunovrat“ bilježi: „Vrijeme sumorno, teško, prijepotopsko. Škripe oluje, / kiša je štropot krvi... / Čovjek nema nikakvu vrijednost/... Oteto je pramenje misli/ kojima se biće lijeći.“ Vulanović je sve negativne društvene procese – i spram prirodnog okruženja i spram čovjeka samog i njegove ljudske prirode – doveo do takve i tolike poetske tačke kulminacije da je po njemu nesumnjiva činjenica da i priroda kažnjava čovjeka zbog njegovog antropološkog ludila.

I crnogorski nacionalni povijesni lomovi, s jedne, i zla u ljudskom rodu u cjelini, čak i u kosmičkoj ravni, s druge strane, čitaju se i u stihovima pjesme „Apokalipsa“: „...bolje da su ljudsko meso / u pustinji potezali zvjerovi, / no što je sjećeno kao ulog za otadžbinu, / obilježeno spomenikom koji već obaraju, / kada vladaju opake sile, / čemu se narod nije kadar oduprijeti, / ...damar zla kuca iz Okeana udarajući potmulo u ljudska srca... čovjek sve krvožedniji i sve luđi, / mora se dižu na gradove i kopna, / vulkani se tresu zadriglog grla, / Kron se uznenirio u svojoj zlatnoj odaji, / ljudima slijedi ognjena oluja.“

Dva kiklopa

Vulanovićevo pjesničko, a to znači najdublje, iskreno, tragično, beskrajno, veličanstveno, osećanje bitka svijeta i čovjeka kao takvog – bitka u istim mah i graditeljsko-kreativnog i destruktivno-rušilačkog – posredovanom, poduprto, osnaženo i posvjedočeno je istim takvim osećanjem i crnogorske istorijske, nacionalne i državotvorne sudbine, dakle, i uzletima i posrnućima Crne Gore i crnogorskog naroda. I obrnuto. Svekoliko zlehuda povijesnica Crnogoraca dodaje negativnom registru čovječanstva kojega Vulanović pomno bilježi i revnosno vodi, još jedan strašan udes, pjesniku svakako najboljniji i najteži, ali u etičkom smislu i, paradoksalno, najdraži, jer pruža priliku da se još jednom na djelu

iskažu najljepše i najviteškije osobine Crnogoraca i njihove Biblije – „Gorskog vijenca“ olicene u Njegoševom stilu „Neka bude što biti ne može!“

I kao da se ne zna, ni u stvarnosti, ni u Vulanovićevoj poeziji, što preteže i nadmašuje svojom pogibeljnošću, ništavnošću, niistarabotnošću i ništožnošću: onaj Kiklop opšte-čovječanski-jeg i univerzalnijeg karaktera zla (koji je svakako ontološko-genealoški dubli i korijenitiji, ali povrh svega, i dajli, no koji je toliko svuda rasprostranjen i raširen, osobito u naličju savremene civilizacije-globalizacije, da smo

ni Crnogorci nijesu nikada molili silu da ih poštedi niti su Boga moliči za nešto za što su i ošećali i znali da je njihov zadatak kao slobodnog i viteškog naroda i moralnog bica posebno istaknutih pojedinaca – da brane „krst časni i slobodu zlatnu“. I kao što je Njegoš slao Gospodu borbene i slobodarske himne-poruke: „Provedri mi više Gore Crne, / uklon‘ od nje munje i gromove/ i smućeni oblak gradonosni!“, tako radi istog nauma i cilja i Vulanović u svojoj knjizi „Gorki Vjenac“ (1995. i 2006.) upozorava na „Uklin (apokrif) sotone preobražene u ‘prvosveštenika’, koji stoluje na Četinju, izrečen glavnog sotoni, za okrepnu sebe i osnaženje istomisljenika“, a u kojem stoji: „Pakleni! Crnogorce prenesi na daleko / i mračno i nepoznato mjesto, / da ih uistinu nema. / Crnu Goru ostavi da se po njoj širimo. / Učini da nasred ove zemlje sagradimo, / ne manastir, no grobnicu / svakog znaka i jezika i duha crnogorskog. / Ne mogu podnijeti Crnogorce!“

Nasuprot đavoljem nedjelu

Nasuprot ovom ovakvom đavoljem nedjelu, Vulanović se obraća istinskom ljudskom dobročinitelju Sv. Petru Cetinjskom i Crnogorskom – „Molitva (epistola) Svetom Petru Cetinjskom izušćena na Božić ljeta gospodnjeg 1992. od jednog sveštenika iz Kotora“ – sljedećim riječima: „Vladiko Sveti, / Gospodaru i čuvaru Naroda Crnogorskog, / potkrjepitelju moj / i učitelju uspravnosti moje, / roditelju plemenitih nauma mojih, / Knjigo mironosna i svjetlosna, / brižniče i žrtveniče dobra ljudskog, / ... Naredi čuvarima Tvojim, Andelima Božjim, / da izmetu nečist veliku iz doma Tvojega, / koja se nastani i opogani Dom Tvoj, / Portu Tvoju i Guvnu Tvoje. / ... Kada je prijenuo na Narod Tvoj / da sroza ga, / prijenuo je i na sjen Tvoj / i uspomenu sveštenu Tvoju. / ... Taj ne poštuje Narod Tvoj, / i ne razumije riječ njegovu. / Ne umije da blagosilja, / a nagnao se na Dom Tvoj / kao prepredan lažac / i ovijana skitnica bjelesovjetska. / Odagnaj sa Praga svog, / Vladiko Sveti, / smutnika i krvomutnika, / protuvu zlu i lukavu, / ne daj mu da poništi i uništi / Narod Tvoj, / riječima i djelima dyoličnim / i razbojničkim. / Taj nije došao da ti kuću diže, / već da je ruši, / da ti riječi izmetne i potre, / da Ti na glavu metne svako zlo, / Tebi i Narodu Tvojem, / poslan ne od Boga, / no od Sotone. / ... Otjeraj ga zauvijek, / jer riječ jednu dobru / ne reče Narodu Tvojem, / već samo smutnje i raskole, / i ničim ne zasluzi poštovanje, / ili sažaljenje, no prezir. / ... Ne daj da nam omrzne Hram Tvoj, / da ga zaobilazimo, / da izdaleka plaćemo svoju bol. / Sveti, odagnaj zloduha / sa svete zemlje ove, / a dozovi Onog koji će nas okupiti / i otopliti duhom Višnjega / i u životu ljudskom sjediniti.“

(Nastaviće se)

I
Prosveštene rad

DEC.
2015
BROJ
40

Na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost na Cetinju održan okrugli sto „Milorad Stojović: život i djelo”

OSVJETLJAVANJE LIČNOSTI I DJELA ISTAKNUTOG CRNOGORSKOG INTELEKTUALCA

O važnosti Stojovićeve ličnosti za crnogorsku kulturu, između ostalih, govorili su: predsednik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti Sreten Perović, predsednik Crnogorskog PEN centra Mladen Lompar, generalni sekretar Matice crnogorske Novica Samardžić, dekan Fakulteta za crnogorski jezik i književnost Adnan Čirgić i drugi

Na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost (FCJK) na Cetinju održan je okrugli sto na temu „Milorad Stojović: život i djelo”, na kojem se govorilo o životnom putu, stvaralaštvu, te značaju za crnogorsku književnu i kulturnu baštinu ovog istaknutog crnogorskog intelektualca, bivšeg direktora Crnogorskog narodnog pozorišta, glavnog urednika i direktora „Grafičkog zavoda”, urednika biblioteke „Luča”, dobitnika Trinaestojulske nagrade.

O važnosti Stojovićeve ličnosti za crnogorsku kulturu, između ostalih, govorili su: predsednik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti Sreten Perović, predsednik Crnogorskog PEN centra Mladen Lompar, generalni sekretar Matice crnogorske Novica Samardžić, dekan Fakulteta za crnogorski jezik i književnost Adnan Čirgić, zatim prof. dr Milorad Nikčević, Marko Špadijer, dr Sofija Kalezić, dr Vladimir Vojinović, mr Aleksandar Radoman, mr Boban Batrićević, mr Marijana Terić, Ethem Mandić, Vasko Raičević, Nikola Popović i drugi istraživači njegovog života i djela.

ŽIVOTNI PUT I STVARALAŠTVO: Sa okruglog stola

„Okruglom stolu prisustvao je veliki broj posetilaca, predstavnika stručne i naučne javnosti, novinara, studenata i građana, kao i porodica Milorada Stojovića. Ličnost i rad Stojovića osvijetljeni su i temeljno iz više uglova, a podnijeti referati izlaganja biće objavljeni u zborniku radova”, navodi se u saopštenju FCJK.

N. N.

OGLED: Filozofija prava u opusu dr Sekule Drljevića (I)

KAO JEDNA FORMA APSOLUTNE SLOBODE INTAKTNA SLOBODA JE BILA NAJVIŠA VRIJEDNOST CRNOGORSCKE AKSIOLOGIJE

Borba neprestana i junačka sloboda su temelj istorijskog crnogorskog pogleda na svijet. Osnova i suština crnogorskog filozofskog pogleda na svijet nalazi se u Njegoševom „Gorskom vijencu” i „Luči mikrokozma”. Intaktna sloboda je podrazumijevala potpuno i konačno samožrtvovanje svojih tvoraca, junaka i heroja za nju kao svoj jedini i uzvišeni ideal. Glava svakog martira data za nju imala je kao i umjetničko djelo vrednotu res finita

Piše: Borislav Cimeša

Bez krsta nema hrišćanstva. Tako ni bez kolca nema mučeništva i podvižništva. Crna je Gora bila vjekovima razapeta na krstu i mučena na kolcu. To je njenom autentičnom hrišćanstvu i stradanju dalo posebnu vrijednost i značenje. Otuda je borba Crnogoraca i Crne Gore, po mišljenju mnogih neosvojive „tvrdave liberterstva”, a po Ténisonu i kamenog prijestola slobode izazvala divljenja čovječanstva. Putopisci, pisi, pjesnici, filozofi i mislioci ispisali su stranice poštovanja i obožavanja Crne Gore. Veliki hrvatski pjesnik Ivan Mažuranić svojim remekom „Smrt Smail-age Čengića”² himna je crnogorskim seljacima odnosno crnogorskom heroičkom čovjeku. To je prema S. Drljeviću, iskazao i vođa hrvatskog naroda i HRSS Stjepan Radić riječima: „Mi smo Hrvati u najljepšem djelu svoje književnosti (I. Mažuranić, „Smrt Smail-age Čengića“) cijelu Crnu Goru nazvali veličanstvenim žrtvenikom slobode u najdivnjem hramu božjega podnebesja, a Vas smo Crnogorce proglašili ne samo uzorom junaštva, nego i nedostiznim primjerom jednostavnosti i poštjenja. Zato mi Hrvati rušimo beogradski centralizam i Pašićevu korupciju i tiraniju... što svojim poganim rukama razvaljuju veličajni žrtvenik crnogorske slobode i što Vas Crnogorce barbarski progone i sotonski muče.”³

Za kralja Nikolu Crna Gora je najveći mučenik na svijetu

Za kralja Nikolu Crna Gora je najveći mučenik na svijetu.⁴ Ovu je tezu od crnogorskog suverena preuzeo dr. Sekula Drljević. Za njega je njegoševski rečeno „Borba neprestana” i junačka sloboda temelj crnogorskog pogleda na svijet. Njegovo tačno objašnjenje pojma junačke i intaktne (nedirnute, netaknute, nepovrijedene,

čitave, cijele) slobode, odnosno jednog oblika (crnogorskog) njene apsolutnosti leži u stavu:

„To nije pojam naše građanske slobode, izrađen na načelima znamenite Deklaracije o pravima čovjeka i građanina: bratstvo, jednakost, sloboda. Bratstvo je sentimentalni pojam bez ikakvog pravnog ili političkog značaja. Ostaju jednakost i sloboda. To su dva kontradiktorna pojma. Naša građanska sloboda jeste kompromisni odnos između slobode i jednakosti. Crnogorska sloboda nije pristala na pravljenje toga kompromisa sa jednakostu. Crnogorci traže da sloboda bude intaktna. U vječnoj borbi sa Turcima oni su se svakodnevno uvjerali da jednakosti među ljudima nema, da ima fizički i duševno jačih i slabijih. Zato se crnogorska sloboda i zove „junačka sloboda“. Ona je zahtijevala da fizički i duševno slabiji svojim snishodljivim držanjem odaju priznanje prema jačemu. Crnogorska sloboda nije nalazila ograničenja u jednakosti već u crnogorskoj religiji, u hrišćanstvu. Ali to je jedno malo drukčije hrišćanstvo. Ta religija ne sadrži nijedan od deset smrtnih grijehova, pa čak ni jedan od četiri grijeha vapiju na nebo, kako ih crkva naziva. Crnogorska religija poznaje četiri grijeha vapiju na nebo, ali sasvim druga. Njih kaluđer Dimitrije, arhimandrit Manastira moračkog, nabrja u propovjedi, koju u „Smrt Smail-age Čengića“ drži osvetničkoj četni na rijeci Morači, pet kilometara daleko od same crkve:

Il' vas tkogod uvr' jedio brata; / il' nejaku dragi protivniku / život dignuv ogr'ješio dušu; / Ili putnu zatvorio vrata; / il'do vjeru, a krenuo njome; / Ili gladnu uskratio hranu; / Il'r ranjenu ne zavio ranu; / Sve je grijeh, sve su djela prika: / bez kajanja nema oprosnika.“

U tim riječima je ograničenje crnogorske slobode da se ne pretvoriti u vladavinu jačega nad slabijim.⁵

Tumačeći Njegoša, Drljević pravdu posmatra i vrjednuje temeljnom vrlinom duševnog života

Ovo poimanje slobode bilo je, dakle, u potpunoj opreći, sa principom ustanovljenja države kao prinudne zajednice, te dok je god ono održavano kod nadmoćnije većine, država se nije svjesno i namjerno izgradivala. Kroz cijelu narodnu poeziju, upravo kroz onaj dio koji u njoj ima centralno značenje ovo je shvatanje dosledno sprovođeno. Samim tim što je revolucionarno u svojoj osnovi

NAPOMENA I IZVINJENJE

U prošlom, novembarskom, broju, došlo je do stamparske greške u listu „Prosvjetni rad“ na stranama II i III našeg stalnog dodatka „Crnogorski identitetski glasnik“. Zato u ovom, decembarskom, broju ponavljamo dva teksta koja su bila nečitljiva uslijed ove greške. Riječ je o tekstovima: „Filozofija prava u opusu dr Sekule Drljevića: Kao jedna forma apsolutne slobode intaktna sloboda je bila najviša vrijednost crnogorske aksilogije“ – I dio (autora Borislava Cimeša) i „Nad knjigom Pavla Goranovića ‘Grad punog mjeseca‘: U gradu dva Sokrata i Borhesa“ – II dio (autora Gorana Sekulovića). Izvinjavamo se autorima i čitaocima.

vi i individualističko ono je ovu drugu svoju odliku moralno zamijeniti da kroz prvu postane progresivno i konstruktivističko, a i kolektivno. No, to se još nije dogodilo. Za takvo shvatjanje slobode, prava i junačke borbe za njih vaspitane su i bodrene generacije narodnim predanjem.⁶ Kao jedna forma apsolutne slobode intaktna sloboda je bila najviša vrijednost crnogorske aksilogije. Ona je podrazumijevala potpuno i konačno samožrtvovanje svojih tvoraca, junaka i heroja za nju kao svoj jedini i uzvišeni ideal. Glava svakog martira data za nju imala je kao i umjetničko djelo vrednotu res finita. „Crna Gora kao rijetko koja zemlja na svijetu kroz vjekove svoje mučne borbe za slobodu dokazala je nesalomljivu volju da bezuslovno i u svijemu prilikama slobodu smatra svojom neosvojivom tekvinom. Vječno u borbi za slobodu, Crna Gora je naučila cijenu svoje slobode i izgradila svoje duboko poštovanje prema slobodi drugih. Čovjek bez slobode nije čovjek, narod koji ne zna cijeniti slobodu nije narod. To je viteško shvatjanje slobode u svojoj teškoj i punoj borbi istoriji Crna Gora gajila i nijednim svojim činom nije se ogriješila o ta zdrava osjećanja svaki put kad je imala prilike za to, dokazala je gotovost na najveće žrtve“⁷. Bez herojske samožrtvene svijesti čovjek ne može biti svjedok istine niti borac za etička načela. Herojima je mjesto u carstvu živoga Boga i to pored svetaca, anđela, podvižnika i mučenika za vjeru. Herojstvo, međutim nije samo izrazita i prekomjerna ljudska hrabrost radi odbrane života. Ona je i put spasenja duševnog života koji se vrlinama uzdiže ka vječnosti. U crnogorskom pogledu na svijet koji Drljević zasniva na njegoševskoj filozofiji, heroizam se izjednačava sa svetostvom. Heroizam se ne iscrpljuje samo u ratu i na bojnom polju „borben neprestanom“ već označava i podvig kojim se postiže uticaj na putu istine i pravde. Tumačeći Njegoša, Drljević pravdu posmatra i vrjednuje temeljnom vrlinom duševnog života. Osnovu ljudske čini Božja pravda. Izjednačava se sa istinom i jedna je od najviših karakteristika Boga. Pravda je uzvišena i transcedentna, imanentna Gospodu, Demijurgu vremena i prostora, istorije i ljudi.

(Nastaviće se)

¹ S. Drljević, Balkanski sukobi, Zagreb 1944/citirano prema D. Radojević, Politička misao Sekule Drljevića, 2007. g., str. 410.

² Isto, 246.

³ Isto, 384.

⁴ Isti, Politički spisi, Cetinje – Titograd 1989, str. 481. (Novogodišnja proklamacija Crnogorcima povodom kršenja prava da sami odlučuju o svojoj sudbini od 24. 12. 1918/6. 1. 1919. g. Isto, Glas Crnogorca, 2/15. 1. 1919. broj 62.)

⁵ S. M. Štemdimlija, Skidanje maske, Zagreb 1932. g. str. 19.

⁶ Isto, 17.

⁷ Isto kao 1, str. 214 (Program crnogorske stranke); S. Drljević „Boje demokratije“ Zeta, 8/VII/23. 2. 1936./str. 1.

KRITIKA: Didaktička knjiga za predškolce: „Ko je izlječio slončića / Kush e shëroi elefantushin”, izdavač u okviru IPA programa: Qendra shqiptare për zhvillimin e shëndetit mendor & Monitoring group Ulcinj - MogUL

PODSTICANJE MAŠTE, OPLEMENJIVANJE OŠEĆANJA I POVEĆANJE FONDA ZNANJA PREDŠKOLACA

Publikacija nadilazi granice književno-umjetničke literature za decu transformišući je u koristan „instrument“ za vaspitače i roditelje u njihovom radu sa njima

Piše: Anton Gojčaj

Knjiga „Ko je izlječio slončića“, objavljena je na albanskem i crnogorskom jeziku. Sastoje se od dvadeset priča, napisanih pod troje savremenih autora iz Albanije i Crne Gore. Adelina Mamać i Rovena Rožani (iz Albanije) predstavljenje su sa po sedam, a Muzafër Čaušić (iz Ulcinja) sa šest didaktičkih priča.

Priče se vrte oko tri tematske cjeline: ja, porodica, zajednica. Svaku priču (bjaku) prati odgovarajuća ilustracija u boji.

Knjiga je posvećena deci predškolskog uzrasta (3–6 godina) što podrazumijeva da će ih deci pročitati vaspitači/ce ili roditelji, a ona će je primiti slušanjem ili gledajući ilustracije.

Poseban „leksički“ senzibilitet

Autori su imali poseban „leksički“ senzibilitet. Riječi su pažljivo birane, s ciljem da ne bude nepoznatih ili teško razumljivih riječi za male recipiente. To su, uglavnom, riječi koje slušaju u svakodnevnoj konverzaciji, u porodicu, na putu, televiziji/crtanim filmovima, u vrtiću... Ako se u nekoj priči i pojavi, eventualno, neka „teža“ ili manje poznata riječ za decu tog uzrasta, tu su vaspitači ili roditelji da objasne što, ili koga, ona označuje.

Rečenice su uglavnom kratke, a fraze jednostavne za razumijevanje. Ima slučajeva da je pojedina fraza sastavljena od tri, četiri ili pet rečenica, ali se to dešava rijetko, i, jasnim čitanjem i interpretacijom onog koji čita, ne bi trebalo da predstavlja opterećenje za pažnju predškolaca.

Autori su se potrudili da priče budu poučne i zabavne, vedrog štimunga, parabole sa porukama koje promovišu zdrave etičke vrijednosti. Vaspitanje i li-

jepo ponašanje se ne propovijedaju „su-voparno“, već se ostvaruju kroz razne životne situacije.

Likovi su najčešće iz životinjskog svijeta, mada se pojavljuju i biljke i ljudi. Životinje i biljke su antropomorfizovane. Takvo prikazivanje likova je, uglavnom, u skladu sa receptivnim kapacitetima i interesovanjima uzrasta kome su priče posvećene i u korelaciji su sa aktuelnim trendovima.

Priče i ilustracije ove publikacije imaju za cilj podsticanje mašte, oplemenjivanje ošećanja i povećanje fonda znanja predškolaca. Autori su se držali strategije stvaranja interesantnih fabula, koje „govore slikama“ i rješavanjem situacija. Vaspitne poruke u pričama su implicitne, bez direktnog moraliziranja. Interesantne fabule, jezik koji je pažljivo obrađen i zabavna nota treba da ih čini privlačnim za decu, a (uglavnom skrivene) vaspitne poruke čine ih korisnim za formiranje njihove ličnosti.

„Vitraži“ od riječi i boja u kući mašte

Poslije svake priče, priređivači su, za vaspitače i roditelje dali njenu interpre-

taciju sa uputstvima i objašnjenjima, što može poslužiti, ne samo za bolje razumevanje odredene priče, no i da je bolje predstave malim „uživaocima“. Zatim se nude i pitanja za decu, koje karakterizuje jednostavnost i jasnost. Ovi elementi nadilaze granice književno-umjetničke literature za decu transformišući je u koristan „instrument“ za vaspitače i roditelje u njihovom radu sa njima.

Većina priča, u svojoj strukturi, predstavlja miješanje žanrova, uglavnom bajke i basne, mada ima i takvih koje predaju žanru kratke priče za decu, u kojima preovladavaju „realistični“ elementi, kao na primjer „mali Adrijan i veliko more“ i „Naši praznici“ Muzafera Čaušića, kao i „Tata, ja te puno volim“ i „Genti daje gol, Adeline Mamaću.

Ova ilustrovana knjiga je svojevrsna izložba „vitraža“ od riječi i boja u kući mašte.

Knjiga „Ko je izlječio slončića“ realizovana je u okviru IPA programa (kao zajednički projekat Albanskog centra za razvoj mentalnog zdravlja iz Albanije i NVO Monitoring group Ulcinj - MogUL) i predstavlja lijep poklon za predškolce/djecu našeg, razlikama bogatog, društva.

Nad knjigom Pavla Goranovića „Grad punog mjeseca“ (II)

U GRADU DVA SOKRATA I BORHESA

Goranovićev stih: „Zagledan u daleke obale, / otvorih svoju hladnu misao“, može se čitati kao da je pjesnik poentirao sa – „otvorih svoje hladno pivo“. Ovakvo moguće isto značenje u potpunosti (bi) odgovara(lo) i basta(lo) Goranovićevoj ličnoj i ontologiji nikšićkog zavičajnog urbanog toposa (makro i mikro svijeta) kao predmeta poetske obrade, koji je i po Kantu najmetafizičkiji, tj. najsveobuhvatniji i najobimniji)

Piše: Goran Sekulović

Hajdeger i Njegoš se suštinski vraćaju Grčkoj, ali ne da bi preuzeeli grčke odgovore. I Goranović „povratak u antiku“ smatra „uslovom za pisanje“ – „Svjetan sam: ukoliko Grke ne budem razumio, / utoliko sebe neću pronaći...;kakva li je to istina otkrivena one zlokobne (ili srećne) noći, kada je Sokrat ispiš otvor iz peharu. Od te noći starogrčke, valjda, više se ne sumnja u slobodu izbora.“ No, i Goranović, tragajući za predačkim duhom „kao za najvećim bogatstvom“, uviđa da „na sajmu antikviteta... nema u ovoj antići mog predačkog duha... / Sve same stvari koje mirisu na tuđinu“. Preci Crnogoraca, pjeva i misli Goranović, „su u predsmrtno vrijeme odlučivali / da ostave potomcima / samo mitove poređane u pamtljivim rimama, / nešto zemlje, tanku burmu od žutoga zlata, / sablju ili dobar revolver. / Medalje su sa njima pokopane, / kao oporuke ili najbolje metafore tog nestalog vremena / Sa njima, njihovim svećanim odijeljima.“

Goranović ispušta najniježniji krik „grad koji nestaje“, jer „dolaze anđeli ravnodušja“. Pjesnik, „ukopan u priči o tvom gradu“ (svom, mom, našem), (je) strasno gori(o) za nekim idealnim, ali i svakidašnjim gradom, jer je to (i) svaki drugi, stvarni, grad. Uz Hristićev spoj i pjev poete i filozofa, kao da je tu još jedan ideal za kojim Goranović čezne: Platonov san da filozof i državnik budu jedna jedina ličnost zarad ostvarljivosti možda najveće utopije u ljudskoj istoriji. Kao – ali, ipak, ne. Goranoviću je strana apstraktna politička totalitarna konceptualizacija i hipotetička realizacija bezživotnog i asolutno (is)programiranog tzv. „idealnog grada“. On zna da svaka uto-pija prelazi u antiutopiju.

U poetski idealnom a svakidašnjem, svakom – ponavljaju, čini se, zavičajnom – gradu, mjesto ima i za „ono malo duše“ bosanske. U gradu dva Sokrata – starogrčkog koji nije ništa napisao i danskog koji „nikada nije pisao stihove“, Serena Kjergora („Otrestitost svog razuma tražim u drevnim / spisima. Dok čitam, učestalo me obuzima osjećaj strepnje. (Ili je to ipak nešto više od osjećaja?); „Od roda sam onog koji je imao hrabrosti / da se pomiri sa sopstvenim neznanjem“) – i jednog (jednog) Borhesa („Ako je neko pjesnik, onda je to u svakom trenutku – misli Borhes“, piše Goranović), jedan od jezika bi, svakako, bio i sarajevski koji bi svi – nepotrebno je reći u svijetu, jer bi taj Grad bio, ustvari, cijeli svijet – razumjeli.

Da li treba reći da bi u njemu stanovali – pjesnici (kao što i stanuju u svakom našem gradu)? Goranovićev idealni grad, ali i svaki njegov i naš svakidašnji grad i dan, čas i trenin Tinove svakidašnje jadikovke, odgovoru je na njegov upit „Gdje stanuju pjesnici?“ Otud, logično i zavjerenički, snovidbeno i solidarno, u skladu sa višom, Božjom, pjesničkom, idejom i kreacijom, Goranović pjeva o svojoj i našoj (pjesničkoj) pravoj sabrati, nikšićkim pjesnicima, prošlim, sadašnjim i budućim, a ustvari o jednoj jedinoj pjesmi, jednom jedinom čovjeku, stvaraocu-čitatelju kome se obraća („...razmišljam o jednom jedinom čitaocu“), a koji se nalazi u jednom jedinom gradu, kome se pjesnik takođe obraća – i svim sjećanjima i svim zaboravima, i svim trenucima i svim samočima, i svim ljudima i svim gradovima, i svim ženama i svim pjesmama, i svim životima i svim smrtima. Grad punog mjeseca je jedino mjesto u kojem Goranović može (na)pisati pjesmu, a to je sama pjesma. Na pitanje, dakle – gdje stanuju pjesnici, jedini je odgovor: u poeziji. Na kraju (još samo) ostaje

idealni zadatak Kišove vrste: kako jednom jedinom sveobuhvatnom literarnom formom, „koja ne bi bila previše poezija ni previše proza“ (Česlav Miloš), enciklopedijski obuhvatiti sve čega se dotiče ljudski duh?

Goranovićev stih: „Zagledan u daleke obale, / otvorih svoju hladnu misao“, može se čitati kao da je pjesnik poentirao sa – „otvorih svoje hladno pivo“. Ovakvo moguće isto značenje u potpunosti (bi) odgovara(lo) i basta(lo) Goranovićevoj ličnoj i ontologiji nikšićkog zavičajnog urbanog toposa (makro i mikro svijeta) kao predmeta poetske obrade, koji je i po Kantu najmetafizičkiji, tj. najsveobuhvatniji i najobimniji).

U, kako Pavle Goranović kaže, procesu „stalnog upoznavanja“, knjigom „Grad punog mjeseca“ pjesnik se vratio u djetinjstvo, „do prostora kojem pripadam... igrana onog dječaka, sličicama, opsessijama, mirisima...“ Kako je kazao Pekić o Kišu: „Vratio se tamo odakle je došao“. U prostor Mediterana koji doseže do Mađarske i čiji je genius loci, piše Bela Hamvaš – Atina, u „poneko mediteransko jutro“ u kojem razmišlja „o uslovima življena na planeti“. A pjesnik je „samo tu“ da bi „proživio već napisane riječi“. Riječi i fakte i iluzije, i ovojsvjetske i onosvjetske, koje tek kao takve daju nam moći iluziju i iluziju moći onog otkrivalačkog dejstva poezije za koje vjeruje Goranović da je njena misija: „U pisanju, ustvari, možemo računati da smo uspjeli samo onda kada ne budemo s uvjernjivošću mogli

razlučiti što je stvarno, a što izmaštano.“ I kod Goranovića se radi o istom onom što, povodom Kiša, Pekić formulise kao „hrabro pronađene, duboko shvaćene uspomene, iskustva tanano prevedena iz jednog života u drugi, iz prolazne stvarnosti u trajniju budućnost umetnosti. Iz limba u raj.“

A kad produ „rane patnje“ i „mnogi jadi odbolovani“, kad se približi(mo) smrt(i), na kraju bitisanja i pjesništva Goranović (će) se pita(ti): „...Kad ode ljepota, / kad načne propadanje / kad se nazre gubilište... / Da li će i sebi nešto ostati dužan? / Hoću li ikad sebe prekoriti: / tako sam malo napisao.“ I – „da li će moje pjesme ikada razumjeti maštu onog usamljenog dječaka?“ To će pokazati (preostalo) „vrijeme“ koje je „bilo“ i jeste pjesnikova tatuša. A u njemu knjiga „Grad punog mjeseca“ ima(će) posebno mjesto kao „čežnja za trajnim djetinjstvom. Mit o jednom izgubljenom trenutku.“

Goranovićev „Grad punog mjeseca“ je Grad pune (idealne, apsolutne, kao cilja i svrhe) poezije, Grad punog kruga (suštinskog, poetskog) smisla čovjekovog života sa uravnoteženim tasom i omjerom i čarolije i tjeskobe (svakodnevног) pisanja i (svakodnevног) bitisanja. Poput stih-a iz Persove „Anabaze“ – „Sunce nije nikako imenovano, ali je njegova moć među nama“, isto se može reći i za poeziju koju Goranović sa svojom sabraćom, uz stalnu sumnju kao neophodni alat, (bez)uspješno pokušava imenovati (mada je svjestan da je poezija kao dar – „njega se ne može kupiti / Njega i ne treba objasniti... rijetko ga saznamo i rijetko cijenimo.“). I na kraju: bez ikakve sumnje, među nama je moć Goranovićeve poezije.

(Kraj)

III
Prosvođeni rad
DEC.
2015
BROJ
40

PRIREDIO: MILAN BRAJEVIĆ

„PROMENADA KROZ NARODNU LEKSIKU CRNE GORE“ (1)
(Zbirka zaboravljenih ili manje upotrebljavanih riječi)

ŠTO SAM ZNAO, TO SAM ZAPISAO – KO ZNA VIŠE, BUJRUM, NEK DOPIŠE

A

Aba — grubo sukno
Abadat — ne mariti, ne pridavati značaja, pitati se
Abadžija — zanatlja koji izrađuje prsluke, preteča šnajdera

Abain — otvor na krovu poput male prozora

Abandan — napušten, zapostavljen

Abandon — napuštanje broda

Abandonati — napustiti, ostaviti na cijedilu

A banjomarija — kuhanje na par

Abas — čovjek koji je sumanut i zbumen

Abasat — spustiti

Abat — derati, cijepati

Abatit — oboriti na zemlju, pasti, udariti

Abatiti se — naći (se), susresti (se), prepustiti se slučaju

Abašiti — ublažiti, oduminuti, popustiti, smanjiti

Abaz — tupavko, bezrvijedan čovjek

Abdal — v. aptal

Abeljaf — blesav, luckast

Abendati — v. abadat

Aber — glas, vijest, poruka, obzir

Abet — haljinica za sitnu djecu

Abetić — kaputić

Abezina — budala, avetinja

Abgara — crnka, crnoputa žena, čudovište, vještica

Abid — izgubljen, smušen

Abijo — sposoban

Abiti — čuditi

Abitavat — v. abitovat

Abitovat — stanovati

Abonat — pretplatiti (se) na hranu i ostalo

Abonent — pretplatnik

Abriv — ubrzanje, zamah, inercija

Abrumavat — bacati hranu ribama da se namame

Abu — otac, djed, predak

Abundat — obilovati

Abuža — zloupotrebljavati, imati lošu naviku

Acetan — prikladan, pripijken

Ackati — hajiti

Ačkosum — bravo, živio

Ačmak — otvoriti, proširiti, otključati

Ačula — nepristojan čovjek

Acnuti — osjetiti, proklijati, malčice pretrpjeti kvar

Ačti se — krevljiti se, glumiti, kondiriti se

Ačkati — dokopati, dohvativati, slučajno se sresti, sukobiti, zaklati

Ačik — otvoren, jasan, svijetao

Ačkolum — bravo, živio

(Nastavlja se)

SAKUPIO I PRIREDIO: ZORAN RAONIĆ

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (10)

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

IGRA ŠEĆERA

Igra šećera obično se odvija u crnogorskom kolu, i tako je nazvana jer ona će da začini „zašećeri”, kolo i duše igrača, mada se takva igra ne kada odvija i mimo kola, na nekom slobodnom prostoru sale u kojoj se okupilo sijelo, odnosno tamo gdje se odvija neko veselje. Ako je crnogorsko kolo veliko, kao na vašarima, na otvorenom prostoru, šećer, ili proškot, kako je najčešći naziv za tu vrstu igre, nekada se odvija i na više mjesta istovremeno. Tada se igrači po pravilu ne opjevavaju, odnosno ne igraju uz pratnju pjesme. Igra se tako što momci i devojke poskakuju u visinke i u krug jedno naspram drugog, prilagođavajući ritam i pokrete jedno prema drugom, pa je zato igra bilo kog para uneškoliko drukčija od drugih, pošto igra obično nema ni muzičku pratnju, kao u crnogorskem oru i sličnim igrama. U zavisnosti od umješnosti igrača, igra je manje ili više lijepa i sa detaljima sklada i elegancije, nekada i do stepena divljenja, posebno kad se par dobro poznaje u igri.

Ako se šećer odvija mimo kola, kao posebna igra, što je uobičajeno u Potarju, gdje se to i smatra „pravim” šećerom, igra se izvodi tako što se grupa djevojaka izdvaja u stranu i šećer započinje pjesmom „prozivajući” kakvog vi-

(Snimio: Milan Raonić)

Ajde Miki poskoči,
Te nam šećer otpočni.

Aoj Rado, lutko bjela,
Ti nam šećer otpočela.

Aoj Veljko, mlado momče,
Iz livade bosioče.

Ovo dvoje ljubavnici,
A uskoro suđenici.
U stasu su podjednaci,
Neka idu jednoj majci.
(prijev u igri istog para)

Ovo dvoje biraju se,
Jedno drugom sviđaju se.

A što igraš, kad ti škodi,
Uzmi, pa je kući vodi.
Najljepša si noćas vođe,
Još voliko da nas dođe.

Ovo dvoje l'jepi pari,
Nek se vole, pa što mari.

Svaka tica svome jatu,
Svaka seja svome bratu.

A što igraš, čiko stari,
Trebaju ti naočari.
Ti bi trebo kući poći,
Neko će ti ženi doći.

Oženjeno i udato,
To je drvo prešegato.
Oženjeni nos' te davo,
Kad igrati nemaš pravo,
Ti si pravo izgubio,
Još kad si se oženio.

Na ruci mu kuca sat,
Među momke odabrat.

Oj đevojko, puše šever
Taj ti momak bio đever,
A ti njemu snaša bila –
Cvijećem ga okitila.

Oženi se, Pero brate,
Da ja vidim tvoje svate.
Oženi se noći ove,
Svi ćemo ti u svatove.

RIJEČ-DVIJE UZ IVO PROŠIRENO IZDANJE

Prvo izdanje zbirke manje upotrebljavanih ili zaboravljenih riječi sa prostora Crne Gore: „Crnom Gorom sa uzlom na kraju rupca“ je našlo na primjerenu pozornost čitalaca, pohvale i zamjerke, ali i sugestije da bi rad trebalo nastaviti i zbirku proširiti.

U međuvremenu izašli su rječnici vrlih baštinika riječi: Adnana Ćirgića, Dušana Ičevića, Čedomira Bogićevića, Miodraga Takija Latkovića, Ljubomira Đokovića, Jelene Bašanović-Čečović, Danijele Ristić, Đordija Ostojića, Branka Jokića, Dušana Otaševića, Ibrahima Hadžića, Ibrahima Rekovića i Seada Šlakovića, koji su obuhvatili impozantan broj autentičnih riječi iz raznih krajeva Crne Gore.

Koristeći preostale prikupljene riječi, koje nijesam uvrstio u prvo izdanje, novoprikupljene i one iz novootkrivenih rječnika, priredio sam prošireno izdanje prve zbirke, koje sam naslovio „Promenada kroz narodnu leksiku Crne Gore“, sa preko 14500 riječi. Nastojao sam da ova zbirka буде dragocjen prikaz bogatstva narodnih govora Crne Gore, prije svega registrirajući one riječi koje su dospijele na rub zaborava.

Tako pripremljenu Zbirku ponudio sam redakciji „Pobjede“, da se štampa i tako „ude“ u što veći broj domova u Crnoj Gori. Zahvaljujući njihovom razumijevanju Zbirka je u vašim rukama.

Naša želja je da se, prvenstveno mlade generacije, upoznaju sa bogatstvom jezičkog izraza na tlu Crne Gore.

Ovo svojevrsno putovanje po Crnoj Gori predajemo čitaocima na nivou registra, a ukoliko neka od naučnih institucija bude zainteresovana, predaću im je za pripremu Rječnika, koji bi bio urađen po principima leksikografije.

I, da se i ja poslužim riječima starog ljetopisca, pjesnika, kaligrafa i sakupljača narodnog i kulturnog blaga, iz 18.-og vijeka, Mula Mustafe Bašeskije: „Što sam znao, to sam zapisao – ko zna više, bujrum, nek dopiše“.

PROMENADA KROZ
NARODNU LEKSIKU CRNE GORE

priredio Milan Brajević

Pobjeda

(Nastaviće se)

<https://www.facebook.com/ListDjecijiSvijet>

Уређује: Слободан Вукановић

ИЗВИЊЕЊЕ И ОБЈАШЊЕЊЕ

Извињавамо се читоцима, сарадницима и посебно најмлађима и ђацима основношколског узраста, њиховим учитељима, професорима и васпитачима, као и црногорским писцима са ћецу, због тога што је и у претходном, новембарском (као и у септембарском), броју, и опет не кривицом редакција „Просвјетног рада“ и „Ђечијег свијета“, изостао наш редовни додатак „Ђечији свијет“. Зато у овом децембарском броју нијесмо поновили оне прилоге из

новембарског броја који су временски „застарјели“ као што су „Историјски Календар“ и прилог новинарске секције ОШ „21. Мај“ из Подгорице о посјети њихових ђака манифестијама у оквиру „Дана науке“. Но, сви ови прилози се могу наћи на Facebook страници „Ђечијег свијета“ <https://www.facebook.com/ListDjecijiSvijet>.

Још једном се извињавамо због ових уистину грубих пропуста организационе природе, на које не можемо утицати јер нијесмо самос-

тални правни субјект, и то прије свега нашим најмлађим ствараоцима и вриједним сарадницима што се њихови прилози осим на Facebook страници „Ђечијег свијета“ <https://www.facebook.com>ListDjecijiSvijet>, нијесу овога пута нашли и у штампаној верзији и позивамо их да и даље шаљу своје информативне, литературне и ликовне прилоге из рада школе и свега онога што их се дотиче у радном и животном окружењу у граду, на селу... – читавој Црној Гори и планети Земљи.

Практикум за родитеље и наставнике „Црвена мачка“ ауторке Весне Кипе

САЧУВАТИ ЧИСТЕ ЂЕЧИЈЕ ДУШЕ ОД ПРОБЛЕМА КОЈИ ТО НИЈЕСУ

Збирка проблематичних животних ситуација из школе и породице у којима се могу наћи ћеца/ученици и њихови родитељи и наставници, те поступака и начина на које је те проблеме могуће решавати

Практикум за родитеље и наставнике „Црвена мачка“ Весне Кипе је збирка проблематичних животних ситуација из школе и породице у којима се могу наћи ћеца/ученици и њихови родитељи и наставници, те поступака и начина на које је те проблеме могуће решавати.

Весна Кипа (Бобићић) је рођена 27. маја 1968. године у Подгорици. Завршила је је Гимназију „Петар I Петровић Његош“ у Даниловграду. У Никшићу је завршила Наставнички факултет – одсек разредна настава 1990. године, а у Ужицу дипломирала као професорица разредне наставе 2003. године. Запослена је у Основној школи „Милорад - Муса Бурзан“.

Писала је уџбенике комплете за предмет Природа и друштво: Око-лина и ја (I, II и III разред),

Истражујем своју околину (I, II и III разред), као и уџбенички комплет за предмет Природа и техника Свијет око нас. Радила је као в. д. уредница ђечијег часописа Школовац, и сарадник НВО Едуко на изради приручника о очувању природе Планета Земља.

У оквиру обуке наставника за реализацију програма деветогодишње школе била је реализатор интерактивних радионица за предмет Природа и друштво.

Практикум Црвена мачка јој је прво самостално штиво.

„Пишел ово јер сам имала срећу да постанем аутор уџбеника, а у страху да не погријешим, накупила мноштво литературе да се „поткујем“ и „браним“, и научим од искуснијих како се то ради. Читала сам, из редова али и између њих. Искрено, не нађох ништа што

би ме наоружало. Онда је стигло просветљење. Прочитах нешто једноставно, да је добар аутор уџбеника особа која је успјела да сачува дијете у себи и свијет гледа управо тим очима – ђечијим. Не знам да ли сам добар аутор, али сам сачувала дијете у себи, запамтила своје „муке“, научила да их препозnam код тих чистих душа, да их сачувам од проблема који то нијесу“, каже Весна Кипа.

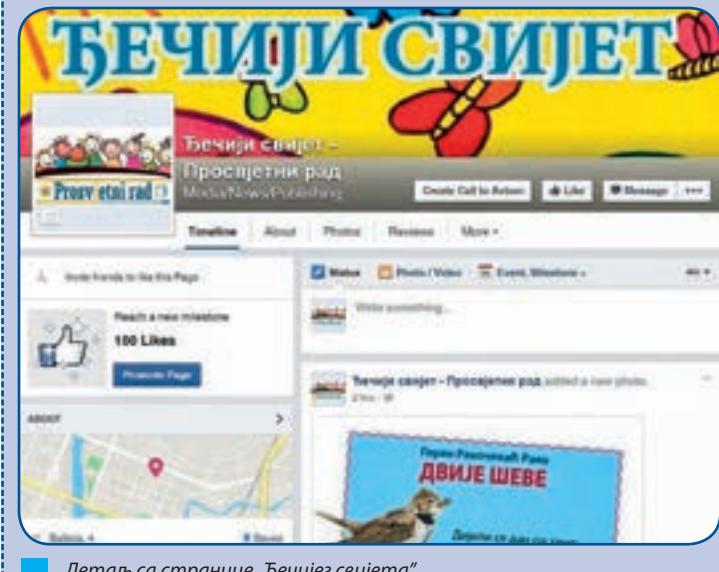
Соња Живаљевић

Драга ћеци, срећно и радосно ћетињство у новој 2016. години, жели Вам Ваш ђечији свијет Поздрав уз стихове Велимира Милошевића:
По небу сунце корача,
по земљи чета сијача,
у пјесми триста пјевача –
ђеца су војска најјача.

„ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ“ ОДСАД И НА FACEBOOK-У

Ђечији свијет“, додатак листа „Просвјетни рад“ посвећен најмлађим читаоцима и ствараоцима, одсад има и своју facebook страницу којој можете приступити путем линка <https://www.facebook.com>ListDjecijiSvijet>

На њој ће се објављивати вијести везане за црногорске предшколарце и основце, њихови литературни и ликовни радови, те поетски текстови за ћеци који су изашли из пера истакнутих црногорских књижевника. Позивамо вас да „лајкујете“ страницу „Ђечијег свијета“ и будете укорак са најмлађима!

Детаљ са странице „Ђечијег свијета“

1

Prosjetni rad

DEC.
2015
BROJ
40

Prosvjetni rad
List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

Објављује
**ТРАДИЦИОНАЛНИ
ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС**
За најбољу причу и пјесму ученика

Драге ћевојчице, драги ђечаци!
„Ђечији свијет“ „Просвјетног рада“ објављује литературни
конкурс за ученике основних школа, од првог до деветог
разреда. Тема је слободна. Додјељују се слеће награде:

За причу
Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фестивала „Наша радост“
Трећа награда – књига (награду
дијели пет ученика)

За пјесму
Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фестивала „Наша радост“
Трећа награда – књига (награду
дијели пет ученика)

Прву и другу награду је обезбиједио
Дјечји савез Подгорице, а трећу Завод
за уџбенике и наставна средства из Под-
горице.

Радове можете слати на адресу: „Просвјетни рад“, Ул. Балшића
бр. 4, 81000 Подгорица (са назна-
ком „ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ“), или на e-mail:
prosvjetnirad@t-com.me

Поред имена и презимена, напиши-
ти име школе и разреда. Радове слати
до 20. јануара, а резултати конкурса
биће објављени у фебруарском броју
„Просвјетног рада“.

Првонаграђени
рад 2015. године
на Литерарном конкурсу Поште Црне
Горе и Министарства просвете

**Писмо Звездане Гјоковић,
ученице ОШ „Октохи“**

Поштовани Свијете,

Желим свијет у коме је једина борба, борба за људско добро, а у коме се највише ради на његоавњу најљепших и најузвишнијих људских вриједности. Желим свијет у коме је добро бити добар. Ту гдје смо се родили, ту останимо и да живимо. Чувајмо своје парче завичаја. Пружимо једни другима руку топлу и пријатељску. Нека дјеца расту у игри на цвјетним ливадама и њедрима планина. Нека широм планете одјекује радост дјеце и цвркнут птица

Јављам се из једне мале земље на Балкану. У мојој кршевитој и поносној Црној Гори живе људи великог срца, славне историје и храбрих предака.

Мали свијет у којем живим је моје VIII-1. Он није тако округао и захтијевнији је много више него што изгледа. Често је супров и веома различит, иако међу нама на први поглед баш и нема

УВЕДИМО ПРЕДМЕТ – СВИЈЕТ У КОЈЕМ ЖЕЛИМ ДА РАСТЕМ

**Желим свијет у коме је добро бити добар.
Ту гдје смо се родили, ту останимо и да
живимо. Чувајмо своје парче завичаја**

много разлика. Учимо падеже, теореме, о ратним херојима, физичким законима, планетама. Учимо, драги мој Свијете, учимо, али често не научимо. Драги мој Свијете, имам идеју. Уведимо предмет – Свијет у којем желим да растем.

Лекције које би се изучавале у Свијету у којем желим да растем биле би исто тако бројне. Распоред часова изгледао би овако: Понедјељак – Чувајмо здравље; Уторак – Породица је моја срећа; Среда – Природа је мој други дом; Четвртак – Бонтон; Петак – Љубав у животу; Субота и Недеља – Игре без граница.

На часу – Чувајмо здравље изучавали бисмо здраву храну за људе. Пирамиду здраве исхране сви морају да знају! Нигде се у продавницама не би продавали: чипс, пица, газирани напици... Најљепше мирише мамина и бакина кухиња. На часу бисмо размјењивали рецепте и спремали укусна јела једни другима.

На часу – Породица је моја срећа, родитељи би могли да долазе у школу, да изучавају изабране предмете и да се друже са својом дјецом. Тога дана родитељи не би ишли на посао, и сви би научили много више једни о другима и много боље разумјели једни друге.

На часу Природа је мој други дом, ученици би садили цвијеће, дрвеће; учили како да његују и чувају природу, ту нашу другу мати, као што она чува и његује нас. Вратили бисмо се природи која је рађена људском небригом. Љепота је у природи и у човјеку. У близини са природом били бисмо вриједни као пчеле, здрави као дренови, снажни као храстови, румени као јабуке.

Час Бонтона био би посвећен лијепим манирима, односу пошто-

вања и према старијима и према својим вршњацима. Учили бисмо корисне ствари о снази једног осмјеха, о значају једне лијепе ријечи, о љепоти једног извињења.

На часу – Љубав у животу, могу да се чују само топле и искрене ријечи. Онда се срећа расцјетава у разреду, шири се изван школе и тако умножава. Пјесом и стиском руке славимо дружарство. Тако ћемо вратити изгубљене и заборављене осмјехе, јер сваком лицу најљепше пристоји осмијех. Замолићемо Зукерберга да прилагоди своје изуме и на тај начин омогући да се дјеца врате у своје породично гнијездо најбољим друговима, мами и тати.

Желим свијет у коме је једина борба, борба за људско добро, а у коме се највише ради на његоавњу најљепших и најузвишнијих људских вриједности. Желим свијет у коме је добро бити добар. Ту гдје смо се родили, ту останимо и да живимо. Чувајмо своје парче завичаја. Пружимо једни другима руку топлу и пријатељску. Нека дјеца расту у игри на цвјетним ливадама и њедрима планина. Нека широм планете одјекује радост дјеце и цвркнут птица.

Драги Свијете, одавно желим да ти напишем ово писмо. И само да знаш ово није бајка, докле све човјек није стигао и шта све није урадио, сигурна сам да промјена једног распореда часова не може бити проблем.

П. С. Поштовани Свијете, умalo да заборавим, у својој глави сам разрадила све детаље, сигурна сам да ти могу бити од помоћи. Али, о томе ћу ти писати у сљедећем писму.

Иван Цековић

ДВА ЂАКА И ТОРБЕ ДВИЈЕ

Била су ђака два
И торбе двије
И нико знао није
Што сваки од њих зна.

Била су ђака два,
Два ђака мала.
Чинило им се да школа сва
У торбе би им стала.

Била су ђака два
И торбе двије
А шта се у њим крило
Нико то знао није.

Била су ђака два,
Знали су да пуж пуже
И птице да круже
Изнад њиховог сна.

Била су ђака два
А сад су ко и прије
И нико рећ им не смије
Да више од њих зна.

Била су ђака два...

Јеврем Брковић

ЗНАО САМ БАКИНЕ ТАЈНЕ

Сјетим се бар једном сваког дана
Да ми се бака звала Јана.

Није то било обична бака
Она из пепела и буџака.

Дарко Ђорђевић

Са тога лица кад се смије
Чујем ријечи најчудније.

Бака је била на ријеч хитра
Спомене мог дједа и једног Митра.

– Вольели су ме – каже – оба
– Митар до удаје, а дјед до гроба.

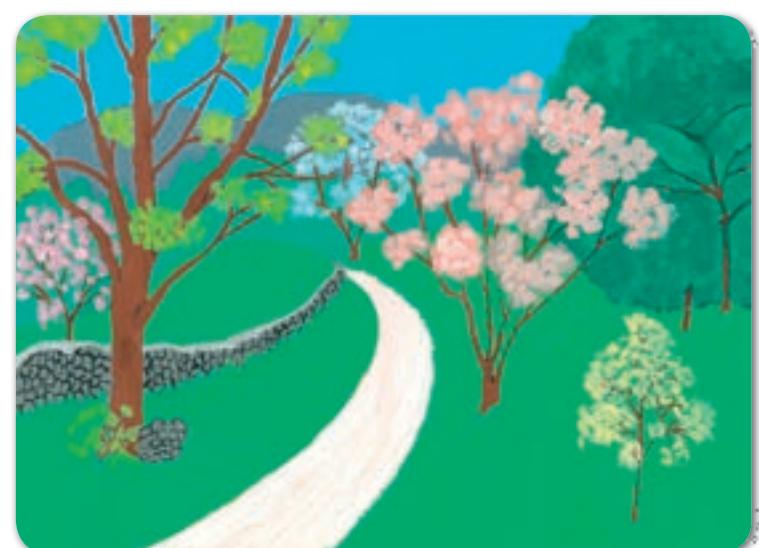
Ја молим баку да настави.
– Оба бијају они прави!

Каже ми бака и заћути
Ко да ће двапут уздахнути.

Једном за Митра, једном за дједа,
Бака уздахне па ме погледа.

Оде на гробље, ја је пратим,
Бака до оба гроба сврати.

И каже им по ријеч неку
И једном и другом ко човјеку.

Драгана ПЕРОШЕВИЋ, VI^а ОШ „Браћа Лабудовић”, Никшић

Прво награђени
рад 2014. године
на Литерарном конкурсу Поште Црне
Горе и Министарства просвјете

КАКО МУЗИКА МОЖЕ ДОДИРНУТИ НАШЕ ЖИВОТЕ

Писмо Миреле Рујовић,
ОШ „Штампар Макарије”, Подгорица

Драги Земљани,

Послије дужег проучавања вашег друштва, дошли смо до неких занимљивих закључака. Као радник на одјељку за проучавање културе и умјетности, желио бих да издвојим музику.

Недавно сам убачен на вашу планету како бих проучавао ваш културни живот. Знате ли што ме је запрепастило? Једног јутра сам добио наређење да проучим концерте и музику. Наравно, као становник планете Еф, где немамо такву умјетност каква је ваша, нијесам знао о чему је ријеч. И отишао сам на концерт, очекујући нешто спектакуларно, а што сам затекао? На позорници су били људи који су радили нешто сасвим сумануто: Један је трзао жице затегнуте преко дрвета, други је исте жице трљао дрвеним штапићем, жене су дувале у шупље лимене цијеви, пингвинастички човјек је превлачио прсте преко црно-бијелих плочица, групица човјечуљака је ударала кожу затегнуту преко округлог рама... На крају су им сви клици! Јака ствар, иживљавати се по материјалима само зато што производе звук. Запитао сам се: „Зар се овако хваљена цивилизација одушевљава обичним звуковима?“

Зашто су људи толико привржени музici

То ме је разочарало. Али нијесам могао да не примјетим да су сви око мене били насмијани и весели. Једна се ћевојчица чак и расплакала. Према свим правилима људског мозга, ви бисте требали да плачете када сте тужни. Зато сам помислио да је њу ово расплакало из истог разлога као и мене: није јој се свиђело. А кад сам је упитао, изгледала је прилично увријеђено. Рекла ми је да немам мозга и питала ме је са које сам планете дошао. Драго ми је што нијесам стигао да одговорим, јер сам касније увидио да је она била тајна операција.

Касније тога дана сам поднио извјештај. Мој слједећи задатак био је да сазнам зашто су људи толико привржени музici. То су ипак обични енергетски таласи, као и све друго. Одлучио сам да би било најбоље да дођем до оне ћевојчице, не-како ми се учинила најпогоднијом за то. Послиje два сата ушао сам у траг и ријешио да се нађемо. И молим вас, не тражите од мене да вам објасним како сам до ње дошао, ни ја не морам баш све да знам! Углавном, нашли смо се, људски попричали, а онда сам прешао на тему. Искрено, њен одговор ме је оставио без даха. Овако ми је одговорила:

Слушати музику док возиш ролере – страх од пада потпуно нестане

„Ти заиста не разумијеш! Није ствар у томе која су средства, музика просто има оно нешто. Музика је као нека врста хипнозе. Када слушам неку енергичну музiku и високе басове, моје срце почне да куца у потпуно истом бум-бум-БУМ ритму. А онда као да ми обликује мозак. Улије ми неко самопоуздање, па осjetиш брзину, узбудиш се... Стварно је добра ствар слушати музiku док возиш ролере – страх од пада потпуно нестане. А инструменти – то је фантастична ствар. Уживиш се у музiku, она ти постаје пратња уз оно што радиш. Као да сваки свој поступак можеш описати музиком. Јер сваки звук носи неко осећање, и управо мислим да је то разлика између шума и звука. Шум је празан, слуčajno настао,

Овим писмом желим да укажем на то да ви људи имате ствари много вредније од алуминијума, нафте и угља. Ако си прави човјек, споразумијеваћеш се музиком. Јер сваки прави човјек има осећања која се испољавају музиком. Можда ти сад звучим као неко пренемагало, али мени музика значи... Ја је... видим и чујем и осећам – све!

а код звука, то је као нека реченица. Вјероватно је то неки начин да се шаљу скривене поруке, просто тако осећам музiku. Као да ми музичари нешто говоре. Као да говоре свима нама! Ако си прави човјек, споразумијеваћеш се музиком. Јер сваки прави човјек има осећања која се испољавају музиком. Можда ти сад звучим као неко пренемагало, али мени музика значи... Ја је... видим и чујем и осећам – све!“

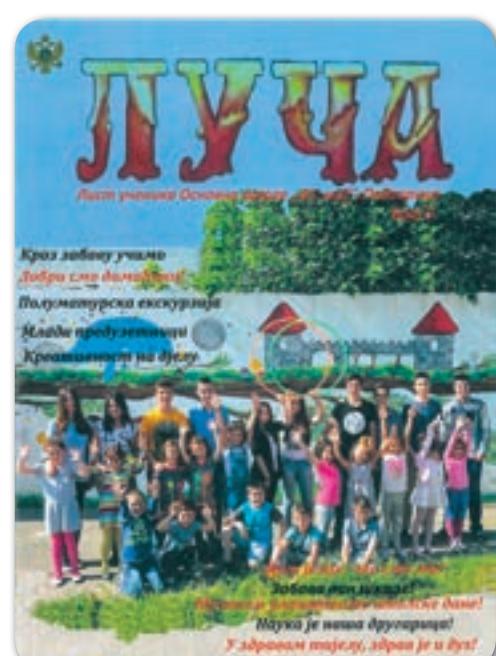
Опера је теретана гласу, развијеном гласу подијум за плес

Ту је стала – стресла се и брзо отишла. Можда јој је било непријатно, јер је одржала веома дубокоуман говор, који се у ово доба баш и не цијени. Ја сам наравно остао мирно, још увијек само ради посла, скупљајући информације. Негде на пет корака од мене зауставила се и напоменула да једини прави инструмент људски глас. Одлучио сам да то мало истражим па сам се домогао и карте за оперу. Рекли су ми: „Опера је као теретана гласу, али развијеном гласу је подијум за плес.“ Јео сам, једнолично као и увијек, због чега сада жалим, јер заиста тиме нијесам указао поштовање гласу. Жена је изашла на позорницу и почела да пјева.

Ах, те милине! Дословно сам се заљубио у глас: толика снага и раскош. Глас ми је ушао право кроз уши и стигао до мозга (не срца, јер оно служи само за пумпање крви, не за чула)! Толико емоција и двосмислености, тај лични печат пјевача. Чуо сам реченицу, осjetио сам је! Као да сам умро и поново се родио, а успут досегао је пун звукова и гласова.

Овим писмом желим да укажем на то да ви, људи, имате ствари много вредније од алуминијума, нафте и угља.

С поштовањем,
Зиксион Ефћанин

„Луча“, лист ОШ „21. мај“ у Подгорици: Професорице Ирена, хвала

МИ СЕ ЗАЈЕДНО ДРУЖИМО У „ЋЕЧИЈЕМ СВИЈЕТУ“

Школски листови су интересантни, они су огледalo школе и ученика. По радовима и талентованим ученицима, иако најмађа у Подгорици, ОШ „21. мај“, већ се сврстava у најбоље. То говори и огледало – „Луча“.

Глава куће тојест школе директорица Зденка Мишковић поздравља ученике и особље. Полуматуранти одушевљено пишу о екскурзији по Црној Го-

ри. Ученици – млади инструктори праве роботе. Посјетили су Биолошки институт, то је већ сусрет на вишем нивоу. Кад је забава упитању и ван наставне активности, ту су активни. Посјетили су музеје на Цетињу, Плантаџе и вински подрум, уживали су на аеромитингу на Ђемовском пољу. Гледали су представе Градског позоришта, сами изводе игроказе. Њихова свестраност говори о њима- свуда су и свуда

стижу. Какав имају хор- боли гла- ва. Спортсти – кул. Математичари – не питај – док су ме испитивали знојио сам се. Што се тиче талената – да се похвалим, то су моји сарадници. Ми се заједно дружимо у „Ћечијем свијету“.

На крају, ко је главни кривац за овај одличан лист. Е другари, да знате то је професорица црногорског језика Ирена Мугоша. Професорице Ирена, хвала на узбудљивом догађају.

3
Pros
vjetni
rad

DEC.
2015
BROJ
40

ЦРНОГОРСКИ ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР

1. децембар 1918.

ПРОГЛАШЕЊЕ КРАЉЕВИНЕ СХС

Нова државна творевина инаугурисана је у Београду, прокламацијом регента Александра Карађорђевића о уједињењу Срба, Хрвата и Словенаца у истоимену унитарну краљевину. У ту заједницу Црна Гора је ступила присаједињена Србији одлукама Подгоричке скупштине, изгубивши национални и државни идентитет. Прва влада нове државе одредила је свог повјереника Ивана Павићевића, бившег српског министра, да прими власт од нелегитимног црногорског Извршног одбора за уједињење. Послије тог издајничког чина долази до невиђених терора над црногорским народом од стране српске војске и домаћих издајника.

21. децембар 1918.

БОЖИЋНИ УСТАНАК

У мјестима у околини Цетиња почело је организовање противника безусловног уједињења Црне Горе са Србијом, који су намјеравали да се на Божић спротставе спровођењу одлука Велике подгоричке скупштине. Не мирећи се са одлуком о присаједињењу Србији, која је означила национално и државно обезличење Црне Горе у Краљевини СХС, зеленаши и један број присталица и најистакнутијих сарадника краља Николе организовали су се како би покренули политичку и војну акцију против незавидног економског положаја Црне Горе у Краљевини и насиља нових власти и српске војске над бројним грађанима који нијесу подржавали безусловно уједињење.

24. децембар 1915.

БРОДОЛОМ ЦРНОГОРСКИХ РОДОЉУБА

Брод „Бриндизи“, са црногорским добровољцима који су из Америке похитали да помогну домовини у борби против Аустроугарске током Првог светског рата, на крају пута из Напуља нашао је на мину у водама албанске луке Сан Ђовани ди Медова. Брод је у експлозији оштећен и потопљен. Бродолом је, од 500 добровољаца, преживјело њих 164. У знак сећања на црногорске родољубе, на Цетињу је подгинут споменик „Ловћенска вила“, рад црногорског вајара Риста Стијовића

4

Prosvjetni rad

DEC.
2015
BROJ
40

ТЕБИ, ВОЉЕНИ ГРАДЕ!

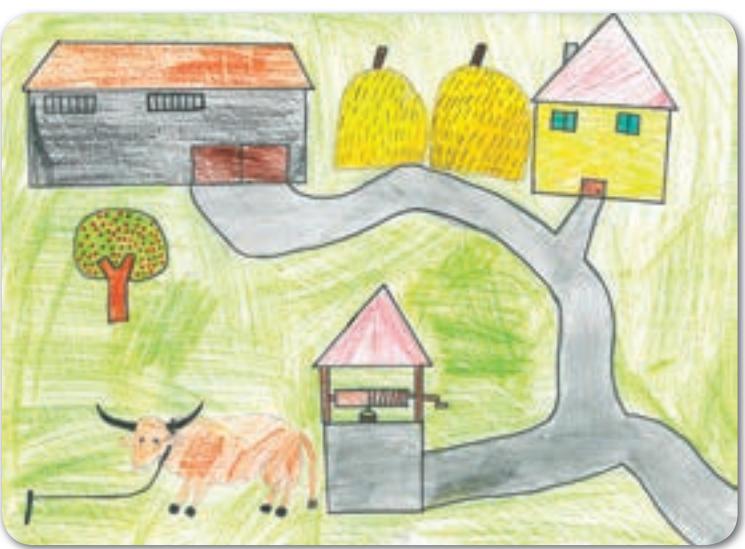
Теби, вољени граде,
ову пјесму пишем
и са поносом у теби дишем.

Румија, Лисињ, Суторман
око тебе круже,
и с поносом се
с тобом друже.

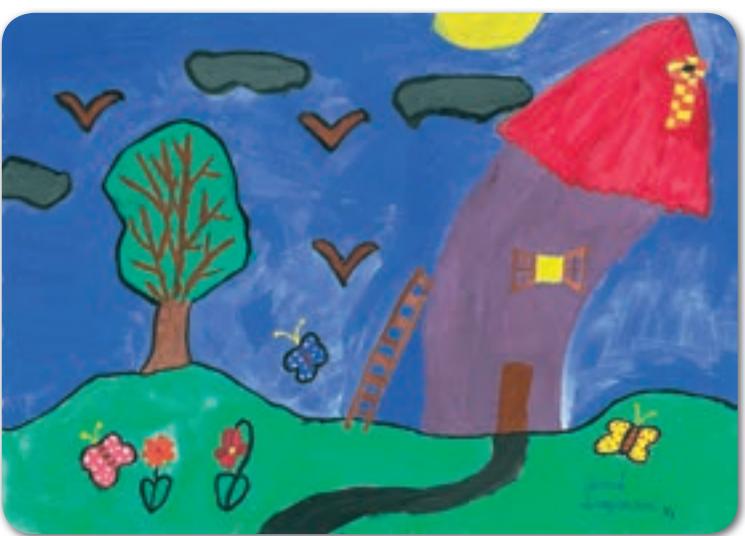
Маслина стара
у теби живи
и с поносом се свима диви.

Сви се с тобом друже,
око тебе круже.
Радује их сваки дан
и желе ти: „Срећан рођендан!“

Јелена Поповић
ОШ „Мексико“, Бар

Емир СИЈАРИЋ, ОШ „Шукрија Међедовић“, Годијево, Бијело Поље

Новак ДАМЈАНОВИЋ, V_g ОШ „Браћа Лабудовић“, Никшић

САВЈЕТ

Настој да будеш од себе боли,
Не мораš да си другима по вољи.
Лијепо је да будеш јак,
Још љепше ако си добар ѡак.

Не мораš свима баш да се свидиш,
Такав си, какав си, немој да се стидиш,
Осмјехом када другима зрачиш,
Нијеси ни свјестан колико им значиш.

Једном си само заиста мали,
Зато се играј, вријеме не жали:
На Смијех, на радост, на игре нове
И сањај само шарене снове.

Све то ради са друштвом скупа,
Када си сам и игра је глупа
Па када живот к старости крене,
Бићете дјеца из успомене.

Арбина Зекић
ОШ „25. мај“ Рожаје

О ЂЕДОВИМА

Осим родитеља ми ћеца највише на свијету волимо ћеда и бабу. Често чујемо да су они појетињили уз нас и да нијесу строги као што су били за своју ћецу. Оно што ми засигурно знаамо, и то ваљано користимо, јесте демократија коју нам они пружају. Оно што тата и мама не дозвољавају, то код ћеда и бабе може. Оно што је код родитеља строго забрањено, код ћеда и бабе може а не мора. Они су наши прави савезници у одраслању.

Седмаци из ОШ „21. Мај“
Подгорица

ZA NASTAVU

Godina XXII //////////////// DECEMBER 2015 //////////////////// Broj 169

MATEMATIKA

Završni rad na seminaru: Aktivno orijentisana nastava matematike

PRIPREMA ZA ČAS

Vrsta škole (osnovna, gimnazija, srednja stručna):
Osnovna škola "Pavle Rovinski" Podgorica

Autor pripreme i zadataka:
Tanja Šoškić

Nastavna tema: Sabiranje i oduzimanje do 100

Nastavna jedinica: Sabiranje desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom ($26 + 7$)

Razred i odeljenje:
III 7

Analiza uslova:

Odjeljenje III 7 broji 28 učenika, 15 dječaka i 13 djevojčica. Svi učenici su zainteresovani za rad. Dva učenika ne postižu u potpunosti ciljeve i za njih je organizovana dopunska nastava, dok pet učenika pokazuju veliko interesovanje za matematiku, postižu odlične rezultate i pohađaju časove dodatne nastave. Svi učenici su naročito zainteresovani za matematičke igre i takmičenja među sobom.

Ciljevi časa:

*Upoznavanje učenika sa postupkom sabiranjem desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom
*Ospozobljavanje učenika za brzo sabiranje desetica i jedinica i jedinica

Zadaci časa (materijalni, funkcionalni, vaspitni):

Materijalni

*Proširivanje znanja o postupnom sabiranju desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom do 100.

*Usvajanje postupka sabiranja desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom do 100.

*Usvajanje brzog sabiranja desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom do 100.

*Ospozobljavanje učenika za rješavanje situacijskih zadataka.

Funkcionalni

*Uvježbanje postupnog sabiranja desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom.

*Razvijanje sposobnosti samostalnog i brzog sabiranja desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom.

*Ospozobljavanje učenika da shvataju problemske situacije, pokažu i objasne postupak njihovog rješavanja.

Vaspitni

*Sticanje vještine preciznosti, tačnosti i urednosti u radu

*Razvijanje logičkog mišljenja, pamćenja i logičkog zaključivanja.

*Formiranje vještine dobre komunikacije u socijalnoj grupi.

*Razvijanje takmičarskog duha i ljubavi prema matematici.

PLAN TOKA ČASA

FAZA/ OKVIRNO VРЕME	AKTIVNOST NASTAVNIKA	AKTIVNOST УЧЕНИКА	METODE/ OBLOCI RADA	MEDIJI I MATERIJAL	ISHODI Ученик ће бити у stanju da:	NAPOMENA
Motivacija 20 minuta	Ističem plakat (Prilog br. 1) i dijelim učenicim listiće za individualni rad. Objašnjavam način rada. Dijelim učenike u parove i pojašnjavam način rada u paru. Obilazim učenike, kontolišem parove, dajem instrukcije. Pregledam radove i proglašavam pobjednički par. Čitam i dijelim Nodijeve poruke (Prilog br 2.) učenicima. Ističem cilj časa (Prilog br. 3) i lijepim ga na tabli.	Individualno rješavaju zadatke na nastavnom listiću. Rade u parovima, kontrolišu rad svog para, Računaju, bojavaju rješenja i dovode Nodija do kuće. Otkrivaju Nodijeve poruke i lijepe ih u sveske. Otkrivaju cilj časa i zapisuju u sveskama	Individualni rad Rad u paru Metoda razgovora Metoda demonstracije	Nastavni listići, hamer, koverte sa porukama, Nodijeve zahvalnice.	Sabere i oduzme različite oblike desetica jedinica sa jedinicama bez prelaza kao i oduzima oblike $27+3$; $40-7$; $70-24\dots$	Na spontan način obnavljamo naučene oblike sabiranja i oduzimanja desetica i jedinica sa jedinicama bez prelaza kao i oblike $27+3$; $40-7$; $70-24\dots$ Zaineresovati učenike za aktivno angažovanje u daljem toku časa.

FAZA/ OKVIRNO VREME	AKTIVNOST NASTAVNIKA	AKTIVNOST UČENIKA	METODE/ OBLCI RADA	MEDIJI I MATERIJAL	ISHODI Učenik će biti u stanju da:	NAPOMENA
Glavni dio Prvi dio Uočavanje postuka sabiranja 25 minuta Izrada zadataka Drugi korak – 30 minuta	Pokazujem postupak postupnog sabiranja desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom. Pokazujem crvene i plave kocke i slažem ih u kutije. Ističem plakat sa šemama sabiranja (Prilog br. 4) Dijelim učenike u grupe i objašnjavam način rada i pravila igre „Prodavnica zadataka“ Dijelim učenicima materijal za grupni rad (Prilog 5 i prilog br. 7) Pomažem sudijama u kontroli urađenih zadatka. Pomažem učenicima u prezentaciji urađenog. Provjeravam da li učenici prate izlaganje drugih grupa. Pomažem sudijama u bodovanju i sumiranju konačnog rezultata izboru najbolje grupe.	Prate izlaganje nastavnika. Slažu kocke u kutije. Uočavaju postupak postupnog i brzog sabiranja. Dobijaju listić sa šemama. Lijepe lističe u sveske. Učenici prate, posmatraju, uočavaju. Rade zadatke brzog sabiranja. Dogovaraju se o imenu i vođi grupe. Vrše podjelu rada u grupi. Dogovaraju se oko rješenja zadatka. Zajednički provjeravaju tačnost urađenih zadatka. Predaju zadatke na ocjenjivanje. Pažljivo prate prezentacije ostalih grupa. Uočavaju, zapažaju i diskutuju tačnost urađenih zadatka. Ngrađuju pobjedničku grupu aplauzom i čestitaju joj na pobjedi	Frontalni rad Metoda demostcije Individualni rad Mape uma Metoda razgovora Grupni rad Plenum	Crvene i plave drvene kocke, providne kutije za kocke, hamer i nasavni listići sa šemama sabiranja, hameri u boji za prezentovanje radova grupa, kartice sa bodovima za ocjenjivanje, zadaci za grupni rad Kutije za zadatke. Odštampani zadaci i zalipljeni na karticama (Prilog br 6) hameri za lijepljene zadatka (Prilog br 5.)	Da sabere postupno postupno desetice i jedinice sa jedinicama sa prelazom. Da uvježba brzo sabiranje desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom. Da rješava zadatke s nastavnog listića primjenjujući ranije stečena znanja i iskustva Rješava problemske zadatke. Da objašnjava postupke dolaženja do rješenja. Da razvija osjećaj objektivnosti prema sopstvenom radu Da rješava situacijske zadatke	Vizuelnom percepcijom pokazujem postupak sabiranja sa prelazom. Navesti učenika da pomoću datih šema i primjera na jednostavan način uoči pravila postupnog sabiranja. Ovakav način rada razvija drugarstvo, saradnju i razvija takmičarski duh. Spremnost da se čestita pobjedniku i prihvati poraz.
Završni dio 15 minuta	Dijelim učenicima dva špila karata. Objašnjavam parvila igre „Matematički rat sa kartama“ (Prilog br. 8) Dijelim učenicima listić (Prilog br 9) Provjeravam zadowoljstvo učenika održanim časom.	Uzimaju po tri karte iz špila sastavljuju dvocifreni i jednocifreni broj i računaju zbir. Pobjedik je onaj čiji je zbir veći. Ocenjuju rad na času. Šta im se dopalo na času stavljaju u brod a sto mjenje da ubace u more (Prilog 9)	Rad u paru Metoda akvarijum	Dva špila karata Nastavni listić (Prilog br. 9)	Da na zabavan način sabira desetice i jedinice sa jedinicama sa prelazom Iznose svoj stav o radu nastavnika, kvalitetu časa i svojim osjećanjima tokom rada na času	Razvijanje takmičarskog duha Razvijanje ljubavi prema matematici Podržati učenike da slobodno iznesu svoj stav i osjećanja prema održanom času.

OPIS ČASA:

*Uvodni dio časa: Ističem plakat (Prilog br. 1) kojim učenici ponavljaju do sad učene oblike sabiranja i oduzimanja do 100. Objašnjavam učenicima način rada. Dobijaju nastavni listić koji je isti kao i prilog na tabli. Učenici prvo individualno rješavaju zadatke, bojavaju polja sa dobijenim rezultatima i pomažu Nodiju da dođe do kuće. Zatim rade u parovima. Mijenjaju se sa drugom ili drugaricom do sebe, kontolišu i upoređuju dobijene rezultate. Zatim predaju zajedno svoje radevne nastavniku. Pobjednik će biti onaj par koji prvi preda i uradi sve tačno na oba rada. Kao nagradu dobija ulogu sudije u narednoj igri.

Pošto proglašimo pobjednika, učenici lijepe nasavni listić u sveske. Potom otvaramo Nodijeve poruke. Prva poruka je Nodijeva zahvalnica za pomoć i pohvalu za urađene zadatke (Prilog br. 2). Učenici lijepe poruke u sveske. Sada otvaramo drugu poruku (Prilog br. 3) ona nam otkriva naziv današnje nastavne jedinice. Ističem cilj časa i naslov lijepim na tabli, a učenici zapisuju u svojim sveskama.

*Glavni dio časa: Objašnjavam učenicima način postupnog sabiranja desetica i jedinica sa jedinicama sa prelazom. Donosim 27 plavih i 7 crvenih kockica i četiri providne kutije. U svaku kutiju staje po deset kockica. U tri providne kutije rasporedim 27 plavih kockica, a u jednu kutiju rasporedim 7 crvenih kockica. Zatim crvene kockice stavljam u treću kutiju. Pitam učenike koliko ćemo staviti kockica da treća kutija sa 7 plavih kockica

bude puna? Oni zaključuju da treba tri kockice. Zatim pitam koliko je ostalo crvenih kockica? Učenici zaključuju da je ostalo 4 crvene kockice. Učenici zaključuju da smo 7 crvenih kockica rasporedili na 4 i 3 kockice i dodali ih u kutije. Zatim taj isti primjer prikazujem u vidu šeme (Prilog br. 4) na kojem je posupak sabiranja predstavljen u vidu šeme. Učenici uzimaju plave i crvene kockice i raspoređuju ih u kutije.

Pošto objasnim učenicima postupak i učenici sam to shvate slažući kockice, dijelim im listić na kome su pomenute šeme koji oni lijepe u sveskama.

Kada su učenici shvatili postupak sabiranja, prelazimo na grupni rad. Objašnjavam pravila i način igre „Prodavnica zadataka“. Učenike sam ranije podijelila u grupe zbog ranije pomenutih 5 učenika koji pohađaju sekciju, oni su raspoređeni svaki u različitu grupu, zbog objektivnosti takmičenja. Dijelim učenike u pet grupe po pet učenika, pobjednički par iz prethodne igre će biti sudije, prodavac će biti učenik kojeg slučajno izaberemo. On će vođe grupe koje dolaze da kupuju zadatke potiskeći na pravila lijepog ponašanja (Dobar dan, doviđenja, izvolite, hvala). Svaka grupa dobija manji hamer (Prilog br. 5) u boji na kojem će lijepiti urađene zadatke. Članovi grupe se dogovaraju o imenu grupe, vođi grupe i izradi zadatka. Svaka grupa ima početnih 20 bodova koje dobija na karticama od 1 bod, 2 boda, 5 bodova i 10 bodova. Sudije podijele grupama početne kartice sa bodovima. Ispred sudija su 4 kutije sa zadacima po težini (Prilog br. 6) (Prva kutija – 1 bod, druga kutija 2 boda, treća kutija 5 bodova i četvrta kutija 10

bodova). Štampaju se bodovi ranije, izežu i zaližepe na kartice. Kartice sa bodovima stoje kod sudija. (Prilog br. 7) Zadaci u prve tri kutije su iste težine ali različite forme, a u četvrtoj kutiji je situacijski zadatak koji je potpuno isti za sve grupe. Pošto ima više načina rješavanja ovog zadatka, posebnu pažnju ćemo posvetiti diskutovanju i različitim načinima rešavanja istog.

Kada objasnim sva pravila igra počinje. Vođe grupa uzimaju po jedan zadatak iz svake kutije i plate ga koliko košta (Sva 4 zadatka koštaju 18 bodova, koje predaju sudijama, a uzimaju zadatke). Sve grupe sada imaju po 1 bod, a na kraju mogu dobiti maksimalnih 39 bodova.

Zajedno sa svojom grupom se dogovaraju ko će raditi koji zadatak. Kada završe sve zadatke lijepe na dobijeni hamer i odnose sudijama na ocjenjivanje. Za svaki tačno urađen zadatak dobijaju duplo više bodova, a ako je netačan gube onoliko bodova koliko zadatak nosi.

Na 1 bod koji je otao poslije kupovine zadataka, dodaju se osvojeni bodovi, koji će se na kraju upisati na njihovom hameru na kojem će lijeputi urađene zadatke.

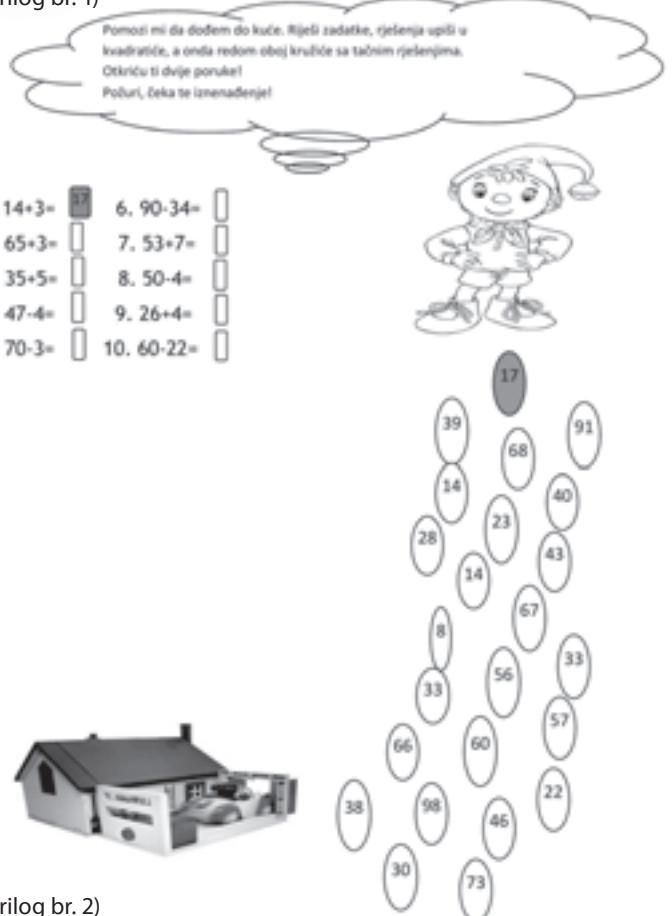
Sjedi prezentovanje rada grupa i sumiranje osvijenih bodova. Proglasavamo pobedničku grupu i nagrađujemo je aplauzom. Pohvaljujemo i ostale grupe na ostvarenom rezultatu.

Završni dio časa: Donosim dva špila karata iz kojih sam uklonila slike i obajšnjavam njima pozantu igru „Matematički rat sa kartama.“ (Prilog br. 8) Ovoga puta cilj igre je da u paru učenici od tri slučajno izvuče karte sastave jedan dvocifreni i jedan jednocifreni broj i odrede njihov zbir. U prvom krugu pobjednik će biti onaj učenik čiji zbir bude veći i rezultat tačan. Zavisno od toka časa i utrošenog vremena ponovićemo igru par puta.

U završnom dijelu časa učenici ocjenjuju šta im se na času najviše dopalo, a šta im se nije dopalo. Ono što im se dopalo na času upisuju u ribice koje ubacuju u ribarsku mrežu koja je na brodu, a ono što nije upisuju u ribice koje bacaju u more (metoda akvarijum) (Prilog br. 9)

PRILOZI

(Prilog br. 1)

(Prilog br. 2)

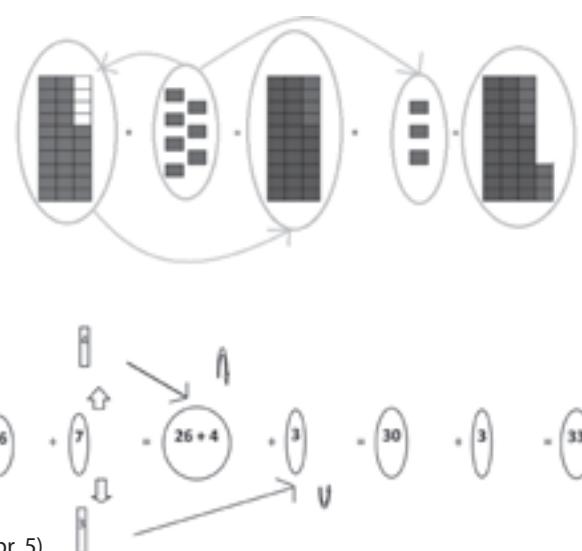

(Prilog br. 4)

(Prilog br. 3)

(Prilog br. 5)

(Prilog br. 5)

GRUPNI RAD

* Ime grupe: _____
 * Članovi grupe: _____
 * Broj početnih bodova: _____
 * Broj ostvarenih bodova: _____
 * Osvojeno mjesto: _____

ZADACI:

3. Nodi je imao 78 bombona. Uško mu je dao još 8. Koliko bombona ima Nodi?

R: _____

O: _____

3. Nodi je imao 34 bombona. Uško mu je dao još 9. Koliko bombona ima Nodi?

R: _____

O: _____

3. Nodi je imao 85 bombona. Uško mu je dao još 7. Koliko bombona ima Nodi?

R: _____

O: _____

(Prilog br. 6)

Zadatak koji nosi 10 bodova:

4. Nodi je u prodavnici. Ima manje od 30€, a više od 26€.
 Koja tri proizvoda može da kupi ako su cijene sledeće:

Jabuke 7€, čokolada 12€, banana 8€, bombone 6€, keks 4€ i žvake 3€
 Nodi ima _____ €

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

4. Nodi je u prodavnici. Ima manje od 30€, a više od 26€.
 Koja tri proizvoda može da kupi ako su cijene sledeće:

Jabuke 7€, čokolada 12€, banana 8€, bombone 6€, keks 4€ i žvake 3€
 Nodi ima _____ €

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

4. Nodi je u prodavnici. Ima manje od 30€, a više od 26€.
 Koja tri proizvoda može da kupi ako su cijene sledeće:

Jabuke 7€, čokolada 12€, banana 8€, bombone 6€, keks 4€ i žvake 3€
 Nodi ima _____ €

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

4. Nodi je u prodavnici. Ima manje od 30€, a više od 26€.
 Koja tri proizvoda može da kupi ako su cijene sledeće:

Jabuke 7€, čokolada 12€, banana 8€, bombone 6€, keks 4€ i žvake 3€
 Nodi ima _____ €

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

4. Nodi je u prodavnici. Ima manje od 30€, a više od 26€.
 Koja tri proizvoda može da kupi ako su cijene sledeće:

Jabuke 7€, čokolada 12€, banana 8€, bombone 6€, keks 4€ i žvake 3€
 Nodi ima _____ €

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

Nodi može kupiti _____

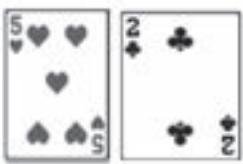
(Prilog br. 6)

Zadaci koji nose 2 boda

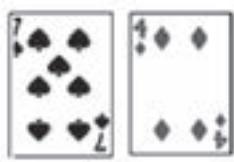
(Prilog br. 8)

Matematička igra „Matematički rat sa kartama“

Prvi učenik:

+ =

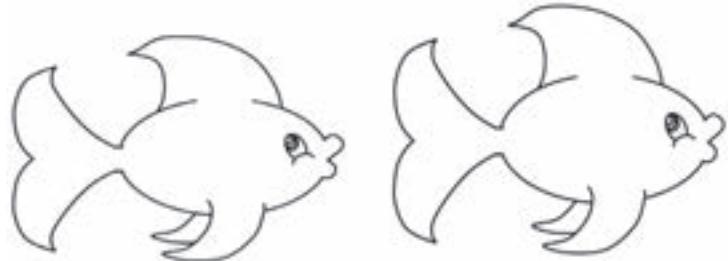
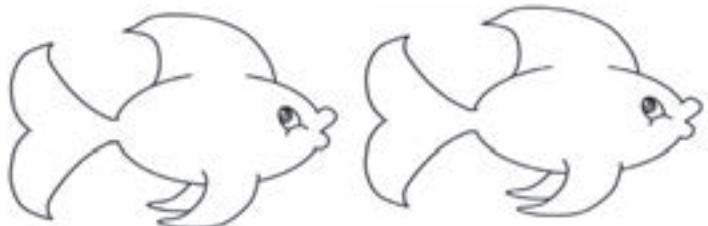
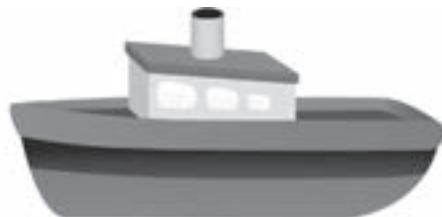
Drugi učenik:

+ =

Pobjednik je drugi učenik!

(Prilog br. 9)

INTEGRATIVNA NASTAVA

U Osnovnoj školi „MAHMUT LEKIĆ“ Tuzi, 29. 10. 2015. godine, u odjelenju prvo pet, učiteljica Tamara Marković je održala ogledni čas na temu „Jesen u mojoj učionici“.

JESEN U MOJOJ UČIONICI

– TEMATSKI DAN

– Implementacija preduzetništva (stvaralaštvo, dramatizacija, uključivanje roditelja u nastavu)

– Integrativna nastava (Crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost, Priroda i društvo, Likovna kultura, Muzička kultura) – horizontalno i vertikalno učenje; dramski metod u nastavi

Tog dana su roditelji zajedno sa učenicima učestvovali u aktivnostima na času. Organizacija se sprovodila preko zatvorene grupe odjelenja prvo pet na društvenoj mreži Facebook, u okviru koje se inače sproveđi uspješna saradnja učiteljice i roditelja učenika.

Zadatak je bio da se u podijeljenim grupama od pripremljenog materijala (jesenji plodovi) napravi lutak „Jesenko“, a zatim učenici

predstavnici svoje grupe odglume istoimeni igrokaz. Atmosfera u učionici je bila bajkovita. Mala i „velika djeca“ su sa oduševljenjem učestvovala u svim aktivnostima na času, koji je započeo „razgovorom“

ZADOVOLJNI RODITELJI SA UČITELJICOM I VASPITAČICOM

PREZENTOVANJE RADOVA

DRAMATIZACIJA TEKSTA „JESENKO“

sa lutkom Senkom. Ona se sa prvačićima druži od prvog dana škole (dramski metod u nastavi). Zatim su prijavljeni roditelji birali aplikacije, nakon njih i učenici i na taj način je formirano pet grupa. Uz pratnju muzike sa CD-plejera (Vivaldi – Jesen) u svim grupama se vrijedno i veselo radilo.

Ubrzo su lutke bile gotove i izložene kraj table.

Nakon prezentacije radova učenici su glumili po ulogama teksta „Jesenko“

Čas je završen zajedničkom pjesmom „Jabuka, kruška, šljiva“, nakon čega su se svi učesnici i gosti zasladiли jesenjim voćem, koje je bilo složeno u korpama.

Osim roditelja, času su prisustvovali članovi PP službe-pedagog i psiholog škole, nastavnici aktivna 1. razreda, kao i svi ostali koji su bili zainteresovani, jer su vrata učionice bila otvorena za sve one koji su htjeli da budu dio ove prelijepе, jesenje bajke.

Roditelji su izrazili veliko zadovoljstvo i poželjeli još ovakvih druženja.

BIOLOGIJA

Predmet: Biologija (Integrativna nastava – povezivanje nastavnih sadržaja iz biologije i genetike)	Razred: I, II i III	Priredilec: Mr Merima Đukić, prof. biologije Milanka Okuka, pedagog Srednja poljoprivredna škola Bar	Operativni ciljevi: Učenici navode funkciju i opisuju građu proteina; znaju građu nukleinskih kiselina; objašnjavaju građu, ulogu i značaj DNK; navode vrste i objašnjavaju građu, ulogu i značaj RNK; upoređuju sličnosti i razlike između DNK i RNK. Primjenom integrativne nastave učenici se pripremaju za cijeloživotno učenje pa školu (nastavu) doživljavaju na interesantniji i životniji način. Ovakav tip nastave razvija načine učenja i usvajanja znanja koji na mentalnom nivou uspostavljaju veze koje učenike podstiču na traženje novih rješenja. Podsticanje kreativnosti i intelektualne radoznalosti učenika; uključivanje učenika u planiranje, pripremanje i realizaciju aktivnosti; povećanje zadovoljstva učenika i nastavnika; osnaživanje timskog rada.	2. Koja dva tipa nukleinskih kiselina postoje? 3. Šta su proteini? 4. Koje su purinske, a koje pirimidinske baze? 5. Šta je to gen? 6. Koja je uloga DNK? 7. Šta je fenotip? 8. Koja jedinjenja sadrži svaki nukleotid? 9. Šta je genotip?	• Učenici individualno učestvuju u kvizu „ Koliko znaš toliko dobijaš “, a dodijeljene su im tri uloge (pravnica, glumica i moderna kreatorka) da bi se naglasio značaj teme za sve ljude i sva zanimanja.
---	-------------------------------	---	--	---	---

Tok nastavnog časa	Aktivnosti učenika
Uvodni dio časa: Trajanje: 10- 15 m	I AKTIVNOST
Učenica-voditeljka najavljuje cilj časa i redosled aktivnosti tokom nastavnog časa Kviz: „Koliko znaš toliko dobiješ“ Proglašenje pobjednika u kvizu znanja Pjesma DNK- izvodi učenik Prilog br. 1. Likovi: voditelj, tri takmičara i jedan član komisije.	<ul style="list-style-type: none"> Učenici ulaze, sjedaju na predviđena mjesta. Sa njima ulazi i član komisije koji zauzima svoje mjesto. Njegova dužnost je da prati regularnost kviza i da da tačan odgovor na postavljeno pitanje ukoliko takmičari ne budu znali. Ispred svakog od njih stoji gumena igračka koja ispušta zvuk i koja će tokom kviza poslužiti kao taster, kalendar sa upisanim brojevima od 1 do 10, koji se osvajaju kao bodovi za svaki tačan odgovor. Nakon što su zauzeli svoja mjesta takmičari se predstavljaju.
Pitanja: (prilog br. 1.) 1. Kako se nazivaju proteini koji služe kao katalizatori?	RECITACIJA: DNK (prilog br. 2.) DEZOKSIRIBONUKLEINSKA KISELINA DNK je dezoksiribonukleinska kiselina

<p>koju su amerikanci otkrili odavnina a prvi model strukture DNK Watson i Crick su dali i da se sastoji od dva polinukleotidna lanca oni su znali. DNK je izgrađena od četiri nukleotida a veza između njih je jaka i nikada se ne kida broj nukleotida je veliki veoma i može biti preko miliona.</p>		<p>RNK (ljuta i povrijedena povиšenim tonom uzvraća) Šta, šta radim? Prvo što moram tebe da slušam, koji mi uputstva šalješ i šta mi pričaš, ali ne samo to, nego što moram silne i silne amino kiseline da transportujem, pa da sintetišem enzime... vrste, te hormone... te enzime ... Ne znam više šta da radim, dobro da znam gdje su mi nukleotidi bre!!!</p>
<p>Svaki nukleotid se sastoji od jedi-njenja tri i to bi trebalo da znaji svi dva su ista, a razlikuju se po trećem, i to da su purinske baze od pirimi-dinskih veće.</p> <p>DNK uputstva za sintezu RNK šalje a zatim RNK nastavlja dalje To je sve što vam o DNK mogu reći a ako slušate profesorku, mnogo veće znanje ćete steći.</p>	<p>III AKTIVNOST</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neosjetno, učenici preko dodijeljenih uloga shvataju, razumiju, opisuju, razlikuju i upoređuju DNK, RNK. Poruka izgrovaka je da je veza između DNK i RNK neraskidiva. • Na interesantan i jednostavan način odvija se proces učenja i saznanja o svijetu molekularne biologije; o ulogama i značaju DNK i RNK; o sličnostima i razlikama između DNK i RNK; o uticaju i neraskidivoj povezavosti nukleinskih kiselina u svijetu molekularne biologije. 	<p>DNK: Tvoji nukleotidi? Tvoji nukleotidi su moji nukleotidi ... kopije.</p>
<p>Glavni dio časa 15-20 minuta</p> <p>Igrokaz (polemika, debata, rasprava): između DNK i RNK. Muzička tačka: „Istraživači“</p> <p>Igrokaz (prilog br. 3.) Likovi: DNK- učenik, RNK- učenica, grupa učenika – amino kiseline (LEUCIN, LIZIN, VALIN) i voditelj</p> <p>RNK: (Ulazi bijesna i povиšenim tonom se obraća DNK) Ne mogu vise da trpim ovu tiraniju!</p> <p>DNK: Šta je bilo?</p> <p>RNK: Šta, šta je bilo? Ti samo tu sjediš i pišeš neka uputstva.</p> <p>DNK: (začuđen, zbumen i ljut) Ja sjedim i pišem uputstva. Ti ništa ne radiš! Ja ovde pišem uputstva koja su veoma važna. Iskrivi mi se kičma od rada a ti si došla ovde da mi se žališ. Jesam li te ja tjerao da izadeš iz jedra? Ali djevojka hoće da ide u svijet ... Šta se žališ kad i onako ništa ne radiš.</p>		<p>RNK: (uvrijeđena i ljuta) Aaaa ... Možda ti imaš C i G i A, ali tvoj T nije ništa za moj U. Ni dva polinukleotidna lanca ti ne pomažu.</p> <p>DNK: Neće to moći ovako. Kako te nije sramota, od tebe mi genetički kod puca. Bježi mi s očiju da ti sve fosfodistarske veze ne pokidam ... (ljutito) i vodonjčne ... Bježi, ne želim ta te vidim!</p> <p>RNK: (uvrijeđena) Dobro idem, svoje kodone i antikodone nosim sa sobom a amino kiseline ti ostavljam pa se sam snalazi sa njima.</p> <p>DNK: Odlazi više!!! (obraća se amino kiselinama-grupi učenika koji staje sa strane, ljutito) Šta me vi gledate, idite i ptavite neke proteine ili tako nešto.</p> <p>A. K.: (amino kiseline-grupa učenika se vrti ... i ne znaju šta treba da rade)</p> <p>VODITELJ: Dobro veče poštovani gledaoci. Prekidamo program zbog vremena važnih vijesti iz svijeta molekularne biologije. Kako nezvanično saznajemo u noći između ponедјeljka i utorka došlo je do žestoke svađe između DNK i RNK. Upravo se nalazimo na licu mjesta. Da vidimo da li možemo nešto da saznamo?</p> <p>(prilazi grupi učenika – amino kiselinama i postavlja jednom od njih pitanje) Dobro veče, kako se vi zovete?</p> <p>A. K.: (panično odgovara) Ne znam.</p> <p>VODITELJ: (pita grupu učenika A. K.) Da li vi znate gdje se nalazite?</p> <p>A. K.: (panično odgovaraju sve u isti glas) Ne znamo, DNK nam nije rekao!</p> <p>VODITELJ: Poštovani gledaoci, kao što vidite sve je u potpunom rasulu, zbog nedostatka hemoglobina ... O 2 je prešao da dolazi do svojih ćelija, sve je manje ćeljskih membrana zbog smanjenog broja gradivnih proteinina. Tačan broj žrtava se još uvek ne zna. O broju ćete biti blagovremeno obaviješteni. Izvještava Marko Marković direktno iz jedra ćelije. (voditelj odlazi sa scene)</p> <p>DNK: (vidno uznemiren, obraća se grupi učenika koji su amino kiseline) Šta vi radite? Ne znate gdje ćete? Pravite mi ovde haos. Ti ... (razmišlja) ja ću da vam kažem. Ti ... (razmišlja, sijeda na stolicu i priča sa sobom i doziva RNK) Šta sam uradio! Ne znam da ovo! Gdje je RNK kad mi najviše treba?</p> <p>RNK: (ulazi samouvjereni dajući uputstva amino kiselinama gdje da stanu a one izvršavaju njene naredbe) Leucin, tamo (pokazuje mjesto), Lizin tamo, Valin tu.</p>

*DNK: (srećan, ustaje uzima je za ruke)
Oooo RNK moja mila, dobro priznajem, važna si mi. Izvini!
RNK: (tužnim glasom, držeći se za ruke mu odgovara) Ja sam bez tebe bila tamo potpuno izgubljena i uopšte nisam znala šta da radim.
(DNK i RNK se grle, ulazi voditelj i staje ispred njih)
VODITELJ: Kao što vidite ljubav između DNK i RNK je prevelika. Upravo tako dragi gledaoci, zaključili smo da je njihov brak neraskidiv.*

Muzička tačka: „Istraživači“ - rep izvođenje

Baš svi znamo šta je DNK
Ali' ne znam koja je razlika nje od RNK-a!
Slušaj sada koja fora voza
Prva razlika – to ti je šećer pentoza!
RNK ima šećer koji zove se riboza
a DNK, slušaj – dezoksiriboza!

Druga im je razlika mjesto stanovanja
za DNK je jedro, za drugu citoplazma
Ha! Jest to je razlika vrijedna
DNK – broj lanaca je dva, RNK – je jedan!

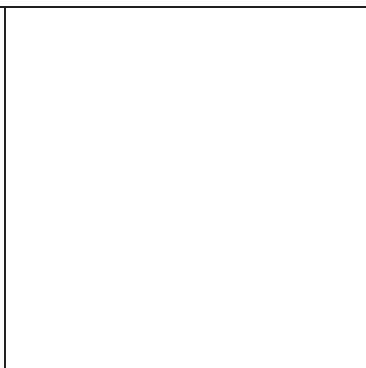
A sad ono najteže, to su malo čudne fraze
Da baš to, to su azotne te baze.
ACGT – da se učenici sjete
ACGU – sad baš svi to znaju!
Slušali smo pjesmu, pa da vidimo jer vrijedi?
Koja to prva, razlika nam slijedi?
Pentoza sada svak' to zna!
Da čujemo sada ko je najspretniji – druga je razlika mjesto u ćeliji
Ponovite svi poput malih vrabaca
Koliko koja od njih ima lanaca
I da ponovimo samo one čudne fraze
Da baš to-to su azotne te baze.

Završni dio časa 10-15 minuta

Igra asocijacija (dva tima: tim učenika i tim profesora)

Evaluacija oglednog časa

Inovativni potencijal realizovanog časa ogleda se u njegovoj dobroj organizaciji i bogato pripremljenom didaktičkom materijalu koji je omogućio da učenici izuzetno zahtjevnu i složenu nastavnu materiju usvoje, shvate i razumiju na jednostavan i zanimljiv način.

IV AKTIVNOST

Učenik je sam osmislio tekst i na CD-u, narezao matricu koja bi pratila izvođenje njegove REP- numere. Na ovaj veoma kreativan način učenik je htio svojim vršnjacima približiti nastavnu materiju na najinteresantniji način i to putem muzike koja je popularna u njihovom uzrastu.

KOLONA A	KOLONA B	KOLONA C	KOLONA D
šećer dezoksiriboza	1 polinukleotidni lanac	biljna	hibridizacija bijljaka graška
purinske baze: AiG	nukleinska kiselina	životinjska	naučnik
2 polinukleotidna lanca	šećer riboza	eukariotska	gen
pirimidinske baze: CiT	Uracil	citologija	nasleđivanje
DNK	RNK	ĆELIJA	GREGOR MENDEL

GENETIKA

Predmetni nastavnik je ispunio ulogu savremenog nastavnika, da bude organizator i koordinator nastavnog časa, a učenici izvođači. Na ovaj način pripremanja, organizacije i realizacije samog časa podiže se kvalitet nastave i potpuno razumijevanje sadržaja, gdje verbalno izlaganje i frontalni oblik rada nije dominantan. Postignuta je maksimalna misaona, saznanja, manuelna, i emocionalna aktivnost učenika.

Podstaknuto je interesovanje učenika za jednu, opšte korisnu temu molekularne biologije koja je stavljena u svakodnevni životni kontekst.

Tokom cijelog časa učenici su na sceni, a nastavnik iza scene. Na ovaj način se razvija i samostalnost i samopouzdanje učenika, a stečena znanja su trajnija i dublja jer su stečena ličnom aktivnošću. Učenici su visoko procijenili organizaciju časa, važnost i aktuelnost teme, a ovakav način rada i komunikacije odličnim, korisnim i podsticajnim.

Kroz igru, putem asocijacija, na interesantan i učenicima zanimljiv način izvršena je rekapitulacija složene i zahtjevne teme. Podijeljeni u dvije grupe (učenici i profesori), ali rade individualno i otkrivaju konačno rješenje asocijacije (genetika).

Ekipa koja je realizovala ogledni čas

